





NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

# PROTOKOLL

over

forhandlingene ved forbundets 20. lands-  
møte 23.—30. november 1945

REFERAT OPPTATT VED  
ERLING LIAN





PROTOKOLL

1945

forhandlingene ved forbundets 20. lands-

møte 23.—30. november 1945

BEREDET AV

KRISTIAN LARSEN



SAKSREGISTER

	Side
Møtets åpning .....	9
Formannens minnetale .....	10
Formannens åpningstale .....	13
Gjestenes hilsningstaler .....	16
Regjeringens representanter hilses .....	87
Valgordningen for representanter til landsmøtet .....	20
Navneopprop .....	30
Fullmaktene godkjennes .....	36
Forretningsordenen .....	39
Vedtagelse av dagsordenen .....	40
Konstituering .....	40
Beretning, regnskap og revisjonsrapporter .....	41
Muntlig beretning for 1943 .....	42
Muntlig beretning fra 8. mai 1945 til landsmøtet .....	161, 171
Beretning for det illegale forbundsutvalget .....	55
Regnskapene .....	75
Forandring av forbundets lover .....	91, 97, 122
Forsikringskassen .....	102, 109
L.O.s revisor om forsikringskassen .....	170
Redaksjon- og budsjettkomiteens forslag til forsikringskassen ..	197
Avdelingenes lover .....	125
Kontingentens størrelse .....	219
Understøttelse under konflikter .....	238



*Forskjellige forslag:*

Eget gruvearbeiderforbund .....	126, 187, 194
Ansettelse av reisesekretær .....	128, 205
Opplysningsvirksomheten .....	129
L.O.s økonomiske kontor .....	132, 140, 213
Gunnar Bråthen om den faglige situasjon .....	144
Hans Lühn om L.O.s økonomiske kontor .....	149
Landsmøtet gir sin tilslutning til L.O.s økonomiske kontor .....	216
Gjennomføringen av ansiennitetsprinsippet i overenskomster ..	132
Dietgodtgjørelse for anleggsarbeidere .....	135
Krav om etterbevilgning av streikebidrag .....	137
Like dyrtidstillegg for kvinner som for menn .....	157
Opphevelse av lønnsjoner i overenskomster .....	158
Silikospørsmålet .....	179, 184
<i>Landssvikerne</i> .....	175, 196
Redaksjonskomiteens forslag .....	210
<i>Gjester tar avskjed. — Forbundets hederstegn utdeles</i> .....	193
Jernbaneforbundets og Dansk Arbejdsmandsforbunds repre- santanter tar avskjed .....	221
Svenske gjester tar avskjed .....	234
<i>Gruvearbeidernes mann i forbundsledelsen</i> .....	204
<i>De arbeiderfiendtlige lover</i> .....	211
<i>Produksjonsnemndene</i> .....	212
<i>Franco-Spania</i> .....	212
<i>Budsjettkomiteens innstilling</i> .....	217
Lønninger .....	217, 220
Diet og tapt arbeidsfortjeneste .....	217
Julegratiale .....	217
Bevilgninger .....	217, 238
Æresgave til Olaf Strøm .....	220
Godtgjørelse til avdelingskasserere .....	221
Bevilgning til syke, gamle og arbeidsledige medlemmer .....	239

<i>Valg</i> .....	223
Tillitsmennene velges .....	236
Forbundsstyret .....	237
Representantskapet .....	238
Varamenn til forbundsstyret .....	239
Varamenn til representantskapet .....	240
L.O.s representantskap .....	240
Kontrollkomité .....	240
Komité for granskning av opprettelse av eget gruvearbeider- forbund .....	240
<i>Avslutning</i> .....	240



## PERSON- OG TALEREGISTER

Alfsen, Bernt 172, 226.  
 Andersen, Asbjørn 96, 115, 131, 139,  
 152, 156, 158, 196, 201, 204, 218, 219,  
 222, 226, 232, 237, 239.  
 Andersen, Bernh. 110.  
 Andersen, Trygve 173, 232.  
 Angell, Agnus 159, 179.  
 Anthoni, Anna 39, 53, 93, 107, 116,  
 140, 206, 219, 226, 239.  
 Antonsen, Hilmar 117, 121, 124.  
 Arnesen, Alfred 237.  
 Aslesen, Jørgen 201.  
 Bakken, Lars 54, 96, 121, 131, 160,  
 166, 198, 212, 234.  
 Bakken Nils 105, 137, 203.  
 Bang, Lasse 223.  
 Beck, Ole 128, 156, 184, 189, 241.  
 Beck, W. 222.  
 Berg, Gustav 232.  
 Bergundhaugen, Lars 95, 116, 124,  
 135, 154, 198, 218, 220, 227, 239.  
 Bergum, Magnus 113.  
 Bjånes, Bernh. 194.  
 Bottenvand, Karl 94, 99, 101, 186,  
 225, 231, 237.  
 Braathen, Gunnar 17, 144, 178, 229.  
 Bruusgaard, Arne 181, 183.  
 Bækkevold, Birger 52, 110, 159, 160,  
 184, 206, 209.  
 Djupskås, H. O. 228.  
 Edvardsen, Karl 95, 122, 137, 208,  
 231.  
 Edvardsen, Willy 109.  
 Egeland, Anders 95, 172, 185.  
 Eliassen, Lauritz 185.  
 Eriksen, Birger 101, 112, 156, 176,  
 202, 234, 239.

Evensen, Lars, statsråd 83.  
 Fagerbakk, Gjerløv 118, 170.  
 Falk, Ernst 19, 193, 194.  
 Fors, Olaf 52, 54, 94, 113, 117, 118,  
 135, 154, 156, 175, 199, 203, 207, 227.  
 Farslund, Oskar, E. 234.  
 Fugleberg, P. A. 118, 207.  
 Gonäs, Erik 195, 235.  
 Grefsrud, Elisabeth 230.  
 Gullerud, Kasper 121, 207.  
 Gundegjerde, Ludolf 113, 115.  
 Hartmark, Knut 42, 52, 117, 118, 168.  
 Haugen, Frank 100, 123, 208, 223.  
 Hemli, Edv. 209.  
 Henriksen, Chr. 91, 99, 106, 132, 136,  
 139, 154, 168, 174, 177, 232, 234.  
 Henriksen, Ellen 194.  
 Heum, Olaf 161, 206.  
 Holm, Einar 107, 113, 135, 136, 156,  
 199, 237.  
 Holum, Anders 134.  
 Holmquist, Selma 239.  
 Horgen, Arne 52, 118, 136, 171, 232.  
 Høiås, Johannes 94, 160, 228.  
 Jensen, Einer 18.  
 Jensen, Jensinius 196.  
 Johansen, J. B. 95, 185, 194.  
 Johnsen, Arnt 174.  
 Johnsen, Hans 105, 113, 203.  
 Jupskås, Halvor 107.  
 Karlsten, Alb. 30, 36, 41, 42, 53, 55,  
 108, 116, 120, 159, 161, 170, 174, 195,  
 209, 218, 228, 246.  
 Karlsrud, J. P. 205, 225, 227, 237.  
 Karlstad, Ludvik 121, 159, 196, 226.  
 Kristiansen, M. 203.  
 Kristiansen, Otto 140, 230,

Kvernbo, Oskar 76, 139, 140, 233.  
 Langhelle, Nils, statsråd 87.  
 Lantz, Harry 115.  
 Larsen, Bjarne 75.  
 Larsen, Ludvik 42, 52, 96, 116, 121,  
 122, 124, 125, 172, 175, 194, 195,  
 205, 231, 232.  
 Lien, Adolf K. 79, 86, 104, 113, 124,  
 125, 200, 205, 219.  
 Lien, Johan 51, 100, 105, 123, 168,  
 201, 202, 206, 218, 233, 236, 239.  
 Luihn, Hans 149.  
 Lund, Asbjørn 221, 227, 237.  
 Løkås, Ingdør 182, 185.  
 Løvås, Ingolf 93, 95.  
 Løyte, Jørgen 138, 139, 140.  
 Moljord, Kristian, 99, 100, 197, 203,  
 232, 240.  
 Morken, Kr. 118, 204, 207.  
 Møller, revisor L.O. 170.  
 Mørk, Anders 130.  
 Myhrvold, Thoralf 116.  
 Nergaard, Jon 217.  
 Nilsen, Alfred M. 241.  
 Nilsen, Anton 110, 179, 195, 226.  
 Nilsen, Jens 219.  
 Nilsen, Ole 118, 122, 160.  
 Nyhus, Peder 54, 109, 111, 119, 160,  
 169.  
 Nærvik, Agnar 94.  
 Olafsen, Anders 134, 186, 232.  
 Olsen, Birger 125, 240.  
 Olsen, Karl 116.

Paulsen, Hans 75, 97, 136, 204.  
 Pedersen, Konrad 101, 208, 236.  
 Rafaelsen, Alf 160, 227.  
 Sagdal, Sigurd 139, 209.  
 Schei, Einar 183, 230.  
 Selboe, Axel 227.  
 Skjauff, Hans 206.  
 Skoglund, Herman 121, 123, 169.  
 Sletten, Olaf 41, 116, 136, 160, 172,  
 175, 228.  
 Stokmo, Aksel 94.  
 Sundt, Hjalmar 95, 97.  
 Sørensen, Johs. 185.  
 Sæther, Jakob 93, 96.  
 Syvertsen, Ragnvald 54, 231.  
 Tangen, Ole 209, 226.  
 Thorstensen, Thv. 117, 123, 124, 139,  
 171, 207, 230, 231.  
 Thunshelle, B. 116, 124, 201, 205, 227.  
 Trana, M. 221.  
 Våde, Ole 199.  
 Westengen, Kolbjørn 101, 125.  
 Wiik, Anker 113, 135, 137.  
 Zakariassen, Emil 53, 95, 109,, 117,  
 122, 136, 158, 170, 173, 194, 196, 202,  
 209, 231.  
 Ødegaard, Emil 52, 110, 201, 218, 228.  
 Ødegaard, Johs. M. P. 10, 13, 16, 18,  
 19, 20, 40, 41, 87, 88, 90, 94, 97, 116,  
 119, 167, 179, 182, 186, 190, 193, 194,  
 210, 212, 219, 220, 221, 222, 223, 230,  
 232, 233, 235, 238, 240, 241, 242.  
 Aasen, Paasche, Arne 9.



## Møtets åpning.

Fredag den 23. november 1945 samledes i den store sal i Folkets Hus i Oslo representantene til Norsk Arbeidsmandsforbunds 20. landsmøte.

Møtets åpning ble meget høytidelig. Et orkester under ledelse av J. Kramer Johansen innledet med en rekke musikknummere, hvoretter dikteren Arne Paasche Aasen leste følgende prolog:

*Den gangen vi begynte . . . kan dere huske det?  
Er noen her til stede som den første tid var med?  
Da vil han sikkert minnes og med stolthet tenke på  
en skare pionérer . . . De var svake, de var få,  
men det duget det de gjorde. Deres gjerninger og ord  
er blitt kjød og blod iblant oss — har satt tydelige spor . . .*

*I den verden som de sloss mot, full av fordom, tvang og bånd,  
har man lært å respektere selv den grove arbeidshånd!  
Det var reisning over striden,  
sunn fornuft og mening i den.  
Det var derfor dere siden  
kunne snu på selve tiden!*

*I gamle dager var vi tidens trelle  
— i dag er tiden blitt vår forbundsfelle.  
I dag vet mennesket — hvor enn det lever —  
at verden bygges opp av kløkt og grove never!*

*Mangt har vi vunnet gjennom tunge, harde kampe,  
men skal vi derfor nå gi tål . . . ng stå i stampe?  
Når alt forteller oss hvor vi har rett i tykt og tynt  
. . . er ikke nettopp nå vår strid begynt?*



*Den strid vår klasse fører  
den gjelder ikke kroner eller ører  
— nei, den er tunge slag på stengte dører,  
så tunge at selv døve øren hører!*

*Lukk opp i dag, lukk opp for arbeidsmann'  
— slå døren opp i alle land.  
Lukk opp for massene som aldri viker.  
De er på marsj mot morgendagens riker!*

Etter prologen sang forsamlingen unisont: «Frihetens forpost». Forbundets formann, *Johs. M. P. Ødegård* slo derpå til lyd og uttalte:

På forbundsstyrets og representantskapets vegne har jeg den ære å ønske representanter og gjester velkommen til Norsk Arbeidsmandsforbunds 20. landsmøte.

Vi kan ikke åpne dette landsmøte uten å nevne en særskilt begivenhet innen vårt forbund.

Det er i år 50 år siden Norsk Arbeidsmandsforbund ble stiftet. Det var den 13. april 1895 at det møttes representanter her i Kristiania fra 5., 6., 7. og 8. avdeling ved Hamar-Sellbanen og fra Mandal og Lyngdals Veiarbeiderforening, veiarbeiderne i Sigdal samt fra arbeiderne ved Veibroen ved Tretten i Øyer.

Det var i alt 12 representanter.

Tilsammen representerte disse 200 medlemmer. Det var Olav Strøm som hadde innkalt til dette møte. Resultatet av dette møte ble begynnelsen til Norsk Arbeidsmandsforbund.

Forbundets ramme ble ikke så bredt anlagt fra begynnelsen av. Formålet var å samle i en landsomfattende organisasjon arbeiderne ved statens vei- og jernbaneanlegg, hvilket også forbundets navn ga uttrykk for, nemlig: *Det Norske Vei- og Jernbanearbeiderforbund*.

På grunn av okkupasjonen var det ikke mulig å feire minnet på selve fødselsdagen 13. april, men nå må vi under landsmøtet ta igjen det forsømte.

Den omstendighet at forbundet i år fyller 50 år har også vært en medvirkende årsak til at landsmøtet holdes innen utgangen av 1945, da vi har sett det slik at begivenheten bør feires på en så verdig måte som omstendighetene tillater, og så nær selve stiftelsesdagen som det har vært mulig.

Jeg skal ikke komme nærmere inn på dette tema nå, da det senere i landsmøtet vil gis anledning hertil. *Vi gratulerer vårt forbund.*

Siste gang vi var samlet til landsmøte, den 2.—12. oktober 1938, var det vel ingen, som dengang var til stede, som kunne ane at det skulle hengå hele 7 år før vi igjen kunne samles til landsmøte. Alle kjenner de omstendigheter som har medvirket til at perioden ble så lang.

Krigen, som vi har måttet gjennomleve fra 9. april 1940 til 8. mai 1945 har satt sine dype og smertelige spor i vårt folk og land.

Vi vil i denne anledning minnes de som ofret sitt liv i kampen. Krigens ofre er så mange at det er ikke mulig å gå i detaljer og nevne hver enkelt navn. I følge de opplysninger vi har fått fra foreningene er det i alt 21 av forbundets medlemmer som har mistet livet ved direkte krigshandlinger og 10 myrdede og døde i konsentrasjonsleirer. Hertil kommer mange som på grunn av mishandling er invalider for livstid. Det er ikke alle foreninger som har svart så vi må regne med flere. Dette er dog en liten del av det store antall gode nordmenn som har ytet livet som innsats. Alle har fortjent vår, ja hele nasjonens, takk for sin innsats. De ofret sitt liv — det største offer et menneske i det hele tatt kan ofre.

Det lar seg ikke gjøre med ord å yte erstatning for hva folk og nasjon skylder disse helter. Ord kan heller ikke bøde de dype sår og savn som er skapt, først og fremst blant de falnes nærmeste pårørende, og det tap som samfunnet som sådant har lidt.

Samfunnet, nasjonen som helhet, må her vise at den kjenner sin plikt og bøter på det som kan bøtes. Vår plikt mot de falnes minne, enten de falt på sjøen, i land eller de ble myrdet av verdens hittil grusomste nasjon, eller de bukket under som følge av pinsler i fengsler og konsentrasjonsleirer, er så stor at den krever hele nasjonens solidariske innsats.

Våre plikter går videre enn til økonomiske og moralske ytelser. Det er også vår plikt å yte hva vi evner og kan i arbeidet for å skape forhold som gjør krig og dermed følgende ulykker umulig. Vi må være med å skape samfunnsforhold hvor det råder fred, frihet og sosial rettferd. Dermed ærer vi våre falnes minne på en verdig måte.

Det er også vår plikt mot de kommende slekter.

Vi bringer dem alle vår dypfølte takk.



Jeg må også nevne de som har stått vårt forbund særdeles nær og som er gått bort i perioden siden 1938.

Simon Simonsen valgtes til kasserer i forbundet på siste landsmøte. Han avgikk ved døden den 17. oktober 1940.

Alle som kom i berøring med Simonsen lærte ham snart å kjenne som en solid og pålitelig kamerat, som en med trygghet kunne overlate ethvert tillitsverv, og en kunne føle seg forvisset om at det ble samvittighetsfullt skjøttet. Over alt på de arbeidsplasser hvor Simonsen hadde sin beskjeftigelse, var han pålagt tillitsverv, og sitt verv som forbundets kasserer utførte han med interesse og stor dyktighet.

Av kjente kamerater utenfor vårt lands grenser, og som vi har hatt et langt samarbeid med, vil jeg nevne Grov- og fabrikkinternasjonals formann, Dansk Arbejdsmandsforbunds sekretær Robert Nielsen. Mange av oss vil huske ham fra besøk på flere av våre tidligere landsmøter. I den internasjonale faglige bevegelse utførte Robert Nielsen et stort og betydningsfullt arbeid, og det sa seg selv, at forholdene i de skandinaviske land, og særlig broderorganisasjonene, hadde hans særlige interesse.

Robert Nielsen døde i juni 1944.

Janne Jönsson, Svenska grov- og fabriksarbeidereforbundets mangeårige formann, avgikk ved døden i juni 1941. Janne Jönsson var en av pionerene i svensk fagbevegelse. Vi som har hatt anledning til å samarbeide med ham i mange år lærte å kjenne ham som en helt igjennom god kamerat som viste stor interesse for det interskandinaviske samarbeid og forsto dets betydning. Det internasjonale samarbeidet var han en varm tilhenger av og deltok aktivt i det internasjonale samarbeid. Vi har ofte hatt den glede å se ham som gjest ved våre landsmøter gjennom årene.

N. P. Hansson, mangeårig formann i Svenska Gruvindustriarbeidereforbundet avgikk ved døden 20. november 1945. Også Hansson har vi hatt den ære å se som gjest ved tidligere landsmøter, og vi hadde i ham en god kamerat som viste stor interesse for de norske gruvearbeideres interesser og var alltid beredvillig til å yte sin medvirken med råd fra sin lange erfaring.

Det er mange, mange som er vandret bort, som vi vil minnes og takke for deres innsats for frihet, fred og sosial rettferd, takker for deres troskap mot folk, land og ikke minst for troskap og innsats for felles sak, fagorganisasjonen.

De ofret alle sine evner og krefter. Til slutt sitt liv!

Vi lyser fred over Deres minne.

Talen ble fulgt av 1 minutt stillhet.

Arne Paasche Aasen leste derpå, til orkesterledsagelse sitt gripende dikt: Lønnmorderkvelden, hvoretter operasanger John Nergård sang en rekke sanger. Etter at møtets deltakere hadde sunget Valgsangen og Arne Paasche Aasen hadde lest Blåveisfamilien, ble Ja vi elsker sunget med stor kraft. Formannen takket på landsmøtets vegne de assisterende for det høytidelige innslag i landsmøtets forhandlinger, en takk som fikk sterk tilslutning fra gjester og representanter. Etter at fotografen så hadde hatt ordet slo forbundets formann, *Johs. M. P. Ødegård* på ny til lyd og uttalte:

#### *Kamerater:*

Krigen og det den førte med seg har heller ikke gått våre organisasjoner ubemerket forbi.

Det var ikke hengått lang tid etter 9. april 1940 før organisasjonen fikk merke at det var kommet herrefolk til landet og blandet seg inn i organisasjonens gjøremål, og det beklageligste av alt var at det her i landet befant seg noe som med rette kan kalles «*Den 5. kolonne*», som støttet okkupasjonsmakten etter beste evne.

Når det gjelder fagorganisasjonen er 10. september 1941 blitt en merkedag. Da ble et avgjørende slag rettet mot fagorganisasjonen etter at der i noen tid før var truffet forberedelser. I dette forberedende arbeid medvirket den såkalte 84-mannsopposisjon her i Oslo på en virkningsfull måte.

Den 10. september arrestertes et stort antall av de lovlig valgte tillitsmenn og aktive fagforeningsfolk, og den lovlig valgte ledelse ble avsatt og erstattet med nazistiske elementer.

Dette vakte en storm av forbitrelse blant de fagorganiserte. Det skapte en fast vilje til med alle midler å gå inn for frigjøringsarbeidet. Den illegale virksomhet kom i sving for alvor, og det har utrettet meget til sammensveisingen av de fagorganiserte arbeidere, styrket den nasjonale innstilling. De fagorganiserte arbeidere var spredt utover det ganske land, og deres holdning har ganske visst medvirket til å skape trygghet også hos store lag av folket som ikke hadde noen organisasjon å støtte seg til.

Den nye nazistiske ledelse gikk helt inn for nazifisering av fagorganisasjonen. Førerprinsippet ble gjennomført. De kommissariske ledere, som det het, hadde den hele og fulle bestemmelsesrett. Det enkelte medlem var ikke annet enn et nummer. Det er klart at en sådan ordening ikke kunne vinne noe gehør blant de fagorganiserte arbeidere, som var skolert i demokratiets ukrenkelige prinsipper.



I motstanden mot nazifiseringen bruktes mange midler, bl. a. kontingentstreik, og for vårt forbunds vedkommende var den ganske effektiv. På de forskjellige arbeidsplasser deltok en i kampen mot okkupasjonsmakten og nazistene med de midler en hadde til rådighet. Et effektivt middel var sakte arbeidstempo, særlig i de såkalte krigsviktige bedrifter.

Det var en risikabel aksjon — det manglet ikke på trusler om represalier. Den minste uregelmessighet ble karakterisert som sabotasje, og for den slags handlinger utsatte en seg for de strengeste straffer. Arbeiderne tok likevel risikoen.

En hadde også andre motstandere enn okkupasjonsmakten og nazistene, idet det var mange arbeidsledere som la alle hindringer i veien. Også fra det hold kom det trusler om anmeldelse til Gestapo, dersom ikke arbeiderne satte arbeidstempoet opp. Disse arbeidsledere sa seg å være jøssinger, men vi kan vel være enig om at det var ikke jøssinger i den rette mening. Tross alle hindringer fulgte arbeiderne sin innstilling, og den var ikke uten virkning. På denne måten gjorde de en innsats som kanskje betydde mer enn hva en egentlig kan oppsummere i nøkterne tall eller utforme i ord.

Norsk Arbeidsmandsforbund inntok på et vis en særstilling, i hvert fall formelt. Det lovlig valgte styre fikk fungere omtrent som før, fikk holde regelmessige møter, riktignok under betegnelsen «rådgivende møter», men også dette tok slutt.

Allerede i 1942 opptok den nazistiske ledelse i L.O. spørsmålet om dannelsen av et eget gruvearbeiderforbund. I den anledning holdtes en konferanse i slutten av året. Resultatet ble ikke som den nazistiske ledelse ønsket.

Noe skulle imidlertid skje med Arbeidsmandsforbundet også. Det som skjedde var at forbundet ble sammensluttet med Bygningsarbeiderforbundet fra 1. januar 1944.

Fra det tidspunkt opphørte N.A.F. formelt å eksistere. Fra 1. januar 1944 og inntil kapitulasjonen 8. mai i år fristet N.A.F. tilværelsen som gruppe i «Norsk Forbund for Bygningsindustrien».

Dette forbund var en innretning en nærmest må betegne som en sørgelig affære. Dette spørsmål kommer vi nærmere inn på i beretningen.

Fra 1. januar 1944 måtte N.A.F. også gå over i helt illegal tilstand.

Når en vet at okkupasjonsmakten, støttet av N.S., etter hvert skjerpet sin kamp mot den illegale virksomhet som de var fullt bekjent med eksisterte, så skjønner vi at det illegale arbeid bød

på mange vanskeligheter. De som deltok måtte til sine tider gå i passivitet for ikke å risikere det verste, men det var dog et arbeid som virket omtrent kontinuerlig i forbindelse med de andre illegale organer som var i arbeid innenfor den faglige organisasjon. Herom er det avgitt særskilt beretning som ligger på representantenes bord.

Med hensyn til utviklingen innen forbundet etter 8. mai i år, skal jeg heller ikke gå i detaljer. Vi vil under sakenes behandling etter hvert komme inn på disse ting.

Norsk Arbeidsmandsforbunds 20. landsmøte vil bli en merkepel i forbundets historie, bl. a. fordi en nå går inn i en ny tidsbolk. De første 50 års virksomhet slutter med dette møte, og de neste 50 års virksomhet begynner. Det beror da på om vi kan være i stand til å tilrettelegge arbeidsgrunnlaget på en slik måte at forbundet kan make sin oppgave, om Norsk Arbeidsmandsforbund kan bli et fullverdig instrument i de operasjoner som videre må foretas for å skape de forhold som er tilrettelagt i forbundets formål.

Vi må ytterligere utvikle vårt skandinaviske samarbeid. Samarbeidet må omfatte også andre forhold enn hva det fra begynnelsen og hittil har omfattet, nemlig først og fremst økonomisk støtte under konflikter.

Samarbeidet må utvikles til å omfatte opplysnings- og studiearbeidet. Vi kan si at dette arbeid allerede er begynt.

I år har vårt forbund mottatt innbydelse fra Svenska Väg- og Vattenbyggnadsarbeidereförbundet om å sende en representant til et av forbundets studiekurser ved den svenske Landsorganisasjons høgskole i Brunsvik. Innbydelsen ble mottatt, og vi sendte en representant til kurset.

Nå foreligger det en liknende innbydelse fra Svenska Grov- och Fabriksarbeidereförbundet. Vi har kvittert for innbydelsen, men representanten er ennå ikke utsett fordi innbydelsen kom så nær inn på landsmøtet, at forbundsstyret fant at det burde overlates til det kommende forbundsstyre å sluttbehandle saka.

Det råder full samstemmighet blant de skandinaviske organisasjoner vi har samarbeid med om at samarbeidet bør utvides til også å omfatte studie- og opplysningsarbeidet, og som nevnt er begynnelsen allerede gjort. Nå gjelder det at vi tilrettelegger vår virksomhet slik at vi kan følge med på skikkelig måte.

Når det gjelder samarbeidet på det internasjonale område, har vårt forbund søkt å være med på beste måte.

Etter kapitulasjonen har vi igjen knyttet forbindelsen med



Gruveinternasjonalen, som vi har vært medlem av i mange år. Gruveinternasjonalen har vært omtrent inntakt under hele krigen. Den hadde sitt hovedsete i London før krigen, og den har hele tiden virket, om enn i begrenset utstrekning. Den første konferanse etter krigen holdtes i Paris i august i år. Vi kunne på grunn av arbeidet vi sto oppe i ikke avse tid til deltakelse. Den holdt sin annen konferanse i Brussel nå i november.

Hva angår Grov- og Fabrikkinternasjonalen, som vi har vært tilsluttet i ennå lengre tid, har denne ikke kommet seg i virksomhet ennå. Den hadde sitt sete i Amsterdam, og ble fullstendig opprevet ved okkupasjonen av Nederland. Internasjonalens generalsekretær var i lang tid arrestert, men er nå på frifot igjen og har avlagt et besøk i Norge. Forberedelsene til Internasjonalens gjenreisning er i full gang, og forhåpentlig om ikke lenge får vi høre nærmere herom.

Som det framgår av denne korte oversikt har det lyktes å komme ganske langt for å gjenopprette de forskjellige organer og forbindelser, men dette er jo bare begynnelsen, *vi må videre*.

Jeg føler meg forvisset om at det ikke vil mangle vilje hos representantene til å yte *sin* medvirken i dette gjenreisningsarbeid.

Vi må være merksam på at de tider vi går i møte ikke stiller mindre krav enn de krav vi har stått overfor i den tid som er gått. Kravet til solidarisk samvirke innen vårt eget lands grenser er store, og de er heller ikke mindre når det gjelder samvirke skandinavisk og internasjonalt.

Jeg vil uttale det håp at resultatet av landsmøtets forhandlinger må vise seg å bli til gagn for Norsk Arbeidsmandsforbund og dets medlemmer i særdeleshet, og for den samlede arbeiderklasse i sin alminnelighet.

Jeg ønsker representantene og våre gjester ennå en gang velkommen.

Hermed erklærer jeg Norsk Arbeidsmandsforbunds 20. landsmøte for åpnet.

#### Gjestenes hilsningstaler.

*Johs. M. P. Ødegård:* I likhet med tidligere har vi innbudt en rekke institusjoner og organisasjoner som vi samarbeider med. Vi har således innbudt Regjeringen, som vil la seg representere ved Lars Evensen og Nils Langhelle. De vil komme til stede senere. Fra Landsorganisasjonen møter Gunnar Bråthen og Jon Sandnes, fra Bygningsarbeiderforbundet: Malfred Bergseth og Oskar Johansen, fra Norsk Jernbaneforbund: M. Trana og Egil Halvorsen, fra

Norsk kjemisk Industriarbeiderforbund: Karsten Torkildsen og Paul Engstad, fra Norsk Kommuneforbund: Torbjørn Henriksen, fra Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Edvard Stenklev og Fritz Fridholm, fra Skog- og Landarbeiderforbundet: Kjelsrud, fra Arbeidernes Opplysningsforbund: Arne Johnsen og Anders Mørk, fra Dansk Arbejdsmandsforbund: Hans Henriksen og W. Bech, fra Kvinnelig Arbejderforbund i Danmark: Edith Olsen og Ellen Henriksen, fra Keramisk Forbund i Danmark: Einer Jensen, fra Sveriges Grov- og Fabriksarbeidereförbund: Ernst Falk, fra Svensk Gruvindustriarbeidereförbund: Erik Gonäs og Knut Djupman, fra Svenska Väg- och Vattenbyggnadsarbeidereförbund: Oscar E. Forslund og Gustav Fjærstad. Vi har videre innbudt Finska Bygningsarbeidereförbundet og Finska Glasindustriarbeidereförbundet, men fra det første har vi intet svar mottatt og fra det annet forbund har vi mottatt meddelelse om at de ikke har anledning til å sende noen representant, men de oversender vårt landsmøte de beste hilsener og ønsker. Vi har også innbudt det Russiske Gruvearbeiderforbund, men vi har fått beskjed om at de ikke kan delta, da de er opptatt med valget til det allrussiske råd. De sender oss de beste ønsker for et godt resultat av forhandlingene. Gruveinternasjonalen har ikke hatt anledning til å sende noen representant, men har gitt de svenske representanter fra Gruvindustriarbeidereförbundet i oppdrag å representere dem. Fabrikkinternasjonalen har heller ikke hatt anledning til å sende noen representant, men sender landsmøtet de beste hilsener og uttaler håpet om at forhandlingene må bli til gagn for den norske arbeiderklasse. Videre har vi innbudt representanter fra de to arbeiderpartier og fra Det norske Arbeiderparti møter Trygve Bratteli og fra Norges kommunistiske Parti Strand-Johansen og Johan Lundsholdt. Videre har vi spesielt innbudt A. Th. Ahlstrand og Alfr. M. Nielsen. Jeg ønsker på landsmøtets vegne samtlige våre gjester velkommen.

*Gunnar Bråthen:* For å rasjonere med tiden er vi blitt enige om at jeg skal hilse fra samtlige norske organisasjoner som møter her med representanter. Alle disse takker hjertelig for innbydelsen og overbringer sine organisasjoners hilsninger til landsmøtets representanter. Vi er kommet inn i et politisk tidsskifte her i landet. Et tidsskifte går over i historien, et nytt tidsskifte tar til. Jeg tror vi kan si at det som skjedde ved valget ganske enkelt var en fredelig revolusjon. Det blir vår oppgave — fagorganisasjonen sammen med de politiske arbeiderpartier — å sørge for at den fredelige revolusjon kan føre fram til et sosialistisk Norge. Dette fører igjen til en ny situasjon for fagorganisasjonen og til en noe endret



framgangsmåte fra den vi er vant til fra tidligere før krigen. Arbeidsmandsforbundet er et av de gamle, solide forbundene i Landsorganisasjonen. Det har alltid gått i spissen når det gjaldt å løse sakene. Det har tatt mange tunge løft og har på denne måte og ved sin virksomhet ellers gjort en innsats som har medvirket til å holde vår organisasjon frisk og radikal. Jeg føler meg overbevist om at forbundet også i de kommende tider vil være å finne i spissen der hvor løftene skal tas, at det fortsatt vil vise frisk pågangsmot og søke å løse sakene ut fra de politiske forhold som til enhver tid foreligger. Jeg finner det ikke nødvendig å komme nærmere inn på alle de ting som foreligger for arbeiderklassen i den nærmeste tid framover, det blir det sikkert anledning til senere i landsmøtets dagsorden, men slutte med å uttale ønsket om at forbundet og landsmøtet vil medvirke til å føre utviklingen videre fram til et sosialistisk Norge. (Bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg vil på landsmøtets og forbundets vegne takke Landsorganisasjonens representant for de overbrakte hilsninger fra de norske forbund. (Bifall.)

*Ernst Falk:* Kamerater! På de her representerte svenske organisasjoners vegne vil jeg takke for den vennlige innbydelse. Det er en glede for oss å komme hit og se hvordan de har det etter disse lange mørkeår. Vi har med beundring fulgt den motstandsbevegelse som reistes her i landet. Det viste seg tydelig at det ikke gikk å slå frihetstanken og demokratiet ned. Om vi for vårt vedkommende ikke direkte var innblandet i krigen, så har vi i denne tid hatt mange vanskeligheter å kjempe med og blitt tvunget til ting som vi ikke er glade over. Men jeg tror ikke at dommen over det svenske folk og rike vil bli så streng. Ved å holde oss utenfor har vi kunnet vise våre følelser overfor de skandinaviske land. Når det gjelder våre arbeidsforhold så er det opplagt at krigen skapte store vanskeligheter også for oss. Vi var et av de største eksportland. Hele vår eksport ble sperret, jernindustrien, papir, fyrstikker osv. fikk ikke noen avsetning ute på markedene, og vi måtte istedenfor de tidligere varer som vi innførte, gå til erstatningsprodukter. Vi måtte føre en defensiv politikk. Vi sto også foran inflasjon. Etter 1940 gikk vi inn for prisstopp og fikk også lønnsstopp. Det lyktes oss å holde prisene, men også å få lønningene opp med 8 prosent, således at vi i dag har omlag det samme lønnsnivå som i 1938. Vi er i dag oppe i forhandlinger om nye avtaler og vi håper på ytterligere forbedringer. Vi ønsker de beste resultater for landsmøtets arbeid, for forbundet og for det skandinaviske samarbeid. (Bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* I tilslutning til det bifall som er gitt av representantene vil jeg si at etter de trengslenes år vi har hatt, forstår vi tilfulle hvilken god kamerat vi har hatt i det svenske folk og i særdeleshet i den svenske fagorganisasjon. Det var ikke så godt for oss her i landet under okkupasjonen å se klart over grensen og bedømme de forhold og det som der skjedde. Men vi forstår i dag til fulle hvilken nytte og betydning det har vært for oss at Sverige sto som det gjorde. Den støtte vi på denne måte har fått er meget verdifull. Jeg vil derfor så hjertelig jeg kan takke våre svenske kamerater, og til denne takk slutter seg samtlige medlemmer av vårt forbund. (Bifall.)

*Einer Jensen:* På mine danske venner og egne vegne vil jeg takke for innbydelsen. Jeg ønsker dere til lykke med den måte dere har klart å komme gjennom de mange vanskelige okkupasjonsårene. Når vi i dag er til stede her, så betyr det at samarbeidet oss imellom er av den største betydning. Vi er atter i et fritt Norge, vi har et fritt Danmark. Vi har en fri verden. Vi er kvitt naziveldet og alt som fulgte med dette. Vi gleder oss over denne frihet og at vi atter kan samles som frie mennesker. Vi klarte det ikke ved egen hjelp. Vi var små i det store spill. Vi kan bare være glad for at avslutningen gikk så smertefritt i våre to land. Hvor hårdt vi enn hadde det hos oss, så var de norske kamerater alltid i våre tanker, et resultat av vårt sterke samarbeid ned gjennom årene. Når vi for vårt vedkommende kom igjennom disse årene på en annen måte enn dere, skyldes det i første rekke at vi ikke hadde noen Quisling, slik som dere. Den 9. april samlet hele folket seg uansett parti og vi fikk en samlingsregjering. Vi hadde også mat slik at vi kom lettere gjennom disse årene. Og vi hadde en ting til: *et smil*, som hverken nordmennene eller svenskene har. Tyskerne kunne ikke forstå eller begripe at vi smilte overfor hva de enn foretok seg. Vi har en sang hvor det bl. a. heter: Bær din byrde med et smil. Og det gjorde vi. Det kunne ikke tyskerne forstå. Da vi hadde folkestreiken trodde tyskerne at de straks skulle klare å stanse den. Tyskerne forlangte at Samvirkende Fagforbunds formann skulle fortrekke, men vi sa nei. Da ville vi ikke slutte streiken. Hele det danske folk var med i dette *nei*, og tyskerne måtte gi seg. Da krigen var slutt sto våre organisasjoner i full stand og kunne ta fatt på ny. Vi forstår at vi på mange måter har hatt en stor fordel framfor dere. Ved samlingsregjeringen sikret vi ro i landet og Samvirkende Fagforbund og Dansk Arbejdsgiverforening ble enige om ingen streiker, men at avgjørelsene skulle skje ved voldgift, og det ble lov. Men



allikevel lyktes det oss å høyne lønningene om det enn ikke var noe større. Men nå i august oppnådde vi 15 øre for menn og 10 øre for kvinner. Vi begynner på denne måte å nærme oss real-lønnen fra 1939. Men vi ser at allerede nå framholder den Danske Arbejdsgiverforenings formann, at vi har for store lønninger. I motsetning til Norge, som har fått arbeiderregjering, så står vi i Danmark i dag ikke så sterk i riksdagen som vi tidligere gjorde det. Vi står derfor ikke så sterkt i det til våren. Derfor er det nødvendig med skandinavisk og internasjonalt samarbeid. Det gjelder om ikke å øde kreftene unyttet, men å bli den makt som virkelig arbeiderklassen kan bli om den bare holder sammen. Bare ved samhold og enighet kan vi nå det mål vi har satt oss: en sosialistisk verden. Jeg takker nok en gang på vegne av mine danske kamerater. Vi er parat til ethvert samarbeid. (Bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg vil takke for den hjertelige hilsen og for de gode ønsker for vårt forbund. Danmark ble rammet av samme skjebne som oss, om enn ikke fullt så hardt, så har det danske folk og de danske arbeidere i særdeleshet fått føle hva det betyr å være hærtatt. Danmark ligger jo bedre til rette på mange måter enn oss. Danskene forsto vår stilling. De sendte ikke bare sympati, de viste i handling sin solidaritet. Vi er i høy grad takknemlig for dette og vi ber dem ta med en takk og hilsen hjem for dette. (Bifall.)

**Angående valg av representanter til forbundets 20 landsmøte i Folkets Hus, Oslo, fredag 23. november 1945 kl. 12 og følgende dager:**

Ved rundskriv nr. 7 og 12 1945 til forbundets avdelinger ble der gitt melding om at forbundets landsmøte skal holdes innen utgangen av november måned d. å.

Forbundets representantskap har behandlet saken på ny i møte den 5. september og fattet vedtak om at landsmøtet skal holdes fredag den 23. november kl. 12 i Folkets Hus' store sal.

Forbundslovens § 10, punkt 2, inneholder bestemmelse om foreningenes rett til å foreta valg og regler for valgene: 1 representant for det første fylte 40-tall og siden 1 for hvert fylt 150-tall medlemmer.

Mindre foreninger velger i fellesskap representant, såframt medlemstallet sammenlagt når opp i 40.

Bestemmelsen om at foreningene skal ha vært tilsluttet forbundet i minst 3 måneder før landsmøtets innkallelse, samt inn-

betalt kontingent for de siste 3 måneder før landsmøtets innkallelse, kan på grunn av den stilling forbundet og foreningene har vært i de siste år ikke opprettholdes.

For at foreningene og medlemmene ved denne anledning skal kunne bli representert på landsmøtet i størst mulig utstrekning, fattet representantskapet følgende vedtak: «Nystiftede og gjenopptatte foreninger som har innsendt rapport og oppgjør innen 6. september 1945, gis representasjonsrett til landsmøtet etter forbundslovens bestemmelser for øvrig.»

«Med hensyn til utregningen av representantantallet for de enkelte foreninger bemyndiges forbundskontoret å foreta beregningen i henhold til foreningenes innbetalinger, rapporter og kontingentlister.»

Under henvisning til foranstående og den i dette hefte inntatte oppgave over foreningenes representasjonsrett, skal foreningene velge representanter og varamenn.

Opgave over de valgte representanter og varamenn skal være innsendt til forbundets kontor, Møllergata 3, Oslo, innen 4. november.

**Foreninger med rett til mer enn 1 representant:**

Avd. nr.	Foreningens navn.	Antall medl.	Antall repr.
5.	Oslo Vask- og Rengj.kv. Forening .....	341	3
21.	Oslo og Omegns Anleggsarb. Forening....	264	2
75.	Giken Grubearbeiderforening .....	195	2
92.	Bjørkåsen Grubearbeiderforening .....	190	2
102.	N.A.F. avd. 102, Oslo .....	424	3
111.	Løkken Grubearbeiderforening .....	388	3
147.	Orkanger Arb.mannsforening .....	217	2
268.	Lenvik Arbeidsmannsforening .....	190	2
325.	Stavanger og Omegn Jernb.arb. Forening	196	2
367.	Oslo og Omegns Statsarbeiderforening ..	368	3

**Foreninger med rett til 1 representant:**

7.	Flåt Grubearbeiderforening .....	55	1
8.	Grubearb. Fagforening, Røros .....	94	1
9.	Hyttearb. Fagforening, Røros .....	64	1
10.	Vigsnes Grubearbeiderforening .....	47	1
11.	Holand Jernbanearbeiderforening .....	58	1
12.	Rjukan og Omegn Arb.mannsforening ....	123	1
16.	Valberg Arbeiderforening .....	40	1



Avd. nr.	Foreningens navn.	Antall medl.	Antall repr.
17.	Jæren Jernbanearbeiderforening .....	41	1
20.	Sulitjelma Jernbanearbeiderforening .....	42	1
22.	Tunnehøvd Anleggsarb.forening .....	94	1
23.	Ålen Grubearbeiderforening .....	97	1
24.	Berkvam Jernbanearbeiderforening .....	99	1
25.	Sør-Trøndelag Veiarbeiderforening .....	181	1
27.	Sandtorg og Trondenes Veiarb.forening ..	40	1
31.	Østre Kvinesdal Jernbanearb.forening ....	42	1
32.	Knaben Grubearbeiderforening .....	140	1
34.	Stord Arbeiderforening .....	132	1
35.	Trondheim og Omegn Jernbanearb.for. ....	116	1
36.	Ottadalens Anleggsarb. Forening .....	45	1
38.	Inntrøndelag Veiarbeiderforening .....	154	1
39.	Rosvold Jernbanearbeiderforening .....	111	1
41.	Røros Vei- og Anleggsarb. Forening .....	60	1
42.	Sølvverkarb. Fagforening .....	143	1
43.	Sauda Anleggsarb. Forening .....	69	1
51.	Folldal Grubearbeiderforening .....	104	1
52.	Follo Veiarbeiderforening .....	44	1
57.	Notodden og Omegns Arb.mannsforening ..	40	1
61.	Igeland og Ånstad Arbeiderforening .....	50	1
62.	Svean Arbeidsmannsforening .....	57	1
63.	Myntarbeidernes Fagforening .....	44	1
65.	Fåberg Veiarbeiderforening .....	52	1
68.	Valla Jernbanearbeiderforening .....	52	1
69.	Malmo Grubearbeiderforening .....	73	1
70.	Sandnes Arbeiderforening .....	92	1
73.	Jakobsbakken Grubearbeiderforening ....	110	1
74.	Veiarbeiderfor. Tofteland Bro .....	51	1
76.	Ankenes Veiarbeiderforening .....	52	1
77.	Evje Nikkelverks Arbeiderforening .....	61	1
79.	Finneide og Omegns Arbeidsmannsfor. ....	44	1
84.	Eidsvoll Arbeidsmannsforening .....	55	1
85.	Utkjerr Anleggsarbeiderforening .....	71	1
88.	Sunnadalens Arbeidsmannsforening .....	97	1
90.	Konsmo Jernbanearbeiderforening .....	61	1
91.	Bærum Arbeidsmannsforening .....	47	1
94.	Drammen og Omegns Jernb.arb.forening ..	99	1
98.	Øvre Årdal Arbeiderforening .....	93	1
99.	Vestfold Veiarbeiderforening .....	41	1
100.	Båsmo Arbeidsmannsforening .....	46	1

Avd. nr.	Foreningens navn.	Antall medl.	Antall repr.
101.	Mo Arbeiderforening .....	41	1
103.	Arbeiderforeningen «Nordlyset» .....	57	1
112.	Marna Jernbanearbeiderforening .....	62	1
114.	Namdal Veiarbeiderforening .....	40	1
118.	Stjørdal Arbeidsmannsforening .....	40	1
121.	Jølster Veiarbeiderforening .....	42	1
125.	Mofjellets Grubearbeiderforening .....	41	1
130.	Olden-Innvik Veiarbeiderforening .....	43	1
133.	Arendal-Omegn Veiarbeiderforening .....	40	1
136.	Sarpsborg Arbeidsmannsforening .....	110	1
139.	Grønnefjellidal Jernbanearb.forening .....	40	1
140.	Øyslebø Jernbanearbeiderforening .....	45	1
148.	Nordre Vestfold Veiarbeiderforening .....	48	1
153.	Norderhov-Tyristrand Veiarb.forening ....	47	1
154.	Skedsmo Arbeidsmannforening .....	54	1
160.	Østfold Maskin- og Veivokterforening ....	82	1
162.	Toten og Vardal Veivokterforening .....	75	1
165.	Hadeland Veivokterforening .....	63	1
166.	Østfold Veiarbeiderforening .....	50	1
183.	Søndre Vestfold Veiarbeiderforening ....	46	1
185.	Hægebostad Jernbanearbeiderforening ...	85	1
187.	Skjåk Veiarbeiderforening .....	48	1
197.	Namsen Veiarbeiderforening .....	40	1
200.	Korgen Veiarbeiderforening .....	40	1
206.	Skaland Grafittverks Arbeiderforening ....	46	1
214.	Sandbekk Grubearbeiderforening .....	140	1
215.	Mosjøen Arbeidsmannsforening .....	43	1
219.	Nordre Stamlinjes Arb.forening .....	60	1
222.	Solum Veiarbeiderforening .....	70	1
234.	Holandsfjord Arbeidsmannsforening .....	62	1
238.	Haugarland Veiarbeiderforening .....	43	1
239.	Lom Veiarbeiderforening .....	64	1
240.	Holsvassdragets Anleggsarb.forening ....	63	1
245.	Fyr- og Merkearbeidernes Forening .....	57	1
247.	Pasvikdalens Veiarbeiderforening .....	49	1
257.	Dunderlandsdalen Veiarbeiderforening ....	53	1
273.	Hellvik Jernbanearbeiderforening .....	168	1
299.	Forseng Jernbanearbeiderforening .....	43	1
305.	Bamble Arbeidsmannsforening .....	41	1
324.	Storfjord Veiarbeiderforening .....	51	1
335.	Vest-Telemark Veiarbeiderforening .....	56	1



Avd. nr.	Foreningens navn.	Antall medl.	Antall repr.
352.	Mo Jernbanearbeiderforening .....	150	1
359.	Bodø-Røsvik Veiarbeiderforening .....	62	1
365.	Lavangen Veiarbeiderforening .....	46	1
380.	Drevvatn Jernbanearbeiderforening .....	40	1
392.	Nes Veiarbeiderforening .....	44	1
399.	Finneidfjord Jernbanearb.forening .....	59	1
404.	Bergens Vakt- og Renholdsbetj.forening....	92	1
411.	Storfosshai Jernbanearbeiderforening .....	55	1
440.	Dunderlands Jernbanearbeiderforening....	43	1
457.	Nedre Telemark Veivokterforening .....	52	1
461.	Egersund Jernbanearbeiderforening .....	60	1
498.	Skjeggstad Jernbanearbeiderforening .....	81	1
547.	Søvitt Grubearbeiderforening .....	90	1

Foreninger som i fellesskap har rett til 1 representant:

*Østfold fylke:*

144.	Våler Veiarbeiderforening .....	24	
207.	Rygge og Jeløy Veiarbeiderforening .....	24	1
295.	Brødremoen's Grusarbeiderforening .....	4	
161.	Halden og Omegn Grubearbeiderforening..	31	
371.	Råde Veiarbeiderforening .....	7	1
482.	Askim Vask- og Rengj.kv. Forening .....	11	

*Akershus fylke:*

89.	Sørums og Blaker Veiarb.forening .....	12	
227.	Nedre Romerikes Veivokterforening .....	28	1
145.	Nesodden Fagforening .....	23	1
151.	Rælingen Veiarbeiderforening.....	21	
155.	Asker Arbeidsmannsforening .....	22	
174.	Ullensaker Veiarbeiderforening .....	23	1
168.	Nannestad Veiarbeiderforening .....	17	
310.	Ski Arbeidsmannsforening .....	33	1
184.	Nittedal og Hakadal Arb. mannsforening..	21	
201.	Oppegård Veiarbeiderforening .....	22	1
211.	Asak Sandforretnings Faggruppe .....	5	
321.	Bærum Vask- og Rengj.kv. Forening .....	19	1
396.	Fet Veiarbeiderforening .....	18	
407.	Enebak Veiarbeiderforening .....	28	
420.	Hurdal Arbeidsmannsforening .....	17	1

Avd. nr.	Foreningens navn.	Antall medl.	Antall repr.
<i>Hedmark fylke:</i>			
64.	Tynset Vei- og Anleggsarb.forening .....	28	
308.	Os Fagforening .....	7	1
455.	Storelvdal Veiarbeiderforening .....	10	
82.	Alvdal Arbeidsmannsforening .....	23	
192.	Tolga Fagforening .....	12	1
287.	Osenreguleringens Anleggsarb.forening ...	17	
156.	Nord- og Sør-Odal Veivokterforening ....	18	
172.	Åmotd Veiarbeiderforening .....	22	1
158.	Elverum Veiarbeiderforening .....	27	
180.	Grue Veiarbeiderforening .....	14	1
170.	Stange Veiarbeiderforening .....	20	
171.	Hamar Redsk.sentralarb. Forening .....	27	1
175.	Vinger—Eidskog Veiarbeiderforening ....	33	
274.	Braskereidfoss Veiarbeiderforening .....	7	1
176.	Åsnes Veiarbeiderforening .....	28	
177.	Våler Veiarbeiderforening .....	14	1
179.	Furnes og Ringsaker Veiarbeiderforening..	36	
458.	Brandval Veiarbeiderforening .....	9	1
242.	Trysil Veiarbeiderforening .....	36	
485.	Nord-Østerdal Veivokterforening .....	9	1
<i>Opland fylke:</i>			
167.	Ringebu Veiarbeiderforening .....	15	
228.	Nord-Gudbrandsdal Riksveivokterfor. ....	25	1
195.	Valdres Veiarbeiderforening .....	26	
291.	Vang Arbeiderforening .....	14	1
244.	Land og Torpa Veivedlikeh.forening .....	24	
468.	Søndre Land Veivokterforening .....	16	1
292.	Hurum Arbeiderforening .....	19	
452.	Biri—Snertingdal Veiarbeiderforening ....	22	1
318.	Dovre Arbeidsmannsforening .....	36	
417.	Lunner Veiarbeiderforening .....	8	1
394.	Lesja Veivedlikeholdforening .....	19	
414.	Sel Veiarbeiderforening .....	34	1
<i>Buskerud fylke:</i>			
1.	Kaggefoss Anleggsarb.forening .....	13	
246.	Modum Veiarbeiderforening .....	27	1
13.	Hønefoss og Omegn Grovarb.forening....	4	
264.	Rengjøringskv. Forening, Hønefoss .....	17	1
328.	Ådal Veiarbeiderforening .....	27	



Avd. nr.	Foreningens navn.	Antall medl.	Antall repr.
15.	Ål Veiarbeiderforening .....	12	
58.	Nesbyen Veiarbeiderforening .....	12	1
169.	Gol Veiarbeiderforening .....	24	
108.	Ø. Eiker Veiarbeiderforening .....	24	
237.	Drammen og Omegn Arbeidsm.forening ..	21	1
159.	Flå Veiarbeiderforening .....	13	
261.	Haugastøl Veiarbeiderforening .....	16	1
390.	Hemsedal Veiarbeiderforening .....	17	
163.	Hole Veiarbeiderforening .....	17	
209.	Krødsherad Veiarbeiderforening .....	26	1
182.	Eikernveiens Veiarbeiderforening .....	24	
191.	Buskerud Veiarbeiderforening .....	23	1
262.	Røyken Veiarbeiderforening .....	20	
323.	Sørumsåsens Grubearbeiderforening .....	10	1
505.	Hurum Veiarbeiderforening .....	12	
272.	Flesberg Veivokterforening .....	13	
277.	Øvre Sandsvær Veiarbeiderforening .....	18	1
283.	Ytre Sandsvær Veiarbeiderforening .....	20	
<i>Vestfold fylke:</i>			
141.	Tjøme Arbeiderforening .....	8	
143.	Nedre Lågendal Veiarbeiderforening .....	14	1
256.	Svelvikveien Arbeiderforening .....	18	
289.	Sandefjord og Omegn Anleggsarb.forening	6	
312.	Vestfold Veivokterforening .....	34	1
314.	Slagen Arbeidsmannsforening .....	26	
408.	Oslofj. festn. Anl.arb.forening .....	18	1
<i>Telemark fylke:</i>			
120.	Gjerpen Arbeidsmannsforening .....	30	
178.	Ulefoss og Omegn Arbeidsmannsforening..	22	1
194.	Eidanger Arbeidsmannsforening .....	36	
421.	Gransherad Veiarbeiderforening .....	14	1
210.	Skien Arbeidsmannsforening .....	24	
383.	Hovin Veiarbeiderforening .....	16	1
293.	Nissedal Veiarbeiderforening .....	28	
375.	Drangedal Veiarbeiderforening .....	15	1
356.	Sauherad Veiarbeiderforening .....	35	
402.	Kragerø og Omegn Arb.männnsforening ....	9	1
478.	Lårdal Veiarbeiderforening .....	15	1
480.	Øst-Telemark Veivokterforening .....	25	1

Avd. nr.	Foreningens navn.	Antall medl.	Antall repr.
<i>Aust-Agder fylke:</i>			
81.	Gjerstad Anleggsarb.forening .....	10	
126.	Vegårdshei Veiarbeiderforening .....	29	1
236.	Sønedeled og Omegn Veiarb.forening .....	16	
196.	Norums Veiarbeiderforening .....	30	
384.	Froland Veiarbeiderforening .....	7	
409.	Gloserhei Grubearbeiderforening .....	13	
433.	Evenstad Anl.arb.forening .....	9	1
<i>Vest-Agder fylke:</i>			
18.	Krossen Jernbanearb.forening .....	28	
55.	Vest-Agder Riksveiv. Forening .....	2	
59.	Farsund og Omegns Veiarbeiderforening ..	11	1
72.	Kvinesdal—Fjotland Veiarbeiderforening..	22	
315.	Audnedalen Veiarbeiderforening .....	21	1
87.	Lyngdal Veiarbeiderforening .....	13	
97.	Vennesla Veiarbeiderforening .....	7	
116.	Skjekkeland Jernbanearb.forening .....	20	1
164.	Bakke Jernbanearbeiderforening .....	14	
115.	Drangsholt—Kildalen Veiarb.forening ...	14	
354.	Halsa Veiarbeiderforening .....	12	1
127.	Gyland Jernbanearb.forening .....	25	
224.	Bryggeså—Eiesland Veiarbeiderforening ..	10	
364.	Kvinesheia Veiarbeiderforening .....	5	1
<i>Rogaland fylke:</i>			
54.	Indre Ryfylke Veiarbeiderforening .....	10	
129.	Drangsdalen Anleggsarb.forening .....	8	
337.	Stavanger—Jæren Veiarb.forening .....	12	
477.	Botne Sandtakarbeiderforening .....	10	1
<i>Hordaland fylke:</i>			
6.	Bruvik Arbeidsmannsforening .....	29	
119.	Øystese—Eideveien Arb.forening .....	18	1
205.	Hosanger Grubearbeiderforening .....	23	
254.	Voss og Omegns Veiarbeiderforening .....	22	
280.	Fykkesund Arbeiderforening .....	6	1
285.	Etne Arbeiderforening .....	38	
338.	Sæbø Veiarbeiderforening .....	11	
406.	Skjold Veiarbeiderforening .....	3	1



Avd. nr.	Foreningens navn.	Antall medl.	Antall repr.
385.	Haus Veiarbeiderforening .....	7	
423.	Leirvik og Omegns Arbeidsmannsforening	12	
483.	Os Veiarbeiderforening .....	4	
489.	Vossestrand Veiarbeiderforening .....	22	1
<i>Sogn og Fjordane fylke:</i>			
138.	Framfjord Arbeiderforening .....	21	
282.	Davik Veiarbeiderforening .....	17	
465.	Eikefjord Veiarbeiderforening .....	23	1
208.	Veiarbeiderforening «Borgund» .....	14	
400.	Balestrand Vegarbeiderlag .....	22	
446.	Indre Sogn Veiarbeiderforening .....	9	
474.	Florø Arbeidsmannsforening .....	11	1
<i>Møre og Romsdal fylke:</i>			
14.	Rausand Grubearbeiderforening .....	32	
412.	3. Distr. Havnearbeiderforening .....	18	
369.	«Ekskavator 6» Arbeiderforening .....	2	1
28.	Fræna Veiarbeiderforening .....	23	
186.	Isingvågen Veiarbeiderforening .....	6	
279.	Bolsøy Veiarbeiderforening .....	11	1
29.	Bud Veiarbeiderforening .....	15	
122.	Grytten og Omegns Veiarbeiderforening ..	30	1
33.	Skodje Veiarbeiderforening .....	15	
117.	Kristiansund og Omegns Arb.mannsfor. ..	17	
378.	Tustna Veiarbeiderforening .....	8	1
188.	Bremsnes Veiarbeiderforening .....	18	
193.	Veiarbeiderforeningen «Samhold» .....	9	
248.	Nordangsfjord Veiarbeiderforening .....	12	
397.	Søvik—Lien Veiarbeiderforening .....	2	1
353.	Tingvoll Veiarbeiderforening .....	18	
376.	Straumsnes Veiarbeiderforening .....	9	
504.	Hellesylt Veiarbeiderforening .....	18	1
393.	Nesset og Øksnedal Veiarbeiderforening ..	34	
395.	Hustad Veiarbeiderforening .....	7	1
<i>Sør-Trøndelag fylke:</i>			
49.	N. A. F., Ålen .....	34	
386.	Singås og Omegns Jernbanearb.forening ..	12	1

Avd. nr.	Foreningens navn.	Antall medl.	Antall repr.
<i>Nord-Trøndelag fylke:</i>			
221.	Namstad Jernbanearbeiderforening .....	25	
253.	Verdal Arbeidsmannsforening .....	15	1
232.	Svøljen Jernbanearbeiderforening .....	24	
405.	Namdal Lastebilforening .....	9	
451.	Ytre Namdal Veivokterlag .....	8	1
<i>Nordland fylke:</i>			
19.	Sulitjelma Bygningsarb.forening .....	29	
30.	Beiarn Arbeidsmannsforening .....	13	1
26.	Drag Feltpatarbeiderforening .....	33	
96.	Innhavet Veiarbeiderforening .....	15	1
47.	Fellingfors Jernbanearbeiderforening ....	17	
95.	Gartland Jernbanearbeiderforening .....	24	1
71.	Fagerli Grubearbeiderforening .....	15	
379.	Nordfold Veiarbeiderforening .....	32	1
78.	Sagmo Grubearbeiderforening .....	36	
124.	Brønnøysund Fagforening .....	5	1
83.	Sanddøla Jernbanearbeiderforening .....	14	
301.	Elsfjord Arbeidsmannsforening .....	26	1
86.	Hamarøy Veiarbeiderforening .....	20	
123.	Sjønstå Grubearbeiderforening .....	20	1
128.	Sulitjelma Hyttarbeiderforening .....	16	
146.	Hanken Grubearbeiderforening .....	28	1
132.	Glømfjord Kraftanl.arb.forening .....	18	
373.	Fustvatnet Veiarbeiderforening .....	35	1
189.	Grane Veiarbeiderforening .....	22	
329.	Hattfjelldal Veiarbeiderforening .....	18	1
190.	Saltdal Arbeidsmannsforening .....	26	
391.	Mo og Omegns Veiarbeiderforening .....	14	1
333.	Vågan Veiarbeiderforening .....	20	
334.	Hemnes Arbeidsmannsforening .....	20	1
202.	Sefrivatn Jernbanearbeiderforening .....	12	
432.	Rusåga Jernbanearbeiderforening .....	29	1
358.	Skjerstad Veiarbeiderforening .....	29	
362.	Drevja Veiarbeiderforening .....	15	1
382.	Mulvik Jernbanearbeiderforening .....	9	
445.	Rognan Jernbanearbeiderforening .....	32	1
401.	Hamarfald og Omegns Stenarb.forening ..	30	
484.	Sørfjorden Arbeidsmannsforening .....	10	1



Avd. nr.	Foreningens navn.	Antall medl.	Antall repr.
436.	Borge Veiarbeiderforening	21	
439.	Horndal Arbeiderforening	25	1
442.	Fjellbratt Veiarbeiderforening	30	
467.	Vega Veiarbeiderforening	10	1

*Troms fylke:*

181.	Storfossen Veiarbeiderforening	22	
300.	Breivik Veiarbeiderforening	21	1
331.	Balsfjord Veiarbeiderforening	18	
370.	Mefjordvær Havnearbeiderforening	18	
398.	Ballangen Veiarbeiderforening	9	1
340.	Lyngen, Sørfjord og Karlsøy Veiarb.for.	33	
341.	Kvæfjord Veiarbeiderforening	11	1
476.	Hillesøy Veiarbeiderforening	17	
508.	Salangen Veiarbeiderforening	10	
511.	Tranøy Veiarbeiderforening	27	1

*Finnmark fylke:*

44.	Grubernes Arbeidsmannsforening	10	
53.	«Nordens Klippe», Kirkenes	19	
271.	Varangerbotn Veiarbeiderforening	21	
361.	Repparfjorddal Veiarbeiderforening	15	1

**Navneoppnop.**

Sekretær *Alb. Karlsen* foretok så navneoppnop. — Følgende representanter var til stede:

Oslo Vask- og Rengjøringskvinnens Forening: Elisabeth Grefsrud, Anna M. Olsen, Kjærlaug Skolbones. Oslo og Omegns Anleggsarbeiderforening: Alfred Torkildsen, Alf Hermstad. Giken Grubearbeiderforening: Karl Bottenvand, Henrik Aastrøm. Bjørkåsen Grubearbeiderforening: Adam Johansen, Ingdor Løkås. N. A. F. avd. 102: Asbj. Andersen, Olaf Heum, Otto Kristiansen. Løkken Grubearbeiderforening: Einar Schei, Bersvend Aspås, Anders Holum. Orkanger Arbeidsmannsforening: Agnar Nærvik, Bjarne Larsen. Lenvik Arbeidsmannsforening: Corn. O. Sørlie, Agnus Angell. Stavanger og Omegns Jernbanearbeiderforening: Nils Bakken, Magnar Kristiansen. Oslo og Omegns Statsarbeiderforening: O. Stornes, Gudrun Hansen, A. Lund. Flåt Grubearbeiderforening: John. Rysstad. Grubearbeidernes Fagforening: Einar Hallgren. Hyttearbeidernes Fagforening: Axel Selboe. Vigsnes Grubearbei-

derforening: Anders Olafsen. Holand Jernbanearbeiderforening: Konrad Pedersen. Rjukan og Omegn Arbeidsmannsforening: Birger Sørensen. Valberg Arbeiderforening: Hartvig Gundersen. Jæren Jernbanearbeiderforening: Eilert Eliassen. Sulitjelma Jernarbeiderforening: Peder N. Vik. Tunnhøyvd Anleggsarbeiderforening: Peder Nyhus. Ålen Grubearbeiderforening: Jens Sundan. Bergkvam Jernbanearbeiderforening: B. Thunshelle. Sør-Trøndelag Vegarbeiderforening: Sivert Dahlen. Sandtorg og Trondenes Veiarbeiderforening: Ole Linaker. Østre Kvinesdal Jernbanearbeiderforening: H. O. Jupskås. Knaben Gruvearbeiderforening: Einar Wirak. Stord Arbeiderforening: Anders Egeland. Trondheim og Omegn Jernbanearbeiderforening: Arthur Jakobsen. Ottadalsens Anleggsarbeiderforening: Paul Fredriksen. Inntrøndelag Veiarbeiderforening: Ole Reinås. Rosvold Jernbanearbeiderforening: Bernh. Reines. Røros Vei- og Anleggsarbeiderforening: Ole Halden. Sølvverksarbeidernes Fagforening: Årmosen. Sauda Anleggsarbeiderforening: Lasse Bang. Folldal Gruvearbeiderforening: Ole Beck. Follo Veiarbeiderforening: Thv. Thorstensen. Notodden og Omegn Arbeidsmannsforening: Emil Ødegård. Igeland og Ånstad Arbeiderforening: Levin Andreassen. Svean Arbeidsmannsforening: Alfred Stenbak. Myntarbeidernes Fagforening: Bjarne Løver. Fåberg Veiarbeiderforening: Sigvald Haugen. Valla Jernbanearbeiderforening: Jon Ottermo. Malmo Gruvearbeiderforening: Ole E. Våde. Sandnes Arbeiderforening: Sverre Sjørusen. Jakobsbakken Gruvearbeiderforening: Karl Lunde. Veiarbeiderforningen Tofteland bro: Knut Hartmark. Ankenes Veiarbeiderforening: Gjerløv Fagerbakk. Evje Nikkelverks Arbeiderforening: Thv. Åvitsland. Finneide og Omegns Arbeidsmannsforening: Alfr. Tveråmo. Eidsvoll Arbeidsmannsforening: Edvard Hemli. Utkjerr Anleggsarbeiderforening: Martin Engen. Sunndalens Arbeidsmannsforening: Johan Sundstrøm. Konsmo Jernbanearb.forening: Hjalmar Sundt. Bærum Arbeidsmannsforening: Kaare Olsen. Drammen og Omegn Jernbanearbeiderforening: Halvor Solli. Øvre Årdal Arbeiderforening: Ivar Sterri. Vestfold Veiarbeiderforening: Hans Skjauff. Båsmo Arbeidsmannsforening: Hans P. Hanssen. Mo Arbeiderforening: Asle Jamtli. Arbeiderforeningen «Nordlyset»: Alsing Moen. Marna Jernbanearbeiderforening: R. Aslesen. Namdal Veiarbeiderforening: Sigvald Hellesvik. Stjørdal Arbeidsmannsforening: Oddleif Dybwad. Jølster Veiarbeiderforening: Johan Skrede. Mofjellets Gruvearbeiderforening: Olav Alterhaug. Olden-Innvik Veiarbeiderforening: Alfred Guddal. Arendal og Omegn Veiarbeiderforening: Aman Ågset. Sarpsborg Arbeidsmanns-



forening: Hans Johnsen. Grønnfjelldal Jernbanearbeiderforening: Trygve Trelnes. Øyslebø Jernbanearbeiderforening: Ingen møtt. Nordre Vestfold Veiarbeiderforening: Bernh. Andersen. Norderhov-Tyristrand Veiarbeiderforening: Ivar Martinsen. Skedsmo Arbeidsmannsforening: Joh. Johansen. Østfold Maskin- og Veivokterforening: Olaf Sletten. Toten og Vardal Veivokterforening: Alfr. Frydenlund. Hadeland Veivokterforening: M. Langbakken. Østfold Veiarbeiderforening: Thoralf Myhrvold. Søndre Vestfold Veiarbeiderforening: Emil Zakariassen. Hægebostad Jernbanearbeiderforening: Harry Lantz. Skjåk Veiarbeiderforening: Martin Forberg. Namsen Veiarbeiderforening: Eivind Fiskum. Korgen Veiarbeiderforening: John Jacobsen. Skaland Grafittverksarbeiderforening: Johs. Sørensen. Tromsøysund Veiarbeiderforening: Sigurd Larsen (frav.). Sandbekk Gruvearbeiderforening: Bernh. Bjånes. Mosjøen Arbeidsmannsforening: Reidar Tverå. Nordre Stamlinjes Arbeiderforening: Gunnar O. Fjæra. Solum Veiarbeiderforening: Martin Hedlund. Holandsfj. Arbeidsmannsforening: Ingen møtt. Haugarland Veiarbeiderforening: Arnt Hauge. Lom Veiarbeiderforening: Ola Høyberg. Holsvassdragets Anleggsarbeiderforening: Ove Amundsen. Fyr- og Merkearbeidernes Fagforening: Ingen møtt. Pasvikdalens Veiarbeiderforening: Alf Rafaelsen. Dunderlandsdalen Veiarbeiderforening: Peder Eide. Hellvik Jernbanearbeiderforening: Hans Paulsen. Forseng Jernbanearbeiderforening: Aksel Stokmo. Bamble Arbeidsmannsforening: Lauritz Larsen. Storfjord Veiarbeiderforening: Anton Nilsen. Vest-Telemark Veiarbeiderforening: Sverre Nordskog. Mo Jernbanearbeiderforening: John Tamnes. Bodø-Røsvik Veiarbeiderforening: Bernt Alf. Lavangen Veiarbeiderforening: Jensenius Jenssen. Drevvatn Jernbanearbeiderforening: Einar A. Holm. Nes Veiarbeiderforening: Ingv. Martinsen. Finneidfjord Jernbanearbeiderforening: Jakob Sæther. Bergens Vakt- og Renholdsbetjenings Forening: Anna Anthoni. Storfosshei Jernbanearbeiderforening: Sigmund Bjørgan. Dunderlands Jernbanearbeiderforening: Ole Strand. Nedre Telemark Veivokterforening: John Severinsen. Egersund Jernbanearbeiderforening: Lars Bergundhaugen. Skjeggestad Jernbanearbeiderforening: Karl Olsen. Kykkelsrud Annleggsarbeiderforening: Sæmund Johansen. Søvit Gruvearbeiderforening: Ingen møtt. Våler Veiarbeiderforening, Rygge og Jeløy Veiarbeiderforening, Brødremoens Grusarbeiderforening: Petter Johannessen. Halden og Omegn Gruvearbeiderforening, Råde Veiarbeiderforening, Askim Vask- og Rengjøringskvinnens Forening: Johs. Kristiansen. Sørums og Blaker Veiarbeiderforening, Nedre Romerikes

Veivokterforening: Johan Gulliksrud. Nesodden Fagforening, Rælingen Veiarbeiderforening: Johan Johansen. Asker Arbeidsmannsforening, Ullensaker Veiarbeiderforening: Kolbjørn Westengen. Nannestad Veiarbeiderforening, Ski Arbeidsmannsforening: Ingen møtt. Nittedal og Hakadal Arbeidsmannsforening, Oppedgård Veiarbeiderforening: Frank Haugen. Asak Sandforretnings Faggruppe, Bærum Vask- og Rengjøringskvinnens Forening, Fet Veiarbeiderforening: Kasper Gullerud. Enebak Veiarbeiderforening, Hurdal Arbeidsmannsforening: Ragnv. Syvertsen. Tynset Veiarbeiderforening, Os Fagforening, Storelvdal Veiarbeiderforening: Sigurd Sagdal. Alvdal Arbeidsmannsforening, Tolga Fagforening, Osenreg. Anleggsarb.forening: Johs. Persheim. Nord- og Sør-Odal Veivokterforening, Åmotd Veiarb.forening: Einar Snarud. Elverum Veiarb.forening, Grue Veiarbeiderforening, Kristian Tangen. Stange Veiarbeiderforening, Hamar Redsk.sentralarbeiderforening: Ole Tangen. Vinger-Eidskog Veiarbeiderforening, Braskereidfoss Veiarbeiderforening, Ole Nilsen. Åsnes Veiarbeiderforening, Våler Veiarbeiderforening: Oliver Hagen. Furnes og Ringsaker Veiarbeiderforening, Brandval Veiarbeiderforening: Birger Bækkevold. Trysil Veiarbeiderforening, Nord-Østerdal Veivokterforening: Gunvall Grønland. Ringebu Veiarbeiderforening, Nord-Gudbrandsdal Riksveivokterforening: Ola E. Doseh (frav.). Valdres Veiarbeiderforening, Vang Arbeiderforening: Sigurd Melum. Land og Torpa Veivedlikeholdsforening, Søndre Land Veivokterforening: Magnus Bergum. Hurum Arbeiderforening, Biri-Snertingsdal Veiarbeiderforening: Andres Lokreim. Dovre Arbeidsmannsforening, Lunner Veiarbeiderforening: Kr. Morken. Lesja Veivedlikeholdsforening, Sel Veiarbeiderforening, Sigurd Stampe-løkken. Kaggefoss Anleggsarbeiderforening, Modum Veiarbeiderforening: Jørgen Aslesen. Hønefoss og Omegn Grovarbeiderforening, Rengjøringskvinnens Forening, Hønefoss, Ådal Veiarbeiderforening: P. A. Fugleberg. Ål Veiarbeiderforening, Nesbyen Veiarbeiderforening, Gol Veiarbeiderforening: Ingen møtt. Ø. Eiker Veiarbeiderforening, Drammen og Omegn Arbeidsmannsforening: Karl Gullaksen (frav.). Flå Veiarbeiderforening, Haugastøl Veiarbeiderforening, Hemsedal Veiarbeiderforening: Johan Braaten (frav.). Hole Veiarbeiderforening, Krødsherad Veiarbeiderforening: Th. Løbben (frav.). Eikernveiens Veiarbeiderforening, Buskerud Veiarbeiderforening: Arne Horgen. Røyken Veiarbeiderforening, Sørumsåsens Gruvearbeiderforening, Hurum Veiarbeiderforening: Wilhelm Berglund. Flesberg Veivokterforening, Øvre Sandsvær Veiarbeiderforening, Ytre Sandsvær Veiarbeiderforening:



Ingen møtt. Tjøme Arbeiderforening, Nedre Lågendal Veiarbeiderforening, Svelvikveien Arbeiderforening: Bernhard Andersen (repr. også avd. 148). Sandefjord og Omegn Anleggsarbeiderforening, Vestfold Veivokterforening: Arnt Lien. Slagen Arbeidsmannsforening, Oslofjordens Festn. Anleggsarbeiderforening: Ingen møtt. Gjerpen Arbeidsmannsforening, Ulefoss og Omegn Arbeidsmannsforening: Olaf A. Olsen. Eidanger Arbeidsmannsforening, Gransherad Veiarbeiderforening: Jørgen Løyte. Skien Arbeidsmannsforening, Hovin Veiarbeiderforening: Einar Johansen. Nissedal Veiarbeiderforening, Drangedal Veiarbeiderforening: Hans Eidskard. Sauherad Veiarbeiderforening, Kragerø og Omegn Arbeidsmannsforening: Olaf Fors. Lårdal Veiarbeiderforening, Øst-Telemark Veivokterforening: John Dokka. Gjerstad Anleggsarbeiderforening, Vegårdshei Veiarbeiderforening, Sønedeled og Omegn Veiarbeiderforening: Sigvald Fjøsstolsen. Hornes Veiarbeiderforening, Froland Veiarbeiderforening, Gloserhei Gruvearbeiderforening, Evenstad Anleggsarbeiderforening: Lars Larsen. Krossen Jernbanearbeiderforening, Vest-Agder Riksveivesens Forening, Farsund og Omegn Veiarbeiderforening: Anker Wiik. Kvinesdal-Fjotland Veiarbeiderforening, Audnedalen Veiarbeiderforening: T. Røiland. Lyngdal Veiarbeiderforening, Vennesla Veiarbeiderforening, Skjekeland Jernbanearb. forening: Ingen møtt. Bakke Jernbanearbeiderforening, Drangsholt-Kildalen Veiarbeiderforening, Halsa Veiarbeiderforening: Josef Eidet (frav.). Gyland Jernbanearbeiderforening, Bryggeså-Eiesland Veiarbeiderforening, Kvinesheia Veiarbeiderforening: Alfred Sundt. Indre Ryfylke Veiarbeiderforening, Drangedalen Anleggsarbeiderforening, Stavanger-Jæren Veiarbeiderforening, Botne Sandtakarbeiderforening, Oskar Kvalvåg (frav.). Bruvik Arbeidsmannsforening, Øystese-Eideveien Arbeiderforening: Ingen møtt. Hosanger Gruvearbeiderforening, Voss og Omegns Veiarbeiderforening, Fykkesund Veiarbeiderforening: Rasmus Litland. Etne Arbeiderforening, Sæbø Veiarbeiderforening, Skjold Veiarbeiderforening: Ludolf Gundegjerde. Haus Veiarbeiderforening, Leirvik og Omegn Arbeidsmannsforening, Os Veiarbeiderforening, Vossestrand Veiarbeiderforening: Ingen møtt. Framfjord Arbeiderforening, Davik Veiarbeiderforening, Eikefjord Veiarbeiderforening: Hans Kaale. Veiarbeiderforeningen «Borgund», Balestrand Vegarbeiderlag, Indre Sogn Vegarbeiderforening, Florø Arbeidsmannsforening: Magnus Lunde. Rausand Grubearbeiderforening, 3. Distr. Havnearbeiderforening, Ekskavator 6. Arbeiderforening: Lars Garshol. Fræna Veiarbeiderforening, Isingvågen Veiarbeiderforening, Bolsøy Veiarbeiderforening: Marius Bredsen.

Bud Veiarbeiderforening, Grytten og Omegns Veiarbeiderforening: Karl Nilsen. Skodje Veiarbeiderforening, Kristiansund og Omegns Arbeidsmannsforening, Tustna Veiarbeiderforening: Peder Eidskrem. Bremsnes Veiarbeiderforening, Veiarbeiderforeningen «Samhold», Norangsfjord Veiarbeiderforening, Søvik-Lien Veiarbeiderforening: Alfred Hoel. Tingvoll Veiarbeiderforening, Straumsnes Veiarbeiderforening, Hellesylt Veiarbeiderforening: Olav Hellesylt. Nesset og Øksnedal Veiarbeiderforening, Hustad Veiarbeiderforening: Rikard Slatlem. N. S. F., Ålen, Singsås og Omegns Jernbanearbeiderforening: Ingen møtt. Namstad Jernbanearbeiderforening, Verdal Arbeidsmannsforening: S. Berntsen (frav.). Svøljen Jernbanearbeiderforening, Namdal Lastebilforening, Ytre Namdal Veivokterlag: Ingen møtt. Sulitjelma Bygningsarbeiderforening, Beiarn Arbeidsmannsforening: Egil Dobakk. Drag Feltspattarbeiderforening, Innhavet Veiarbeiderforening: Norman Langmo. Fellingfors Jernbanearbeiderforening, Gartland Jernbanearbeiderforening: Martin Stokke. Fagerli Grubearbeiderforening, Nordfold Veiarbeiderforening: Ole Petrusen. Sagmo Grubearbeiderforening, Brønnøysund Fagforening: Johannes B. Rødås. Sanddøla Jernbanearbeiderforening, Elsfjord Arbeidsmannsforening: A. Berg. Hamarøy Veiarbeiderforening, Sjønstå Grubearbeiderforening: Bernhoff Olsen. Sulitjelma Hyttarbeiderforening, Hanken Grubearbeiderforening: Olaf Sørensen. Glomfjord Kraftanleggsarbeiderforening, Fustvatnet Veiarbeiderforening: Willy Edvartsen. Grane Veiarbeiderforening, Hattfjelldal Veiarbeiderforening: Vidar Nilsen. Saltdal Arbeidsmannsforening, Mo og Omegns Veiarbeiderforening: Johan Lien. Vågan Veiarbeiderforening, Hemnes Arbeidsmannsforening: Kristian Olsen. Sefrivatn Jernbanearbeiderforening, Rusåga Jernbanearbeiderforening: Johannes Høiås. Skjerstad Veiarbeiderforening, Drevja Veiarbeiderforening: Ingen møtt. Mulvik Jernbanearbeiderforening, Rognan Jernbanearbeiderforening: Karl Edvardsen. Hamarfald og Omegns Stenarbeiderforening, Sørfjorden Arbeidsmannsforening: Magnus Hagerup. Borge Veiarbeiderforening, Horndal Arbeiderforening: Kristen Kristensen. Fjellbratt Veiarbeiderforening, Vega Veiarbeiderforening: Ingen møtt. Storfossen Veiarbeiderforening, Breivik Veiarbeiderforening: Herman Skoglund. Balsfjord Veiarbeiderforening, Meffjordvær Havnearbeiderforening, Ballangen Veiarbeiderforening: Halvdan Noreng. Lyngen, Sørfjorden og Karlsøy Veiarbeiderforening: Jens Nilsen. Kvæfjord Veiarbeiderforening, Hillesøy Veiarbeiderforening, Sallangen Veiarbeiderforening, Tranøy Veiarbeiderforening: Sverre Salomonsen. Grubernes Arbeidsmannsforening,



«Nordens Klippe», Kirkenes: Laurits Eliassen. Varanger Veiarbeiderforening, Varangerbotn Veiarbeiderforening, Repparfjorddal Veiarbeiderforening: Trygve Andersen.

*Representantskapet:* Johs. M. P. Ødegård, formann, Chr. Henriksen, viseformann, Adolf K. Lien, kasserer, Alb. Karlsen, sekretær, Lars Bakken, sekretær, Alfred Arnesen, Birger Eriksen, Selma Holmquist, Hilmar Antonsen, Ludvik Larsen, Kristian Moljord, Andreas Rekve, Jon Nergård, Kr. Almskår, Didrik Isaksen, Gustav Berg, Tønnes Moi, Odin Herø (ikke møtt), J. B. Johansen (møtte for Togstad), Ludvik Karlstad, J. P. Karlsrud, Martin Dyrset.

*Landsorganisasjonens Revisjonskontor:* Revisor Knut Møller.

*Norsk Arbeidsmandsforbunds revisj.utvalg:* Oskar Kverneboe.

*Innbudte organisasjoner:* Regjeringen: Lars Evensen, Nils Langhelle. Arbeidernes faglige Landsorganisasjon: G. Bråthen, Jon Sandnes. Norsk Bygningsarbeiderforbund: Malfred Bergseth, Oskar Johansen. Norsk Jernbaneforbund: M. Trana, Egil Halvorsen. Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Karsten Torkildsen, Paul Engstad. Norsk Kommuneforbund: Torbjørn Henriksen. Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Edvard Stenklev, Fritz Fridholm. Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Kjelsrud. Arbeidernes Opplysningsforbund: Arne Johnsen, Anders Mørk. Dansk Arbeidsmandsforbund: Hans Henriksen, W. Bech. Kvindeligt Arbeiderforbund i Danmark: Edith Olsen, Ellen Henriksen. Keramisk Forbund i Danmark: Einer Jensen. Sv. Grov- og Fabriksarbeidereförbund: Ernst Falk. Sv. Gruvindustriarbeidereförbund: Erik Gonäs, Knut Djupman. Sv. Väg- och Vattenbyggnadsarb.förbund: Oscar E. Forslund, Gustav Fjærstad. Finska Bygningsarbeidereförbundet. Finska Glasindustriarb.förbund. Det russiske Grubearbeiderforbund. Grubeinternasjonalen. Fabrikksinternasjonalen. Det Norske Arbeiderparti: Trygve Bratteli. Norges Kommunistiske Parti: Strand-Johansen, Johan Lundsholdt.

*Spesielt innbudt:* A. Th. Ahlstrand, Alfr. M. Nielsen.

### Fullmaktene godkjennes.

*Alb. Karlsen:* I likhet med tidligere har representantskapet nedsatt en fullmaktskomité bestående av Kr. Moljord, Ludvik Larsen og meg, og komitéen innstiller følgende:

Fullmaktskomitéen har gått igjennom de til forbundet innsendte fullmakter for de enkelte foreningers representanter til landsmøtet.

Ved gjennomgåelsen av representantlistene og de innsendte fullmakter viser det seg at det foreligger fullmakter for 201 representanter som kan godkjennes uten anmerkning.

Videre foreligger fullmakt fra avd. 238 for Nils Vesterlund. Mot denne fullmakt er det reist protest fra Johan B. Heggen som påtaler at valget er foretatt ved to forskjellige møter og mener at Heggen, som er valgt på første møte, bør godkjennes som representant.

Forbundskontoret har ved telegram av 19. nov. meddelt at valget på Vesterlund, som er foretatt på generalforsamling den 27. okt. 1945, er godkjent.

Etter forbundslovens § 10, punkt 2, kan fullmaktskomitéen ikke godkjenne de foretatte valg og forelegger saken for landsmøtet til avgjørelse.

Avd. 137 Varanger Veiarbeiderforening har ikke innsendt oppgjør til forbundet til den frist som var fastsatt av Representantskapet, 6. september, men etter det som foreligger har avdelingen innbetalt kontingenten til forbundet til Samorganisasjonen i Vadsø og søker på det grunnlag om å få representant til landsmøtet.

Forbundskontoret har innvilget avdelingen rett til å sende representant.

Fullmaktskomitéen godkjenner avdelingens rett til representasjon.

Videre foreligger telegrafisk fullmakt for representant for avd. 213 Tromsøysund, innkommet til forbundet den 17. nov.

Årsaken til at fullmakten ikke er innsendt tidligere er at avd. 213 er falt ut av fortegnelsen da representasjonslisten ble oppsatt og foreningen har således ikke fått seg tilsendt valgmaterieell.

Følgende foreninger, som har rett til å velge representantene alene, har ikke innsendt fullmakter:

Avd. 140 Øyslebø, 234 Holandsfjord, 245 Fyr- og Merkearbeiderne samt avd. 547 Søvit.

Av foreninger som velger sammen er det ikke innsendt fullmakter fra følgende: 168 Nannestad, 310 Ski, 15 Ål, 58 Nesbyen, 161 Gol, 272 Flesberg, 277 Øvre Sandsvær, 283 Ytre Sandsvær, 314 Slagen, 408 Oslofjorden, 87 Lyngdal, 97 Vennesla, 116 Skjekke-land, 6 Bruvik, 119 Øystese, 385 Haus, 423 Leirvik, 483 Os, 489 Vossestrand, 49 Ålen, 386 Singsås, 232 Svøljen, 405 Namdal, 451 Ytre Namdal, 358 Skjerstad, 362 Drevja, 442 Fjellbrott, 467 Vega.

Fullmaktskomitéen vil foreslå fullmaktene godkjent.



Når det gjelder fullmakten fra avd. 238 Haugarland, Veiarbeiderforening, vil fullmaktskomitéen uttale:

Den 12. oktober ble det holdt møte i et av avd. 238's distrikt for valg av representant til landsmøtet.

På møtet ble det avgitt 10 stemmer for Johan B. Heggen som representant og 7 stemmer for Nils Vesterlund som representant.

Haugarland Veiarbeiderforening har et virkeområde som omfatter hele Haugarlanddistriktet og av den grunn har foreningen *underavdeling* i Kopervik.

Foreningens avdeling i Kopervik var ikke innkalt til møte den 12. oktober og deltok således ikke i det første møte 12. oktober i valget av representant til landsmøtet.

Da foreningens gruppe i Kopervik ikke var innkalt til møtet den 12. oktober, holdt denne gruppe møte en uke senere og valgte Nils Vesterlund som representant med 30 stemmer og Arnt Hauge som varamann.

Valgresultatet ble så innsendt til forbundet, og forbundet tok i samme forbindelse protest fra B. Heggen.

Avskrift av Heggens protest ble fra forbundet oversendt til foreningen den 9. november med anmodning om nærmere forklaring. Foreningen gir forklaring ved skriv av 15. okt. hvori meddeles at der i foreningen er holdt ekstraordinær generalforsamling den 27. okt. i anledning de to tidligere foretatte gruppevalg, og generalforsamlingen godkjente de valg som var foretatt med Nils Vesterlund som representant og Hauge som varamann.

På grunnlag av disse dokumenter sendte forbundskontoret telegrafisk svar til foreningen at generalforsamlingens stadfestelse av Vesterlunds valg godkjennes.

Fullmaktskomitéen er enig i at de enkelte valg ikke er foretatt på den i forbundslovens § 10 forutsatte måte, idet foreningen skulle ha bestemt i forveien om gruppevalg skulle holdes, så de enkelte grupper hadde kunnet gjort seg gjeldende.

Av den grunn uttaler fullmaktskomitéen at landsmøtet direkte må godkjenne eller forkaste fullmakten.

Personlig er jeg av den oppfatning at landsmøtet må godkjenne den foreliggende fullmakt på Nils Vesterlund som representant, da hans fullmakt er godkjent enstemmig av en senere generalforsamling i foreningen.

*Votering:* Fullmaktskomitéens innstilling ble enstemmig vedtatt.

### Forretningsorden.

Følgende forslag til forretningsorden referertes:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Dog har arbeiderpressens representanter adgang. Likeledes har medlemmer av forbundet adgang til galleriet som tilhørere, unntagen når en sak besluttet behandlet for lukkede dører.  
Representantene må forevise adgangskort og tilhørere medlemsbok ved inngangen.
2. Til å lede møtet velges 2 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.
3. Møtene holdes fra 9—1 formiddag og 3—7 ettermiddag.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn 3 ganger i samme sak. Unntagen for innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter 1ste og 5 minutter 2den og 3dje gang.  
Ordstyreren har for øvrig, når han finner det påkrevd, rett til å stille forslag om ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsordenen gis ingen ordet mer enn 1 gang og høyst 2 minutter til hver sak.  
Talerne skal tale fra den dertil bestemte plass i salen.
5. Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den forening han representerer. Intet nytt forslag kan opptas etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere.  
Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppførte saker, kan ikke behandles.
6. Alle beslutninger avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 20 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
7. I protokollen innføres kun forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger.
8. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets slutning.
9. Ved hvert formiddagsmøtes begynnelse foretas navneopprop.

*Anna Anthoni* foreslo arbeidstiden satt fra klokken 10—13 og 15—18.

*Votering:* Forretningsorden ble vedtatt som foreslått. — *Anna Anthonis* forslag til arbeidstid ble vedtatt med stort flertall.



### Vedtagelse av dagsorden.

Følgende dagsorden referertes:

1. Landsmøtets åpning og konstituering. Fullmaktens godkjenning, og
  - a) Vedtagelse av dagsorden og forretningsorden.
  - b) Valg av ordstyrere og sekretærer.
  - c) Valg av komitéer:
    1. Valgkomité.
    2. Budsjettkomité.
    3. Redaksjonskomité.
2. Beretning, regnskap og revisjonsrapporter.
3. Forslag til forandring av forbundets lover.
4. Forskjellige forslag.
  - a) Eget gruvearbeiderforbund.
  - b) Ansettelse av reisesekretær.
  - c) Opplysningsvirksomheten.
  - d) Landsorganisasjonens økonomiske kontor.
  - e) Gjennomføring av ansiennitetsprinsippet i overenskomster.
  - f) Gjennomføring av dietgodtgjørelse for anleggsarbeidere.
  - g) Endring av landsmøtevedtak.
  - h) Krav om etterbevilgning av streikebidrag.
  - i) Like dyrtidstillegg for kvinner som for menn.
  - j) Silikosespørsmålet.
  - k) Opphevelse av lønnszoner i overenskomster.
  - l) Gjennomføring av pensjonsordning for veiarbeidere.
5. Valg.

*Votering:* Dagsorden ble vedtatt uten bemerkninger.

### Konstituering.

Til *ordstyrere* valgtes overensstemmende med innstillingen: Kr. Moljord, Sulitjelma, Halvor Jupskås, Sørlandsbanen, Ole Beck, Foldal, og Thy. Thorstensen, Akershus.

Til *sekretærer* var innstilt fra representantskapet: Aksle Selbo, Røros, Paul Fredriksen, Lalm, Botolf Thunshelle, Flåmsbanen og Arthur Jakobsen, Trondheim.

*Thunshelle* ba seg fritatt for vervet.

*Johs. M. P. Ødegård* foreslo Kr. Almsgård istedenfor Jakobsen. — Videre ble foreslått Asbjørn Andersen istedenfor Thunshelle.

*Valgt* ble Selbo, Fredriksen, Asbjørn Andersen og Almsgård. Redaksjonskomité, valgkomité og budsjettkomité valgtes overensstemmende med innstillingen og fikk følgende sammensetning: *Redaksjonskomité:* Johs. M. P. Ødegård, Anna Anthoni, Bergen, Ludvik Larsen, Skien, J. B. Johansen, Malm, Olaf Heum, Oslo.

*Valgkomité:* Jernbanearbeider J. P. Karlsrud, Sørlandsbanen, jernbanearbeider Bernhard Reines, Nordlandsbanen, gruvearbeider Einar Schei, Løkken, gruvearbeider Karl Bottenvand, Sulitjelma, vegarbeider Johan Skrede, Sogn og Fjordane, vegarbeider Ole Reinås, Inntrøndelag, vegarbeider Kasper Gullerud, Akershus, vegarbeider Corn. O. Sørli, Troms, anleggsarbeider Ove Amundsen, Kraftanleggene, havneanl.arbeider Lars Garshol, Havnevesenet, rengjøringskv. Elisabeth Grefsrud, Oslo.

*Budsjettkomité:* Johan Nergård, Trøndelag, Asbjørn Lund, Oslo, Johs. Rødås, Sulitjelma, Nils Bakken, Sørlandsbanen, Arnt Hauge, Haugesund.

*Johs. M. P. Ødegård:* Hermed er landsmøtet konstituert og jeg vil foreslå at vi etter tidligere tradisjoner slutter for i dag og begynner i morgen tidlig. Jeg henstiller samtidig til valgkomitéen og budsjettkomitéen om å konstituere seg. Møtet hevet (klokka 15).

### Formiddagsmøtet lørdag den 24. november.

Ordstyrere: *Moljord.* — *Thorstensen.*

Møtet ble satt klokken 10 med navneopprop. Thunshelle opp-tatt i stortingsmøte. Representanten Våde var kommet til stede.

Protokollen fra gårsdagens møte referertes og godkjentes uten bemerkninger.

### Punkt 2: Beretning, regnskap og revisjonsrapporter.

Beretningen for 1938 ble deretter punktvis gjennomgått og uten bemerkninger vedtatt. Under beretningen for 1939 bemerket *Olaf Sletten* at de som noen tid var utenfor den vanlige arbeidsplass, mer enn 3 uker, ikke fikk diet og det var forbundsstyrets skyld.

*Alb. Karlson:* Det er helt riktig som Sletten sa. Det ble gjort en del endringer for dem som var i den maskinelle drift. I volds-giftsdommen ble det bestemt at en skulle ha 1200 arbeidstimer for å få ferie. Det førte faktisk til at alle som var i veiarbeid



med unntakelse av veivokterne ikke fikk ferie, fordi de ikke hadde sammenhengende 1200 timer. Det fikk vi ned til 600 timer og for å få det til ble den byttehandel gjort.

*Knut Hartmark:* Den hestebyttehandel som der ble inngått forstår jeg sannelig ikke. Den må vi få nærmere forklart.

*Alb. Karlsen:* Jeg vil be Hartmark lese på side 10. Der har vi ad § 20-ferie følgende: (Beretning for 1939.)

Når det gjelder dietgodtgjørelsen så er det ingen forandring, *men det praktiseres forskjellig.*

*Knut Hartmark:* Med hensyn til statens veiarbeidsdrift side 48 vil jeg beklage den fremgangsmåte som ble brukt ved innkallelse av forhandlere. Forbundsstyret oppnevnte forhandlere og jeg kan ikke forstå at ikke veiarbeiderne selv kan få velge disse.

Dermed ble beretningen for 1939 vedtatt uten flere bemerkninger.

Beretningene for 1940 og 1941 ble uten bemerkninger tatt til etterretning.

Under behandlingen av beretningen for 1942 — overenskomstforhold — bemerket *Ludvik Larsen:* Som en ser av beretningen står det at veiarbeiderne fikk 15 prosent tillegg. Vi fikk 7—8 prosent så vidt jeg kan forstå.

*Alb. Karlsen:* Når det står referert 15 prosent så er det etter den beregning som veidirektoratet ga. Om den er riktig vet jeg ikke. Heller ikke lønnsnemnda kunne beregne om det var riktig.

*Ludvik Larsen:* Når tallet ikke kan bevises, så er det vår plikt å si fra. Samtlige veiarbeidere vet at de fikk ikke mer enn mellom 7—8 prosent.

Dermed ble beretningen for 1943 vedtatt.

### Muntlig beretning for 1943.

*Alb. Karlsen:* Når det gjelder beretningen for året 1943 var det forutsetningen at også den skulle skrives når beretningsåret var ute. Imidlertid ble forbundet oppløst i 1943/44 og forbundets materiale, kartotek og saksregistratorer ble flyttet til Henrik Ibsensgt. 7. Etter at forbundets eiendeler var flyttet dit fikk jeg anmodning fra kommissæren i Bygningsarbeiderforbundet, Johs. Ringen, om å komme dit og skrive beretningen. Først en muntlig anmodning, senere skriftlig og jeg svarte tilbake at jeg ville ikke gå dit og skrive beretning. Jeg hadde også før vårt forbund ble oppløst så vel skriftlig som muntlig sagt ifra at jeg ikke ville medvirke til oppløsning av Arbeidsmandsforbundet og

for så vidt forbundet likevel ble oppløst, nektet jeg å gå med i den nye administrasjon og utføre noe arbeid der. Dermed var det ikke sagt at ikke beretningen for det år skulle bli skrevet og trykt. En annen grunn til ikke å være med på å skrive noen beretning under de daværende forhold var at en beretning skrevet under den nye administrasjon måtte bli et falsum. Når jeg sier falsum så er det med hensikt. Det refererer seg til den meddelelse nazistene ga om hvordan beretningene skulle skrives. Etter at krigen var slutt og jeg på ny begynte i forbundet, lovet jeg å skrive beretningen også for året 1943, men annet organisasjonsarbeid som har lagt beslag på tiden, så vel helligdager som hverdager, har gjort at den ikke kan foreligge trykt, ikke minst på grunn av de nåværende vanskelige trykningsforhold. Jeg har imidlertid satt opp en disposisjon for beretningen for 1943 og den vil komme med i protokollen til generalsekretæren. Det skulle da kanskje være unødvendig å trykke beretningen for 1943. Jeg har imidlertid skrevet følgende:

#### *Medlemsbevegelsen.*

I beretningen for året 1942 er anført at Arbeidsmandsforbundet hadde et gjennomsnittlig medlemsantall på 18 690, fordelt på 398 foreninger. Medlemsantallet for året 1943 var gjennomsnittlig 18 770, men det var en stor prosent av medlemmene som ikke betalte kontingenten regelmessig.

Den gjennomsnittlige kontingentinnbetaling i forhold til de innrapporterte medlemmer var 53 pst. Sett i forhold til året 1939 da medlemsantallet var gjennomsnittlig 29 932, var det bare 39.70 pst. som betalte kontingent i året 1943.

#### *Forbundsstyret.*

Forbundsstyret var i året 1943 de samme som i året 1942 og de foregående år.

#### *Forbundsstyremøter og antall behandlede saker.*

Forbundsstyret har i året 1943 hatt 12 ordinære styremøter og behandlet 41 A-saker om lønns- og arbeidsforhold som på den tiden kunne protokolleres. (A-saker er saker om lønns- og arbeidsforhold etc.) Dertil kom en rekke saker som man under de da rådende forhold ikke våget å protokollere.

Av B-saker vedrørende organisasjonsforhold er behandlet 59 protokollerte saker. Forbundsstyrets beslutning i en rekke B-saker kunne heller ikke protokolleres.



#### *Representantskapsmøte og Landskonferanser.*

I forbindelse med foreliggende krav om behandling av lønnsvilkår, samt akkordtariff for samtlige arbeidergrupper i anleggsvirksomhet, og spørsmål om revisjon av overenskomsten for Gruveindustrien ble der holdt møte på Sørmarka i dagene fra og med 8. til og med 10. januar 1943.

I tillegg til de landsmøtevalgte medlemmer av Forbundsstyret og forbundets representantskap var der til dette møte innkalt representanter for de større anleggsplasser.

Møtet fikk seg forelagt og behandlet oversikt over fagorganisasjonens og forbundets stilling siden 1940, samt oversikt over forbundets økonomiske stilling og fattet vedtak i disse spørsmål.

Møtet fattet også vedtak i de spørsmål som forelå om akkordtariffer, samt i spørsmålet om revisjon av Bergverksoverenskomsten.

For så vidt angår de beslutninger som ble fattet på møtet i de enkelte spørsmål henvises til den skriftlige forbundsstyreprotokoll for året 1943.

#### *Gruvearbeiderkonferanser.*

Etter anmodning fra Landsorganisasjonen og Sosialdepartementet ble der innkalt til konferanse den 26. februar 1943 representanter for de større bergverk for å ta stilling til yrkesopplæring i gruveindustrien og behandling av gruvearbeidernes organisasjonsform.

For så vidt angår spørsmålet om yrkesopplæring erklærte arbeidernes representanter på møtet, at yrkesopplæring er et praktisk og sosialt spørsmål som arbeiderne kan medvirke til blir gjennomført. Men arbeidernes representanter må forbeholde seg å utarbeide de nærmere regler for yrkesopplæringen i samsvar med det som er i arbeidernes interesser.

Angående gruvearbeidernes organisasjonsform erklærte arbeidernes representanter at de fortsatt forbeholdt seg å velge den organisasjonsform som de mente var i arbeidernes interesse og erklærte at de gjennom Norsk Arbeidsmandsforbund fortsatt ville søke å ivareta sine økonomiske og sosiale interesser.

Protokoll fra gruvearbeiderkonferansen er senere tilsendt samtlige gruvearbeiderforeninger.

#### *Gruvearbeiderkonferansen den 30. desember 1943.*

Etter at forbundet hadde mottatt skriv av 5. november 1943 fra Landsorganisasjonen og den kommissariske leder av Bygningsforbundet, Johs. Ringen, om at Arbeidsmandsforbundet skal defini-

tivt oppløses fra 1. januar 1944, ble der på ny gitt pålegg til forbundet om å innkalle representanter for de større bergverksbedrifter til møte i Oslo for å behandle spørsmålet om opprettelse av et eget gruvearbeiderforbund.

Møtet ble holdt i Arbeidsmandsforbundets lokale den 30. desember og i møtet deltok representanter for følgende Bergverksarbeiderforeninger: Flåt, Røros, Ålen, Knaben, Stord, Kongsberg, Foldalen, Fosdalen, Løkken, Mofjellet og Orkanger, samt hele forbundsstyret og forbundets tillitsmenn. Der møtte også Halvard Olsen og ing. Langfeldt fra Landsorganisasjonen.

Samtlige representanter fra foreningene, samt forbundets tillitsmenn og styremedlemmer sa tydelig på møtet ifra at de ikke ville være med på den foreslåtte tvangsorganisering av et eget gruvearbeiderforbund. På møtet ble det også referert en protest som forelå fra foreningene ved Sulitjelma mot oppløsning av Arbeidsmandsforbundet.

For så vidt Landsorganisasjonen mot medlemmenes protest likevel skulle tvinge gjennom et eget gruvearbeiderforbund, ble en innstilling vedtatt om hvordan arbeidernes representanter mener at et eget gruvearbeiderforbund bør organiseres.

Protokollen fra gruvearbeiderkonferansen ble oversendt samtlige gruvearbeiderforeninger, samt representantskapets medlemmer.

#### *Endring av lønns- og arbeidsvilkår innenfor enkelte arbeidsområder.*

##### *Bergverksindustrien.*

Situasjonen innenfor Bergverksindustrien utviklet seg, etter at de tyske myndigheter hadde erklært hele industrien som livsviktig og nødvendig for krigens gang, på den måte at det i året 1943 i større utstrekning enn tidligere ble utskrevet nye arbeidere til gruedriften.

Disse arbeidere, som var ukjent med dette arbeid, kunne ikke oppnå en lønn så de kunne forsørge seg selv og sine familier som de hadde på sine respektive hjemsted.

Situasjonen innenfor Bergverksindustrien førte til at forbundet etter krav fra arbeiderne satte seg i forbindelse med Bergverkenes Landssammenslutning for å få overenskomstens minstelønnsatser forandret. Denne henvendelse førte ikke til noe resultat og forbundet skrev da til Riksmeglingsmannen den 16. januar og krevde meglingsopptatt.

I samme forbindelse stilte forbundet krav om å få revidert overenskomstens bestemmelser om ferie og ferielønn i samsvar med



den beslutning som ble fattet på Representantskapsmøtet på Sørmarka den 8. januar.

Megling om disse krav ble opptatt den 23. januar, men meglingen førte heller ikke til noe resultat idet Sosialdepartementet i et skriv til meglingsmannen bestemt sa fra at lønnsøking ikke måtte gjennomføres.

Det var heller ikke mulig på det daværende tidspunkt å få gjennomført de feriebestemmelser som ga arbeiderne ved Bergverksindustrien den samme ferie og ferielønnsvilkår som overenskomstmessig er gjennomført for flere andre grupper av forbundets medlemmer, som arbeiderne ved Anleggsindustrien, Jernbaneanleggene og veivesenet m. v.

Arbeidsgiverne erklærte seg villig til å gå med på en forandring, men de stilte krav om at arbeiderne skulle få en ferielønn av 4.2 pst. av den enkelte arbeiders individuelle timelønn i ferieåret. Arbeidsgiverne nektet bestemt å godta arbeidernes og forbundets krav om 14 dagers ferie til alle arbeidere, og ferielønn 4.5 pst. av arbeidernes gjennomsnittlige oppnådde arbeidslønn i opptjeningsåret for ferien.

Da det således ikke var mulig å oppnå en ordning som kunne anbefales, ble saken sendt ut til foreningene til uttalelse og ved sakens behandling i foreningene ble det besluttet å stille saken i bero til senere.

#### *Twist om mannskapsordning i stigortsdrift ved Killingdal gruver.*

På grunn av oppstått twist om antall mann på skift i stigortsdrift ved Killingdal gruver var det holdt en del møter og forhandlinger, som resulterte i at det ble satt opp en protokoll som fastslår at saken skal løses ved en av partene oppnevnt frivillig voldgift.

I forbundsstyremøte den 8. juli ble protokollen om twistens løsning godkjent og forbundet oppnevnte som sin representant i voldgiftsretten Johs. M. P. Ødegård.

Twistesaken ble behandlet av den frivillige voldgiftsrett den 27. juli og der ble satt opp en protokoll som i stor utstrekning ga arbeiderne medhold.

#### *Twist om ferielønn for arbeiderne ved Mofjellets og Meisingsets gruver.*

Til Mofjellets gruver var overført arbeidere fra Meisingset, samt arbeidere fra Nordlandsbanen. Ved feriens inntreden 1943 var det således en rekke arbeidere ved Mofjellet som ikke hadde

den i overenskomsten fastsatte tjenestetid ved bedriften for å være berettiget til ferie og ferielønn.

Twisten om ferie og ferielønn ble innsendt til forbundet som opptok forhandling med bedriftens hovedkontor i Oslo med det resultat at Mofjellets gruver for ferieåret 1943 skulle utbetale ferielønn også for den del av opptjeningsåret for ferie som vedkommende arbeidere hadde vært beskjeftiget hos sine tidligere arbeidsgivere.

#### *Twist om ferielønn for arbeiderne ved Knaben Gruver.*

Ved bombingen av Knaben Gruver den 3. mars 1943 ble en del arbeidere husville og flere av arbeiderne mistet sine arbeidsklær og eiendeler. Under disse forhold reiste en del av arbeidsstokken fra stedet.

Ved feriens inntreden var det 14 av de arbeidere som kom tilbake til Knaben som ble nektet ferie og ferielønn, med den begrunnelse at de etter overenskomsten ikke hadde rett på opptjent ferielønn da de ikke var ved bedriften ved feriens inntreden.

Etter at det var ført lokale forhandlinger om ordning av tvistesaken, ble saken innrapportert til forbundet for om mulig å oppnå en ordning.

I forhandling med B.V.L. om saken oppnåddes ikke enighet, hvorfor forbundets representant reiste til Knaben og sammen med arbeidernes representanter på stedet opptok forhandling med bedriftens Driftsingeniør den 28. august. I dette forhandlingsmøte oppnåddes enighet om at arbeiderne skulle utbetales ferielønn for 11 arbeidsdager beregnet på grunnlag av gjennomsnittsførtjenesten de siste 6 måneder før ferien inntrådte ved Knaben 1943.

#### *Røros Kobberværk.*

Etter krav fra arbeiderne ved Røros om øking av lønn ble der holdt forhandlingsmøte på Røros den 28. juni 1943. Under forhandlingene stilte forbundets og arbeidernes representanter krav om en minstelønn i dagarbeid på kr. 1.40 pr. time, samt at akkordprisene skulle økes så arbeiderne oppnådde minst kr. 1.69 pr. time som bestemt for arbeiderne ved Bergverksindustrien for øvrig.

Under forhandlingene erklærte Kobberværkets representanter at de under forutsetning av at lønnsøkingen blir dekket av en øking i kobberprisen (noe som der var gitt prinsipiell tilsagn om), ville gå med på å øke de individuelle lønningene for voksne arbeidere etter en skala fra kr. 1.30 til kr. 1.50 pr. time.



Arbeidernes krav om øking av ferielønn og forlengelse av ferien fra 9 til 12 arbeidsdager oppnåddes ikke enighet om.

De nye lønnssetninger skulle gjennomføres fra 1. juli 1943.

*Fellesoverenskomst for arbeidere ved kvartsbrudd m. v.*

Etter anmodning fra Sosialdepartementet om å få gjennomført ensartede lønns- og arbeidsvilkår for arbeidere ved kvartsbedrifter m. v. ble der september 1943 holdt forhandlinger mellom representanter for arbeiderne ved kvartsbedrifter, Arbeidsmandsforbundet og Kjemisk forbund, samt Bergverkenes Landsammenslutning, for opprettelse av fellesoverenskomst.

Der ble senere holdt megling om saken den 4. september, hvor der var innkalt representanter for forbundene, B.V.L. og bedrifter tilsluttet Arbeidsgiverforeningen, samt arbeiderne.

Under meglingen ble partenes representanter enig om lønninger fra kr. 1.40 til kr. 1.60 pr. time, samt støvtilllegg og tillegg for lastearbeid. Den endelige utforming av overenskomstens andre bestemmelser ble foretatt i samråd med B.V.L. og godkjent av Sosialdepartementet og ble gjort gjeldende fra 1. desember 1943.

Overenskomsten omfattet 33 bedrifter.

*Lønnsvilkår m. v. ved militæranlegg og Nordags anlegg.*

Under krigen og særlig i året 1943 var det en sterk forflytning av arbeidere fra ordinær virksomhet til den krigsbetonte anleggsindustri. Etter den oppgave som ble gitt juni måned 1943 var arbeiderantallet 114 000 mann ved anleggsvirksomheten. Der til kom en rekke krigsfanger, som russere, polakker og andre nasjoner.

De lønns- og arbeidsvilkår som var fastsatt for disse arbeidere var bestemt ved den såkalte «Riksavtale». Da Riksavtalens tekst og innhold på flere vesentlige punkter var forskjellig fra de alminnelige anleggsoverenskomster, oppsto der til stadighet uoverensstemmelser om på hvilken måte de enkelte bestemmelser skulle fortolkes.

Arbeidsledelsen og systemet for øvrig, foranlediget stadige tvister og uoverensstemmelser som ble innbrakt for organisasjonen til løsning. Da det her ikke kan refereres i detaljer til de tvistesaker som forelå og ble avgjort, kan bare meddeles at der i tiden fra 12. mai til 27. oktober ble holdt 22 heldagsmøter med forhandlinger og megling om de innrapporterte saker vedrørende de tyske anlegg og Riksavtalen. Dertil kom en rekke kortvarige møter og forhandlinger.

*Veiarbeidsdriften.*

Av saker vedrørende veiarbeidsdriften, var det spesielt lønnsvilkårene som forbundet måtte gå inn for å bedre. De lønnsvilkår som var fastsatt før krigen ga ikke arbeiderne mulighet for å kunne forsørge seg selv og sine familier.

Forbundet opptok derfor ved flere anledninger forslag i forhandling med Veidirektoratet og de enkelte fylkers overingeniører om øking av lønn.

Ved den lønnsstopp som var dekretert var det ikke mulig å komme fram til noen formel endring i lønnsvilkårene, men det lyktes ved forhandling på en illegal måte å få gjennomført en etter forholdene bra lønnsøking, spesielt for arbeidergrupper som var beskjeftiget på time- eller månedslønn, ved at der ble gjennomført proforma akkorder som etter de rapporter som ble gitt økte fortjenesten med ca. 50 øre pr. time.

Ved den ekstraordinære veiarbeidsdriften ble der ved megling den 19. april oppnådd enighet om lønnssetninger som var nærmere hundre prosent høyere enn de som ble fastsatt i Voldgiftsdommen av 1938.

Lønnsvilkårene for den ekstraordinære veiarbeidsdrift ble fastsatt til kr. 1.70 som forskudd i akkord, kr. 1.90 som timelønn i dagarbeid og kr. 2.00 for spesialarbeidere og formenn.

Arbeiderantallet ved veiarbeidsdriften under krigen, ble på grunn av rekvisisjon til andre arbeidsområder sterkt redusert. Ved krigens begynnelse var det 24 000 arbeidere beskjeftiget. Tvangsflytningen førte til at arbeiderantallet ble redusert til 11 817 i juni måned 1943 ved den ordinære veiarbeidsdrift.

Ved de såkalte krigsveier og den ekstraordinære veiarbeidsdrift var arbeiderantallet på samme tid 4 754 mann.

*Statens Havnevesen.*

Ved Statens Havnevesen ble arbeiderantallet sterkt redusert under krigen. Anleggsmateriell og driftsmateriell ble rasert og dratt vekk. Arbeiderantallet, som før krigen varierte omkring ca. 1 200 mann, ble på grunn av disse forhold, samt på grunn av elendig lønn redusert til ca. 150 mann. (Nå ca. 175 mann.)

På grunn av den elendige lønn som var ble der opptatt forhandlinger om lønnsøking, men bestemmelsen om lønnsstopp gjorde at ingen lønnsendring ble godkjent. Den eneste lønnsendring som har vært for havnevesenets arbeidere under krigen har vært et dyrtidstilllegg på 6 øre pr. time, samt det krigsrisikotilllegg som forbundet oppnådde ved forhandling.



*Forskjellige andre grupper og arbeidsgrener.*

I året 1943 har det videre for en rekke andre grupper av arbeidere som er tilsluttet forbundet vært ført forhandlinger og megling om lønns- og arbeidsvilkår. Det gjelder anlegg som ikke er nevnt foran, rengjøringskvinner og forskjellige bedrifter.

Resultatet av de enkelte forhandlinger har vært vekslende og noen store framstøt kan selvsagt ikke noteres, da det hele var bundet fast ved myndighetenes bestemmelse om lønnsstopp, samt bestemmelsen om at alle større revisjoner skulle godkjennes av Sosialdepartementet. Stillingen var nemlig slik at selv om en ble enig ved forhandling så tillot ikke Sosialdepartementet det.

*Den alminnelige situasjon som førte til forbundets oppløsning.*

Etter krigens slutt har de tillitsmenn, i samsvar med forbundsstyrets og representantskapets vedtak, som fortsatte i sine stillinger inntil forbundet ble oppløst, gitt en lengere skriftlig framstilling som er dokumentert med bilag, om de forhold som førte til at forbundet ble oppløst. Denne framstilling er forelagt og behandlet av forbundets representantskap.

Her skal bare gjentas at forholdene i 1943 utviklet seg på en slik måte at de landsmøtevalgte tillitsmenn og styremedlemmer ikke lenger fant det mulig å kunne redde forbundet i den form som det var og som var medlemmenes uttalte ønske.

De økonomiske og administrative pålegg som ble gitt til forbundet fra Landsorganisasjonen og kommissæren i Bygningsforbundet kunne forbundsstyret og tillitsmenn ikke bøye seg for og forbundet ble oppløst ved årsskiftet 1943/44.

Så vel tillitsmenn som forbundsstyre som sto sammen under den siste vanskelige tid, var helt overbevist om at Arbeidsmandsforbundet skulle oppstå på ny i den samme skikkelse som det var da nazistene begynte sitt ødeleggelsesverk. Og i denne forvisning ble det av forbundets tillitsmenn tatt de disposisjoner som var mulig for å berge det som berges kunne.

Tillitsmennene gjorde også hva vi kunne for å holde medlemmene i kontakt med hverandre ute i distriktene og for å underlette dette arbeid lot vi trykke en fylkesvis redigert adressefortegnelse over foreningene som ble sendt til samtlige foreninger, samtidig som vi i et rundskriv meddelte at nå er Arbeidsmandsforbundet likvidert for en tid.

Når vi sendte ut denne adressefortegnelse i slutten av 1943 var det meningen at foreningene deryed skulle kunne sette seg i

forbindelse med hverandre så organisasjonen kunne være intakt når forbundet på ny kunne tre i virksomhet.

Vi samlet også sammen samtlige forbundsstyreprotokoller for de år som forbundet har bestått, som vi sammen med beretninger og regnskap, årganger av «Arbeidsmanden», sølvsaker og forbundets gullnåler; deponerte i bankhvelv mot kvittering.

Vi var klar over at de nye makthavere ville sørge for at det ble minst mulig av disponibel kapital av forbundets midler igjen da forbundet skulle opptas etter krigen. Og av den grunn sørget vi også for at der skulle være såpass igjen av forbundets penger at der kunne administreres meddelelse til foreningene og medlemmene da forbundet skulle opptas på ny. Vi deponerte derfor et mindre beløp av kontanter hos et pålitelig advokatfirma som vi fikk tilbake da krigen var slutt. En annen økonomisk disposisjon som vi gjorde. For å plassere forsikringskassens midler fikk vi innløst obligasjoner i Møllergaten 3.

Foranstående er et kort utdrag av forbundets virke i året 1943. De saksdokumenter som knytter seg til de enkelte saker og avsnitt, samt de saker som ikke er berørt i denne oversikt er bevart i forbundet, selv om det er en del villrede i sakene etter flytning m. v., så kan det om så ønskes skrives en alminnelig beretning for dette år.

*Johan Skrede:* Når det i beretningen er nevnt at veiarbeiderne har fått forhøyet sine lønnstillegg så er det bare på papiret tror jeg. Vi som sto i ordinært veiarbeid i 1943 fikk ikke noe tillegg. Det var vistnok en muntlig avtale om at veivokterne skulle få gå over til akkordarbeid, men det var en sak hvor veiingeniørene stiltes fritt. Så noen lønnsøking ble det ikke. Vår avdeling brøt forbindelsen med forbundet da det illegale arbeid begynte. Men vi søkte stadig å stå i kontakt med våre overingeniører og i 1943 forsøkte vi å få en øking for de arbeidere som sto på statens veiarbeid og som ikke ville fly over til ekstraordinært arbeid eller krigsviktig arbeid. Men vi fikk til svar at veidirektøren ikke hadde adgang til å forhøye lønningene ved statens veiarbeidsdrift.

*Johan Lien:* Det er det samme som Skrede var inne på. Jeg vil gjerne høre med Karlsen om det for 1943 gjelder det samme som i 1941 at overingeniørene kunne dispensere fra bestemmelsene som var gjeldende. En gruppe arbeidere hos oss gikk på gamle lønnsseter i lang tid før de fikk satsene forhøyet. Den siste lønnsøking oppnådde de ikke før i juni 1944. Det er et spørsmål om de ikke har krav på etterbetaling av den lønn de ikke fikk utbetalt.



*Knut Hartmark:* Jeg vil gjerne i forbindelse med sammenlutningen med Bygningsarbeiderforbundet høre om hvordan våre representanter stilte seg til det. Jeg har hørt eller lest noe om at noen av våre representanter var enig i den sammenslutning. Men jeg kan ikke tro det er riktig.

*Olaf Fors:* Jeg vil etterlyse en sak som vår avdeling sendte forbundet om Norsk Elektrisk Brown Boveri. Ingen av disse folk fikk utbetalt dyrtidstillegget. Vi reiste krav og overingeniøren lovet at det skulle ordnes, men siste gang vi hørte om saken var at Norsk Hydro hadde satt seg imot det. De ble her lurt for 8 øre timen. I alt forliste de 800 kroner på det arbeidet.

*Arne Horgen:* Angående de nevnte pro forma akkorder må jeg gi min tilslutning til Skrede. Det var en papirbestemmelse. Jeg vil ikke benekte at det i enkelte tilfelle er utbetalt 50 øre mer for vedlikeholdet, men det er meget sjelden. Vi som arbeidet borte vet at de færreste av dem som var ved vedlikeholdet fikk akkord. Når jeg nevner dette er det fordi at også disse saker må opp i Lønnsnemnda, når den skal behandle det tillegg vi ikke har fått.

*Birger Bækkevold:* Vi har heller ikke sett noe til det tillegg beretningen nevner. Med hensyn til akkordfortjenesten så har den ligget på ca. 2 kroner. Det har en fått utbetalt. De som var ved den maskinelle drift fikk utbetalt kr. 1.32 + 6 øre i dyrtidstillegg og litt utetillegg, men det har vært meget problematisk. Vi må få en tariffestet grunnlønn.

*Ludvik Larsen:* Jeg kan slutte meg til Karlsens beretning på et par unntagelser nær. Det var svært delte meninger hos oss med hensyn til innkallelsen av den siste gruvekonferanse. Det var vår mening å stanse alle nazivedtak og vi tok dette like alvorlig som andre. Men jeg vil uttale at jeg hadde forståelsen av at det var krefter — ikke urealt — som ville ha gruvearbeiderne sammen. En kunne ha risikert et gruvearbeiderforbund etter nazistisk oppfatning. I stedet gikk det imidlertid den motsatte vei. Gruvearbeiderne sparte ikke på konflikten den gang og mange av representantene følte sikkert at veien til konsentrasjonsleiren ikke ville være langt etter det møte. Overenskomsten for veiarbeiderne var en tysk overenskomst, men vi vil ha den vekk.

*Emil Ødegård:* Det var krangel om forskjellige ting når det gjaldt overenskomsten. En ville forsøke å gjøre gjeldende at hvis en ikke hadde arbeidet 48 timer, skulle en heller ikke ha overtid. Videre gjaldt det dyrtidstillegget. Vi hadde forhandlet med kontoret på Notodden med en tysker som var meget truende. Resultatet ble at de gikk med på å underskrive en protokoll om at over-

enskomsten skulle holdes og våre folk fikk da dyrtidstillegget og overtidstillegget.

*Anna Anthoni:* Det vakte en viss forundring hos oss i Bergen at forbundsstyret møtte til dette møte i 1943, etter som jo parolen var at ingen skulle møte. En fikk inntrykk av at det var en viss svakhet til stede. Vi avbrøt forbindelsen med forbundet i den utstrekning vi kunne det og med samorganisasjonen. Vi ble innkalt til samorganisasjonen og ble truet til å møte. Men vi møtte ikke og var rede til å ta konsekvensene. Det var lønnsstopp og vi visste det var nytteløst å gjøre noe. De lønnstillegg vi har fått er svært få og små. Det ble et oppgjør med nazistene og med skurken Halvard Olsen, sier Larsen. Det er mulig det ble det. Men vår innstilling var å avbryte *enhver* forbindelse. Dermed er det ikke sagt at en ikke oppnådde noe, men aldri ved hjelp av forbundet eller samorganisasjonen.

*Emil Zakariassen:* Det dyrtidstillegg på 20 øre som vi fikk, kan være vel og bra, men det ble eliminert ved at en ikke skal ha rett til å tjene mer enn kr. 2.01. Det høyeste er kr. 2.11. Er det slik så bør vi ta en kamp på det. Dette gjelder alle fylker. En må få en fellesopptreden. En kan ikke arbeide på løfter. Som det nå er står vi i stampe.

*Alb. Karlson:* Det er reist et par spørsmål her. Først av Hartmark om at enkelte tillitsmenn skulle vært enig i sammenslutningen av forbundene. Jeg kan erklære på tillitsmennenes og forbundsstyrets vegne at ingen var enig i det. Allerede fra første stund ble det sagt tydelig i fra både muntlig og skriftlig. Hva angår spørsmålet om det var anledning for veiadministrasjonen til å avvike fra bestemmelsene, så er det slik at når en står svakt så er det alltid lett for administrasjonen å foreta endringer. Vi fikk mange henvendelser i disse saker og vi sa i fra. Noe mer kunne ikke gjøres den gang. Men i enkelte fylker hjalp administrasjonen til, andre steder ikke. Vi kunne ikke skape respekt for meglingsforslaget. Et spørsmål ble reist om etterbetaling. Det er vel slik med dette som med andre krav, som ikke er blitt innrømmet. Jeg tror personlig at vi ikke greier å få etterbetalt det vi har fått for lite. Det eneste måtte være om en fikk de 12 øre etterbetalt som ble fratatt arbeiderne. Det vil selvsagt ha konsekvenser også for veiarbeiderne slik at de fikk sitt dyrtidstillegg. Med hensyn til forbundets virksomhet i denne tid, så var meningen den at en skulle søke å drive så lenge som mulig innenfor rammen av de bestemmelser som organisasjonens lovlige valgte instanser hadde bestemt. Når det gjelder det møte som ble holdt av gruve-



arbeiderne så fant vi det riktig at arbeiderne selv var til stede. Vi sa i fra at det var etter pålegg fra Landsorganisasjonen at vi sendte ut sirkulæret om møtet. I dag kan vi si at det var et jevnt godt møte. Arbeidernes representanter sa tydelig i fra.

*Ragnvald Syvertsen:* Jeg har under hele krigen holdt på med veiarbeid og har også vært tvangsutskrevet. Forskuddet skulle etter forbundets sirkulære være kr. 1.70 og timelønnen kr. 1.90 for ordinært arbeid. Da jeg ble tvangsutskrevet hadde jeg med riksavtalen. I alt var det 370 mann på det arbeid på Nevernes. Hvordan er det med betalingen, spurte vi. Her er det dagtid kr. 1.60 og 20 øre i høyfjells-tillegg. Jeg framholdt at det var kr. 1.90, men det ble benektet. Da vi hadde arbeidet 14 dager så kom oppsynsmannen og vi fikk bare etter kr. 1.60.

*Lars Bakken:* Med hensyn til saken i Telemark så var forholdet det at det var en overenskomst med et tysk firma vi der hadde. Kraftledningen Rjukan—Herøya var bortsatt, og vi henstillet om å få en avtale som vi ellers hadde ved lignende arbeider, og det fikk vi. Tyskerne praktiserte overenskomsten på sin måte slik at arbeiderne faktisk selv måtte betale sitt dyrtidstillegg på 8 øre. Med hensyn til etterbetaling så skal en være oppmerksom på at det tyske firma eksisterer ikke lenger. Spørsmålet er om vi kan ta Hydro for dette, men jeg tror ikke det var frivillig at Hydro hadde denne tyske entreprenør. For øvrig hadde vi jo på mange måter god hjelp av Hydro. Riksavtalen er ikke godkjent av noen arbeiderorganisasjon og heller ikke av arbeidsgivernes organisasjoner. Tyskerne sendte den ut nærmest som en forordning gjennom Sosialdepartementet. Vi var ikke interessert i noen tysk avtale. Det var mange fylker som praktiserte på sin måte, og jeg er kjent med forholdet i Troms og Nordlands fylker. Men de gjorde det ofte på en slik måte at det var vanskelig for oss å si noe til det.

*Peder Nyhus:* Det var en taler som nevnte at dyrtidstillegget ble eliminert ved akkordarbeid. Det var stort sett slik også ved kraftanleggene, således ved Nore. Timelønnen gikk ned. Det er spørsmål om det lar seg gjøre å få en ordening der, idet ingeniøren sier at han får sine direktiver ovenfra. Faktum er at vi under krigen gikk opp i en timelønn av kr. 3.70—3.80. I dag er vi ikke oppe i kr. 3.00.

*Olaf Fors* foreslo: «Det nye forbundsstyre får i oppdrag å gjøre forestillinger hos Norsk Hydro angående det dyrtidstillegg som medlemmer av avd. 356 fikk til gode av Brown Boveri, for om mulig å få det utbetalt.»

*Alb. Karlsen:* Forbundet har aldri godkjent noen særavtale for Troms og Nordland fylke.

Den muntlige beretning for 1943 ble dermed vedtatt.

### Beretning fra det illegale forbundsutvalget.

Da krigen brøt inn over landet vårt 9. april 1940 og kongen, regjeringen og Stortinget måtte forlate Oslo og forlegge sin virksomhet lenger nord i landet var det en del av fagorganisasjonens tillitsmenn som fulgte med. Blant disse var Landsorganisasjonens formann, *Konrad Nordahl*, og Landsorganisasjonens sekretær, *Lars Evensen*. Den annen av Landsorganisasjonens sekretærer, *Elias Volan*, var borte fra Oslo et par dager. Da han kom tilbake falt det i hans lodd å overta den under de daværende forhold særdeles vanskelige oppgave å fungere som formann for Landsorganisasjonen. Nordahl og Evensen kom tilbake til Oslo i juni måned. Tyskerne nektet dem imidlertid å gjeninntre i sine stillinger, hvorfor Volan måtte fungere som formann til han ble avsatt i september 1940. Fra 25. september tiltrådte den av Terboven utnevnte quislingregjering. Og som formann for Landsorganisasjonen ble tilsatt Jens Tangen.

Etter dette begynte spørsmålet om en illegal virksomhet innen fagbevegelsen å bli aktuelt. I juli 1940 ble det holdt en konferanse hvor det illegale arbeidet ble planlagt og et *faglig utvalg* — F.U. — ble dannet og gitt i oppdrag å overta ledelsen og fungere som styre for den illegale faglige virksomhet. I dette utvalget var det mange kjente fagforeningsmenn. Formann ble *Lars Evensen*. F. U. fikk som en av sine oppgaver å organisere grupper innen de forskjellige forbund og å knytte forbindelser ut over landet.

Etter det angrepet som ble rettet mot fagorganisasjonen året etter, i september 1941, da nesten alle forbundsformenn og en del andre fagforeningstillitsmenn ble arrestert, Viggo Hansteen og Rolf Wickstrøm skutt, andre dømt til langvarige fengselsstraffer og N. S. satte inn «kommisariske» ledere i Landsorganisasjonen og forbundene, ble det mere aktuelt enn før å få i stand en systematisk illegal virksomhet innen fagorganisasjonen. Men nå ble det også vanskeligere og farligere. F. U. ble reorganisert med sekretariatet i London. *Konrad Nordahl* var nå kommet dit og var sekretariatets formann. Likeens ble det knyttet forbindelse med det sekretariatet som ble opprettet i Stockholm. Her var det *Lars Evensen* som var formann. Han måtte nemlig dra til Sverige i september 1941.



Den illegale faglige virksomhet ble nå utviklet mer og mer, ikke bare i Oslo, men også ut over landet. Gestapo kom på sporet etter den, og allerede i januar 1942 ble F. U.'s formann og en rekke andre fagforeningsmenn arrestert. F. U. måtte rekonstrueres på ny. Nå ble det *Halfdan Jønsson* som ble formann. Han fikk med seg andre fagforeningsmenn. Og i mars 1942 var F. U. igjen klar til å oppta arbeidet. Om høsten samme året ble sekretær *Lars Bakken* i Arbeidsmandsforbundet med i utvalget både som fagforeningsmann og som representant for kommunistene. Det var dog ikke lenge mellom hver gang et medlem av F. U. ble arrestert eller ble varslet om at arrestasjon foresto og måtte stikke over grensen. Og så måtte nye folk rykke inn i deres sted.

Under Jønssons ledelse ble det utført et meget godt arbeid. Selv reiste han atskillig omkring i landet, dels ble det sendt ut kurerer. Forbindelser ble knyttet, faglige distriktsutvalg opprettet. De sistnevnte skulle være bindeleddet mellom F. U. og fagforeningene i de forskjellige distriktene og skulle bl. a. sørge for de parolene F. U. sendte ut kom fram til fagforeningene eller spesielle tillitsmenn på de ulike stedene.

Det ble til forskjellige tider sendt ut paroler og instruksjoner om hvordan de fagorganiserte arbeidere skulle forholde seg til nazistytret og de «kommissariske» lederne innen fagorganisasjonen. De viktigste av disse parolene gikk ut på at det skulle betales minst mulig, helst ingen kontingent, at forbindelsene med fagforeningene skulle opphøre, en skulle ikke vende seg til forbundet om assistanse, ikke søke hjelp til løsning av tvister på arbeidsplassene. Oppsto det tvister skulle en søke å løse dem sjøl så godt det lot seg gjøre. Og fikk en ikke ordnet tingene tilfredsstillende skulle en likevel ikke vende seg til forbundet, men bare la det gå som best det kunne. Heller ikke de samorganisasjonene som hadde «kommissarisk» ledelse skulle en vende seg til. Brev skulle ikke besvares. Ble det kalt inn til møter eller konferanser, landsomfattende eller lokalt, skulle en ikke møte. Alt som hadde med de instanser hvor det satt «kommissariske» ledere å gjøre skulle saboteres.

Parolene ble i meget stor utstrekning fulgt, men det forekom også avvikelser.

Det faglige utvalget sto i stadig rapport med sekretariatet i Stockholm. Temmelig regelmessig gikk det kurerer fram og tilbake over grensen og brakte med seg post. På det viset ble forslag fra det faglige utvalget i Norge forelagt sekretariatet i Stockholm. Dette sto i forbindelse med sekretariatet i London. På den annen

side kunne det være spørsmål som sekretariatene i Stockholm og London ønsket å høre det faglige utvalgets mening om. Samarbeidet gikk bra. De parolene F. U. sendte ut var i samsvar med Landsorganisasjonens lovlige valgte ledelse. Og det var plikt for alle fagorganiserte å etterleve dem så langt det overhodet lot seg gjøre.

F. U. ble kalt «Det sentrale faglige utvalg» eller «Det faglige sentralutvalg». I 1943 besluttet imidlertid utvalget å undertegne sine skriftlige meldinger med «Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon». I daglig tale ble det dog bare nyttet F. U.

Pengemidler til virksomheten ble dels skaffet til veie her hjemme, men det aller meste som trengtes kom fra sekretariatet i Stockholm. Av disse midlene ble det utredet bl. a. understøttelser til tillitsmenn som var satt på bar bakke eller som etter ordre fra F. U. hadde forlatt sine stillinger.

F. U. hadde forbindelse med illegale transportorganisasjoner som besørget personer som var i faresonen over grensen. Det skaffet til veie illegale reisetillatelser til sine kurerer eller til folk som det var hensiktsmessig å få ut av landet for en tid. Enkelte kurerer fikk ordnet reisetillatelser gjennom firmaer som hadde arbeid omkring i landet. *Jønsson* hadde således fått ordnet seg med en pro forma ansettelse i et entreprenørfirma.

*Alfred M. Nilsen*, som høsten 1943 ble engasjert som kurer for F. U., fikk en pro forma ansettelse som oppsynsman i et annet større firma og fikk gjennom dette reisetillatelser og passersedler. Det var i det hele en livlig virksomhet som pågikk fra våren 1942 og helt fram til krigen sluttet.

I januar 1944 ble *Halfdan Jønsson* arrestert og senere sendt til Tyskland, hvor han døde i 1945. Også den tidligere formannen, *Per Lie*, døde i Tyskland. Da *Jønsson* ble arrestert følte noen av F. U.'s medlemmer seg i faresonen og dro til Sverige, mens andre ble igjen her i landet. Det ble nå nye folk som overtok. Men nå ble antallet medlemmer av F. U. innskrenket fra 5 til 3. Bygnings-snekker *Kristian Nilsen* ble formann. Det varte imidlertid ikke lenge før også han måtte forsvinne. Så trådte hovedkasserer *Hans Hegg* til. Også det ble av kort varighet, idet han fikk varsel om forestående arrestasjon og måtte stikke av. Så gikk ledelsen over til *Alf Andersen*, som var tillitsmann i tekstilgruppa av Norsk Forbund for Bekledningsindustrien, som det den gang het. Han satt der etter bestemmelse av F. U. og ble av dette benyttet som kurer. Som tillitsmann fikk han nemlig reisetillatelse under påskudd av at han skulle utføre arbeid som var fullt legalt, mens det i virkeligheten var illegalt arbeid han utførte. Også under



hans ledelse ble det utført mye godt arbeid. 31. desember 1944 reiste han til Sverige og videre til den internasjonale kongressen i London. Og nå ble det jernarbeideren *Frank Hansen* som rykket inn som F. U.s formann. I noen tid hadde F. U. fastlønnet sekretær. Som sådan fungerte en tid *Harald Selås*. Og da han ble arrestert, ble *Ivar Hobbelhagen* sekretær. Sammen med Frank Hansen og deres medarbeidere fortsattes så arbeidet til krigen var slutt.

#### *Distriktsutvalg og forbundsutvalg.*

I de forskjellige distriktene omkring i landet ble det opprettet distriktsutvalg som hadde til oppgave å organisere den illegale faglige virksomheten i distriktet. De skulle skaffe seg forbindelse med de enkelte fagforeningene eller enkeltpersoner som ble nyttet som «kontaktpunkter». Og de skulle formidle det materiale og de parolene som de mottok fra F. U. Når kurerene var ute og reiste avla de distriktsutvalgene besøk og hadde med seg skriftlig materiell, sirkulærer etc., men det hendte at de også bare måtte bringe muntlige orienteringer og instruksjoner som det så ble distriktsutvalgenes sak å bringe videre.

I Oslo eksisterte nok også enkelte forbundsutvalg, men fart i arbeidet med å opprette utvalg for de enkelte forbund ble det først i 1943. For disse utvalgene ble det av F. U. gitt følgende *retningslinjer*:

1. De forbundsvise utvalg står i samme forhold til Den Fri Arbeidernes faglige Landsorganisasjon som de tidligere forbundsstyrene (forretningsutvalg) sto i forhold til Landsorganisasjonens sekretariat.
2. Utvalgenes oppgave er å tilrettelegge arbeidet for på ny å overta forbundenes *administrasjon* når landet er fritt igjen etter de retningslinjer som er gitt i særskilte regler.
3. Å lede det faglige arbeid innenfor sitt forbunds virkeområde og så langt som råd er søke å opprettholde kontakten med sine avdelinger. Veilede medlemmer og tillitsmenn i flukt med de paroler og retningslinjer som er gitt.

Det daglige arbeid i distriktene er imidlertid underlagt distriktsutvalgene.

4. Til enhver tid søke å understøtte Den Fri Arbeidernes faglige Landsorganisasjons arbeid for å samle fagbevegelsen til en enhetlig optreden, og ved krigens slutt støtte opp under arbeidet for å samle arbeiderbevegelsen om de oppgaver som foreligger.

5. Forbundsutvalgene må så langt råd er sammensettes av personer som er valgt av siste landsmøte så sant de for øvrig er å stole på.
6. Utvalgene plikter å gi den øverste ledelse rapport om hvorvidt utvalgene er intakt og i funksjon.
7. På hvilken måte denne rapportvirksomhet skal foregå vil det bli gitt nærmere beskjed om.

#### *Forholdene innen Norsk Arbeidsmandsforbund.*

Den 10. september 1941 ble både formannen og nestformannen i Norsk Arbeidsmandsforbund, Johs. M. P. Ødegård og Chr. Henriksen, arrestert. De ble begge anbrakt på Grini, hvorfra Ødegård slapp ut 27. februar 1942 og Henriksen 25. mai 1943. Dagen etter deres arrestasjon, den 11. september 1941, møtte *Nils Bunæs* opp på forbundets kontor med en skrivelse fra Odd Fossum som ga beskjed om at Bunæs var tilsatt som «kommissarisk» leder av Norsk Arbeidsmandsforbund. På vanlig nazivis ble det i skrivelsen gitt beskjed om at det sto fritt for tillitsmennene og kontorfunksjonærene om de ville fortsette i sitt arbeid, men at en nektelse ville bli oppfattet som sabotasje og behandlet deretter. Bunæs bekreftet dette ved å erklære at de som nektet å fortsette sitt arbeid ville bli stilt for standrett følgende dag. Dette argumentet fant alle på forbundskontoret å måtte bøye seg for. Forbundsstyret, som behandlet saken den 18. september uten at Bunæs var nærværende, godkjente dette standpunkt og oppfordret tillitsmennene til å fortsette i sine stillinger for å kunne gi medlemmene den bistand som var mulig.

Bunæs ble imidlertid ikke gammel i stillingen. Allerede 6. januar 1942 ble han avsatt fordi han hadde en underslagsaffære å gjøre opp for i en annen organisasjon. Fra nå av skulle den «kommissariske» lederen av Bygningsarbeiderforbundet, *Arne Andresen*, være «kommissarisk» leder også av Arbeidsmandsforbundet. Imidlertid ble forbundets sekretær, *Albert Karlsen*, gitt ansvars- og anvisningsrett.

Den nye «kommissariske» ledelsen av Landsorganisasjonen tok på et tidlig tidspunkt til med å utarbeide planer for en omfattende omorganisering innen fagorganisasjonen, vesentlig gående ut på sammenslutning av flere forbund innen samme næringsgren til ett forbund. For anleggs- og bygningsvirksomheten skulle Arbeidsmandsforbundet, Bygningsarbeiderforbundet, Elektrikerforbundet, Murerforbundet og Stenindustriarbeiderforbundet slut-



tes sammen til ett forbund under navn av Norsk Forbund for Bygningsindustrien. Spørsmålet ble reist allerede i februar 1942. Saken ble drøftet i en konferanse som ble kalt sammen 11. februar. På denne konferansen ble det oppnevnt «avdelingsledere» for de enkelte forbund, idet det var meningen at disse skulle utgjøre avdelinger av det store fellesforbundet. Som avdelingsleder for Arbeidsmandsforbundet ble oppnevnt *Albert Karlsen*. Sammenlutningen møtte imidlertid så mye motstand at den foreløpig ikke kunne gjennomføres.

I Arbeidsmannsforbundet ble det da slik at de tre lovlig valgte tillitsmenn, *Albert Karlsen*, *Lars Bakken* og *Adolf K. Lien*, kom til å fortsette i sine stillinger. Den «kommissariske» lederen som skulle være deres sjef deltok i ett møte på forbundets kontor. Siden var han ikke der mere. Det ble høve for tillitsmennene å kalle inn styret og rådføre seg med det som tidligere. Og i sammenligning med tilhøva innen enkelte andre organisasjoner fikk de arbeide forholdsvis fritt og selvstendig. Som forholdene lå an var det jo ikke svært mye de kunne utrette for å vareta medlemmenes interesser. Deres viktigste oppgave ble å søke å berge forbundet gjennom okkupasjonstiden og — om mulig — unngå sammenslutning med de foran nevnte forbundene.

#### *Det illegale forbundsutvalg for Norsk Arbeidsmandsforbund.*

Utover høsten 1943 ble vanskene med å holde Arbeidsmandsforbundet klar av den nazistiske innflytelse stadig større og større. *Johs. Ringen*, som nå var tilsatt som kommissar også for vårt forbund, arbeidet intenst i samarbeid med den kommissariske formann i Landsorganisasjonen for å få i stand en sammenslutning med Byggningsarbeiderforbundet og de 3 andre forbund, med felles kontorer, for lettere å kunne føre kontroll med tillitsmennenes virke.

Det ble selvsagt motarbeidet av tillitsmennene, som hadde full støtte av forbundsstyret, som ble sammenkalt til nesten regelmessige møter helt fram til årsskiftet 1943/44.

Ved siden av nazistenes krav om sammenslutning, reiste de også en rekke andre vidtgående krav til forbundskontoret, som en ikke fant å kunne gå med på. Enkelte av disse krav hadde til hensikt å stimulere kontingentinnbetalingen, andre til å påvirke medlemmenes ideologiske innstilling til nazismen.

Stillingen for tillitsmennene og forbundsstyret ble nå etter hvert uholdbar, og da det fra Landsorganisasjonen ut på høsten

ble stilt som ufravikelig krav at vårt forbund fra 1. januar 1944 skulle sluttet sammen med «Norsk Forbund for Bygningsindustrien» og flytte til *Henrik Ibsens gate 7* (Byggningsarbeidernes Hus), innleverte de tre gjenværende tillitsmenn søknad om å fratru sine stillinger, likesom også forbundsstyret gjorde vedtak om at det anså seg som løst fra sitt verv fra samme dato. Søknaden ble imøtekommet fra 1. januar 1944.

Spørsmålet om en illegal ledelse av forbundet ble dermed aktuelt. Allerede høsten 1943 var saken forberedt i det Faglige Utvalg, som ga sekretær *Bakken* i oppdrag å danne en slik illegal ledelse, med forbehold om at denne ble godkjent av F. U.

Etter en del konferanser med forskjellige personer kom utvalget til å bestå av *Alfr. M. Nilsen*, *A. K. Lien* og *Lars Bakken*. Utvalgets mandat ble gitt av F. U. og skulle bestå i å vareta forbundets interesser ved å stå i kontakt med F. U., holde seg underrettet om de forskjellige disposisjoner som ble foretatt av den nazistiske ledelsen av forbundet, og i den utstrekning det var mulig gi medlemmene beskjed om særlig viktige saker, og for øvrig andre ting som kunne gagne forbundets interesser.

Den nazistiske ledelsen av Landsorganisasjonen hadde imidlertid funnet ut at det passet ikke godt å ha *gruvearbeiderne* med i et forbund for bygningsindustrien. Noe av det siste Arbeidsmandsforbundets styre derfor fikk pålegg om å gjøre var å kalle sammen representanter for foreningene ved bergverkene til en konferanse for å behandle spørsmålet om et eget *gruvearbeiderforbund*. Konferanse ble holdt den 30. og 31. desember 1943. Etter de parolene som var gått ut fra F. U. skulle denne konferansen ikke vært sammenkalt. Arbeidsmandsforbundets ledelse var imidlertid i en tvangssituasjon, så denne kunne ikke unngå å ekspedere innkallelsen. 10 foreninger sendte representanter til konferansen. Foreningene i *Sulitjelma* sendte en protest mot oppløsningen av Norsk Arbeidsmandsforbund og sa ifra at de ikke ønsket å la seg representere. Dessuten møtte det heller ikke noen representanter for *Gruvearbeidernes fagforening*, *Røros*, *Bjørkåsen Gruvearbeiderforening* og *Sandbekk Gruvearbeiderforening*. Konferansen gjorde vedtak om ikke å medvirke til å danne eget *gruvearbeiderforbund*. Vedtaket ble gjort den første møtedagen og er ikke innført i den offisielle protokollen.

Det illegale forbundsutvalget var på det rene med at dette projektet, så vel som alt hva den nazistiske ledelsen innen fagorganisasjonen ellers fant på, måtte en søke å hindre gjennomføringen av. Forbundsutvalget sendte derfor i januar ut til for-



bundets avdelinger et sirkulære hvori det ble gitt en orientering om stillingen etter at Arbeidsmannsforbundet var opphørt å eksistere som selvstendig organisasjon og hvori det ble tatt avstand fra dannelsen av et eget gruvearbeiderforbund under de tilhøva som da var til stede. Sirkulæret hadde denne ordlyden:

Januar 1944.

*Fra avdeling 575 av Norsk Arbeidsmandsforbund.*

*Til forbundets øvrige avdelinger og medlemmer.*

Norsk Arbeidsmandsforbunds avdeling 575 har inngående drøftet stillingen innen vår felles organisasjon, og da det er lykket oss å skaffe oss et temmelig godt kjennskap til det som er foregått både innen vårt forbund og innen fagorganisasjonen for øvrig, har vi funnet det å være vår plikt å vende oss til forbundets øvrige avdelinger og medlemmer med følgende:

Kamerater. — Norsk Arbeidsmandsforbund er ikke mer. I nesten 49 år har det eksistert og har utført et banebrytende arbeid for bedring av arbeiderklassens økonomiske og sosiale vilkår. Neppe noe forbund har slike tradisjoner innen arbeiderbevegelsen som Arbeidsmandsforbundet. Men nå har det lykket de landsforræderne som Terboven ved hjelp av Gestapo anbrakte som komisk (kommisjarisk) ledelse i Landsorganisasjonen å ødelegge det som forbundets medlemmer i snart femti år med mye strev og mange offer, men også med mye glede har bygd opp. En håndsrekning i dette nedbrytningsarbeid har de også fått hos noen klasseforrædere, som *Halvard Olsen* og den motbydelige overløpertypen i Bygningsarbeiderforbundet, *Johs. Ringen*, en mann som i sin tid måtte tvangsorganiseres. Fra 1. januar er Arbeidsmandsforbundet både organisasjonsmessig og administrativt gått opp i noe som kalles Norsk Forbund for Bygningsindustrien og som har den sistnevnte herre til komisk leder. Og Arbeidsmandsforbundets kontorer i dettes eget hus (som det altså nå ikke har rådighet over lenger) leies bort.

Vi har kjennskap til at våre lovlige valgte tillitsmenn ikke ville være med på å ødelegge Arbeidsmandsforbundet. Og ære være dem for det. De forsøkte så lenge som mulig å bevare forbundet. Men da det med brutal makt ble bestemt at forbundet skulle slettes ut som selvstendig organisasjon, søkte de om å få fratse sine stillinger. Det ble også innvilget. Og de er nå utenfor all befatning med forbundet. Som forholdene ligger an kan de selvsagt heller ikke vende seg til forbundets medlemmer hverken

på den ene eller den andre måten. Vi vet ikke om de nærer noe ønske i så måte heller. Derfor har avdeling 575 funnet det å være både dens rett og dens plikt å gjøre det.

At Arbeidsmandsforbundet skulle gå opp i Norsk Forbund for Bygningsindustrien er ingen ny beslutning. Det er atskillig lenge siden den ble fattet. Men for at det ikke skulle oppstå altfor mye misnøye blant medlemmene besluttet Landsorganisasjonens komiske «landsleder», hr. Fossum, å ta det litt med ro. Man valgte å la forbundet arbeide tilsynelatende selvstendig, men innskrenket selvstendigheten litt etter litt. Til slutt opphørte den helt. Forbundets tillitsmenn fikk snart ikke lov til å sende et brev uten at det skulle være godkjent av lands- og klasseforræderen Ringen. Og fra 1. januar sattes kronen på verket. Vi vet ikke om det fremdeles vil bli skiltet med forbundets navn ved henvendelser til medlemmene. I så fall vil det bare være bluff. Forbundet er ikke mer — foreløpig. Vi sier foreløpig, for vi vet at etter krigen vil Norsk Arbeidsmandsforbund igjen innta sin hederskronede plass innen rekken av faglige organisasjoner i et fritt Norge. Og det blir nå heldigvis ikke så svært lenge før det kan skje.

Den komiske hr. Ringen har — etter det vi har skaffet oss kjennskap til — vært svært utålmodig etter å få ført Arbeidsmandsforbundet med alt det eide over til sitt forbund. Det hastet særlig med å få tak i forbundets penger. Arbeidsmandsforbundet hadde nemlig en god slump penger. Det hadde imidlertid ikke Bygningsarbeiderforbundet. Derimot hadde det en meget dyr administrasjon. Forbundets medlemmer har i stadig større utstrekning sluttet å betale kontingent. De har forstått at pengene går til propaganda for N.S. og til opprettelse av et utall lønnede stillinger for N.S.-medlemmer, mens fagorganisasjonens fornemste oppgave er blitt å holde levevilkårene nede på det kulinivå som tyskerne bestemmer. Hr. Ringens forbund gikk med underskudd. Nå skal hans dyre administrasjon fortære også en god del av Arbeidsmandsforbundets midler. Det som ikke går til administrasjon bestemmer Landsorganisasjonens ledelse over. Det har hr. «landsleder» Fossum gitt forbundenes komiske ledere grei beskjed om.

Landsorganisasjonens komiske ledelse fant imidlertid at det ikke gikk an å ha med gruvearbeiderne i et bygningsarbeiderforbund. Så ble Arbeidsmandsforbundets fungerende formann pålagt å kalle sammen en konferanse av representanter for gruvearbeiderne for å behandle spørsmålet om å opprette et gruvearbeiderforbund. Denne konferanse ble holdt den 30. og 31. desember 1943.



Vi hadde ingen representant på denne konferansen, så vi har ikke fullt detaljkjennskap til sakens behandling. Vi har dog fått rede på at det var store deler av gruvearbeiderne som ikke sendte representanter. Og de representantene som møtte fikk beskjed om at enten de ville det eller ikke, så skulle et gruvearbeiderforbund dannes. Det hadde Sosialdepartementet og Landsorganisasjonen bestemt. Basta. Det representantene nådigst fikk lov til å uttale seg om var *hvordan* det skulle gjøres.

Dessverre er det slik at Landsorganisasjonens lovlig valgte ledelse må oppholde seg utenfor landets grenser. Det forhindrer dog ikke at den temmelig nøye orienterer seg om det som skjer her heime. Og det har da satt den i stand til å behandle en rekke saker, gjøre sine vedtak og sende ut sine paroler om hvordan vi bør forholde oss. Disse paroler er i en viss utstrekning kommet til medlemmenes kjennskap. Distribusjonen har dog sine vansker, så det er rimelig at parolene og vedtakene ikke har nådd så mange som ønskelig. Hadde de det, så ville det neppe møtt noen representanter til denne gruvekonferansen. En årsak til at det møtte noen kan vel også søkes deri at Arbeidsmandsforbundet så vidt lenge fikk lov til å arbeide på et tilsynelatende selvstendig grunnlag, noe som altså nå er helt opphørt. Landsorganisasjonens lovlig valgte ledelse har imidlertid henstilt til medlemmene om under de nåværende forhold å opphøre så mye som mulig med å betale kontingent. Pengene blir bare misbrukt. De som ikke betaler kontingent vil etter krigen få gjeninntre i sine gamle rettigheter. Man må derfor ta vare på sine medlemsbøker. Videre bør medlemmene og avdelingene slutte helt med å skrive til forbund, Landsorganisasjonen eller samorganisasjoner, ikke svare på brev, ikke møte til møter eller konferanser av noe slag, ikke delta i kurser, ikke søke om noen slags assistanse. La forræderne bli arbeidsløse. På stedet får man gjøre det gjøres kan til medlemmenes beste. Men det man ikke kan få gjort får bare skure.

Hadde som sagt disse vedtak av vår lovlig valgte ledelse vært tilstrekkelig kjent, ville neppe noen forening sendt representanter til den nevnte konferansen. Nå skal imidlertid vi gjøre vårt til at medlemmene får beskjed. Delta ikke i dannelsen av noe gruveforbund. Det blir bare et apparat mer til N. S.-propaganda, et apparat mer til — om mulig — å pumpe medlemmene for penger som bare brukes til skade for oss selv. Å medvirke til opprettelse av et slikt forbund under de nåværende forhold vil bli ansett som en usolidarisk handling. Enhver enkeltperson som aktivt medvirker her vil være ferdig for alltid. Vi er for øvrig ikke i tvil om at de

organiserte arbeidere ved gruvene er imot å danne et slikt forbund etter den forbrytelse som er begått mot Norsk Arbeidsmandsforbund. Likevel finner vi å måtte si det som er sagt foran. Og vi er her i full overensstemmelse med hva våre lovlig valgte organer mener om den sak.

Kamerater! La oss holde sammen. Om ikke svært lenge vil befrielsens time slå. Innen det skjer vil vi ikke hverken la oss true, lokke eller lure til å være med på noe som bare tjener fienden og skader oss selv.

Med solidarisk hilsen

#### AVDELING 575 AV NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

Som en vil se ble sirkulæret redigert på en slik måte at det — om mulig — kunne unngås at mistanken for det falt på de fratrådte tillitsmenn, dersom sirkulæret falt i urette hender. For enn mer å villedde myndighetene ble det undertegnet med et avdelingsnummer som ikke eksisterte. Da formålet med sirkulæret bl. a. var å få avdelingene til å bli passive overfor hovedorganisasjonene ble det ikke sendt til de avdelingene som ikke hadde betalt kontingent det siste året. Det ble heller ikke sendt de avdelingene som en fryktet for hadde en ledelse som en ikke kunne stole på. Likevel gikk sirkulæret ut i over 330 eksemplarer. Og for at det skulle se troverdig ut og dermed ha lettere for å passere postsensuren ble det laget konvolutter påtrykt Avdeling 575 av Norsk Arbeidsmandsforbund. Det er uten tvil at dette sirkulæret gjorde meget til at forbindelsene med den nazistiske ledelsen av fagorganisasjonen ble brutt i stadig større utstrekning og at svikten i kontingentinnbetalingen ble så stor som den ble.

#### Lønnsforhandlingene.

Kort etter at Alfred M. Nilsen var kommet tilbake fra en reise nordover til Bodø, Salten (hvor han hadde en konferanse med en mann fra Sulitjelma), Mo i Rana, Mosjøen og Trondheim, ble han arrestert den 10. mars 1944. Bakken og Lien måtte gå i dekning. De holdt dog likevel kontakten med den illegale faglige virksomheten. Og da Nilsen om noen tid slapp ut kunne de igjen komme sammen og drøfte saker av interesse.

Allerede høsten 1943 ble det mellom F. U. og Arbeidsgiverforeningen tatt opp illegale forhandlinger om lønnstillegg som skulle tre i kraft når landet vårt ble fritt igjen. I Samband med disse forhandlingene ble det av F. U. konferert med forbundsutvalget om forholdene ved anleggene og bergverkene og for-



bundsutvalget skaffet til veie opplysninger til bruk for F. U. under forhandlingene. Gruveeierne forlangte den gangen at de tilleggene som under krigen var gitt arbeiderne skulle falle bort, slik at et eventuelt nytt lønnstillegg skulle gis til de lønningene som gjaldt før krigen. Resultatet av forhandlingene ble kjent så snart freden inntrådte.

I samband hermed kan nevnes at det var forbundsutvalgets mening å søke ad illegal vei å vareta medlemmenes økonomiske interesser for så vidt krigen kom til å vare. Da utvalget våren 1945 fikk kjennskap til at det var misnøye ved Løkkens verk om den måten arbeidsinnskrenkningene var foretatt på vendte forbundsutvalget seg til F. U. som hadde en konferanse med Bergverkenes landssammenslutning om saka. Etter det som der ble framholdt mente man at man måtte prøve å innhente nærmere opplysninger før noe mer kunne foretas. Men så sluttet krigen, og man behøvde ikke lenger å gå illegale veier. Forbundsutvalget hadde imidlertid fått opplyst at foreningen ved Løkkens verk hadde vendt seg til Samorganisasjonen om saka.

#### *Samarbeidet med kommunistene.*

I 1942 og 1943 var det samarbeid mellom F. U. og Norges kommunistiske parti, og Lars Bakken representerte partiet i F. U. Etter at Halfdan Jønsson ble arrestert i januar 1944 og nye folk overtok ledelsen ble antallet medlemmer i F. U. innskrenket fra 5 til 3 og kommunistenes representant ble da ikke med. Det ble forsøkt med Alfred M. Nilsen som mellommann å få en slags kontakt i stand, men noen tilfredsstillende ordning ble det ikke. Høsten 1944 kom det henvendelse fra kommunistene både til Arbeidsmandsforbundets illegale faglige utvalg og til andre om å medvirke til at samarbeidet mellom F. U. (Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon) og det kommunistiske parti kunne komme i gang igjen og til at kommunistene kunne bli representert i Heimefrontens ledelse. Arbeidsmandsforbundets forbundsutvalg behandlet saka og sendte F. U. et skriv som lydde slik:

*Til*

Oslo i februar 1945.

*Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.*

Norsk Arbeidsmandsforbunds forbundsutvalg er av Norges Kommunistiske parti bedt om å ta stilling til spørsmålet om samarbeid mellom Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon og Norges Kommunistiske parti og til spørsmålet om N. K. P.s representasjon i Heimefrontens ledelse.

Etter at forbundsutvalget nøye har overveid og drøftet denne saka er det blitt enig om å bringe den fram for Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, idet forbundsutvalget tillater seg å uttale:

Det at det ikke er noen kommunister med i ledelsen hverken i D. F. A. F. L. eller H. L. har sjølsagt sin egentlige årsak i den politiske splittelsen som har vært til stede innen arbeiderklassen i lengre tid. Det blir da i sammenheng med denne splittelsen en må se de to spørsmål som er lagt fram for forbundsutvalget.

Før krigen vet vi at det ble arbeidet for å få bragt denne politiske splittelsen ut av verden. Spørsmålet om arbeidernes politiske samling var oppe til drøfting uten at det kom noe positivt ut av det. Krigen og okkupasjonen av landet vårt har reist nye og store saker som sterkere enn før appellerer til arbeidernes samhold og solidaritet. I utallige situasjoner stilles arbeiderne på harde prøver både enkeltvis og samlet. Det kreves fasthet og målbevissthet i deres opptreden både som arbeidere og som nordmenn. I stor utstrekning kan det vel sies at arbeiderne har bestått prøven under denne tida, det finnes dessverre også mange bedrøvelige eksempler på det motsatte. Og tenker en på de mange og særdeles store oppgaver som det blir å ta fatt på etter krigen for arbeiderne og for hele det norske folket, så forstår en at kravene til arbeidernes målbevissthet, samhold og solidaritet ikke vil bli mindre. En bør helst rekne med at det da vil melde seg spørsmål som setter arbeiderne på meget harde prøver. Med disse tingene for øyet tror vi at alle som sokner til arbeiderrørsla inderlig ønsker at det meget snart må la seg gjøre å få i stand politisk samling av arbeiderklassen på et reelt og holdbart grunnlag. Og enhver handling, ethvert tiltak som kan lede fram til dette vil sikkert av alle interesserte bli møtt med tilfredshet. Det kan vel neppe heller være tvil om at hadde arbeiderne nådd fram til hel og full politisk samling før krigen, ville vi vært bedre rustet for de oppgavene krigen og okkupasjonen av landet vårt har lesset på oss. Og skal vi møte etterkrigstidas mange økonomiske og politiske problemer, arbeids- og kampoppgaver med en politisk splittet og innbyrdes stridende arbeiderklasse, så vil det være meget å beklage. Kunne derfor D. F. A. F. L. bidra til å få bragt arbeidernes politiske splittelse ut av verden og hitført politisk klassesamling på et reelt grunnlag, så ville den dermed gjøre arbeiderrørsla i det hele en tjeneste som neppe kan overvurderes.

På det faglige område var det samarbeid mellom D. F. A. F. L. og N. K. P. inntil 7. januar 1944. Da løstes det inntil da fun-



gerende faglige utvalg, hvor det også satt en kommunistisk fagforeningsmann, opp. Senere har det vært flere faglige utvalg, men ingen av dem har hatt noen kommunistisk fagforeningsmann som medlem. For om lag 1 år siden ble det bestemt at N. K. P. skulle holdes underrettet om saker av viktigere almen interesse som ble behandlet av D. F. A. F. L. Dette skulle skje med et medlem av vårt forbundsutvalg som formidler. Imidlertid måtte den daværende formann for det faglige utvalg forsvinne. Vedkommende medlem av vårt forbundsutvalg ble også borte en tid. Og senere har det — så vidt vi vet — ikke vært noen kontakt mellom D. F. A. F. L. og N. K. P. Det er vel imidlertid et spørsmål om ikke dette er galt. At kommunistene innen sin midte har mange interesserte fagforeningsmenn vet vi alle. Og at kommunistene også bl. a. driver faglig virksomhet kan ingen hindre. Men for arbeiderne ville det være bedre at all faglig virksomhet ble drevet innenfor D. F. A. F. L. enn at en stor del blir drevet utenfor. At all faglig virksomhet kom inn under en ledelse ville medføre en forening av kreftene og en samlet plan i stedet for den spredte fektning som nå foregår.

Norsk Arbeidsmandsforbunds forbundsutvalg vil derfor henstille til utvalget for D. F. A. F. L. å sørge for at det igjen blir tatt opp samarbeid mellom D. F. A. F. L. og N. K. P. og at sistnevnte blir representert i det faglige utvalget. Det forutsettes naturligvis at samarbeidet skjer på en fullt ut lojal og reel basis, og at begge parter gjør sitt beste for å skape det tillitsforhold som må være til stede dersom samarbeidet skal kunne bli til gagn for arbeiderklassen. Det er vårt håp at kan det først komme i stand et ordentlig og reelt samarbeid på det *faglige* område, så kunne kanskje det sterkt bidra til å fremme den *politiske* samling som snart vil vise seg å bli en livsnødvendighet for arbeiderklassen.

I samsvar med det som er sagt foran vil vi be det faglige utvalget om å medvirke til at kommunistene blir representert i Heimefrontens ledelse.

Det kan vel her — som når det gjelder det faglige utvalg — sies at H. L. ikke består av representanter for politiske partier. Likevel vet vi at de personer som deltar der har sin politiske oppfatning og at denne bevisst eller ubevisst vil gjøre seg gjeldende under drøftinga av en rekke spørsmål. Det er bare det kommunistiske syn som ikke er representert der. Og det kan neppe være riktig all den stund vi står oppe i en kamp på liv og død og som det gjelder å forene alle krefter om. En må også her peke på det uheldige i at ikke *alt* arbeid på heimefronten

kan samles under en felles plan og en felles ledelse. Se nå en så uhyre viktig ting som sabotasjen. Her har H. L. sine sabotasje-grupper og kommunistene har sine. De opererer hver for seg. Og det kan vel neppe unngås at det inntreffer ting som ikke er heldige. Folk som er innstilt på kamp og som brenner etter å være med å slå vår felles fiende ned kan en ikke hindre i å slåss. Men en kunne også her komme bort fra den uheldige spredte fektningen ved å samle alt under en *felles ledelse* og under *felles kontroll*. Vi går nemlig ut fra at dersom kommunistene kommer med i H. L. og H. L. nyttiggjør seg den aktivitet og kampkraft som kommunistene representerer vil det i full lojalitet bli skapt et samarbeid som utelukker aksjoner som ikke er ledd i en felles plan.

Det er sjølsagt også andre ting som taler for at kommunistene kommer med i en felles heimefront, ikke minst omsynet til det arbeid som melder seg etter krigen. Og her bør en kanskje ikke glemme å tenke på den veldige innsats russerne har gjort ved frontene og den betydning det kan ha for løsningen av etterkrigstidas problemer. Alt i alt tror vi det vil være fornuftig at en ikke fortsetter med å holde kommunistene utenfor alle de instanser som stiller med vårt lands viktigste saker, men at en trekker dem med i det felles arbeid, lar dem få del i ansvaret og at de kommer under den offentlige kontroll som alle som deltar i det offentlige liv er underlagt.

#### FORBUNDSUTVALGET FOR NORSK ARBEIDSMANNSFORBUND

##### *Nye nazistiske manøvrer.*

Et par måneder før krigen var slutt ble Johs. Ringen fjernet som leder for «Norsk Forbund for Bygningsindustrien» og Bygningsarbeiderforbundets tidligere kontorsjef, *Harald Gunneriussen*, ble tilsatt i hans sted. Noen tid før var Landsorganisasjonens leder, *Odd Fossum*, fjernet og *Kåre Rein* forfremmet til «landsleder» for fagorganisasjonen. Disse karene forsøkte et nytt anslag mot Arbeidsmannsforbundet, idet Rein den 14. mars sendte ut et rundskriv til fagforeningene ved gruvene og statens anlegg om å danne et nytt forbund av disse foreninger. For å lure medlemmene ga de det utseende av at det var Norsk Arbeidsmandsforbund som skulle gjenopprettes. Så snart forbundsutvalget fikk rede på saka sendte også det et rundskriv til de nevnte foreningene. Vi viser til dette rundskrivet som lydde slik:



April 1945.

Til

*Norsk Arbeidsmandsforbunds avdelinger ved gruvene og Statens anlegg.*

I Norsk Forbund for Bygningsindustrien er nå Johs. Ringen «likvidert». Landsorganisasjonens nye «landsleder», Kåre Rein, fant at Ringen ikke lengre passet for stillingen og lot ham gå. Han var vel litt for grovkornet og passet ikke for den finere taktikken som herrene nå øyensynlig akter å tillempe for om mulig å kunne ro seg heim igjen. Så fikk Kåre Rein tak i Harald Gunneriussen. Her har han ment å finne mannen som kan det. Riktignok er han temmelig svart- og gulstripet, det er så, men han egner seg kanskje bedre ved årene. Og Gunneriussen er i full sving. Han er begynt med å sende forbundets stedssekretærer et «hyrdebrev» hvori han ber disse sette alle krefter inn for å få medlemmene til å slutte opp om forbundet og — naturligvis — betale kontingenten, som de nå i lengre tid har holdt tilbake. Det er rimelig Gunneriussen må ta fatt her, for kontingentsvikten er blitt stadig større og underskottet i forbundets regnskaper sveller snart opp til en størrelse som overskygger alt annet. Det er imidlertid slik forræderne skal ha det. Og vi er sikker på at enhver appell fra den stripete Gunneriussen vil bli helt uten resultat.

Gunneriussen forteller i sitt brev at ikke bare Ringen, men også Bjarne Woldseth er sluttet i forbundet og at flere står for tur. Og så er det Gunneriussens mening å få noen av de gamle tillitsmennene for de 5 forbundene som med vold og makt ble sluttet sammen til Norsk Forbund for Bygningsindustrien til å påta seg verv i forbundet. Vi er kjent med at Gunneriussen allerede har forsøkt seg her, men har møtt avslag. Slike stillinger er det sjølsagt ikke noen hederlig mann som vil ta så lenge de nåværende forhold er til stede. De gamle tillitsmenn kommer nok til å tiltre igjen når tiden er inne, men da vil ingen ha bruk for Gunneriussen.

Ellers meddeler Gunneriussen at heretter skal organisasjonene seg imellom undertegne «Med solidarisk hilsen» og i skriv til myndighetene med «Ærbødigst». Det skal altså være slutt med «Heil og Sæl» nå. Han mener vel at det der virker som noen kraftige tak med årene, men det er langt heim, og medlemmene vil sørge for både motvind og mottraum.

Allerede straks Norsk Arbeidsmandsforbund ble tvunget inn i Norsk Forbund for Bygningsindustrien var dette forbunds og

Landsorganisasjonens ledere på det rene med at det var en del av Arbeidsmandsforbundets medlemmer som ikke passet i et forbund for bygningsindustrien. Det var medlemmene ved gruvene. Det ble da forsøkt å danne et særskilt gruvearbeiderforbund, men da ingen ville hjelpe dem med å få det i stand ble det intet av det. Nå har herrene oppdaget at i grunnen så hører ikke arbeiderne ved statens anlegg med i et forbund for bygningsindustrien. Og så har Kåre Rein funnet på noe lurt. Nå vil han prøve å få i stand et eget forbund for disse arbeidere sammen med gruvearbeiderne. Og om det har han da sendt foreningene ved gruvene og statens anlegg et sirkulære og ber om deres uttalelse i saka, ja, han kan nøye seg med bare styrets eller endog bare formannens uttalelse til rettesnor for den videre behandling.

Kåre Rein vil gi det utseende av at det er Norsk Arbeidsmandsforbund som skal gjenopprettes. Imidlertid viser det seg at av de over 500 avdelinger med 29 000 medlemmer som Arbeidsmandsforbundet hadde før krigen er det bare 102 avdelinger — muligens noen flere — med mellom 6 000 og 7 000 medlemmer som nådigst skal få lov til å bli med i det nye forbundet. Ikke en gang navnet Norsk Arbeidsmandsforbund skal det nye forbundet ha. Nei, nå skal det være Norsk Forbund for Gruver og Statsanlegg. Så en skjønner at dette med «gjenoprettelsen» av Norsk Arbeidsmandsforbund er bluff og humbug som det meste av det nazistene farer med.

Vi tror ikke det er nødvendig å spandere mange ordene på denne planen til Kåre Rein. — Den 13. april er Norsk Arbeidsmandsforbund 50 år. Tyskerne og forræderne — blant dem også Kåre Rein — har hindret oss i å kunne feire dette store jubileum på den måten som ville være dette banebrytende forbund med sine stolte tradisjoner verdig. Norsk Arbeidsmandsforbund er imidlertid ikke død. Det lever i hvert enkelt medlems sinn. Fordi om medlemmene ikke i dag som før har hånd om forbundets administrasjon og organisasjonsapparat, så vet vi at det nå ikke er lenge igjen til at dette forholdet kan endres og Norsk Arbeidsmandsforbund igjen innta sin plass blant vårt lands frie faglige organisasjoner. Det vil da igjen kunne få høve til å slå mange slag for sine medlemmers interesser. Dets historie vil da bli skrevet og dets jubileum feiret. Alle forrædere vil da være fjernet og forbundets lovlige valgte tillitsmenn vil finnes på deres plasser som før 10. september 1941.

På sitt forslag bør Kåre Rein ikke få et eneste svar. Å svare ham på den slags ville være et brudd på det samhold og den



solidaritet som Arbeidsmandsforbundets medlemmer hittil har vist under motstanden mot de nye herrer innen fagorganisasjonen, de herrer som om kort tid vil forsvinne uten å bli saknet.

Dette sirkulæret er utarbeidet i samråd med Den frie Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, som vi står i den nøyeste kontakt med og gjennom den med Landsorganisasjonens lovlige valgte ledelse.

Med solidarisk hilsen

AVDELING 575 AV NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

*Fra illegalt til legalt organisasjonsarbeid.*

Alle vet i dag, som de visste det før, at det var forbundet med stor risiko å delta i illegalt arbeid. Endog bare å vite noe om den slags kunne være farlig. En kunne derfor ikke innvie flere enn høyst nødvendig om det som foregikk. Av den grunn lot det illegale forbundsutvalget de andre av forbundets tillitsmenn — på grunn av deres utsatte stilling — være helt uvitende om det man arbeidet med og om hvem som deltok. Da det imidlertid lakkete så langt at en kunne rekne med at det bare var uker igjen til krigen var slutt ble forbundets andre tillitsmenn tilkalt og innvidd i det arbeid som var utført og sagt fra om at nå fikk de berede seg på å overta så snart den dagen opprant at det ble høve til det.

I september 1944 ble det dannet et felles utvalg av representanter for de illegale utvalgene for de 5 forbundene som var sluttet sammen til «Norsk Forbund for Bygningsindustrien». Som vår representant i fellesutvalget ble valgt *Lars Bakken*. Dette utvalget skulle treffe de nødvendige skritt til å overta forbundenes administrasjon og besette kontorene, om nødvendig med våpenmakt. Det var konferert med forbundenes kontorpersonale om å være klar til å gjenoppta sitt arbeid så snart kontorene var tilgjengelige. Og det var av Arbeidsmandsforbundets forbundsutvalg bestilt kontormaskiner fra Sverige for det tilfelle våre egne skulle være stjålet eller ødelagt.

Så kom da endelig den dagen da krigen sluttet. Det viste seg at det ble ikke nødvendig å bruke makt for å få tilbake forbundets

administrasjon og kontorer. Nazilederne stakk av så hurtig de kunne og den 10. mai kunne fellesutvalget sende ut dette rundskrivet:

Til

Stedsstyrer, avdelinger, utvalg og medlemmer.

*Kamerater!*

Fra og med 8. mai er vår organisasjon atter blitt fri og vi kan nå ta fatt på de oppgaver som venter oss, i første rekke gjenoppbyggingen av vår fagbevegelse som N.S. i de siste år har fått ødelagt så vel økonomisk som organisatorisk. Det må bli vår oppgave å gjøre vår organisasjon så sterk at den atter kan innta den plass den hadde tidligere, til beskyttelse for arbeidernes sosiale og økonomiske rettigheter. Vårt krav må være ufravikelig når det gjelder å skaffe arbeid og mat til alle og byrdene som utvilsomt vil bli pålagt det norske folk i tiden framover må i første rekke bæres av dem som har økonomisk ryggrad til dette.

Videre må vi kreve, at rettsoppgjøret med quislinger og krigsforbrytere må gjennomføres hurtig og effektivt og at det ikke blir vist skånsomhet når det gjelder å trekke dem til ansvar som har stilt seg til tjeneste for okkupasjonsmakten og landsforræderne.

Som det er medlemmene bekjent har jo våre forbund blitt sammenslått av nazistene. Dette er en ting som nå er avvirket, slik at de respektive forbund har begynt å arbeide selvstendig.

En eventuell sammenslutning av de forbund som skulle vise seg naturlig, kan tas opp i de respektive organisasjoner og da gjennomføres av de frie organisasjoner.

Landsstyremøter, representantskapsmøter og forbundsstyremøter vil bli innkalt så fort som forholdene tillater det og etter hvert som utviklingen går framover skal de respektive avdelinger bli holdt underrettet.

Kamerater, sett fart i organisasjonsarbeidet, foreta utrenskninger av de individer som under denne tid har opptrådt unasnø og usolidarisk og sett inn nye krefter. Gjenreis avdelingene og få sammen medlemsmøter så fort som råd er, slik at vi står klar til å ta fatt i en ny fri fagbevegelse.

Fra den 8. mai 1945 overtar hvert enkelt forbund sitt gamle virke som før krigen. All korrespondanse og alle henvendelser skjer heretter til de respektive forbund. Disses adresser er:

Norsk Arbeidsmandsforbund, Møllergt. 3 III, Oslo.



Norsk Bygningsarbeiderforbund, Henrik Ibsensgt. 7 VIII, Oslo.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Henrik Ibsensgt. 7 IX, Oslo.

Norsk Murerforbund, Nytorget 4 II, Oslo.

Norsk Stenindustriarbeiderforbund, Henrik Ibsensgt. 7 VIII, Oslo.

Underskriverne er de menn som representerte de illegale forbundsstyrene under okkupasjonen.

#### NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

*Lars Bakken.*

#### NORSK BYGNINGSARBEIDERFORBUND

*Oskar Johansen.*

#### NORSK ELEKTRIKER- OG KRAFTSTASJONSFORBUND

*Ludv. Gundersen.*

#### NORSK MURERFORBUND

*Alf Torp.*

#### NORSK STENINDUSTRIARBEIDERFORBUND

*Walther Broe.*

Et viktig avsnitt i Norsk Arbeidsmandsforbunds så vel som i den øvrige fagbevegelses historie var dermed avsluttet. Det hadde vært en tid rik på spenning og interessante, men også på sørgelige opplevelser. Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer lot seg ikke kue av nazistenes overgrep. Nå har de igjen full adgang til å drive sitt organisasjonsarbeid og ved organisasjonens hjelp kjempe seg fram til frigjøring fra all undertrykkelse.

Det som her er skrevet er bare en liten del av historien om den illegale virksomheten innen fagorganisasjonen under okkupasjonstiden. Det gir heller ikke noen utførlig beretning om det som foregikk innen Arbeidsmandsforbundet fra 1940 til 1945. Forhåpentlig blir en gang alt materiale om denne tiden samlet sammen og bearbeidet. Det vil kunne bli både interessant og spennende lesning om det mest dramatiske avsnitt i norsk arbeiderbevegelse.

#### DET ILLEGALE UTVALG FOR NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

*Alfred M. Nilsen.*

*Lars Bakken.*

*Adolf K. Lien.*

*Hans Paulsen:* Det ble framholdt hos oss at vi måtte gå med på 25 prosent nattillegg, hvis ikke ville vi komme på Nordlandsbanen, som var den vanlige konsentrasjonsleiren. Vi fikk imidlertid forholdet løst ved forbundets hjelp. Vi kunne ikke få løst det på arbeidsplassen. Det var derfor riktig å ha forbindelse med forbundet. Vi måtte også under okkupasjonen søke å opprettholde vår levestandard.

*Bjarne Larsen:* Jeg har med stor interesse lest rapporten for det illegale arbeid og det nettopp fordi vi hadde så liten rede på dette arbeid enda vi arbeidet ved en bedrift som hadde stor betydning for okkupasjonsmakten. Jeg må imidlertid påtale den tone som er benyttet i rapporten som dette med «komiske» formenn. Det er for galleriet. Vi skal være oppmerksom på at denne rapport blir et historisk dokument og da kunne en ha spart seg for den slags.

Rapporten for det illegale arbeid ble dermed vedtatt.

#### Regnskapene.

Regnskapet for 1938 ble nå gjennomgått.

*O. Kvernbo:* Kontrollkomiteen har gjort en del merknader til regnskapet for 1938 og jeg vil gi følgende framstilling:

«Den 25. mars 1939 avholdtes møte til behandling av regnskapene for forbundet og Møllergata 3.

Til stede var:

For kontrollkomiteen, O. Kvernbo og M. Bråthen.

For revisjonen, Torjus Graver og J. Reisæther.

Dessuten var den tidligere hovedkasserer Aksel Ahlstrand og den nyvalgte hovedkasserer Simon Simonsen til stede ved gjennomgåelsen av det tallmessige forhold ved regnskapene.

Vi har til regnskapene følgende merknader:

*Punkt 1. Lån Johs. M. P. Ødegård, kr. 2 000.00.*

Etter de opplysninger som er gitt av hovedkasserer Ahlstrand skriver denne post seg fra en garanti som ble gitt i 1927.

Komiteen vil henstille til representantskapet å oppta denne post til behandling.

*Punkt 2. Aksjeleilighet Vidarsgt. 13, kr. 4 000.00.*

Etter den tidligere behandling og protokollering er det fremdeles ikke klarlagt hvorvidt eiendomsretten til denne leilighet tilhører forbundet eller sekretær Alb. Karlsen.



Komiteen ønsker denne sak avgjort av representantskapet. I tilfelle leiligheten blir overført til sekretær Karlsen personlig, må det fattes vedtak om avbetalingsvilkår.

### Punkt 3. Inventarieliste.

Hovedkassereren og revisjonen er blitt enig om at inventariekonto skal holdes i en fast sum, og at nyinnkjøpte inventarier føres på den angjeldende årsdrift. Betingelsen herfor må imidlertid være at forbundets inventarieliste til enhver tid holdes à jour.

Kontrollkomité og revisjon vil videre gjøre oppmerksom på den omlegging av regnskapene fra kassaregnskap til driftsregnskap, som er foretatt. Man har herved innført i Norsk Arbeidsmandsforbund det samme regnskapssystem som i de øvrige forbund og som er betinget av forbundets vekst.

Vi har gjennomgått og kontrollert de i status oppførte verdier, og vi kjenner ikke til andre gjeldsposter enn de som er bokført.

Revisjon og kontrollkomité har under sin gjennomgåelse fått alle ønskede opplysninger.»

Regnskapet ble vedtatt uten bemerkninger.

Møtet hevet.

### Ettermiddagsmøtet lørdag den 24. november.

Ordstyrere: *Jupskås.* — *Ole Beck.*

Møtet ble satt klokken 15 presis.

Protokoll fra formiddagsmøtet referertes og godkjentes uten bemerkninger.

*Dirigenten* refererte hilsningstelegram fra Ludvik Antonsen, som ble mottatt med bifall.

### Fortsatt behandling av regnskapene.

Regnskapet for 1939 ble gjennomgått.

*Oskar Kvernbo:* Kontrollkomiteen og revisjonen har gjort følgende bemerkninger til dette års regnskap:

#### a) Kontroll med avdelingenes innbetalinger.

På grunn av de sterkt varierende arbeiderforhold innen en del av forbundets virkeområde blir kontingentinnbetalingen for en del avdelingens vedkommende meget variabel og byr som følge herav på kontrollmessige vansker. Revisjonen vil derfor foreslå at en fortegnelse over de avdelinger som strykes inntas i forbundets fagblad og vil enn videre understreke betydningen av at den enkelte avdelingskasserer kontrollerer forholdet mellom sin forenings kontingentoppgjør og forbundets postering i det trykte regnskap.

### b) Regnskap for Møllergata 3.

Ved skattetakst av 1939 er verdiansettelsen av forbundets gård taksert til kr. 462 000.00. I regnskapet figurerer imidlertid gården med en gjeld på tilsammen kr. 500 468.78, hvorav kr. 190 000.00 til Oslo Overformynderi og resten til forbundets forsikringskasse.

Kontrollkomité og revisjon vil for forbundets representantskap foreslå at gården nedskrives til skattetaksten og at den tilsvarende avskrivning foretas i forsikringskassens formue. Vi regner nemlig dette beløp for å være en fiktiv verdi om ikke fortsatt bør bli stående i forsikringskassens status. Angående gårdens inntekter går vi ut fra at forbundsstyret fortsetter det påbegynte arbeid for å svinge husleieinntektene opp på den høyde så gårdens drift kan balansere med en rimelig amortisasjon. Vi vil videre oppmode representantskapet om å fastsette rentesatsene for Møllergata 3's lån i forsikringskassen.

Vi vil også gjøre merksom på at i det for 1939 oppsatte regnskap er kr. 2 000.00 av vaktmesterens lønn belastet forbundskassen.

### c) Forbundets dietsatser.

Kontrollkomité og revisjon vil henlede representantskapets oppmerksomhet på at forbundets dietsatser, hva angår innenbys diet ikke er helt klare. Vi går ut fra at diet bare skal betales for å dekke ekstraordinære utgifter, altså ikke for kortvarige møter innenfor kontortidens ramme. Vi vil derfor oppmode om at klokkeslettet blir påført på regningen når det gjelder utbetalingen av innenbys diet, sådan som det allerede delvis blir praktisert.

### d) Oppdeling av forbundets kapitalkonto mellom forbundskassen og forsikringskassen.

Av forbundets regnskap vil sees at formuen på forbundets 2 kasser opptrer i en samlet sum. Revisjonen har ved å gjennomgå tidligere års regnskaper kommet til at av forbundets formue kr. 1 392 144.75 tilhører kr. 772 210.13 forbundskassen og kr. 619 934.62 forsikringskassen. Vi vil foreslå at denne oppdeling blir tatt med i regnskapsoppstillingen for framtiden.

### e) Signering av revisjonsprotokollen etter opplesning.

Den regel at forbundets formann skal med sitt navn attestere at revisjonsprotokollen er referert er fra revisjonens side ubetinget, og vi må derfor oppmode om at den konsekvent blir gjennomført.

Til regnskapet for øvrig vil kontrollkomiteen og revisjonen bemerke:



Vår mening er at det framlagte regnskap er korrekt og riktig og at det gir et riktig bilde av forbundets drift og økonomiske stilling. Vi kjenner ikke til at forbundet har andre økonomiske forpliktelser enn de som er anført på status, bortsett fra andel i garanti for D.N.A.s konverteringslån.

Vi har forvissnet oss om at de på status oppførte verdier er til stede. Det foreligger ved årsavslutningen ingen ubesvarte antegnelser og kontrollkomité og revisjon har fått alle ønskede opplysninger. Ordenen i forbundets bokholderi, bilag og dokumenter er gode, og vi vil innstille det framlagte regnskap til godkjenning.

Oslo den 6. april 1940.

*Oskar Kvernebo.* *M. Bråten.*

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon  
revisjonen

*Torjus Graver.* *Knut Møller.»*

Regnskapet for 1940 ble så gjennomgått.

*Oskar Kvernebo:* Kontrollkomiteen og revisjonen har følgende å bemerke til regnskapet for året 1940:

«Det svakeste punkt i forbundets økonomi og forretningsførsel er etter vår mening avdelingenes oppgjør for skyldig kontingent. Den av forbundets administrasjon utarbeidede og mangfoldiggjorte oppstilling over avdelingenes oppgjør og merkebeholdning viser at om lag 1/6 av forbundets avdelinger ligger langt tilbake med sine oppgjør.

Likedan fikk en ved ombyttingen av merker pr. 1. januar 1940 den erfaring at det fra en del avdelinger ikke var mulig å få de gamle merkebeholdninger returnert. Vi anser det av vesentlig interesse å få brakt denne del av forbundets virksomhet i orden, og vil tilrå at forbundets hovedkasserer foretar inspeksjon og revisjon i den utstrekning han kan overkomme det. En bør også ta under overveielse å benytte Landsorganisasjonens tilsynsrevisorer på de lokale steder. Vi vil anse det for uforsvarlig hvis det ikke blir satt all kraft inn på å løse disse spørsmål.

Til regnskapet for øvrig har kontrollkomité og revisjon ingen kritiske bemerkninger å gjøre. Regnskapene er godt ført og gir et riktig uttrykk for forbundets drift og økonomiske stilling. Vi har forvissnet oss om at de på status oppførte verdier er til stede og kjenner ikke til at forbundet har andre økonomiske forpliktelser,

bortsett fra andel i garanti i Det norske Arbeiderpartis konverteringslån, nå til rest kr. 8 519.58 — åttetusenfemhundreogtrentifem kroner 58/100.

De kontrollerende instanser har fått alle ønskede opplysninger, og det foreligger ved årsoppgjøret ingen ubesvarte antegnelser.

Vi vil innstille det framlagte regnskap til godkjenning.

Oslo, 13. mars 1941.

I kontrollkomiteen:

*Oskar Kvernebo.*

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon  
Revisjonen

*Torjus Graver.* *E. Christiansen.*

Regnskapene for årene 1941, 1942 og 1943 ble deretter gjennomgått og uten bemerkninger tatt til etterretning.

*Adolf K. Lien:* Vi har satt opp en tabellarisk oversikt over de forskjellige kassers stilling og som representantene vil finne i sine mapper. Den omfatter årene 1939 til 8. mai 1945. Sammendragene for disse årene viser for de forskjellige kassers vedkommende følgende:



	1939 pr. 31. desbr.	1940 pr. 31. desbr.
<i>Forbundskassen.</i>		
Samlet inntekt .....	768 808.71	410 148.38
Samlet utgift .....	541 991.00	456 761.22
Driftsresultat *	+ 226 817.71	÷ 46 612.84
Formue .....	772 210.13	725 597.29
<i>Forsikringskassen.</i>		
Samlet inntekt .....	164 848.97	153 133.21
Samlet utgift .....	110 435.80	94 300.00
Driftsresultat .....	+ 54 413.17	+ 58 833.21
Formue .....	619 934.62	678 767.83
<i>Støttefondet.</i>		
Samlet inntekt .....		19 352.30
Formue .....		19 352.30
Saml. formue for alle kasser	1 392 144.75	1 423 717.42

\* + betyr overskudd.  
÷ betyr underskudd.

	1941 pr. 31. desbr.	1942 pr. 31. desbr.	1943 pr. 31. desbr.	1944 pr. 31. desbr.	1945 pr. 8. mai
<i>Forbundskassen.</i>					
	304 070.41	273 868.83	226 317.77	139 586.28	97 164.98
	370 275.38	249 932.55	277 024.17	300 999.28	50 765.47
÷	66 204.97	÷ 23 936.28	÷ 50 706.40	÷ 161 413.00	÷ 46 399.51
	659 392.32	683 328.60	632 622.20	471 209.20	424 809.69
<i>Forsikringskassen.</i>					
	108 490.44	99 930.61	92 118.39	43 672.60	16 541.84
	112 250.00	103 400.00	88 350.00	91 800.00	20 323.60
÷	3 759.56	÷ 3 469.39	÷ 3 768.39	÷ 48 127.40	÷ 3 781.76
	675 008.27	671 538.88	675 307.27	627 179.87	623 398.11
<i>Støttefondet.</i>					
	34 719.10	34 762.00	24 259.70	18 171.70	6 314.00
	54 071.40	88 833.40	113 093.10	131 264.80	137 578.80
	1 388 471.99	1 443 700.88	1 421 022.57	1 229 653.87	1 185 786.60



Adolf K. Lien: Når det gjelder regnskapet fra 8. mai til 9. september 1945 foreligger det også i representantenes mapper og viser følgende resultat:

## FORBUNDSKASSA

Vinnings- og tapskonto pr. 9. september 1945.

	Inntekter.	Utgifter.
<i>Kontingenter.</i>		
Ordinær kontingent .....	kr. 102 612.50	
<i>Renter og utbytter.</i>		
Renter, Arbeidernes Økonomiske Fellesorg., Trondheim .....	kr. 33 573.33	
Renter av Norsk Statslån 1944 ....	« 3 500.00	
	« 7 073.33	
<i>Diverse inntekter.</i>		
Tilfeldige inntekter .....	« 3 139.60	
Inngått fra oppløste avdelinger .....	« 293.06	
Salg av medlemsbøker .....	kr. 3 149.00	
Salg av materiell .....	« 583.33	
	« 3 732.33	
Tilsammen .....	« 116 850.82	
<i>Lønningsutgifter.</i>		
Lønninger .....	kr. 21 758.28	
Overtid .....	« 904.97	
Vakthold .....	« 1 500.00	
Ekstrahjelp .....	« 789.70	
Trygdepremier .....	« 438.73	
Feriepenger .....	« 47.82	
Forbundspensjonering .....	« 1 036.17	
	kr. 26 475.67	
<i>Kontorhold.</i>		
Lys og brensel .....	kr. 506.59	
Renhold .....	« 1 026.21	
Flytninger — forandringer .....	« 416.10	
	« 1 948.90	
<i>Kontorutgifter.</i>		
Porto .....	kr. 3 559.43	
Telefon og telegrammer .....	« 419.45	
Frakt .....	« 195.80	
Kontorrekvisita .....	« 1 172.48	
Trykningsutgifter .....	« 1 781.60	
Annonser .....	« 96.03	
Abonnement .....	« 126.78	
	« 7 351.57	
Transport .....	kr. 116 850.82	kr. 48 545.19

	Inntekter.	Utgifter.
Transport .....	kr. 116 850.82	kr. 48 545.19
<i>Faglig arbeid.</i>		
Forhandlingsreiser fast personal ..	kr. 1 505.35	
Forhandlingsreiser forord. forh. ..	« 8 591.40	
Representasjon .....	« 1 141.20	
Fagbladet .....	« 734.50	
Kontrollvirksomhet .....	« 796.60	
		« 12 769.05

## FORBUNDSKASSA

<i>Kontingenter.</i>		
Landsorganisasjonen .....	kr. 7 785.10	
Diverse .....	« 100.00	
		« 7 885.10
<i>Møter.</i>		
Representantskapsmøter .....	kr. 15 290.66	
Forbundsstyremøter .....	« 1 862.15	
		« 17 152.81
<i>Bevilgninger.</i>		
Tilskudd til avdelinger .....	kr. 75.00	
Bidrag .....	« 750.00	
		« 825.00
<i>Yrkesopplæring.</i>		
Stipendier .....		« 700.00
<i>Diverse utgifter.</i>		
Blomster og kranser .....	kr. 234.55	
Bedriftsforpleining .....	« 120.39	
Tilfeldige utgifter .....	« 321.81	
		« 676.75
Overskudd .....		« 41 065.97
	kr. 116 850.82	kr. 116 850.82



## FORSIKRINGSKASSA

	Inntekter.	Utgifter.
Ordinær kontingent .....	kr. 32 330.80	
Renter .....	« 21 203.85	
Begravelsesbidrag .....		kr. 9 400.00
Forsikringsbidrag .....		« 43 600.00
Forsikringsbidrag, forskudd .....		« 3 500.00
Underskudd .....	« 2 965.35	
	<hr/>	<hr/>
	kr. 56 500.00	kr. 56 500.00

## STØTTEFONDET

	Inntekter.	Utgifter.
Kontingent .....	kr. 14 865.50	
Avd. 24, Bergkvam, bidrag .....	« 280.00	
Overskudd .....		kr. 15 145.50
	<hr/>	<hr/>
	kr. 15 145.50	kr. 15 145.50

Regnskapene ble uten bemerkninger vedtatt.

Videre ble referert følgende *status* pr. 9. september 1945:

*Aktiva.**Betalingsmidler.*

Bankbeholdning .....	kr. 417 554.73	
Kontanter .....	« 14 156.54	
	<hr/>	kr. 431 711.27

*Verdipapirer.*

Norsk Statslån 1941, 3½ %/o, kurs 104.75 .....	kr. 60 135.00	
Norsk Statslån 1944, 3½ %/o, kurs 100.25 .....	« 201 000.00	
Gjenreisingslån II 1941, 3½ %/o, kurs 102.00 .....	« 4 620.00	
Aksjer i Arbeidernes Landsbank A/S .....	« 18 880.00	
Andeler i Folkets Hus, Vefsn, pål. 4 700.00 .....	« 0.00	
	<hr/>	« 284 635.00

*Lån.*

Arb. økonomiske Fellesorganisasjon, Trondheim .....	kr. 29 350.00	
Arb. bevegelsens Pressefond, kurs 60 %/o .....	« 27 000.00	
Folkets Hus, Oslo, kurs 75 %/o .....	« 750.00	
De samvirk. Fagfor., Oslo, kurs 75 %/o .....	« 4 500.00	
Aksjeleilighet, Vidarsgt. 13, Oslo .....	« 2 425.00	
Aksjeleilighet, Ringgt. 4 c, Oslo .....	« 1 020.00	
	<hr/>	« 65 045.00

*Debitorer.*

Forskuddslønn .....	kr. 1 049.88	
Funksjonærer, lån .....	« 150.00	
Birger Eriksen, lån .....	« 150.00	
Andre debitorer .....	« 62.40	
	<hr/>	« 1 412.28

Inventar .....	kr. 2 500.00
Pantobligasjoner i Møllkrgt. 3, Oslo .....	« 462 000.00

*Diverse beholdninger.*

Medlemsbøker og materiell .....	« 1 000.00
	<hr/>
	kr. 1 248 303.55

Garantiansvar for Det Norske Arbeidsparti's konverteringslån .....	kr. 5 000.00
--	--------------

*Passiva.**Kreditorer.*

Avdelingens avregning .....	kr. 102.86
Arb. økonomiske Fellesorg., Kr.sund .....	« 19.00
Arbeidsløshetsstrygd .....	« 48.00
Pensjon .....	« 282.53
Skatter .....	« 700.66
Samorganisasjonene .....	« 5 862.78
	<hr/>
	kr. 7 015.83
Kursreguleringsfond .....	« 3 255.00

*Kapitalkonto.*

Forbundskassens formue pr. 8/5 1945 .....	kr. 424 809.69
Overskudd .....	« 41 065.97
	<hr/>
	« 465 875.66
Forsikringskassens formue pr. 8/5 1945 .....	kr. 622 398.11
Underskudd .....	« 2 965.35
	<hr/>
	« 619 432.76
Støttefondets formue pr. 8/5 1945 .....	kr. 137 578.80
Overskudd .....	« 15 145.50
	<hr/>
	« 152 724.30
	<hr/>
	kr. 1 248 303.55

Oslo, den 15. november 1945.

A. K. Lien.  
Hovedkasserer.

Videre forelå følgende *regnskap og status* for Møllergaten 3:

*Vinnings og tapskonto pr. 9. september 1945.*

<i>Inntekter.</i>	
Husleie .....	kr. 22 248.70
	<hr/>
	kr. 22 248.70



## Status pr. 9. september 1945.

## Aktiva.

Kassabeholdning .....	kr. 6 180.15
Bankinnskudd .....	« 2 954.71
Eiendommer .....	« 462 000.00
Forfalden, ikke betalt husleie .....	« 432.75
	<hr/>
	kr. 471 567.61

## Utgifter.

Renter av pantelån .....	kr. 2 071.00
Reparasjoner og vedlikehold .....	« 1 338.10
Skatter .....	« 3 298.60
Vannavgift .....	« 493.36
Krigsskadetrygd .....	« 1 320.00
Div. forsikringer .....	« 621.27
Div. omkostninger .....	« 2 496.02
Renhold .....	« 1 382.79
Vaktmesterlønn .....	« 3 165.07
Strømforbruk .....	« 569.27
Røyhold .....	« 292.00
Overskudd .....	« 5 201.22
	<hr/>
	kr. 22 248.70

## Passiva.

Pantegjeld .....	kr. 462 000.00
Forskuddsbetalt husleie .....	« 1 438.14
Eiendomsskatt 1945 .....	« 3 297.60
Vannavgift, ikke betalt .....	« 493.36
Overskudd .....	kr. 5 201.22
÷ underbalanse i kapital pr. 1/1 1945 .....	« 862.71
	<hr/>
	« 4 338.51
	<hr/>
	kr. 471 567.61

Oslo, den 15. november 1945.

A. K. Lien.  
Hovedkasserer.

*Adolf K. Lien:* Som en ser har forbundets inntekter vist nedgang under hele perioden. En vesentlig årsak hertil er at kontingenten i 1940 ble nedsatt fra kr. 1.35 til kr. 1.00 for heltbetalende og fra 90 til 60 øre for halvtbetalende. Den samlede nedgang fra 1939 til 8. mai 1940 er kr. 206 000.00. Det beregnede underskudd i perioden er beregnet til 800 000 kroner, som følge av svikten i

kontingentinnbetalingen. Det er i perioden foretatt visse disposisjoner av nazistene og som vi nå har krevd erstatning for. For det første var det i 1943 tegnet en ulykkesforsikring og i alt er det gått med 150 000 kroner til det. Av dette beløp har medlemmene fått igjen 37 000 kroner. Det resterende har vi krevd tilbake av forsikringsselskapet. Videre har vi en del andre beløp på til sammen kr. 73 860.49 som vi har krevd tilbake. Videre har vi forskjellige beløp i samband med sammenslutningen på i alt kr. 86 917.03. I alt har vi krevd tilbake kr. 273 791.00. Vi har i dag mottatt meddelelse om at de penger vi har innbetalt til forsikringsselskapet vil vi neppe få tilbake og vår juridiske konsulent anbefaler at vi frafaller kravet. Når det gjelder disponeringen av forbundets midler, så er det i statsobligasjoner i alt anbrakt kr. 284 635.00 og i lån kr. 65 000.00. Videre har vi pantobligasjon i Møllergaten 3.

Regnskapene med status ble dermed vedtatt.

## Regjeringens representanter hilses.

*Johs. M. P. Ødegård:* Som meddelt i går hadde vi til vårt landsmøte også innbudt regjeringen og som representanter for denne møter i dag statsrådene Lars Evensen og Nils Langhelle. Jeg vil på forbundets og landsmøtets vegne hilse dem velkommen.

Statsråd *Nils Langhelle:* Kamerater. På vegne av regjeringen skal jeg først takke for innbydelsen til dette jubileumslandsmøte. Det er særlig gledelig for oss å kunne være til stede ved dette landsmøte, som betegner et jubileum i forbundets historie. Dette er jo et av de forbund som i den første vanskelige tid tok de største og tyngste tak og ble moderforbundet for så mange andre organisasjoner. En kan ofte høre: hvorfor går det så smått? Men ser vi tilbake på de 50 år og tenker oss dengang vi startet, i 1895, så vil vi måtte innrømme at det har vært fremgang og virkelig stor fremgang. Dengang hadde vi ingen representanter i kommunestyrene eller i Stortinget og vi hadde heller ikke en fagorganisasjon som betød noe. Hva har vi i dag? Et flertall i Stortinget av arbeiderpartiene og vi har arbeiderregjering. Det er en ganske vesentlig fremgang på veien mot tryggere kår for alle. Men la oss samtidig innrømme at vi skal meget lengre fram. Den regjering som trådte til 5. november ser det som sin oppgave å gjenreise landet og legge forholdene slik til rette at vi kan nå enda lengre fram. Vi har satt oss som mål at hver norsk mann og kvinne skal ha rett til arbeid og vi ønsker å ut-



vikle landets produksjonsmuligheter til gagn for hele folket og skape gode kår for alle. Det vil bli et krevende arbeid, men jeg er overbevist om at norsk arbeiderbevegelse som er nådd langt i disse 50 år, vil være med i arbeidet. Det departement jeg er satt til å bestyre har jo atskillig med deres forbund å gjøre og jeg håper på godt samarbeid. Regjeringen hilser Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte. (Bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg vil takke Langhelle for den hilsen han overbrakte fra regjeringen. Det er riktig at det departement Langhelle bestyrer har meget med vårt forbund å gjøre. Jeg hilser derfor med glede det håp statsråden uttalte om et godt samarbeid. Det vil nok bli mange besøk i arbeidsdepartementet fra Norsk Arbeidsmandsforbund og jeg vil på forbundets vegne uttale håpet og ønsket om at samarbeidet blir det beste. (Bifall.)

*Statsråd Lars Evensen:* Kamerater. Det er med en underlig følelse jeg igjen kommer tilbake til Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte. Det gledelige er at forbundet har klart påkjenningen i disse år og vi har grunn til med stolthet å se tilbake på fagorganisasjonens innsats og stilling, at den har vært med i den nasjonale front og nå kan tre fram for de nye arbeidsoppgaver. Av hele mitt hjerte slutter jeg meg til Langhelles hilsen og håper at vi i samarbeid skal klare å løse oppgavene. Det jeg ellers har å si kommer kanskje noe utenom deres dagsorden, men jeg ble enig med Ødegård om å ta det nå. Det gjelder fyr- og merkevesenet. Vi vet hvordan det ser ut, særlig i Finnmark og Troms fylke. Her er faktisk alle fyrlamper vekk, likedan andre steder. Det gjaldt for oss å søke å reparere mest mulig, først i hovedledet. Og vi har det i orden fram til Kirkenes. Vi har representanter ute for å få tak i linser og annet materiell som vi mangler. For Finnmark og Troms har vi for 1946 arbeidsoppgaver nok, i alt må vi ha 62 nye fyrlamper og vi har 25 andre som må settes på. Vi regner med at når vi får det nødvendige materiale så vil vi klare dette arbeid med 350 mann. Når det gjelder havnevesenet har vi likeledes et stort arbeid foran oss. Det viser seg umulig å få sprenget vekk vrakene på Narviks havn og vi må derfor se oss om etter en annen løsning. I alt vil det innenfor havnevesenet bli bruk for 2000 mann, hvis vi får materialer. Når det gjelder bergverkene så vet en at tyskerne var de vesentlige avtakere av våre mineraler og det var derfor ganske naturlig at dette var noe tyskerne særlig interesserte seg for. En husker at Terboven sa at nye forekomster var funnet, men vi har ikke funnet noe av dette ennå. Men det ble gjort meget av tyskerne for å øke pro-

duksjonen. Mange gruver har tjent gode penger og har fortatt store avskrivninger, mens andre står meget vanskelig så staten har måttet oppta spørsmålet om statsstøtte. På Svalbard var driften godt i gang før krigen inntil gruvebefolkningen ble evakuert til England. I 1942 ble det sendt en norsk militæravakt til Svalbard for å passe på og da ble tyskerne interessert og rykket ut. I 1944 ødela tyskerne også Svea-gruvene. Allerede i London ble det opp-tatt forhandlinger om hvordan en skulle få driften i gang igjen etter krigen. Det ble gitt statsstøtte på 8.6 millioner kroner til kjøp av maskiner etc. Vi regner med i inneværende sesong å bryte ut 100 000 tonn i gruve 1 i Store Norske og 100 000 tonn i Svea-gruven og 60 000 tonn fra Kings Bay. Det er mange muligheter som knytter seg til Svalbard. Men den finansiering som er gitt til Svalbard tror jeg ikke holder særlig langt ut i neste år. 1500 til 1800 mann skulle kunne få arbeid på Svalbard. En annen ting i denne forbindelse er spørsmålet om å holde fjorden oppe så lenge som mulig. Vi har også andre forekomster på Svalbard enn kull, men det er foreløpig ikke regningssvarende. I 1939 var det 6000 arbeidere i beskjeftigelse ved bergverkene. A/S Sydvaranger ble helt ødelagt da tyskerne trakk seg tilbake, så det vil ta noen tid før de kommer i gang igjen. Mange av aksjene var på tyske hender og vi forsøker å få det ordnet over til oss. Også Vadås gruver ble ødelagt, så der er det ingen produksjon i gang. Anøyfeltene tror vi skal komme i gang snarest. Bjørkåsen arbeider tungt, men er i drift. Det er neppe mange års drift igjen. Så har vi Sulitjelma. Her har det ofte også tidligere vært vanskeligheter. I og med at eksporten stanset måtte driften opprettholdes ved statsstøtte pr. tonn. Driften kom i vanskeligheter også ved pengeinnløsningen, så staten måtte gi et lån av 1½ million kroner. Dunderlandsselskapene var i drift under tyskerne, men det er vel et spørsmål om det her kan bli noen lønnsom drift. Kisgruvene i Borsmo og Bamle vil kunne komme i gang. Grafitten har vært drevet i en menneskealder og vil komme i gang igjen og den vil kanskje vise noen oppgang. Zink- og blyhvitt i Nord Rana, eien-domsforholdet er ikke klart ennå. Molybdenselskapet er utstyrt med moderne maskiner, men forekomstene er sparsomme. Grong gruver er neppe lønnsom. Så har vi Fosdalens gruver, som har rike malmforekomster og vi håper å kunne sikre det for norske interesser. Orkla gruver går bra. Røros er jo en gammel kjenning når det gjelder vanskeligheter. Killingdal gruver ser ikke bra ut. Når det gjelder Kjølvi og statens kromgruver, så ser det ut til at vi foreløpig ikke får noen drift der. Ved Foldalen er produk-



sjonen tatt opp igjen med statsstøtte omtrent som ved Sulitjelma. Disse gruver ligger i arbeidsområder hvor andre arbeidsmuligheter vanskelig kan skaffes. Når det gjelder Rødslands gruver, så går produksjonen til Spikerverket. Evje kan en ikke regne med drift på lenge, forekomstene er også snart ute. Knaben molybdengruver led stor skade under krigen, men en regner med drift snart. Videre er undersøkelser i gang ved Titan-gruvene og andre steder og om mulighetene for nye markeder. Videre har vi Kongsberg Sølvverk, som kan drives så lenge sølvprisen er så høy som nå. Det er atskillige vanskeligheter til stede, men etter hvert regner en med å komme i gang igjen og her er det av viktighet at det er samarbeid mellom fagorganisasjonen og regjeringen. Staten har sikret se forskjellige nye forekomster av mineraler, som kan få betydning. Når det gjelder malmen her innenlands henger det sammen med jernverkssaken. Vi opptok det arbeid igjen straks etter frigjøringen og en regner med at de foreløpige planer vil være ferdig i februar. Jernverket henger sammen med malmutvinningen. Det vil ikke kunne bli noen lønnsom drift hvis en ikke får en produksjon av 300 000 tonn pr. år. Det vil igjen kreve om lag 400 000 tonn råmalm pr. år, hvis en f. eks. får malmen fra Fosdalen. Løsningen av jernverket åpner således muligheter for malmen. Statens interesser i bergverkene er ganske store. Vi må få en bergverkskommisjon som kan legge opp arbeidet. Vi har videre arbeidet med spørsmålet om opprettelse av et bergverkskontor i England. Videre har vi tenkt oss en mer permanent og rasjonell behandling av bergverkssaker, f. eks. ved et bergverksstyre eller råd, som kan arbeide med disse samfunnsinteresser og at de økonomisk ledes på beste måte, en plan på lengre sikt. Når det gjelder arbeidernes interesser og å øke effektiviteten og stabiliteten, så er det spørsmål om produksjonsutvalgene snarest bør opptas innenfor bergverkene. Hvis planen vedtas av Arbeidsgiverforeningen så kan vi begynne arbeidet med produksjonsutvalgene og drøfte alle de spørsmål som melder seg i forbindelse med produksjonen, for å gjøre den billigere og bedre bedriftsøkonomien og derved skape mer stabilitet og bedre arbeidsforhold for de som skal fremskaffe produksjonen. Enhver bedring her vil kunne gi anledning til å bedre arbeidernes forhold. Derfor er det av den største betydning å legge all energi og innsikt i dette arbeid for å skape de beste muligheter for denne industri. Det best mulige samarbeid må til. (Bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg vil takke Evensen for hans meget interessante utredning av disse ting som i første rekke interesserer

oss. Bergverksindustrien ligger i dag meget bekymringsfullt an. Det står for meg og mange andre at det må kunne gå an å bygge opp en bergverksindustri. Det er gledelig i denne forbindelse å høre at en har funnet fram til et nytt felt, som ser lovende ut. Det er også gledelig å høre at staten interesserer seg for disse ting og vil ha flere med i arbeidet om disse viktige saker. Når det gjelder produksjonsutvalgene, så mener jeg at ved de bedrifter som får statsstøtte bør det knyttes den betingelse at produksjonsutvalg skal opprettes. Forutsetningen for disse utvalg er jo at de skal lovfestes og en må bare håpe at det ikke går altfor lang tid.

*Endring i møtetiden.*

*Chr. Henriksen:* I morgen skal vi ha en fest her i salen i anledning 50 årsdagen og jeg vil foreslå at det i morgen arbeides fra klokken 10—14.

*Votering:* Henriksens forslag ble enstemmig vedtatt.

### Punkt 3: Forslag til forandring av forbundets lover.

§ 1. *Formålet.*

*Ad punkt 2.*

*Anleggsarbeidernes stedlige styre, Nordlandsbanen, foreslo:*

Det kreves at forbundet opptar et målbevisst og energisk arbeid for å få gjennomført og lovfestet 3 ukers ferie med full lønn, samt 40 timers arbeidsuke for alle arbeidere.

Saka settes opp på dagsordenen til kommende landsmøte og blir å behandle der som sak i tilfelle av at kravet ikke kan bli gjennomført innen landsmøtets avholdelse.

*Ad punkt 2.*

*Bergens Vakt- og Renholdsbetjenings Forening foreslo:*

Ferie: Forbundet går inn for 3 ukers ferie.

*Motivering:*

Da funksjonærer i flere år og i nokså stor utstrekning oppbærer 3 ukers ferie og da vi også har tariffbestemmelser for en del arbeidere og kvinnelig vaskebetjening i forbundet, mener vi at samtlige arbeidere, kvinner og menn, må ha like stort krav på 3 ukers ferie.



*Fra representantskapet:*

Det fra Anleggsarbeidernes stedlige styre, Nordlandsbanen, fremsatte forslag omfatter 2 spørsmål, feriens lengde og forkortelse av arbeidstiden.

Begge spørsmål er opptatt i forbundslovens § 1. *Formålet.* Med hensyn til feriekravet går framlegget og forbundsloven like langt. Hva arbeidstidens forkortelse angår går lovens bestemmelse lenger enn framlegget, idet det skal arbeides for gjennomføringen av en daglig arbeidstid på 6 timer.

Hva lovens bestemmelse angående arbeidstiden angår er den formet med sikte på kontinuerlige bedrifter, overgang fra 3- til 4-skiftsordning, og der hvor det ikke er kontinuerlig arbeidsordning tar det sikte på innføring av skiftarbeid i den hensikt å beskjeftige flere arbeidere.

Loven om Arbeidervern har bestemmelser både om ferie og arbeidstidens lengde, men det innrømmes at bestemmelsene er utilfredsstillende og kom inn i loven mange år etter at 8 timers dagen var gjennomført ad organisasjonsmessig vei, og likeens var feriekravet gjennomført lenge før lovens bestemmelser om ferie.

Spørsmålet blir: Skal en fortsatt gå den organisasjonsmessige vei eller skal en innstille seg på å gå om lovgivningen. Dersom en velger den siste fremgangsmåte må en regne med en meget langsommere utvikling enn ved å gå samme vei som hittil, reise kravene ved alle tariffrevisjoner.

Ved å innstille seg på lovveien kan en risikere at arbeidsgiverne avviser alle organisasjonsmessige krav og henviser spørsmålene til lovgivningen til løsning.

*Bjorkåsen Grubearbeiderforening foreslo:*

*Som nytt punkt 4 foreslås:*

Å kreve at boligforholdene ved bedriftene blir satt under fagorganisasjonens kontroll. Med formål å gjennomføre en modernisering og rettferdig fordeling av de nåværende boliger og kontroll med nybygging, slik at disse fyller de minstekrav som stilles.

Det nåværende punkt 4 blir nytt punkt 5 osv.

*Representantskapet foreslo følgende uttalelse:*

1. Landsmøtet vil presisere at det med de førstkommende tariffrevisjoner stilles krav om gjennomføring av 3 ukers — 18 arbeidsdagers — ferie.
2. Landsmøtet henstiller til Arbeidernes faglige Landsorganisasjon å inngå til Regjeringen med anmodning om snarest mulig

å oppta Arbeidervernloven til revisjon og at loven gis bestemmelser om 3 ukers — 18 arbeidsdagers — ferie.

3. Det må fastsettes regler for opptjening av ferien og beregning av feriegodtgjørelsen som sikrer arbeiderne full ferietid og en feriegodtgjørelse som motsvarer den reelle arbeidsinntekt i tilsvarende tidsrom.

*Representantskapet foreslo til punkt 1:*

Ad forslag fra Bjorkåsens Grubearbeiderforening angående boligforholdene ved bergverkene.

Representantskapet foreslår følgende tilføyelse til § 1, punkt 1, «og kulturelle behov ved anskaffelse av gode boliger, forsamlingshus m. v.»

I tilslutning til vedtaket om endringer i forbundslovens 1 1, punkt 1 uttaler landsmøtet:

«Fagforeningene på de forskjellige arbeidsplasser må øve innseende med at de myndigheter som har til oppgave å kontrollere boligforholdene, bygningsvesenet og helserådet, gjør sin plikt så de i alle tilfelle krever seg forelagt til godkjenning planer for nybygging og gir pålegg om nødvendige forandringer så boligforholdene fyller kravene til hygienen. Ved industrielle bedrifter har også nemndene adgang til å gripe inn med pålegg.

Fagforeningene bør også i fremtiden oppta et planmessig samarbeid med produksjonsutvalgene så også disse medvirker til at boligspørsmålet løses på en tilfredsstillende måte på de forskjellige arbeidsplasser.»

*Ingolf Løvås:* Når Bjorkåsen har foreslått dette så er det fordi det hersker stor vilkårlighet. Det er urimelig at f. eks. 2 funksjonærer skal bo i villaer med mange rom mens 10 mennesker skal bo i 1 rom og kjøkken.

*Anna Anthoni:* Bergens Vakt- og Renholdsbetjenings forening foreslår at forbundet går inn for 3 ukers ferie. Flere av våre grupper har fått det, andre ikke. Vi må få stadfestet dette i forbundet og jeg er fornøyd med representantskapets innstilling. Arbeiderne trenger også 3 ukers ferie.

*Jakob Sæther:* Det stedlige styre for Nordlandsbanen har sendt inn forslag, men vi ser ikke at representantskapet har tatt standpunkt til forkortelse av arbeidstiden til 40 timers arbeidsuke. Det er et berettiget krav og et gjennomførlig krav. Jeg vil gjerne høre hvorfor ikke representantskapet har tatt hensyn til det. Ved de kommende tariffforhandlinger må dette tas opp med kraft, både ferien og nedsettelse av arbeidstiden.



*Karl Bottenvand:* Jeg må erklære meg enig i det syn som ligger til grunn for forslaget fra Bjørkåsen. Vi har så mange håndgripelige beviser på hvordan det er utover på arbeidsplassene. Derfor er det nødvendig at fagorganisasjonen får kontroll over dette. Funksjonærene bor i gode og romslige hus, arbeiderne har det elendig.

*Olaf Fors:* Det er nokså ylikarlig med ferien mange steder. Vi opptjener ferien etter å ha vært beskjeftiget på stedet i et sammenhengende tidsrom av 4 uker. Feriegodtgjørelsen beregnes på året forut. Mange får bare noen dagers ferie. 3 uker må nå være minstekravet både når det gjelder tariffen som ad lovgivningens vei.

*Johns. M. P. Ødegård:* Jeg vil gjøre oppmerksom på hva der står i punkt 2 i § 1: «Å forbedre arbeidsvilkårene, så de gir det størst mulige utbytte av arbeidet, avskaffe alt helligdags- og overtidarbeid og overalt gjennomføre en sommerferie på minst 3 arbeidsuker, samt søke gjennomført en daglig arbeidstid av 6 timer.» Jeg henviser videre til hva representantskapet sier at «hva arbeidstidens forkortelse angår går lovens bestemmelser lenger enn framlegget, idet det skal arbeides for gjennomføringen av en daglig arbeidstid på 6 timer». Formålsparagrafen går således lenger enn de innkomne forslag og da fant ikke representantskapet å kunne gå inn for disse. Jeg ser det slik at lovens nåværende bestemmelser er meget virkningsfull både når det gjelder arbeidstidens forkortelse som utvidelse av ferien til 3 uker. Når det gjelder Bjørkåsens forslag går representantskapets forslag like langt om ikke lengre. Og så ligger det noe mer i den appell til slutt om at fagforeningene på de forskjellige arbeidsplasser må øve innseende med at de myndigheter som har til oppgave å kontrollere boligforholdene, bygningsvesenet og helserådet, gjør sin plikt.

*Agnar Nærvik:* Jeg arbeider ved en av de mest sunnhets-skadelige bedrifter og jeg vil henstille til forbundet at en ved tariffrevisjonen går inn for 4-skiftsystemet. Det er stadig syk-meldte hos oss. 6 timer er mer enn nok ved en slik bedrift. Det uttaler også funksjonærene.

*Johannes Høiås:* Funksjonærene har 3 ukers ferie, arbeiderne har bare 12 dager. Det er uriktig. Ved jernbaneanleggene har vi også husspørsmål. Det er dårlige hus vi bys. Også der må det gjøres noe.

*Aksel Stokmo:* Vi er oppmerksom på at forbundslovens para-graf 1 går videre enn vårt forslag og vi vil trekke det tilbake.

Men når det gjelder å få forbedringer, må vi gå organisasjons-messig fram og ikke lovveien. Det fører ikke fram.

*Lars Bergundhaugen:* Bjørkåsens forslag mener jeg også kan overføres på anleggsarbeidet. Det er faktisk umulig for en anleggsarbeider å få seg hus. Han blir heller ikke så kjent av de kommunale instanser at han får noe lån til hus, selv om han både betaler skatt der og har sin hjemstavnsrett der. Jeg vil rette en appell til forbundsstyret om å finne fram til en instans hvor en anleggsarbeider kan henvende seg for å få lån til å bygge hus. Med hensyn til Nordlandsbanens forslag, så dekker forbunds-loven det en vil ha fram. 6 timers arbeidsdag er mer enn nok. De tekniske framskritt tilsier også det.

*J. B. Johansen:* Det er sikkert ikke bare i Bjørkåsen og Sulit-jelma at det er dårlige hus og elendige boligforhold i det hele. Det gjelder sikkert også mange andre steder. Da vi behandlet dette i representantskapet kunne jeg ikke være enig i å få det i den form som det innsendte forslag har, men slik som represen-tantskapet foreslår.

*Hjalmar Sundt* foreslo: Tillegg til representantskapets for-slag punkt 1, tilføyes tilslutt: *med full lønn.*

*A. Egeland:* Vi var klar over at paragrafen som den var, var bedre enn det her foreslås, men likevel er det riktig å behandle denne sak. Når det gjelder boligspørsmålet må vi interessere oss mer for det. Ferien er viktig og vi gruvearbeidere trenger ferie og en god hviletid for å klare det tunge arbeidet. Det er nød-vendig at forbundet og avdelingene engasjerer seg sterkt for å få i stand en endring her. Gruvedriften holder på å avfolkes nettopp fordi forholdene er så dårlige.

*Karl Edvardsen:* Jeg tror neppe boligforholdene noen steder er så dårlige som på Nordlandsbanen. Etter krigen er det særlig blitt dårlig. Ser en på hvordan funksjonærene har det, så er det et stort misforhold. Det blir uutholdelig hvis ikke noe blir gjort og gjort snart.

Representantskapet erklærte seg enig i Sundts forslag.

*Ingolf Løvås:* Når representantskapet sier at foreningene skal føre innseende med at de myndigheter som har til oppgave å kontrollere boligforholdene, bygningsvesenet og helserådet, gjør sin plikt, så kjenner en ikke til hvordan forholdene er ute på lands-bygda. Det blir intet gjort av dem som er satt til dette. Vi fast-holder at disse ting må bli tatt opp ved tariffrevisjonen.

*Emil Zakariassen:* Jeg holder på Nordlandsbanens forslag der det heter: «Det kreves at forbundet opptar et målbevisst og



energisk arbeid for å få gjennomført og lovfestet 3 ukers ferie med full lønn, samt 40 timers arbeidsuke for alle arbeidere.» Her sies det tydelig. Det vil være lettere å få 40 timers arbeidsuke enn 36 timers arbeidsuke. Det må kunne gjennomføres. Jeg er også enig i at fagorganisasjonen må være med og kontrollere boligbyggingen.

*Jakob Sæther:* Alle som har hatt ordet er enig i 3 ukers ferie og jeg er enig i representantskapets uttalelse om at man skal gå inn for nedsettelse av arbeidstiden til 6 timer.

*Dirigenten* foreslo strek. — Forslaget ble forkastet.

*Ludvik Larsen:* En representant fra Nordlandsbanen sa at når en skulle velge hvilken vei en skulle gå for å få gjennomført kravene, så valgte han kampens vei og ikke lovgivningens vei. I dag sitter det en arbeiderregjering og et sikkert arbeiderflertall i Stortinget og skal vi ikke da benytte den vei? Vi har ikke dermed oppgitt kampens vei.

*Asbjørn Andersen:* En stiller dette som et enten/eller. Men jeg tror det er et både/og her. Foruten å stille kravet ved tariffrevisjonen, så kan vi også stille kravet om å få arbeidstidsforkortelse ved lov. Det er mulighet for å gå begge veier nå. Jeg vil foreslå som nytt punkt 4:

«Ved den kommende tariffrevisjon må forbundsstyret videre gå inn for forkortelse av arbeidstiden i henhold til bestemmelsen i formålsparagrafen. Dette er dobbelt nødvendig i første rekke av hensyn til de arbeidere som i dag arbeider på sunnhetssskadelige arbeidssteder.

Forbundsstyret vender seg videre til landets myndigheter med krav om at forkortelse av arbeidstiden også kommer i lovmessige former snarest mulig.

*Lars Bakken:* En kan med tilfredshet konstatere at den første sak som vekker debatt er forholdene ute på arbeidsplassen. Bjørkåsens forslag gir i noen famlerde uttrykk til kjenne noe av det en må gå inn for, nemlig bedre hus, men det er ikke bare det. Vi har også andre kulturelle oppgaver som en må gå inn for, som forsamlingshus, bibliotek, bad etc. Det er det vi mener med representantskapets forslag. Lovene har til stadighet vært fremme til behandling på landsmøtene og det har ikke alltid vært til organisasjonens fordel. Vi må ikke samle alt mulig i formålsparagrafen. Det må ikke bli en alminnelig sekk, som inneholder alt mulig, som en ellers ikke kan få plass til i andre paragrafer i loven. Det blir et taktisk spørsmål om vi skal ha 6 timers arbeidsdag eller 40 timers arbeidsuke. Representanten for Orkla

kunne fortelle om en sunnhetssskadelig bedrift, andre har sikkert noe lignende. Det er et spørsmål om en ikke i gruver og sunnhetssskadelige bedrifter i første rekke skulle gå inn for en forkortelse til 6 timers dag eller 40 timers arbeidsuke.

*Hans Paulsen:* Med hensyn til 40 timers arbeidsuke kan det være forskjellige oppfatninger. I kontinuerlige bedrifter kan det være vanskelig å innføre 40 timers arbeidsuke sa Ødegård. En fikk gjennomføre 6 timers dag.

Dirigenten refererte hilsningstelegram fra Johs. Togstad. (Bifall.)

Møtet hevet.

### Formiddagsmøtet søndag den 25. november.

Ordstyrere: *Beck.* — *Jupskås.*

Møtet ble satt klokken 10 presis. Navneopprop ble foretatt. 13 representanter fraværende. Representanten Hemli, hadde fått permisjon for å delta i et møte i Romerike faglige utvalg. Representanten Arnt Haug var innlagt på Rikshospitalet for blindtarm. Da han var medlem av budsjettkomitéen, ble i hans sted valgt Gunnar O. Fjæra med 102 stemmer. (Emil Ødegård hadde 80 stemmer.)

Protokollen fra gårsdagens ettermiddagsmøte referertes og godkjentes uten bemerkninger.

Sivert Dahlen fikk permisjon fra klokken 13.

### Lovbehandlingen fortsetter.

*Hjalmar Sundt:* Når jeg opptok forslag om å tilføye representantskapets forslag, *ferie med full lønn*, så var det ikke av mistillit til forbundsstyret. Det er så at en skal være så kortfattet som mulig. Men jeg anser det å være en betryggelse at det også står i formålsparagrafen. Hva feriens lengde angår så må vårt minstekrav være 3 uker. Hva arbeidstiden angår må vi gå inn for 6 timers skift og 6 timers dag, også av hensyn til arbeidledigheten. Videre har vi boligforholdene, et forhold som foreningene og forbundet heretter må gripe mer inn overfor. En blir nå ofte puttet inn i de såkalte tyskerbrakker uten at disse er desinfisert og en har heller ikke noe sted å oppholde seg mens de desinfiseres. En blir stående utenfor og vente mens de desinfiseres.

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg må igjen presisere at de forslag som foreligger fra Nordlandsbanen og videre fra Bergen, ikke



inneholder noe nytt utover det som allerede står i formålsparagrafen. En representant fra Nordlandsbanen meddelte for øvrig i går at da de behandlet forslaget, så hadde de ikke forbundsloven for seg og således ikke så at loven allerede inneholdt det som deres forslag går ut på. Når det videre tales om lovgivningens vei og den organisasjonsmessige vei, så er det også av representantskapet slått fast at en kan benytte begge veier. I Sverige f. eks. er ferie-spørsmålet ikke lenger noe overenskomstspørsmål. De har fått gjennomført en ferielov, som er så vidt tilfredsstillende, at arbeidet videre går ut på å forbedre den og saken tas ikke opp ved tariff-revisjonene. Så langt er vi ikke kommet her. Når det gjelder feriekravet, så har representantskapet presisert at det ved de kommende tariffforhandlinger reises krav om 3 ukers ferie. Spørsmålet var også oppe sist og det ble vedtatt et kompromiss hvorved en fikk et tillegg til feriegodtgjørelsen. Kravet om forlengelse er aktuelt og jeg regner med som en selvfølge at det vil være et enstemmig krav fra alle hold om 3 ukers ferie. Jeg har ikke noe imot tilføyelsen om full lønn, men det samme sies også i punkt 3 og en er således oppmerksom på det forhold. Det er av de selvfølgelige spørsmål som blir opptatt. Etter det som ble framholdt fra Bergens vakt- og renholdsbetj. forening i går så er de fornøyd med representantskapets forslag og deres forslag skulle således bortfalle som voteringsgrunnlag. Jeg mener også at Nordlandsbanens forslag dekkes av det som allerede står i loven. Jeg kan ikke anbefale at en forandrer formålsparagrafen slik at en fastsetter dette med 40 timers arbeidsuke. I formålsparagrafen må en få inn slike bestemmelser som peker et godt stykke framover. Det kan derfor godt være at en først må ståse ved 40 timer, før en får 6 timers arbeidsdag. Når det gjelder Bjørkåsens forslag så er jeg ikke mer overbevist enn i går om at det skulle være nødvendig å få sterkere bestemmelser inn i lovene enn det representantskapet foreslår. Med gode boliger mener en selvsagt et tilfredsstillende boligforhold. Jeg forstår så godt at dette spørsmål har brent seg inn i mange sinn, særlig i denne tid, hvor forholdene er så vanskelige. Bedriftene ble tilholdt å ta inn så mange arbeidere som mulig og hvor det tidligere var knapt om hus, ble det ikke noe bedre ved at det ble flere arbeidere. Dertil kommer at ingen reparasjoner har funnet sted, så overalt er forholdene slette. Så også her er forslaget noe betonet av de ekstraordinære forhold. En har også når det gjelder husleiens størrelse sett at en tok ut av overenskomstforholdet boligspørsmålet. Der holdt en på å gå inn for å forverre forholdet for arbeiderne. Det

er mange vanskeligheter her, så det gjelder om å være vakttsomme når en formulerer sine krav og bestemmelser. Etter min oppfatning skulle representantskapets forslag dekke det en ønsker og den konklusjon representantskapet knytter til forslaget gir også foreningene arbeidsoppgaver. Fagforeningene og produksjonsutvalgene skulle kunne gjøre en god innsats her på de forskjellige arbeidsfelter. Ved anleggene er det for tiden ennå verre. Der gjør tyskbetonte forhold seg fremdeles gjeldende og en er ennå ikke nådd til opprydning i de forhold. Men en har også der bestemmelser om underbringelsesspørsmålet, men kanskje det også der må revideres noe. Disse saker vil det kommende forbundsstyre ha et våkent øye for. Vi skulle vel ha grunn til å tro at vi når det gjelder de sosiale og kulturelle spørsmål vil møte forståelse hos de avgjørende myndigheter.

*Kristian Moljord* foreslo full lønn også i punkt 2. — Representantskapet sluttet seg til dette forslag.

*Chr. Henriksen:* Når det gjelder boligforholdene må vi være oppmerksom på de forhold vi har vært oppe i. Slik som forholdene lå an måtte en ta i bruk de brakker som tyskerne hadde. Men oppfatningen er at en selvsagt skal få ordnet opp der. Det hersker enighet om at en på Nordlandsbanen skal gå sammen for å få det best mulige ut av forholdene, tillitsmennene sammen med anleggsledelsen. Når det gjelder representantskapets tillegg om kulturelle formål, så ligger deri også boligforholdene. Det blir fagforeningene utover som må reise saken på de lokale steder. Videre har vi Folkets Hus-spørsmål og Folkets parker, saker som de er kommet langt på vei med i Sverige. Meget lengre enn oss. Men også der har vi en oppgave for hele landet og det arbeid er tatt opp av Landsorganisasjonen. Det har hittil manglet plan i dette arbeid, den vil man søke å få. Når det gjelder 6 timers dagen og spørsmålet om gjennomføringen av den ved lov, så tror jeg ikke det er aktuelt i dag. Av hensyn til forholdene i landet — gjenreisningen og hevingen av vår levestandard, så kan vi ikke koordinere det med 6 timers arbeidsdag. Her er selvsagt unntatt kontinuerlig og sunnhetsskadelige bedrifter og da først og fremst gruvene. Vi går da også ut fra at myndighetene vil forstå nødvendigheten herav når det gjelder sunnhetsskadelige bedrifter.

*Karl Bottenvand* foreslo: Der reises krav ved første tariff-revisjon, samt gjennom lovgivningen søke få innført bestemmelser om arbeidstidens forkortelse til 6 timer i sunnhetsfarlige bedrifter, som Bergverksindustrien, Hytteindustrien m. fl. I den øvrige industri forkortes arbeidstiden til 40 timers uke.



*Kristian Moljord:* Når det gjelder forkortelsen av arbeidstiden så er det ikke noen uenighet i gruveindustrien om å få den ned fra 8 til 6 timer. Men klarer vi det i første omgang? Det er vel tvilsomt. Å sette inn dette om 40 timers arbeidsuke vil derfor være uheldig. En står mer fritt ved ikke å sette det inn i lovene. Da kan en også så lett bli stående ved det man har satt i lovene og ikke gå lenger. Når det gjelder ferien er vi alle enige i en lengre ferie. Det er ingen tvil om hva representantskapet mener. Imidlertid er det reist krav om at det skal tilføyes *full lønn* og jeg er ikke uenig i det. Men da blir det nødvendig også å få det med i punkt 2. Når det gjelder boligforholdene så har Sulitjelma sagt fra at de ikke makter å bygge nok hus. Representantskapets innstilling skulle være betryggende og jeg går ut fra at det nye forbundsstyre og representantskap vil gå inn for kravene. Men også medlemmene må gjøre noe.

*Johan Lien:* Det var med særlig tilfredshet jeg hørte Henriksens innlegg. Forholdene ved Nordlandsbanen er nærmest skandaløse, men jeg går ut fra at tillitsmennene sammen med anleggsledelsen etter dette vil gå inn for å bedre forholdene. Vi må utnytte de instanser vi har og i og med arbeiderregjeringen og flertall i Stortinget må fagorganisasjonen utnytte stillingen. Vi må videre ved valgene 3. desember sørge for at vi får flertall i kommunestyrene. Når det gjelder ferispørsmålet er jeg enig med representantskapet med den tilføyelse som av Moljord foreslått. Ved den kommende tariffrevisjon må vi sørge for å få arbeidstiden nedsatt i gruveindustrien og de sunnhetsskadelige bedrifter. En representant nevnte Orkla i går. Der må arbeidstiden nedsettes. Videre har vi tunnelarbeiderne. De har en fysisk og psykisk påkjenning, som gjør det påkrevd med en forkortet arbeidstid. For disse arbeidsgrener må vi legge alt inn for å få arbeidstidsforkortelse.

*Strek* ble satt.

*Frank Haugen:* Vi har lenge hatt spørsmålet om 3 ukers ferie til drøftelse. Ved enkelte bedrifter og kommuner oppnådde vi denne gang 3 ukers ferie. Men vi må nå kreve at vi fortsatt får beholde 3 uker. Så har vi 6 timersdagen for skiftarbeiderne. Vi hadde en stor kamp for å få gjennomført 48 timer. Vi vil også få en stor kamp om 40 timers arbeidsuke. For skiftarbeiderne kan 6 timersdag la seg høre. Men i første rekke må vi gå inn for 40 timers arbeidsuke, selv om vi selvsagt er enig i 36 timer. Men det går neppe i første omgang. Vi må sette en virkelig kampstyrke inn for dette krav.

*Birger Eriksen:* Representantskapets prinsipielle standpunkt er greit og det må vedtas. Andersens forslag går ut på en henvendelse til regjeringen om ad lovgivningens vei også å forsøke å få ferien fram. Med hensyn til Bjørkåsens forslag om boligforholdene så vil jeg ikke unnlate å si at det opptok den meste tid i representantskapet. En må være oppmerksom på at vi er kommet inn i en ny tidsepoke. Vi er inne i en fredelig revolusjon som Bråthen sa. Produksjonsutvalgene som skal opprettes skal også ta seg av de sosiale og kulturelle oppgaver, ikke bare produksjonsforholdene. Utvalgene kan tilrettelegge sakene sammen med fagforeningene og ved et samarbeid der kan en kanskje hurtigere oppnå forbedringer. Alle de krav vi stiller skal selvsagt søkes løst ad alle veier, de veier som hurtigst fører oss fram til resultater. Representantskapet må få noe å bygge på og det må skje på rapporter fra de forskjellige steder og det arbeid representantskapet pålegger foreningene utover. Jeg vil heller ikke unnlate å gjøre representantene oppmerksom på prinsipperklæringen vi har foran i våre lover. Vi kan være stolt av den. I punkt 4 i denne sies det: I tilslutning hertil henstilles til forbundsstyret, i samråd med de politiske partier, å arbeide for at foranstående gjennomføres. Og hva er det? Jo, intet mindre enn overtakelsen av hele samfunnet. Det vil bli nødvendig å mobilisere hele fagorganisasjonens styrke bak regjeringen. Fagorganisasjonen må danne mer enn en riflering bak regjeringen. Da blir en ikke skuffet.

*Konrad Pedersen:* Når Lars Bakken i går var inne på arbeidstidens forkortelse, mente han det kanskje var lettest først å ta de sunnhetsskadelige bedrifter. Det kan være det. Men det kan bli spørsmål om det ikke vil bli en kløft ved det. Jeg er redd for at det da blir med det, og at alle de andre blir stående fast. Vi må gå inn for 6 timer over hele linjen.

*Karl Bottenvand:* Mitt hovedsyn er at en først må gå inn for arbeidstidsforkortelse i de sunnhetsskadelige bedrifter. Det er nødvendig å forkorte arbeidstiden, men vi må formulere våre krav slik at ikke arbeidsgiverne stiller seg altfor steilt. Vi må ta det etappevis. Først 6 timer for de sunnhetsskadelige og så 40 timers arbeidsuke for de øvrige. Derved tror jeg vi vil oppnå mest og kanskje hurtigere. Det gjelder om å berge sunnheten for alle dem som arbeider i gruvene og hyttene.

*Kolbjørn Westengen:* Det er gledelig at representantskapet har sluttet seg til forslaget om 3 ukers ferie med full lønn. Forholdene på mitt arbeidssted har ofte vært slik at en ikke har hatt



råd til å ta ferie. Vi ba Asker kommune om 3 ukers ferie. Vi fikk 3 dager og det ble sagt at det var i overensstemmelse med forbundets oppfatning. På den måte ble vårt feriekraft denne gang forvaklet.

*Votering:* Ved alternativ votering mellom representantskapets forslag til tilføyelse til § 1, punkt 1 og Bjørkåsens forslag, ble representantskapets innstilling vedtatt med stort flertall. Representantskapets uttalelse i tilslutning til vedtaket om endringer i forbundslovens § 1, punkt 1 ble enstemmig vedtatt. Nordlandsbanens og Bergens forslag ble ansett bortfalt. Videre ble representantskapets forslag til formålsparagrafen, punkt 1, 2 og 3 enstemmig vedtatt. Ved alternativ votering mellom Andersens og Bottenvands forslag ble Andersens vedtatt med stort flertall. Endelig ble representantskapets innstilling til punkt 3, inntatt på side 17 i dagsorden, enstemmig vedtatt.

### § 17. Forsikringskassen.

*Saltdal Arbeidsmandsforening, avd. 190, foreslo:*

Forbundets landsmøte fatter vedtak om at hvilende rett under okkupasjonsårene etter F.-merker innbetalt før den tid, ikke blir fratrukket opparbeidelse av rettigheter til forsikringskassen og æresmedlemsskap.

En finner det uriktig at denne tid som forbundets medlemmer uforskyldt kom opp i skal gå fra når det gjelder opparbeidelse av rettigheter, især når det fra forskjellig hold var oppfordret til ikke å betale kontingent i denne tid. Kan det ikke tas beslutning på landsmøtet om dette, oppfordres det til å sende forslaget til fagkongressen.

*Avd. 136, Sarpsborg Arbeidsmandsforening foreslo:*

*Ad opparbeidelse av rettigheter ved F.-merker:*

Vi protesterer mot at medlemmer som er så uheldig å komme i den situasjon at de må løse F.-merker ikke kan opparbeide rettigheter i forsikringskassen.

Etter forbundslovens § 5, punkt 2, skal kassererne kunne redegjøre for hvert enkelt tilfelle så misbruk ikke forekommer.

Vi finner det heller ikke lovlig å foreta denne forandring ifølge forbundslovens § 5, punkt 1, 7, punkt 2 og 37, og henstiller om at saken blir tatt opp til behandling på landsmøtet for å få den i lovlige former.

*Sørkjordens Arbeidsmandsforening foreslo:*

At når et medlem har oppfylt sine forpliktelser til forbundet og er blitt 65 år å få utbetalt hele forsikringsbeløpet, og ikke etter sin død. Denne paragraf ønskes fjernet.

*Stavanger og Omegns Jernbanearbeiderforening foreslo:*

Punkt 3 etter 4. punktum foreslås forandret til følgende ordlyd:

Medlemmer som har fylt 60 år og oppfylt alle sine forpliktelser til forbundet i minst 20 år får utbetalt kr. 500.00 av forsikringsbeløpet.

5. punktum strykes.

Beløpet utbetales dog ikke dersom medlemmet har lønnet beskjefligelse. Resten av forsikringsbeløpet utbetales ved medlemmets død. Medlemmer som har minst 10 års sammenhengende medlemsskap og som blir erklært uhelbredelig sinnssyk, samt medlemmer som blir helt invalider som følge av arbeidsulykker og alderdomssvakhhet blir å betrakte som avgått ved døden og utbetales forsikringsbeløpet i sin helhet.

*Representantskapet foreslo:*

1. Kassens formål er ved ordnet gjensidig solidaritet å hjelpe Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer eller disses familier ved dødsfall, samt å yte en støtte ved alderdom og ved invaliditet.
2. Til dette formål avsettes det av hvert solgt merke ordinært kontingentmerke 20 øre til forsikringskassen.
3. Dør et medlem som er berettiget etter nærværende lov, utbetales til medlemmets ektefelle, barn, foreldre eller andre slektninger som medlemmet ved sin død hadde å forsørge, eller den som hadde medlemmet til forsørgelse, en forsikringssum etter følgende tabell:

Etter	minst	3	års	medlemsskap	og	betalt	156	ordinære	merker	kr.	300.00
«	«	4	«	«	«	«	208	«	«	«	400.00
«	«	5	«	«	«	«	260	«	«	«	500.00
«	«	6	«	«	«	«	312	«	«	«	600.00
«	«	7	«	«	«	«	364	«	«	«	700.00
«	«	8	«	«	«	«	416	«	«	«	800.00
«	«	9	«	«	«	«	468	«	«	«	900.00
«	«	10	«	«	«	«	520	«	«	«	1000.00

Har avdøde ingen pårørende som foran nevnt, utbetales til den som hadde utgiftene ved begravelsen kr. 300.00 i begravelsesbidrag.



Hvor utgiftene i slike tilfelle dekkes av medlemmets egne etterlatte midler utbetales intet bidrag.

4. Medlemmer som har oppfylt betingelsene for æresmedlemsskap i henhold til bestemmelsene i § 5, punkt 3, og er opptatt som æresmedlemmer kan få utbetalt inntil kr. 500.00 som forskudd på forsikringsbeløpet.  
Hvis der før er utbetalt begravelsesbidrag ved ektefelles død, må forskuddet ikke i noe tilfelle utgjøre mer enn at det igjenstår kr. 300.00 av forsikringsbeløpet til begravelsesbidrag ved medlemmets død.  
Forskuddet utbetales dog ikke dersom medlemmet har lønnet beskjeftigelse.
5. Medlemmer som har minst 10 års sammenhengende medlemskap og har innbetalt 520 ordinære merker, og som blir erklært uhelbredelig sinnssyk, samt medlemmer som blir helt invalider som følge av arbeidsulykker eller bedriftssykdommer, som av Rikstrygdeverket blir anerkjent som sådanne, utbetales forsikringsbeløpet i sin helhet.
6. Ved medlems ektefelles død utbetales medlemmet etter minst 3 års medlemskap og 156 innbetalte ordinære merker kr. 200.00 som forskudd på forsikringsbeløpet.
7. Før 1. juli 1940 blir i forbindelse med bestemmelsene i denne § også F-merker å regne som ordinære merker, men etter 1. juli 1940 kan der ikke opparbeides rettigheter i forsikringskassen på F-merker.
8. Skulle det vise seg at den fastsatte kontingent til forsikringskassen ikke er tilstrekkelig, kan forbundsstyret foreta ektrautlikning.
9. Forsikringsbeløpet kan ikke gjøres til gjenstand for noen som helst krav fra offentlige myndigheter eller private fordringshaveres side, likesom det heller ikke kan overdras ved testamente.
10. Kassens regnskaper føres særskilt og revideres samtidig med forbundets øvrige regnskaper.

*Adolf K. Lien:* Det er framkommet 4 forslag under denne paragraf. Også representantskapet foreslår endringer, den viktigste er i punkt 3 om at rettigheter opparbeides i henhold til innbetalte kontingentmerker. Videre foreslår vi at begravelsesbidraget forhøyes til 300 kroner. Representantskapet fant å måtte vedta at før 1. juli 1940 blir i forbindelse med bestemmelsene i § 17 også

F-merker å regne som ordinære merker, men etter 1. juli 1940 kan det ikke opparbeides rettigheter i forsikringskassen på F-merker. Det måtte representantskapet gjøre for at forsikringskassen skulle klare sine forpliktelser. Det viste seg nemlig at det var mange som hadde F-merker enda de hadde hatt arbeid. I 1940 var det 55.17 prosent F-merker, i 1941 44.87, 1942 46.43, 1943 43.68, 1944 48.55, pr. 8. mai 1945 49.76 og fra 8. mai til 15. oktober 48 prosent. Omtrent halyparten av de innbetalte merker har således vært F-merker. På den måte kan ikke forsikringskassen bestå. En forsikringsmatematiker har sett på kassens stilling etter representantskapets innstilling. Han kom til det resultat at hvis vi fortsatte med at rettigheter kunne opparbeides som nå ved F-merker så ville kassen være insolvent. Det måtte baseres på ordinære merker, da var det en mulighet for at kassen kunne klare seg. Men det forutsatte en ny og nærmere undersøkelse om et par år, for på den måte å få et sammenligningsgrunnlag. Jeg går ut fra at representantene forstår stillingen og vedtar representantskapets innstilling.

*Nils Bakken:* Vi kan trekke vårt forslag tilbake og gå over til representantskapets forslag.

*Johan Lien:* Saltdal Arbeidsmannsforening har et forslag sålydende: Forbundets landsmøte fatter vedtak om at hvilende rett under okkupasjonsårene eller F-merker innbetalt før den tid, ikke blir fratrukket opparbeidelse av rettigheter til forsikringskassen og æresmedlemsskap. En finner det uriktig at denne tid som forbundets medlemmer uforskyldt kom opp i skal gå fra når det gjelder opparbeidelse av rettigheter, især når det fra forskjellig hold var oppfordret til ikke å betale kontingent i denne tid. Kan det ikke tas beslutning på landsmøtet om dette, oppfordres det til å sende forslaget til fagkongressen. Når vi har framsatt dette forslag, så skyldes det det sirkulære vi fikk fra forbundet etter okkupasjonen. Vi mener at krigsårene ikke må frata oss noen rettigheter. Vi husker parolene under krigen om at en ikke skulle miste sine rettigheter. Jeg henviser også til avdeling 575's sirkulære som gikk ut på at kontingenten ikke skulle betales. Kassereren ga oss et dystert bilde av kassens stilling, og det kan være et spørsmål om en ikke skal være med på det som her innstilles. Subsidiært kan jeg gå med på representantskapets innstilling. Men hvilende rett under okkupasjonen må iallfall ikke frata disse opparbeidelsen av rettigheter.

*Hans Johnsen:* Avdeling 136, Sarpsborg, følte det som et slag, sirkulære 16, der het heter: Dertil gjør man oppmerksom på de



forandringer som er foretatt når det gjelder forsikringskassen: Nemlig at man ikke kan opparbeide seg æresmedlemsskap eller andre rettigheter til forsikringskassen ved F-merker.

Vi var da nettopp kommet vekk fra diktatur, men så får vi det igjen fra den gamle ledelse i diktaturform og som fullstendig kullkaster de lovbestemmelser vi hadde. Våre medlemmer fant at det var brudd på minst 3 lovparagrafer. Fagorganisasjonen og partiet har sagt fra at en ikke skulle gjøre det tyngre for de medlemmer som sto dårligere tidligere, ved at de som hadde F-merker ikke skulle få opparbeide seg rettigheter. En som har fast arbeid vil i løpet av kort tid kunne opparbeide seg rettigheter. Det er derfor urimelig overfor dem som har dårlig og usikkert arbeid. Lien var inne på det økonomiske og vi er oppmerksom på det og misbruket av F-merker. Men vi har en bestemmelse i lovene om at vedkommende medlem må legitimere seg overfor kassereren. Det er forbundets skyld at det ikke har de nødvendige kontrollorganer, som kan ta stikkprøver og se om det er dem som forsøker å sluntre unna sine forpliktelser. Hvorfor har en ikke da heller foreslått kontingentforhøyelse?

*Chr. Henriksen:* Denne sak har jo vært aktuell også tidligere i forbundet og vi har fått det utregnet, og det er klart at vi kan ikke opprettholde kassen slik som den var. Det er så lett å si at kontingenten kan forhøyes. Men jeg vil si at med den innbetaling av kontingent vi nå har ser det ut til at den er stor nok. Saken ligger slik an at hvis representantene fikk se kontingentinnbetalingen så ville ingen være uenig i dette forslag. Skal vi opprettholde kassen i den nåværende form, så måtte vi legge på kontingenten atskillig for å få kassen solvent. Forbundets ledelse har det ansvar å måtte si ifra og jeg legger til: det skulle også bare mangle at de ikke gjorde det. Forbundet kan ikke opprettholde det ansvar kassen hadde under denne tid. Det er ingen ondskapsfullhet mot de som har stått dårlig i det. Vanskeligheter har vi alle hatt, mer eller mindre. Spørsmålet slik som det her foreligger er rettferdig, at man får sitt forsikringsbeløp utbetalt etter sitt *betalende* medlemsskap. Vi kan ikke bygge vår forsikringskasse opp på sykdom og arbeidsledighet. Vi er en organisasjon, som i solidarisk samhold står sammen og som i fellesskap skal ta det gode som det onde. Jeg skal ikke ta så sterkt i, men jeg tror ikke medlemmene har betalt kontingent i den utstrekning de skulle og har plikt på seg til å gjøre. Alle som ikke gjør det, skyver forpliktelsene over på de andre som holder sine forpliktelser i orden. Dette er ikke tom tale, det er kjensgjerninger. Vi taler ikke om de som er blitt

syke eller arbeidsledige, men de som har arbeid og ofte godt betalt arbeid. Jeg viser her til forbundets sirkulære, hvor alvoret i denne sak kommer fram. Representantskapets innstilling er den eneste riktige og den viser til medlemmene at de har ansvar og må opptre på en mer solidarisk måte overfor sine medkamerater i forbundet. Det er en epoke som slutter nå og en ny som tar til etter freden. Fra 8. mai i år er vi igjen aktive medlemmer av forbundet. Krigsårene er et dødpunkt for oss alle. Jeg anbefaler representantskapets innstilling.

*Einar Holm:* Liens redegjørelse er grei og vi forstår vanskelighetene. Men vi må likevel komme fram til en annen ordning av dette. Det er forbundets og avdelingens kontroll det kommer an på, når det gjelder kontingentinnbetalingen fra medlemmene. Det er lettvis å bli skyldig kontingent og etter hvert blir en mer og mer skyldig og større blir vanskelighetene med å få betalt. En må sørge for at medlemmene er a jour. Det er ikke kontingentens størrelse det kommer an på, men kontrollen med å få kontingenten inn. Vi som har arbeid må heller betale noe mer for at de som ikke har arbeid eller er permitert fra sitt arbeid og går og venter på å bli overflyttet til andre arbeidsplasser, får opparbeidet seg sine rettigheter. Det vil være et mindreverdighetsstempel en setter på disse medlemmer om en vedtar representantskapets forslag. Det kan kanskje medgis at F-merkene blir noe misbrukt, men der får vi finne fram til en bedre kontroll. Jeg forbeholder meg adgangen til å oppta avdelingens forslag under § 5.

*Olaf Fors* foreslo:

«Til dette formåls oppnåelse avsettes det av hvert solgt kontrollmerke 20 øre til forsikringskassen.»

*Halvor Jupskås:* Jeg er klar over at en forandring må til og jeg er for så vidt enig med representantskapet. Når det gjelder de som ikke har betalt kontingent i okkupasjonsårene, så er jeg dog uenig og jeg er pålagt av min avdeling å få en forandring der. I den illegale beretning heter det: «De viktigste av disse parolene gikk ut på at det skulle betales minst mulig, helst ingen kontingent.»

De som har betalt kontingent i denne tid og ikke fulgt parolen de får sine rettigheter opparbeidet og de som fulgte parolen og ikke betalte, får ingen.

*Anna Anthoni:* Jeg ble ganske sjokkert over hvor stor pro-



sent medlemmer det var som bare hadde F-merker. Det må være til kassererne og underkassererne dette må rettes. Vi har medlemmer som bare har noen timers arbeid og vi måtte opprette forskjellige skalaer for kontingent, og det resulterte i at vi stort sett bare har ordinære merker. Det var også hos oss en viss slapphet, hos dem som ikke hadde fast arbeidstid, men vi fikk kontroll slik at det også ble ordnet. Vi ble ganske overrasket da vi i 1940 fikk dette forslag tilsendt oss. Vi syntes representantskapet hadde gått utenfor sin kompetanse. Hadde vi den gang fått en slik redegjørelse som vår kasserer i dag ga, så ville vi sikkert ha sett annerledes på det. For det er jo faktisk kritisk. Det er en ting jeg ikke kan være enig i og det er: «Hvor utgiftene i slike tilfelle dekkes av medlemmets egne etterlatte midler utbetales intet bidrag.» Det er usmakelig. Dette er en forsikringskasse som vi har rett til, og en har ikke noe med å undersøke slik. Representantskapet får finne seg i kritikk. En burde ha forelagt foreningene det dengang og ved uravstemning.

*Alb. Karlsen:* Det er meget i det Anthoni sa, men hvordan var forholdene den gang? En kunne ikke gjøre regning med å få noen behandling i avdelingene på det daværende tidspunkt. I mange avdelinger var det også det reneste virvar. Representantskapet måtte ta stilling til saken slik som det forelå og ut fra de kjensgjerninger som forelå og som kunne ses på forbundskontoret. Representantskapet måtte ta det standpunkt at rettigheter for F-merker ikke kunne opparbeides etter 1. juli. Det er naturlig at avdelingenes representanter må forfekte sine forslag, men etter at en nå har hørt stillingen så er det ingen kuvending å gå over til representantskapets innstilling. Det er en naturlig konsekvens. Med hensyn til Saltdalens forslag kan en vel ikke i fullt alvor mene at alle med F-merker i disse år skal kunne opparbeide seg rettigheter disse år, etter at en nå har hørt opplysningene her fra den forsikringstekniske ekspert. Det samme gjelder Sarpsborgs forslag. Skulle en vedta disse ting så må en vedta en meget stor kontingentforhøyelse. Det forslag representantskapet har framlagt er forsvarlig og fornuftig. De fleste forbund har også den ordning som representantskapet foreslår. Jeg henstiller til landsmøtet å gå med på representantskapets forslag. Det vil gagne forbundet, som medlemmene. Jeg vil samtidig henstille til representantene om når de kommer hjem og gå inn for at det blir en endring i dette med F-merkene, slik at de som står i arbeid ikke bare betaler F-merker.

*Valgkomitéen* ble innkalt til møte på forbundskontoret klokken 15.

*Dirigenten* foreslo at dagens møte sluttet nå (klokken var 13). — *Dirigenten*s forslag ble vedtatt.

Møtet hevet.

### Formiddagsmøtet mandag den 26. november.

*Dirigenter: Thorstensen. — Moljord.*

Møtet ble satt klokken 10 med navneoppopp. — To representanter fraværende. — Fra avdeling 213 møtte nå representanten Charles Jensen.

Protokollen fra gårsdagens møte referertes og godkjentes uten bemerkninger.

*Dirigenten* refererte følgende telegram: Kan ikke møte grunnet nektet permisjon. Herø.

### Fortsatt behandling av forsikringskassen.

*Peder Nyhus og Willy Edvardsen* foreslo angående medlemskap under krigen:

«I tiden fra 30/6 1941 til 8/5 1945 kan ingen rettigheter opparbeides ved medlemskap i forbundet, uansett om disse har betalt 1/1 eller F-merker, dog med unntak av dem som pr. 8/5 1945 har ordnet sitt medlemskap med 1/1 merker for ovenfor nevnte tidsrom.»

*Emil Zakariassen:* Alle er klar over at krigen førte mange vanskeligheter med seg bl. a. når det gjelder vårt forbund og dets medlemmer. Vi hadde regjeringer både i London og Stockholm, og hvem skulle en følge? Mange av de eldre medlemmer ville ikke miste sine rettigheter og betalte derfor sin kontingent. Mange ville ikke gå på tyskerarbeid, men reiste på landet og tok arbeid der, og de bør ikke da på denne måte rammes. Vi bør derfor sette representantskapets vedtak av 1941 ut av kraft inntil dette landsmøte. Slendrian med kontingenten hadde vi også før krigen, men under krigen ble det ennå verre. Etter krigen er det blitt bedre. Mange fikk 3 ukers ferie, men de betalte kontingent for den ene uken, så forholdene er blitt bedre. F-merkene bør fra dette landsmøte opphøre å regnes med når det gjelder opparbeidelsen av rettigheter.



*Anton Nilsen:* Med den erfaring jeg har fra mitt 37-årige virke i fagorganisasjonen vet jeg at kontingenten har spilt en stor rolle. Vi har hørt hovedkassereren, men jeg tror ikke det er nødvendig å se så skeptisk på den økonomiske stilling, som han gjør. En ytterligere forhøyelse av kontingenten vil jeg ikke være med på.

*Emil Ødegaard:* Det var i sannhet et sørgelig kapittel som ble rullet opp her i går, særlig av hovedkassereren når det gjaldt F-merkene. Skulle en gå ut fra det, så vil faktisk F-merkene ødelegge forbundet. Men oversikten fra hovedkassereren var sterkt krisebetont. Vi må gå tilbake til den tiden da arbeidsledigheten begynte, i 1930, og vi fikk nødsarbeid som var så dårlig betalt at medlemmene ikke hadde anledning til å betale. En hadde f. eks. oppe i Telemark 50—60 øre timen, og det er klart at under slike forhold måtte det gå ut over forbundet. Det samme gjorde seg gjeldende i 1940, men på en annen måte. Da tjente folk penger, men det ble utsendt paroler om ikke å betale kontingent, og det medvirket selvsagt til det dårlige resultat. Det er derfor sterkt krisebetont og ut fra det bør vi også behandle saken. Vi bør ikke legge stein til byrden, iallfall ikke for de som er syke. Etter uttalelsen her fra statsrådene skulle vi ha håp om gode arbeidsforhold framover og at vi ikke skulle få forholdene fra 1930 eller 1940 opp igjen. Vi skulle ikke behøve å komme mer opp i disse forhold med F-merkene. Men det må mer kontroll til. Det må avdelingene i første rekke sørge for. Henriksen var inne på den solidariske side når det gjaldt disse F-merker. Hvis det kommer de virkelig syke og arbeidsledige til gode, så må solidaritet bety at disse også må få opparbeide seg rettigheter. De som er i arbeid vil da heller yte noe mer i kontingent for å vise solidaritet overfor disse medlemmer. Slik var det iallfall i gamle dager og slik mener jeg solidariteten fortsatt må gi seg uttrykk. Det er kommet mange forslag og jeg vil henstille til redaksjonskomitéen å behandle dem, så en kunne få en felles utformning. Jeg vil foreslå: Forslagene angående forandringer av forbundslovens § 17, forsikringskassen, oversendes redaksjonskomitéen til videre bearbeidelse og utformning.

*Bernh. Andersen* foreslo: Av de F-merker som er innbetalt til Norsk Arbeidsmandsforbund gjøres gjeldende for oppnåelse av fullt medlemsskap i forsikringskassen. For så på landsmøtet her å ta den endelige innstilling for den senere innbetaling av F-merker til Norsk Arbeidsmandsforbund og deres gyldighet.

*Birger Bækkevold:* Det er kanskje meget som er ugreit når vi kommer inn på disse saker. Vi hørte Lien, og dette resultat

kommer av at det er så mange F-merker. Dette kom igjen av parolen om kontingentstreik. I vår avdeling fattet vi vedtak om at vi skulle la det skure og gå, uten å holde møter, men innbetale kontingent, og resultatet vil en se av hva vi betalte fra 1938—1943. Avdelingen gikk ned fra 61 til 36 medlemmer. De som arbeider ved riks- og fylkesveiene kan til sine tider være arbeidsledige og de må da få F-merker. De som har betalt sin kontingent i disse årene må få opparbeidet sine rettigheter. For øvrig håper jeg at det blir en bedre kontroll med F-merkene rundt i avdelingene.

*Johan Skrede:* Når en taler om representantskapets forslag så har det ikke noe med sunt folkevett å gjøre. Det sies at det er så stor svikt i forsikringskassen som følge av F-merkene. Men kontingenten til F-merkene går jo direkte til forsikringskassen. Det må da være svikt i selve forbundskontingenten. Er det så at forsikringskassen ikke klarer seg med den kontingent vi har, så vil jeg foreslåen forhøyelse av kontingenten. Hcs oss har vi et utpreget sesongarbeid, ofte ikke mer enn 4 måneders arbeid. Det er ofte vanskelig for disse å få annet arbeid, og de hadde da vanskelig for å betale annet enn F-merker. Ved å betale for disse skulle en dog ha rett til å opparbeide seg rettigheter i forsikringskassen. Henriksen nevnte at det hadde vært likt for alle i denne krigssituasjon. Nei, det var ikke det. Det var ikke like vilkår for dem som arbeidet på vedlikeholdet og de som arbeidet for tyskerne. De siste kom tilbake til bygda med spekkfulle bøker av penge-sedler og kjøpte på svartebørs. Vi andre kunne ikke følge med i de priser som der ble betalt. Vi som således på denne måte har ført et liv i savn har ikke hatt like kår med dem som har gått som håndlangere for tyskerne. Landsmøtet har hverken juridisk eller moralsk rett til å vedta representantskapets forslag. Jeg vil foreslå: Til dette formåls oppnåelse avsettes av hvert innen forbundet solgte kontrollmerker etter behov inntil 20 øre til forsikringskassen. — Punkt 5, 6 og 7 i forslaget til representantskapet går ut, og ellers blir det foretatt den redaksjonelle forandring som må til, av redaksjonskomitéen.

*Peder Nyhus:* Når det både av F-merkene og den heltbetalende kontingent betales likt til forsikringskassen så må også F-merkene ha rett til å opparbeide seg rettigheter. Det var særlige vanskeligheter under krigen, men vi ser at det allerede nå er oppgang i kontingentbetalingen. Vi har ca. 350 mann hos oss, hvorav 180 er organisert. Vi har utsendt parole om at fra denne måneds utgang vil de organiserte ikke arbeide sammen med de uorganisi-



serte lenger. Når det gjelder misbruket av F-merkene så må hovedkassereren og avdelingene kontrollere det. Hvilende rett må jo bety at når en begynner å betale igjen så opparbeider en seg fortsatt større rettigheter. En kan ikke alene bli stående ved de undersøkelser som under krigen er foretatt forsikringsteknisk. Jeg vil foreslå:

«I tiden fra 30. juni 1941 til 8. mai 1945 kan ingen rettigheter opparbeides i forbundet, uansett om disse har betalt  $\frac{1}{1}$  eller F-merker, dog med unntak av dem som pr. 8. mai 1945 har ordnet sitt medlemskap med  $\frac{1}{1}$  merker for ovenfor nevnte tidsrom.»

Denne ordning finner jeg å være den mest rettferdige, om den enn ikke er helt rettferdig. Jeg vil henstille til representantene å tenke over dette forslag. Vi setter da begge grupper på like forhold.

*Birger Eriksen:* Når vi behandlet denne sak i representantskapet var vi oppmerksom på at dette ville vekke den største debatt på landsmøtet. Men det er så mange komplikasjoner, så vanskelig å finne fram til en helt rettferdig ordning. Når det gjelder kontingentstreik så ble det ikke utsendt noen parole fra ansvarlig legalt eller illegalt faglig hold. Men det arbeidet seg etter hvert slik fram i bevisstheten, at en skulle la være å betale. Først i 1942 leste jeg i den illegale presse at en ikke skulle betale kontingent. Vi har først de som betalte sin kontingent helt ut og så har vi de som ikke betalte sin kontingent men gjorde opp etter F-merker og vi har dem som la til side penger og nå har betalt kontingenten tilbake. Det vil være uriktig at de som bare har betalt F-merker skal opparbeide seg rettigheter. Vi har også de som har sittet i konsentrasjonsleirene. De har ikke sagt at de vil ha rettigheter for disse år. Vi må se mer idealistisk på saken. Jeg har selv en luke i min bok på 3 år og jeg er stolt av det. Jeg vil heller ikke betale for disse år for derved å opparbeide meg rettigheter. Det er feilaktig å si at den forsikringstekniske utredning av vår forsikringskasse er krisebetont. Årsaken til at vår forsikringskasse i det hele tatt har klart seg opp gjennom årene er takket være alle de medlemmer som har forlatt forbundet gjennom Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund og andre av de forbund som er gått ut fra oss. Jeg er enig i å sende forslagene til redaksjonskomitéen og kan det gis en løsning så ingen blir forfordelt så vil jeg selvsagt gå med på det. Men jeg tror ikke det er mulig. Jeg tror representantskapets innstilling tjener alle parter.

*Hans Johnsen* foreslo: § 17 beholdes som vi har den i loven.

*Einar A. Holm* foreslo: F-merker likestilles med de ordinære merker når det gjelder opparbeidelse av rettigheter i forbundet.

*Ludolf Gundegjerde* foreslo: Et nytt punkt 11 oppsettes: Forbundsstyret oppretter et dertil skikket kontrollorgan som til enhver tid har full adgang til å kontrollere medlemmenes innbetaling hos avdelingene.

*Magnus Bergum* foreslo: Jeg tillater meg å foreslå at F-merker forblir ved sin gyldighet i kommende landsmøteperiode, som før 1940 hva angår forsikringskassen.

*Ludolf Gundegjerde* foreslo: § 17, punkt 3 i representantskapets framlegg bibeholdes med følgende endring: «og betalt 156 osv. ordinære merker utgår. Punkt 7 i representantskapets framlegg utgår i sin helhet og erstattes med følgende: Forsikringskassa som er kommet i en vanskelig økonomisk stilling som følge av sviktende innbetaling i krigstiden, saneres ved en ekstra-kontingent på medlemmene en gang for alle. Dette blir å innbetale avdelingsvis til forsikringskassa straks.

*Olaf Fors:* En stor del av veiarbeiderne vil ikke oppnå rettigheter på mange år hvis representantskapets forslag vedtas. Vi har mange ambulerende medlemmer, mange har arbeidd bare 5—6 måneder. Vi har ordnet det slik at de har betalt ordinært merke hver 2. eller 3. uke og så for øvrig F-merker. Skal vi vedta representantskapets forslag vil det bli frafall. Jeg har foreslått at en legger på F-merkene til 20 øre og det skulle gi kompensasjon for det svinn som er i forsikringskassa. Representantskapet kunne i 1940 ha sendt saken til uravstemning. Forholdene lå ikke verre an den gang enn at det kunne være gjort.

*Strek* ble satt.

*Anker Wiik:* Hvordan en enn forsøker å forstå representantskapets forslag så går punkt 7 utover oss som fulgte parolen om kontingentstreik. Si et enstemmig nei.

*Adolf K. Lien:* Hans Johnsen mente at når det var så mange F-merker ute i avdelingene så skyldtes det forbundet. Det er også en påstand. Hvordan skal forbundet ha rede på om et medlem i Finnmark er syk eller arbeidsledig? Det må være et tillitsforhold til stede i avdelingen og forbundet. Når det gjelder æresmedlemmer så har det også konsekvenser for dem hvis punkt 5 i representantskapets innstilling blir vedtatt. Så var det Anthonis



forslag om at siste pasus i representantskapets innstilling punkt 3 utgår. Der må det være en misforståelse til stede. Det er for å gardere seg mot at enslige medlemmer som ingen pårørende har etter seg og som selv har penger, der bør ikke forsikringsbeløpet utbetales, da det bare går til det offentlige. Har de pårørende så er det selvsagt greit. For å belyse forholdene litt når det gjelder å opparbeide seg rettigheter, skal jeg referere en del eksempler fra siste halvår etter freden. Jeg nevner ikke navn eller avdeling. Et medlem hadde betalt 132 ordinære merker for 17 års medlemskap, fikk utbetalt 1000 kroner i forsikringsbidrag. Et medlem hadde 44  $\frac{1}{1}$ , 45  $\frac{1}{2}$  og resten F.-merker og fikk utbetalt 1000 kroner. Et medlem hadde innbetalt i alt kr. 75.40 og fikk utbetalt 1000 kroner i forsikring. Et medlem med 303 ordinære og resten F.-merker er blitt æresmedlem. Et medlem som hadde betalt 46 heltbetalende merker og resten F.-merker fikk utbetalt 500 kroner. Hadde F.-merkene gjalt så hadde vedkommende fått 1000 kroner. Slike eksempler kunne jeg gi mange av. Og en vil forstå at her er det noe galt. Vi har også tidligere kontrollert vår forsikringskasse ved hjelp av forsikringskyndige folk og skulle en basere på at alle merker skulle gjelde så er kassen insolvent. I 1945 sa den forsikringskyndige at utbetalingene framover i denne kasse sannsynligvis vil arte seg således: 1945 kr. 444 000.00, 1946 kr. 459 000.00, 1947 kr. 473 000.00, 1948 kr. 486 000.00, 1949 kr. 502 000.00, 1950 kr. 519 000.00, 1951 kr. 534 000.00 og i 1961 med 882 000 kroner. Det er beregnet av en forsikringsteknisk ekspert, utregnet på rettigheter opparbeidet på alle merker. Jeg kan ikke forstå annet enn at en må vedta representantskapets innstilling. En forhøyelse til 20 øre er ikke nok. Representantskapet kan ikke ta ansvaret for at det skal fortsette som nå. En taler sa at min oversikt var krigsbetont. Men i året 1939 kan en ikke si at forholdene var krigsbetont. Da var det i alt 45.23 pst. som betalte F.-merker. Det var altså like galt før krigen. Forbundet måtte gå til å ekskludere en hel avdeling som bare betalte F.-merker enda de var i arbeid. Inntil 15. september var det 48 pst. innbetalte F.-merker. Vi får håpe at det blir bedre når avdelingene kommer i orden og landsmøtets representanter kommer tilbake og kan fortelle medlemmene hvordan stillingen er. Vi må ha tillit til avdelingskassererne. Jeg vil innstendig henstille til representantene å vedta representantskapets innstilling. Gjør en ikke det så må en gå til en betraktelig kontingentforhøyelse.

*Johs. M. P. Ødegård* ble innrømmet permisjon for å delta i Arbeidsretten.

*Jørgen Aslesen, avd. 1, Kaggefoss anleggsarb.forening foreslo:*

Det henstilles til forbundsstyret og undersøke muligheten av å benytte spesielle sykemerker og la syke medlemmer fortsatt ha sine rettigheter.

*Avd. 102, Otto Kristiansen foreslo:*

At der i skalaen skal stå:

Etter	minst	3	års	medlemsskap	og betalt	144	ordinære	merker	kr.	300.00
«	«	4	«	«	«	192	«	«	«	400.00
«	«	5	«	«	«	240	«	«	«	500.00
«	«	6	«	«	«	288	«	«	«	600.00
«	«	7	«	«	«	336	«	«	«	700.00
«	«	8	«	«	«	384	«	«	«	800.00
«	«	9	«	«	«	432	«	«	«	900.00
«	«	10	«	«	«	480	«	«	«	1000.00

*Kolbjørn Westengen, Avd. 155 foreslo:*

Spesielle sykemerker utstedes og på disse merker kan der opparbeides rettigheter i forsikringskassen.

F.-merker bibeholdes, men rettigheter kan ikke opparbeides på disse i forsikringskassen.

*Harry Lantz, Høgebostad jernbanearb.forening, avd. 185 foreslo:*

Opptar Saltdal arbeidsmandsforening, avd. 190 forslag med følgende tillegg: Landsmøtet bestemmer at ekstrakontingent utskrives til økonomien er i orden.

*Ludolf Gundegjerde, avd. 285 foreslo:*

*Ad § 17 (Representantskapets forslag):*

Et nytt punkt 12 foreslås:

F.-merker blir å regne som ordinære merker.

*Asbj. Andersen, avd. 102 foreslo:*

Landsmøtet fastslår at den gamle ordning med forsikringskassen opprettholdes forsøksvis enda en periode, dog med den forandring at der avsettes 20 øre til forsikringskassen av hvert kontrollmerke som selges.

Møtet vil videre innskjerpe overfor kasserere og underkasserere at de nøye påser, at kontingentinnbetalingen svarer til den fortjeneste medlemmene oppbeærer.



*Anna Anthoni foreslo:*

*Etter tabellen.*

Har avdøde ingen pårørende som her er nevnt, utbetales et begravelsesbidrag stort kr. 300.00.

*B. Thunshelle, Karl Olsen, L. Bergundhaugen, Olaf Sletten foreslo:*

Alle medlemmer erholder fulle rettigheter under okkupasjonen.

Forutsatt at forsikringskassen på dette grunnlag ikke kan bære de løpende utgifter, bemyndiges forbundsstyret til å utligne ekstrakontingent for å tvinge kassen i balanse.

*Dirigenten:* Med de siste refererte forslag så foreligger det nå i alt 17 forslag til forsikringskassen og vi foreslår at saken sendes redaksjonskomitéen.

*Johs. M. P. Ødegård:* Det bør da bli en kombinert komité av redaksjonskomitéen og budsjettkomitéen.

*Votering:* Ødegårds forslag ble vedtatt.

#### § 6. Helt- og halvtbetalende medlemmer.

*Representantskapet foreslo:* I paragrafens 3. avsnitt foreslås at ordene «er beskjeftiget ved veianlegg» utgår. I stedet foreslås: «Arbeidere som på grunn av nedsatt arbeidsevne ikke oppnår tariffestet lønn» osv.

*Thoralf Myhrvold:* Veiarbeiderne bør ha anledning til å stå som halvtbetalende medlemmer. Vi har reist krav om å komme opp i en lønn som for lignende arbeidere. Men det er ikke lykkes hittil. Jeg vil anbefale § 6 uforandret.

*Ludvik Larsen:* En kunne være fristet til å foreslå dette utsatt inntil foregående sak er avgjort. Jeg vil dog ikke foreslå noen utsettelse. Men jeg vil si som veiarbeider at jeg aldri vil være med på å sluntre unna kontingenten. Vi har sett at i Eidanger betaler de halv kontingent, mens Skien betaler heltbetalende og de arbeider dog på den samme vei.

*Alb. Karlson:* Jeg vil gjerne gi en redegjørelse for representantskapets forslag når det gjelder denne sak. De som var tilstede ved landsmøtet i 1938 vil erindre at de som hadde en lønn under kr. 1.00 pr. time skulle være halvtbetalende og de som hadde over kr. 1.00 skulle være heltbetalende. Det ble regelen. Veiarbeiderne i 13 fylker hadde 78 øre i forskudd, timelønnen i dagarbeid var 98 øre. Da var det slik at de kunne stå som halvtbetalende. Nå er forholdene annerledes. Forskuddslønn i akkord

er kr. 1.00 pr. time. Videre er det fastsatt at akkorden skal kunne gi 45 pst. i tillegg således at det blir 1.45. Veiarbeiderne har nå en fortjeneste når det gjelder dagarbeiderne av kr. 1.18 for laveste gruppe. Hvis en sammenligner veiarbeidernes lønninger med andre grupper så står ikke de som den dårligste gruppe lenger. Gruvearbeiderne står dårligere. Jeg vil anbefale å stemme for representantskapets forslag.

*Olaf Fors:* Det er mange veiarbeidere som ikke har en dags arbeid ved veien, men de står i vår avdeling. Veiarbeiderne har lidt meget gjennom årene. De har arbeidet for 35 øre timen og det er ikke så lang tid siden.

*Johan Skrede:* De som arbeider ved statens ordinære veiarbeid må kunne betale hel kontingent. Veiarbeiderne vil sikkert være like renhårige som andre grupper i dette forbund når de får mer organisasjonstrening og bedre arbeidsforhold. Men en skal være oppmerksom på at det ofte er meget tilfeldig med fortjenesten på bygdeveiene, også når det gjelder en gruppe som veivokterne. Hvis en f. eks. kunne komme opp i en gjennomsnittsførtjeneste av kr. 1.25 burde de betale heltbetalende kontingent.

*Thv. Thorstensen:* Vi kan vel si det slik at veiarbeiderne er i flertall i forbundet og også her på landsmøtet. Men jeg kan ikke være enig i at vi skal bruke flertallet til fremdeles å stå som halvtbetalende. En kan være enig i at det er så at veiarbeiderne ligger lavt, men skal vi oppnå bedre forhold, så må vi også være med på å ta den kontingent som er. Jeg vil anbefale representantskapets innstilling. Vi vil ikke være noen mindreverdige medlemmer.

*Emil Zakariassen:* Denne bestemmelse i lovene har alltid ergret meg. Jeg har bare 7 halvtbetalende merker i min bok og jeg erger meg over disse merker. Det nytter ikke i denne forbindelse å tale om at vi står så dårlig. Nå bør veiarbeiderne være så renhårige at de vil betale som andre medlemmer i forbundet. Det kan selvsagt være unntakelser, men vi som er kommet opp i forholdsvis ordentlige dagspriser, bør betale heltbetalende kontingent.

*Knut Harkmark foreslo:*

3. avsnitt får følgende ordlyd:

Arbeidere under 19 år som ikke oppnår overenskomstmessig lønn samt arbeidere ved herreds- og fylkesveier som ikke har overenskomst tilsvarende den ved statens veivesen kan etter beslutning av forbundsstyret opptas som halvtbetalende.

*Hilmar Antonsen:* Vi må en gang for alle slutte med å sette



et mindreverdige stempel på oss. Det får vi overlate til veidirektoratet. Men vi skal ikke sette det på oss selv. Hvorfor skal vi ikke betale som de andre? Vi har oppnådd den fordel å få opphevet sonene. Selv om vi ikke har betalt som andre, så kan vi betale. En representant nevnte at de hadde medlemmer som ikke hadde en dags veiarbeid, men da hører de jo til et annet forbund, som f. eks. Skog- og Landarbeiderforbundet, hvor kontingenten er lavere.

*Arne Horgen:* Veiarbeiderne må nå se bort fra de halvtbetalende merker. Tallmessig er nok veiarbeiderne bedre stilt, men ikke faktisk. Vi må nå betale som de andre medlemmer i forbundet og jeg anbefaler representantskapets forslag.

*P. A. Fugleberg:* Jeg er enig i representantskapets innstilling og vi bør ikke undra oss vår solidariske plikt.

*Gjerløv Fagerbakk:* Jeg vil ikke motsette meg at veiarbeiderne blir heltbetalende medlemmer, men forholdene f. eks. hos oss ligger ikke så helt greit an.

*Kr. Morken:* I den forening jeg tilhører er det 3 grupper, anleggsarbeiderne som betaler  $\frac{1}{1}$  kontingent, vassdragsarbeiderne og veiarbeiderne som betaler  $\frac{1}{2}$  kontingent. Etter okkupasjons-tidens slutt var samtlige grupper enig i at en skulle betale heltbetalendes kontingent, og veiarbeiderne som den største gruppe i forbundet var enig i at nå ville de være med på å bygge opp forbundet igjen. Jeg hørte ikke noen i min avdeling tale imot. Om representantskapets forslag blir vedtatt så vil jeg med glede meddele det til mine medlemmer.

*Olaf Fors:* Det var nettopp disse som ikke har veiarbeid som jeg talte for. Det går vel an at de blir stående som halvtbetalende. De vil ikke gå over i Skog- og Landarbeiderforbundet og de håper stadig på å komme over i veiarbeid igjen. De vil nok da i likhet med andre veiarbeidere gå over til heltbetalende medlemmer.

*Ole Nilsen:* Det er ikke riktig å forhøye veiarbeidernes kontingent. Jeg vil anbefale at veiarbeiderne fortsatt får beholde halvtbetalendes kontingent.

*Strek* ble satt.

*Knut Hartmark:* Jeg er enig i at de ordinære veiarbeidere går over til heltbetalende. Men det er en gruppe av veiarbeidere og det er de som arbeider med herreds- og fylkesveiene. De må fortsatt ha rett til å kunne stå som halvtbetalende.

*Votering:* Ved alternativ votering mellom representantskapets og Hartmarks forslag, ble representantskapets forslag vedtatt med stort flertall.

#### § 10. Landsmøtet.

*Representantskapet* foreslo:

Punktene 1 og 2 uforandret.

I punkt 3 foreslås etter 2. komma «tillitsmenn, styrer og revisjonsutvalg» osv. Videre at ordet «funksjonærer» utgår og erstattes med «tillitsmenn».

Punktene 4, 5, 6 og 7 uforandret.

*Votering:* Representantskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

#### § 12. Representantskapet.

*Representantskapet* foreslo:

I punkt 1 foreslås at ordet «viktig» utgår; for øvrig uforandret.

*Votering:* Forslaget ble enstemmig vedtatt.

#### § 13. Forbundsstyret.

*Representantskapet* foreslo:

Punkt 1 uforandret.

I punkt 2 foreslås ordet «funksjonærer» utgått og erstattet med «tillitsmenn».

Punktene 3, 4 og 5 uforandret.

*Votering:* Representantskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

#### § 14. Formann og nestformann.

*Representantskapet* foreslo:

Punktene 1, 2 og 3 uforandret. Punkt 4 foreslås strøket.

*Peder Nyhus* anbefalte punkt 4 opprettholdt i sin nåværende form.

*Johs. M. P. Ødegård:* Det er ikke mulig lenger å opprettholde den ordning. Nå ordner vi det slik at når formannen er borte, så er det nestformannen som tar fatt i sakene og er også han fraværende så overtar en av de andre tillitsmenn arbeidet og det går bra. Det er rent praktiske grunner som tilsier dette forslag.

*Votering:* Representantskapets forslag ble enstemmig vedtatt.

#### § 15. Hovedkasserer.

*Representantskapet* foreslo:

Punktene 1, 2 og 3 uforandret.



I punkt 4 foreslås at tallet «5000» utgår og erstattes med «10 000».

Punkt 4, annet avsnitt, foreslås å få følgende ordlyd:

Ingen penger kan heves i banken uten formannens eller nestformannens og et styremedlems anvisning.

Punkt 5 uforandret.

*Votering:* Forslaget ble enstemmig vedtatt.

#### § 18. Arbeidsmanden.

*Representantskapet* foreslo:

Punkt 2, siste setning, skal lyde: Dessuten artikler og stoff av agitatorisk, opplysende og fagmessig art.

*Votering:* Forslaget ble enstemmig vedtatt.

#### § 19. Stedlige styrer.

*Veiarbeidernes Industrigruppe i Akershus* foreslo:

Det nye forbundsstyre pålegges å utarbeide retningslinjer og arbeidsoppgaver for veiarbeidernes stedlige styrer. Forbundet overtar samtidig alle utgifter til møter og pålagte arbeidsoppgaver.

#### *Motivering:*

Da vi mener at de stedlige styrer for veiarbeiderne har viktige arbeidsoppgaver fremmer vi dette forslaget for å få arbeidet inn i fastere og bedre former.

Da veiarbeiderne arbeider under forskjellige forhold og spredt ut over hele landet, anser vi det påkrevd at de stedlige styrer kan utføre effektivt arbeid, for å lette arbeidet for forbundet og holde avdelingene i kontakt med hverandre.

*Innstilling foreligger på landsmøtet.*

*Representantskapet* foreslo:

Paragrafen gis titelen: «Faglige utvalg», teksten for øvrig rettes i samsvar hermed.

*Alb. Karlsen:* Som det framgår av forslaget så skulle de faglige utvalgs utgifter overtas av forbundet. Vi har hatt fylkesvise organisasjoner som har vist seg å være praktisk riktige, men de administrerer seg selv. Når det gjelder å forandre stedlige styrer til faglige utvalg vil jeg advare mot det, da det vil kunne kollidere med de faglige utvalg som skal organiseres etter bestem-

melsene i Landsorganisasjonens lover. Vi bør opprettholde titelen *stedlige styrer* og paragrafen bør for øvrig bibeholdes som den nå er.

*Kasper Gullerud:* Da arbeidsutvalgets industrigruppe hos oss drøftet dette var vi selvsagt klar over arbeidsoppgavene, men vi mener det er riktig at det utarbeides retningslinjer. Med den kontingent som veiarbeiderne nå har så klarer vi ikke å bære de utgifter som dette fører med seg. Romerikes faglige utvalg som ligger under Oslo og Akershus faglige samorganisasjon får utbetalt kr. 4 500.00 pr. år. Vi hadde med et medlemstall av 1 000 bare 600 kroner å rutte med, og en kommer ingen vei med det. En kan si at en kan gå til kontingentforhøyelse, men en vet at noe av det mest sårbare er dette med kontingenten.

*Ludvik Larsen:* Jeg har med interesse hørt talsmannen for Akershus forslag og jeg forstår det. Men hvorfor kan en ikke la samorganisasjonen betale noe av de utgiftene? Vi har hos oss alltid forsøkt å få med et beløp på samorganisasjonens budsjett til dekning av en del av våre utgifter. Jeg vil henstille at en kaller dette *samarbeidskomitéer* og ikke faglige utvalg.

*Herman Skoglund:* I 1938 var Alb. Karlsen oppe hos oss og fikk i stand et stedlig styre, men det ble bare på papiret. Det er kommet inn en del kontingent, men kassereren er ikke lenger medlem av forbundet. Jeg er enig i at forbundet skal betale hvis det stedlige utvalg ikke makter å betale det.

*Ludvik Karlstad:* Det stedlige styre i Troms har ikke virket noe større. Det skal være en del penger i kassen, men kassereren er i Balsfjord og er ikke medlem av forbundet lenger. Vi har lange veier for å komme sammen til møter og vi har forsøkt gjen- nom samorganisasjonen å få en mann som bare hadde med veiarbeiderne å gjøre.

*Hilmar Antonsen:* Jeg må peke på visse ting i forbindelse med forslaget fra Akershus. Det har ikke vært mulig å få den tilslutning til det som var nødvendig. Forholdet er at en ligger så nær inn på Oslo at en har funnet at det ikke var så påkrevd med en slik gruppe. En får oppfatningen av at vi blir sterkt overadministrert på denne måte. Vi har i den tid vår avdeling har virket ikke vært innom Romerikes faglige utvalg og heller ikke det stedlige styre. Vi har benyttet oss av forbundet. Jeg skal imidlertid hverken motsette meg forslaget, like så litt som jeg vil anbefale det.

*Lars Bakken:* Jer er enig i en del av forslaget fra Akershus. Det er riktig å ha stedlige utvalg. Men når det gjelder utgiftene,



så har forbundet ingen andre inntekter enn kontingenten. Skal forbundet betale dette så må det legges på kontingenten. Når det gjelder stedsstyre så er en ikke så bundet av betegnelsen der. Representantskapet behandlet det kanskje noe raskt og jeg har fått i oppdrag å trekke representantskapets forslag tilbake. Når det gjelder stedsstyrenes arbeid så vil vi kunne komme tilbake til det senere i dagsorden. Det blir ikke de stedlige styrer som leder konfliktene. Det blir forbundet og dermed er en vesentlig arbeidsoppgave vekk. I det opplysningsarbeid som skal igangsettes av bl. a. Landsorganisasjonen vil imidlertid disse stedlige styrer få meget arbeid og her vil de ha sin særlige betydning.

*Karl Edvardsen* foreslo: Forbundslovens § 19 bibeholdes.

*Ludvik Larsen* foreslo: Foreslår at det blir brukt titelen: Veiarbeidernes Samarbeidskomité.

Møtet hevet.

### Ettermiddagsmøtet mandag den 26. november.

Ordstyrere: *Moljord.* — *Thorstensen.*

Protokollen fra formiddagsmøtet referertes og godkjentes uten bemerkninger.

### Lovbehandlingen fortsetter.

#### § 19. Stedlige styrer.

En fortsatte med behandlingen av § 19. Stedlige styrer.

*Ole Nilsen*: Når det gjelder betegnelsen for disse styrer vil jeg anbefale å bibeholde det gamle navn. Det er kjent og bør derfor bibeholdes. Hva angår kontingenten til de stedlige styrer må vi søke å komme fram til en ordning slik at Samorganisasjonene og de stedlige styrer blir like, og slik at kontingenten inngår samlet til begge.

*Emil Zakariassen*: Jeg er imot å oppheve de stedlige styrer. De har delvis fylt sine oppgaver. Men skal de fortsatt kunne fylle sine nye oppgaver må organisasjonen som sådan slutte opp om disse. I de stedlige styrer blir en kjent med forholdene og kan få de beste resultater. Samorganisasjonene kan være vel og bra, men de har ingen myndighet når det f. eks. gjelder overenskomster. Arbeidsgiverne vil ikke ha noe med de å gjøre, men med det stedlige styre er det annerledes. Vi har på mange måter bruk for de stedlige styrer, det er et godt organ for veiarbeiderne.

*Frank Haugen*: De stedlige styrer har en stor arbeidsoppgave med å få medlemmene tilbake til organisasjonen. Da jeg satt i det stedlige styre viste det seg alltid å være vanskeligheter med økonomien. Jeg mener det er riktig at forbundet overtar administrasjonen av disse og jeg anbefaler forslaget fra Akershus.

*Johan Lien*: Forslaget fra Akershus er et sympatisk forslag og jeg skulle gjerne stemme for det, men jeg mener at det ikke økonomisk lar seg gjøre. Jeg vil stemme for Edvardsens forslag. De stedlige styrer kan ha mange oppgaver. Jeg har selv sittet i det stedlige styre og vi hadde mange saker. Vanskeligheten hos oss var de økonomiske forhold. Vi hadde en sammenkomst av veiarbeiderne i vårt distrikt, det kostet 1000 kroner. Vi kombinerte det med et studie- og opplysningskurs og fikk derved støtte av forbundet og Samorganisasjonen. En bør kanskje foreta mer av denslags. En annen ting er om en i de forskjellige faglige samorganisasjoner kunne få med en veiarbeider, som spesielt hadde med veiarbeidernes saker å gjøre. Vår samorganisasjon i Nordland har den oppfatning at den skal ta seg av alle saker, men den har vært lojal overfor veiarbeidernes stedlige styre, så samarbeidet har vært utmerket og vi håper det vil utvikle seg videre.

*Thv. Thorstensen*: Det er uten tvil riktig at det er et sterkt behov for disse stedlige styrer når det gjelder veiarbeiderne. Når det sies at det er vanskelig å komme med en økonomisk oversikt over utgiftene ved en slik ordning som den Akershus foreslår, så er det også vanskelig for landsmøtet å gi noen blankofullmakt til forbundsstyret. Jeg vil foreslå et tillegg «av inntil 1000 kroner til hvert stedlige styre pr. år». Det ligger ikke deri at det skal brukes, men at forbundet må regne med det. Forbundet og de stedlige styrer må først og fremst drive agitasjon og det er vel verd pengene. På den annen side er forbundet til enhver tid herre over det maksimumsbeløp som kan anvendes til dette formål. Vi kan ikke slippe det helt løst. Vi har jo vedtatt at veiarbeiderne skal betale heltbetalendes kontingent og det vil nok oppveie dette.

*Herman Skoglund* foreslo:

Det nye forbundsstyret utarbeider retningslinjer og arbeidsoppgaver for veiarbeidernes stedlige styrer. De stedlige styrer overtar de funksjoner for veiarbeiderne som har ligget under Samorganisasjonene, og kontingenten til denne sløyfes, slik at man slipper å betale kontingent til begge organisasjoner.

Forbundet overtar samtidig de utgifter som ikke de stedlige styrer måtte makte å utrede.



*Lars Bergundhaugen:* Jeg vil rette en appell til veiarbeiderne. Vi anleggsarbeidere vil opprettholde disse stedlige styrever. Vi har nemlig fordel av disse styrever og vil beholde dem som de er. Vi har utnyttet de stedlige styrever og det får en gjøre overalt.

*Thv. Thorstensen* foreslo: Som økonomisk støtte av forbundskassen kan forbundsstyret yte et tilskudd av inntil kr. 1000.00 pr. år og stedlige styrever. For øvrig uforandret.

*B. Thunshelle:* Jeg har i mange år vært med i det stedlige styrever og vi har ved anleggene hatt stor fordel av dette ved at vi på den måte er kommet i kontakt med de øvrige arbeidere. En representant uttalte at de hadde dannet stedlig styrever men ikke hadde sett noe til dets arbeid. Det må jo bero på ubekjenskap til forholdene, det må være de avdelinger som har dannet det stedlige styrever som ikke har forstått å bruke det. Avdelingene er grunnlaget og de som må gi det stedlige styrever arbeidsoppgaver, som tjener arbeiderklassens interesser. De stedlige styrever er et meget godt kjent organisasjonsinstans ute ved jernbaneanleggene. Når det gjelder administrasjonen av disse så har det ofte vært vanskelig. Kontingenten har vært altfor liten og vi har ofte måttet gå til ekstrakontingent og enkelte ganger har forbundet bidratt noe. Thorstensens forslag kan høres bra ut, men jeg har ikke oversikt over den økonomiske side ved det. Jeg anbefaler Edwardsens forslag.

*Ludvik Larsen:* For meg er det akkurat det samme hva en kaller dette organ. Det er en rådgivende forsamling, det har ingen myndighet. Hvorfor da ikke kalle det samarbeidskomité? Når det tales om administrasjonen av disse, så uttalte jeg meg ganske tydelig og klart forrige gang om hvordan en burde løse det spørsmål. Thorstensens forslag vil for 18 fylker med et stedlig styrever i hvert bety 18 000 kroner. Hertil kommer så gruvearbeidernes, statens havnevesen og andre grupper innen vårt forbund og da vil det ikke bli billig.

*Strek* ble satt.

*Adolf K. Lien:* Thorstensen foreslår 1000 kroner til hvert av de stedlige styrever og i dag har vi 22 slike. Det vil bety 22 000 kroner pr. år. Jeg må advare mot det. Representantskapet foreslår kontingenten satt til henholdsvis kr. 1.00 og kr. 0.60 for helt- og halvtbetalende og da klarer en ikke disse utgifter. Jeg må anbefale bibehold av den nåværende ordning.

*Hilmar Antonsen:* Det var når det gjaldt det stedlige styrever i Akershus at jeg var betenkt om det virkelig var behov for dette.

Jeg uttalte meg ikke om andre stedlige styrever. Det stedlige styrever i Akershus har stått på stedet marsj. Vi har ikke sett noe resultat av dets arbeid. Jeg er imidlertid ikke mot et stedlig styrever i Akershus heller, hvis en får en levende organisasjon. Det er ikke nok med å holde et årsmøte. Da er det bare en blindtarm som kan opereres vekk.

*Votering:* Edwardsens forslag om bibehold av den nåværende paragraf ble vedtatt mot 1 stemme. Dermed bortfalt de øvrige forslag.

#### *Avdelingenes lover.*

#### *§ 25. Opptakelse av medlemmer.*

*Representantskapet* foreslo:

Punkt 4 gis sådan ordlyd: Medlemmer som går over til stigere og oppsynsmenn kan fortsette sitt medlemskap som passive medlemmer.

*Kolbjørn Westengen:* Jeg har intet å bemerke til representantskapets innstilling, men det kan være andre vanskeligheter når det gjelder medlemsopptakelser, nemlig de som har forlatt fast arbeid og gått over i tysk arbeid og vi har andre som vil bli dømt. Hvordan skal en forholde seg overfor disse? Vi vil ha oppgjør, men et rettfærdig oppgjør. Skal de nazister som slipper ut etter dommen og får arbeid kunne bli organisert? Vi må ha klare bestemmelser der.

*Ludvik Larsen:* Dette hadde vi oppe i representantskapet. Når det ikke kom med i dagsordenen så var det fordi det ble opptatt etter at dagsordenen var oppsatt. Jeg tok det opp der, men jeg har ikke fått det færdig. En del av det er færdig, men redaksjonskomiteen må kunne finpusse det.

*Birger Olsen:* Er det ikke riktigere å ta det opp som egen sak på landsmøtet?

*Beslutning:* Det ble vedtatt å ta det opp under punkt 4: Forskjellige forslag.

*Votering:* Representantskapets innstilling til § 25 ble enstemmig vedtatt.

#### *§ 27. Kontingentens innbetaling.*

Paragrafen ble etter forslag av *Adolf K. Lien* utsatt til § 17 var behandlet.



### § 28. Foreningenes ledelse.

*Løkken Grubearbeiderforening* foreslo:

Forbundslovens § 28 forandres slik at der fra 5. linje etter punktum kommer til å stå:

«Ved generalforsamlingen i januar velges formann, kasserer og en representant. I juli velges nestformann, sekretær og 2 representanter.»

*Motivering:* Da visstnok de fleste foreninger på generalforsamlingen i juli måned bare forelegger en regnskapsoversikt, og først i januar foreligger det avsluttede regnskap for kalenderåret, mener vi at det vil være en fordel ved et eventuelt kassererskifte, at denne velges i januar.

*Representantskapet* uttalte:  
Forslaget tiltredes.

*Votering:* Løkkens Grubearbeiderforenings forslag ble enstemmig vedtatt.

### § 36. Lovenes ikrafttreden.

*Representantskapet* foreslo:

Lovene med de foretatte endringer trer i kraft fra 1. januar 1946. Angående lovenes redigering kan språklige rettelser foretas.

*Votering:* Forslaget ble enstemmig vedtatt.

## Punkt 4: Forskjellige forslag.

### a) Eget gruvearbeiderforbund.

*Foldalens Grubearbeiderforening, avd. 51,* foreslo:

*Ad opprettelse av eget gruvearbeiderforbund.*

1. Er den komité som ble nedsatt på forrige landsmøte for å utrede spørsmålet om dannelse av eget gruvearbeiderforbund kommet så langt i sitt arbeid at saken kan drøftes av dette landsmøtet?
2. Hvis ikke vil komiteens arbeid bli påskyndet slik at saken eventuelt kan sendes foreningene til behandling og uttalelse så snart som mulig, og at representantskapet på grunnlag herav kan treffe avgjørelse om det er nødvendig å innkalle et ekstraordinært møte av representanter for gruvearbeiderne til behandling av saken.

Fra *representantskapet* forelå følgende:

Landsmøtet 1938 fattet etter forslag fra Foldal Grubearbeiderforening følgende vedtak:

1. Landsmøtet nedsetter en komité på 5 medlemmer som får i oppdrag å utrede spørsmålet om eget forbund for gruveindustrien. Sekretariatet anmodes om å oppnevne et medlem som tiltrer denne komité.
2. Spørsmålet forelegges gruveindustriens medlemmer til behandling.
3. Komiteens utredning og avdelingenes behandling av saken behandles av representantskapet, som framlegger innstilling i spørsmålet for førstkommende landsmøte og Landsorganisasjonen.

Komiteen ble bestående av: Johs. M. P. Ødegård, Simon Simonsen, Peder O. Moan, Hilmar Antonsen og Birger Eriksen.

I følge forbundsloven skulle landsmøtet ha vært avholdt i 1941. Representantskapet fattet vedtak om, på grunn av krigssituasjonen, at landsmøtet skulle utsettes til 1942, idet en antok at det da eventuelt var bedre muligheter for avholdelse av landsmøtet og en hadde også et stille håp om at krigen til den tid muligens var avsluttet.

Spørsmålet eget gruvearbeiderforbund har heller ikke kunnet la seg utrede tidligere, av samme grunn. Imidlertid må vedtaket av 1938 forstås på den måte at saken skulle forelegges førstkomende landsmøte.

Når saken nå forelegges på den måte som det skjer skal vi gi en nærmere begrunnelse herfor.

I årene etter forrige verdenskrig og fram til 1938 har det foregått en jevn utvikling innen arbeidslivet og det har på mange områder stabilisert seg ganske bra, således også innen gruveindustrien.

Utviklingen innen forbundet har også fulgt samme linje med stadig jevn tilvekst av medlemmer. På det tidspunkt utgjorde medlemsantallet ved gruvene en forholdsvis mindre del av forbundets samlede medlemsantall, men var dog så betydelig, at med en utskillelse av dette antall medlemmer ville det allikevel medføre en følbar svekkelse av forbundet, og som følge herav er en blitt nødt til å ta spørsmålet om omorganiseringen av forbundet opp til utredning i sin fulle bredde.

Situasjonen under krigen utviklet seg imidlertid på den måte at det hele ble løst og usammenhengende.

Etter krigens avslutning i mai d. å. inntrådte en stor krise



innen gruveindustrien her i landet. Samtlige bedrifter ble nødt til å foreta store innskrenkninger i arbeidsstyrken og på enkelte steder inntrådte det hel arbeidsstans.

Organisasjonen var også i mer eller mindre oppløsning, så det ble et stort arbeid å få forbundet noenlunde konsolidert igjen, hvilket ennå på dette tidspunkt ikke er lyktes i tilfredsstillende grad.

Disse omstendigheter er av avgjørende betydning når det er spørsmål om dannelse av et eget forbund for gruvearbeiderne.

Spørsmålet var under krigen også reist av N. S.-ledelsen i Landsorganisasjonen og forbundet. Resultatet av disse forsøk er kjent.

Med Tysklands nederlag i krigen bortfalt den norske gruveindustri vesentlige avtager. Tyskland har nemlig i årrekker vært den største avtager, og det er et stort spørsmål om dette forhold vil komme til å inntreffe igjen i overskuelig framtid. En må derfor regne med at det vil ta tid før gruveindustrien kan komme opp igjen på samme høyde som den var umiddelbart før krigen. Bedriftene må skaffe seg nye eksportmarkeder, og det må en regne med vil ta muligens lang tid.

Som følge av disse forhold må det antas at en større del av de arbeidere som har hatt sin vanlige beskjeftigelse i gruveindustrien må søke beskjeftigelse på andre arbeidsområder.

I de nærmeste år før krigen regnet en med at gruveindustrien beskjeftiget 6 000—6 500 arbeidere, under krigen noe mere. I dag er det ikke mulig å ha noen formening om når arbeidsforholdene innen denne industri kan stabiliseres og komme opp i så vidt stor beskjeftigelse at det kan danne et holdbart grunnlag for dannelse av et eget forbund.

Representantskapet er derfor av den oppfatning at dannelsen av et eget gruvearbeiderforbund for tiden ikke er aktuelt.

*Ole Beck:* En rekke representanter for gruvearbeiderne har uttalt ønsket om en særkonferanse før denne sak behandles av landsmøtet, og jeg vil derfor foreslå saken utsatt til konferansen er holdt.

*Votering:* Saken ble utsatt i påvente av gruvearbeidernes særkonferanse.

#### b) Ansettelse av reisesekretær.

*Fra valgkomiteen forelå følgende:*

I forbindelse med at valgkomiteen er interessert i sakens behandling på landsmøtet, foreslås saka utsatt slik at valgkomiteen får anledning til å være til stede.

*Votering:* Saka ble utsatt inntil videre.

#### c) Opplysningsvirksomheten.

*Stavanger og Omegns Jernbanearbeiderforening foreslo:*

at forbundet bevilger et årlig beløp til stipendium for medlemmer og medlemmers barn som ønsker videre skolegang (yrkesopplæring).

Motivering gis på landsmøtet.

*Fra representantskapet forelå følgende:*

Landsorganisasjonens representantskap behandlet på møte i juni 1945 bl. a. også opplysningsvirksomheten, og i sakens anledning ble følgende vedtak fattet:

1. En av de viktigste forutsetningene for folkestyret er at hele folket får høve til å skaffe seg saklig opplysning om samfunnsspørsmålene. Det organiserte arbeid for å spre slik opplysning er like nødvendig i alle lag av det arbeidende folk og innenfor alle økonomiske interessegrupper og politiske retninger.  
Staten og kommunene må i samarbeid med de frivillige opplysningsorganisasjonene i langt større utstrekning enn hittil støtte opplysningsarbeidet blant voksne gjennom rommelige bevilgninger til folkeboksamlinger og folkebiblioteker, støtte til reising av egnede lokaler for studie- og opplysningsarbeidet, sterkt øket statsstøtte til bokkjøp for studieringer, rettleiing og instruksjon for studieledere, tilrettelegging av kurser og studieringer i almindennende fag, utviding av Kringkastings foredragsvirksomhet for lyttergrupper, publikasjon av foredragsrekker og studierettleiinger i tilknytning til dem, utvidet undervisning i fremmede språk.
2. Arbeidernes opplysningsforbund må bygges ut på bredere organisatorisk grunnlag ved at en innbyr det arbeidende folks økonomiske organisasjoner og kulturorganisasjoner til å slutte seg til forbundet.
3. Propagandavirksomheten for den faglige og politiske arbeiderbevegelse skilles ut fra Opplysningsforbundet og legges under et eget propagandakontor som også overtar filmformidlingen.
4. Innenfor Opplysningsforbundet organiseres en egen faglig avdeling. Dens leder lønnes av og står ansvarlig overfor Arbeidernes faglige Landsorganisasjon. Avdelingen organiserer og legger til rette materialet for, stimulerer, rettleier og fører



tilsyn med studiearbeidet i fagforeninger, forbund og samorganisasjoner. Under denne avdelingen ligger også de faglige kursene på Landsorganisasjonens skole.

*Representantskapet* foreslår:

Norsk Arbeidsmandsforbund gir sin tilslutning til de av Landsorganisasjonens representantskap opptrukne retningslinjer.

Landmøtet henstiller til forbundsstyret å gå mest mulig aktivt inn for opplysningsarbeidet blant forbundets medlemmer, i så stor utstrekning som de opptrukne retningslinjer kan tilpasses etter de til enhver tid foreliggende omstendigheter.

Forbundet yter fortsatt økonomisk støtte til medlemmer, eller medlemmers barn — som søker skoler for å dyktiggjøre seg i praktisk faglig retning som kan tjene dem til nytte i fremtidig erverv, så som: tekniske, elementærtekniske, berg- og andre skoler for teoretisk og praktisk opplæring.

Til dette formål bemyndiges forbundsstyret til å anvende inntil kr. 25 000.00 pr. år i landsmøteperioden.

Forbundsstyret bemyndiges til å utarbeide de nærmere regler for beløpets anvendelse.

*Anders Mørk* (Opplysningsforbundets faglige sekretær): Fagorganisasjonens stilling er i dag en helt annen enn før krigen, og da må også midlene og veiene bli annerledes i vår frammarsj enn de vi har vært vant til. Det blir nødvendig å legge sakene mer samfunnsmessig an. Fagorganisasjonens medlemmer må ikke bare sette seg inn i de rent faglige og organisatoriske spørsmål, men også i selve samfunnsspørsmålene. Disse får en stadig bredere plass i vårt arbeid, og Opplysningsforbundet legger særlig an på dette opplysningsarbeid ved de forskjellige kurser det setter i gang. Videre må vi være oppmerksom på at vi i denne tid har fått en rekke ungdom som var barn før krigen og som ikke har fått høve til å sette seg inn i de dagsaktuelle oppgaver. Det blir *vår oppgave* å sørge for at ungdommen får den plass den har krav på, at de får den nødvendige yrkesopplæring og samfunnsopplysning. De eldre har også i de senere år hatt mindre høve til å kunne se utover sin snevre krets og forhold. Også de må få høve til å utvide sin horisont. Våre kommende arbeidsoppgaver krever også i seg selv en sterkere opplysningsvirksomhet innenfor hele klassen. Produksjonsnemndene er en slik stor oppgave som ligger foran oss. Det er ikke gjort i en håndvending å sette de inn i dette arbeid og virkeliggjøre de til nyttige medlemmer for arbeiderklassens inter-

esser i disse nemnder. Men her trenger vi å dyktiggjøre våre medlemmer og så hurtig som mulig. Vi må ta positiv stilling til bedriftsøkonomi og rasjonalisering. Vi har i Opplysningsforbundet gått i samband med en korrespondanseskole, som vi kan benytte inntil vi selv kan opprette vår egen. Fra Opplysningsforbundet vil det i løpet av de nærmeste dager foreligge forskjellige brosjyrer om de arbeidsoppgaver og problemer vi står overfor. Det er en forutsetning at distriktsutvalgene i samorganisasjonene knytter kontaktene med foreningene. Alle forbund som har holdt landsmøte i år har vært oppmerksom på at det må gjøres et kraftig tiltak på dette område, enten ved egen opplysningssekretær eller på annen måte. Hovedsaken er at en gjør noe. Jeg vil også peke på en praktisk ting i denne forbindelse og det er at foreningene bruker de lokale krefter mest mulig. Jeg vil til slutt uttale håpet om at Arbeidsmandsforbundets landsmøte tar en positiv stilling til opplysningsarbeidet og at representantene reiser hjem med den faste besluttsomhet at nå skal de medvirke til et effektivt opplysningsarbeid.

*Lars Bakken*: Opplysningsarbeidet forekommer meg å være en av de viktigste saker vi nå har begynt med. Vi står overfor en ny epoke i arbeiderklassens historie. For første gang i landets historie står arbeiderklassen med flertall ikke bare i Stortinget, men i folket og det er fagorganisasjonen som i sterk grad har medvirket til dette resultat. Men vi skal også være oppmerksom på at det er den økonomiske makt som er den avgjørende. En ser allerede at det gjøres forsøk fra den økonomiske makt på å sette den parlamentariske makt utenfor. I forbindelse med produksjonsnemndene vil det bli nødvendig å sette våre medlemmer inn i bedriftsøkonomi. Vi har brukt 15 000 kroner til stipendier til medlemmer og medlemmers barn for å dyktiggjøre disse. Fra 100—400 kroner er det gitt i stipendier i hvert enkelt tilfelle. Det er dog ikke bare dette arbeid som har betydning. Vi ser at realskoler og gymnasier blir belagt av andre enn arbeiderklassens barn. Det er derfor et samfunnsspørsmål å få gratis skolegang helt til topps og derved kunne trekke fram de beste krefter i folket. Det avgjørende må ikke være den omstendighet at pappa har en tykk pengebok. De barn som har evner til å gå over i høyere skoler må også få en viss lønn. Forholdene i hjemmene gjør det nødvendig. På den basis blir vi stilt likt med borgerskapet.

*Asbjørn Andersen*: Det er så riktig sagt når det sies at dette er den viktigste sak. Vi har hørt om de arbeidsoppgaver som foreligger og som nødvendiggjør et sterkere opplysningsarbeid. De



penger vi her bevilger vil jeg henstille om først og framst går innad, til skolering og videre utvikling av disse som skal inn i produksjonsnemndene. Realskoler og bidrag til skolegang ved høyere skoler må en overlate til Staten.

*Chr. Henriksen:* Vi er selvsagt enig i det som også Bakken var inne på når det gjaldt anvendelsen av disse penger, at de også skal brukes utover i landet. Men det må overlates det kommende forbundsstyre å ordne dette ut fra det som framkommer og de behov som er til stede, både når det gjelder yrkesopplæring og vanlig opplysningsarbeid. Jeg slutter meg derfor til det Bakken uttalte. Men hensyn til det Asbjørn Andersen nevnte, så har vi behandlet det i representantskapet. Vi så på det slik at en overlot det til representantskapet å finne en mann som kunne være skikket til dette arbeid. Det kan bli spørsmål om å ansette en mann til dette, en mann som har den sosiale innstilling som vi mener er den riktige. Jeg tror ikke vi har behov for noen reisesekretær, men mer av en slik mann som kan drive vårt opplysningsarbeid planmessig. Ved siden derav kan han selvsagt utføre annet arbeid.

*Votering:* Representantskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

#### d) Landsorganisasjonens økonomiske kontor.

Dette punkt ble utsatt til neste dag, da sekretær *Gunnar Braathen* fra Landsorganisasjonen skulle innlede om den faglige situasjon og en videre skulle få en innledning fra en av funksjonærene ved det økonomiske kontor i Landsorganisasjonen.

#### e) Gjennomføring av ansiennitetsprinsippet i overenskomster.

*Løkkens Grubearbeiderforening, avd. 111,* foreslo:

Landsmøtet fastslår at i framtidige lønnsoverenskomster må det søkes inntatt bestemmelser om at de organiserte arbeidere skal ha fortrinsrett til arbeid.

Ved eventuelle innskrenkninger i arbeidsstokken skal de uorganiserte først oppsies. Oppsigelse av organiserte arbeidere skal skje etter ansiennitetsprinsippet. Ved en senere utvidelse av arbeidsstokken skal de tidligere oppsagte organiserte arbeidere ha fortrinsrett til gjeninntagelse etter deres ansiennitet.

*Motivering:* Med hensyn til de organiserte arbeideres fortrinsrett til arbeidsplassen skulle nærmere motivering være overflødig.

Ved innskrenkninger av arbeidsstokken har det vist seg at arbeidsgivere eller arbeidsformenn, som er kommet på kant med

noen av sine arbeidere, har benyttet denne anledning til å få disse fjernet, uten at de senere får komme inn igjen ved senere utvidelser.

Derfor er det av stor betydning at det i overenskomsten blir inntatt bestemmelser som beskytter mot sådanne overgrep.

*Fra representantskapet forelå:*

Kravet om fortrinsrett til arbeid for de organiserte har gjentatte ganger vært reist under forhandlingene om lønns- og arbeidsvilkårene. Det har blant de organiserte arbeidere også vært delte meninger om kravet burde reises, idet en har hevdet at arbeidet måtte gå ut på å samle alle arbeidere på de forskjellige arbeidsplasser i organisasjonen, og da ville spørsmålet falle bort av seg selv.

Å oppnå 100 pst. organiserte kan det være tvilsomt er gjørlig i nær framtid.

Gjennom flere år nå har kravet ikke vært reist bl. a. av den grunn at arbeidsgiverne aldri har villet innlate seg på diskusjon om spørsmålet i det hele tatt, det er blitt stående kun som en påstand.

En må kunne regne med at forståelsen blant arbeiderne av fagorganisasjonens nødvendighet og nytte har vokset i betydelig grad, og at tilslutningen blir mer og mer alminnelig, og etter frigjøringen av landet og etter fagorganisasjonens gjenopptaing av sitt virke, er tilslutningen sterkt merkbar, så det foreligger allerede bevis for den tiltagende interesse for fagorganisasjonen blant arbeiderne.

Representantskapet er prinsipielt enig i forslaget, men det bør sees som et praktisk spørsmål.

En vil gjøre merksom på at utviklingen har gått i den retning at tariffoppgjørene omfatter en rekke fag og industrier samtidig — fellesoppgjør — og skal kravet ha noen hensikt, må det stilles for samtlige fag og industrier som omfattes av fellesoppgjørene.

*Representantskapet foreslo:*

Landsmøtet gir sin prinsipielle tilslutning til det av Løkken Grubearbeiderforening framsatte forslag.

Ved forhandlinger om opprettelse av overenskomst angående lønn- og arbeidsvilkårene, skal forhandlingsutvalget, sammen med forbundsstyret, drøfte og avgjøre om kravet skal reises.

I de tilfelle flere fag og industrier omfattes av forhandlingene — fellesoppgjør — skal spørsmålet forelegges samtlige interesserte



organisasjoner til drøftelse, og spørsmålet om kravet kal reises, avgjøres i samråd med Landsorganisasjonens sekretariat.

*Anders Holum:* Når vi har innsendt dette forslag så har det sin årsak i oppsigelser 31. mars og 31. april i år. Da ble det oppsagt godt og vel 300 mann, over halvparten av arbeidsstokken. Denne oppsigelse var en utrenskning. Arbeidere som har arbeidet ved anlegget i mange år ble oppsagt til fordel for arbeidere som er kommet inn under krigen. Vi er fullt ut oppmerksom på at det har sine vanskeligheter dette. Men det må gjøres noe for å beskytte dem som har vært med i organisasjonen i mange år.

*Chr. Henriksen:* Det er riktig som Holum sier at situasjonen ble aktuell ved Orkla gruver i våres, da det ble lite om arbeid. Men jeg tror en har vært litt for brå av seg når det gjelder å få dette inn for landsmøtet. Det har jo alltid vært forskjellige oppfatninger blant oss når det gjelder å tvinge folk inn i organisasjonen. Blant arbeiderne ser en vel også annerledes på dette i dag enn tidligere. Jeg tror det blir vanskeligere og vanskeligere for noen å holde seg utenfor organisasjonen. Den ekstraordinære situasjon på Løkken vil også bli mer normal igjen, når arbeidet kommer i gang og da vil spørsmålet ganske sikkert falle vekk. Vi reiste saken ved forhandlinger med B.V.L. om ansiennitetsspørsmålet og om gjeninntagelser, men det kunne de ikke gå med på, men overlot det til hovedorganisasjonene, Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen. En har også hatt en lokal forhandling om denne sak. Hvordan en nå ser på saken, så må en sørge for at det ikke er noen uorganiserte på arbeidsplassen. Jeg anbefaler representantskapets innstilling.

*Anders Olafsen:* I vår forening så vi dette som noe av det viktigste vi hadde for oss. Ved åpningen av landsmøtet ble det sagt at det var en fredelig revolusjon vi nå var inne i, og på festen uttalte Moljord at ungdommen må føre kampen videre. Men skal en komme fram må en ha en ryggrad. Det er tillitsmennene som i første rekke blir utsatt. Skal det fortsette som nå, så vil det være vanskelig å få tillitsmenn. Jeg måtte gå til fordel for en mange år yngre mann. Det skyldtes alene at jeg hadde drevet med organisasjonsarbeid. Det var trakasseri. Derfor må vi ha ansiennitetsbestemmelse. Vi må ha det å støtte oss til. Jeg anbefaler Løkkens forslag.

*Votering:* Representantskapets innstilling ble vedtatt mot 13 stemmer, som ble avgitt for Løkkens forslag.

#### f) Dietgodtgjørelse for anleggsarbeidere.

*Drevvatn Jernbanearbeiderforening, avd. 380,* foreslo:

At landsmøtet vedtar at det så snart som mulig og senest ved førstkomende tariffrevisjon blir å få tariffestet dietgodtgjørelse for de anleggsarbeidere som på grunn av avstander må bo borte fra sine hjem under arbeidets utførelse.

*Motivering:* Som regel må en del anleggsarbeidere bo borte fra sine heimer. Disse får kosthold på to plasser, hvilket fører til en merutgift til dette. Videre må de betale brakkeleie og kokkepenger, foruten at de som regel må leie vask av sine klær samt istandsettelse av disse. Da de i tillegg til disse merutgifter i forhold til de arbeidere som bor sammen med sine familier, også må unnvære heimens hygge den lengste tid av året, mener vi å finne kravet om dietgodtgjørelse for disses vedkommende å være fullt berettiget.

*Representantskapet* foreslo:

Forslaget oversendes det kommende forbundsstyre.

*Einar A. Holm:* Forslaget har så vidt jeg forstår vunnet gehør i representantskapet og det er vel og bra, men en må kunne vedta vårt forslag og så oversende det til forbundsstyret. Det blir en kolossal merutgift for de arbeidere som må ligge på brakke og ikke kan være hjemme. Vi må kunne få inn i overenskomsten at anleggsarbeidere må få dietgodtgjørelse. Det kan kanskje også gjelde andre arbeidere innen forbundet. Anleggsarbeiderne flytter med anlegget, det er så. Men en kan ikke bygge seg hus rundt omkring. Vi må da ha rett til dietgodtgjørelse. Det skulle være et både soleklart og berettiget krav. Jeg opptar forslaget.

*Olaf Fors:* Det er nokså vilkårlig med dette spørsmål utover. Også veiarbeiderne må ofte leie seg inn utover og det blir på denne måte større utgifter for disse. Vi har en bestemmelse om dietgodtgjørelse, men den praktiseres slik at hvis det bare gjelder noen dager, så får en dietgodtgjørelse, men blir fraværet for en lengere tid, så får en ingenting.

*Anker Wiik* foreslo:

I tillegg til Drevvatn Jernbanearbeiderforenings forslag om diet godtgjørelse for jernbanearbeidere foreslås:

Der kreves utvidelse av billettrettighetene for anleggsarbeidere ved Statens anlegg — slik at disse oftere kan få besøke sine hjem og familier.

*Lars Bergundhaugen:* Jeg finner det ikke så opplagt at vi har noen fordel av et slikt forslag. Når vi har krevd lønnsforhøyelser så har nettopp vårt argument vært at vi så ofte ligger



ute på andre arbeidsplasser og må ha to husholdninger. Det kan så lett bli utlagt slik at det blir sagt — hvis vi får dietgodtgjørelse — at vi har fått kompensasjon og kanskje slår de ned på selve lønningene. Det eneste arbeidsgiverne lytter til ved forhandlingene er at vi har to arbeidsplasser.

*Chr. Henriksen* sluttet seg til foregående taler.

*Emil Zakariassen:* Dietgodtgjørelse er like nødvendig for veiarbeiderne som for anleggsarbeiderne. De siste blir vel fraktet lenger vekk enn veiarbeiderne, det er så. Når det gjelder praktiseringen av dietgodtgjørelsen nå så er den meget vilkårlig. Blir et lag flyttet fra et fylke til et annet, så får en ikke noe. Men gjelder det arbeid på kanskje 3—4 uker så får en dietgodtgjørelse. Dieten må følge lønningene, det hører sammen.

*Hans Paulsen:* Jeg kan ikke se at det er noe lønnsomt i dette forslag. Hovedsaken for oss er ved den kommende tariffrevisjon å få forbedret forskuddsbetalingen og få flere fribilletter. Vi har nå 4 billetter i året. Det blir lite. Ved å få flere fribilletter og forhøyet forskuddsbetalingen så kanskje vi kan få det gjennomført.

*Arne Horgen:* Veiarbeiderne har nå en dietgodtgjørelse når de arbeider et annet sted under 3 uker. Men voldgiftsdommen forringet vår dietgodtgjørelse. Jeg mener det er riktig å få faste bestemmelser for dietgodtgjørelse. Vi må få en fast ordning på dette punkt nå.

*Emil Zakariassen* foreslo:

At dietspørsmålet og lønsspørsmålet gjennomføres samtidig.

*Einar A. Holm:* Jeg er oppmerksom på at det blir tatt et visst hensyn når lønningene blir fastsatt til det forhold at vi ofte har 2 plasser. Det blir atskillig dyrere for dem som må ligge vekk fra hjemmet. Det har vært atskillig harme på arbeidsplassen når det gjelder denne sak. Det kan ikke gjøre noe å framsette kravet om dietgodtgjørelse.

*Olaf Sletten:* Vedlikeholdsarbeiderne i Østfold hadde dietgodtgjørelse. Det kom ikke med i voldgiftsdommen i 1938, men det omfattet da også anleggsarbeidere. Men det ble en fortolkning mellom Veidirektoratet og forbundet og da ble det sagt at det gjaldt inntil 3 uker.

*Chr. Henriksen:* Det er klart at det er atskillig tyngre for en som skal betale for seg på 2 steder. Men de som arbeider ved anleggene og som har deltatt i forhandlinger vet at det er nettopp dette vi har anvendt når det gjelder lønningene. Anleggsarbeid-

derne har førsteretten til å komme over til et annet anlegg, når de er ferdig ved et anlegg og den rett må vi fastholde og som Stortinget ga oss i 1928. Det var klart at vi ikke den gang kunne gå med på det krav som mange kommuner stilte om at de arbeidsløse innen kommunen skulle ha retten til det arbeid. Anleggsplassene tilhører anleggsarbeiderne. Skal en kreve dietgodtgjørelse, hva som kan være meget berettiget, så må vi imidlertid være oppmerksom på at Staten vil regne slik at en dietgodtgjørelse vil ha innflytelse på de lønninger som for øvrig blir fastsatt. Vi kan ikke da heller kreve at anleggsarbeiderne har retten til det anleggsarbeid som er. Da kan vi risikere at Staten tar arbeidere fra de bygder hvor arbeidet drives. Vi må se på hva vi med rimelighet kan gjennomføre og ikke rive ned noen av de goder vi har. Veiarbeiderne står i en særstilling her. Jernbane-anleggsarbeiderne må følge med jernbanen gjennom alle distrikter. Jeg vil fraråde at en vedtar noe her.

*Karl Edvardsen:* Jeg understreker det Henriksen sa. Det kan hende en risikerer at de en vil hjelpe til å få denne dietgodtgjørelse ikke får den. Blir forslaget vedtatt så kommer ikke jeg mer i arbeid. Jeg vil henstille at en ikke vedtar Drevvatus forslag.

*Nils Bakken* advarte mot forslaget, som en sikkert ikke tjente noe på.

*Dirigenten:* Hvis representantskapets forslag blir vedtatt, så blir de øvrige forslag oversendt forbundsstyret.

*Votering:* Representantskapets innstilling ble vedtatt mot 14 stemmer.

*Halvdan Noreng*, avdeling 331, Balsfjord, fikk permisjon tirsdag den 27. november for å søke øyenlege.

*Landsmøtet sender Olaf Strøm sin hilsen.*

*Anker Wiik* foreslo: I forbindelse med forbundets 50 års jubileum vil jeg foreslå at landsmøtet sender en av forbundets gamle stiftere, Olaf Strøm, en hilsen fra landsmøtet.

Forslaget ble mottatt med sterkt bifall.

#### g) Endring av landsmøtevedtak.

Dette punkt ble utsatt til budsjett- og redaksjonskomité hadde behandlet § 17 — Forsikringskassen.

#### h) Krav om etterbevilgning av streikebidrag.

Fra *Eidanger Arbeidsmannsforening*, avd. 194 forelå følgende:



Landsmøtet besluttet i 1938 at streikebidrag skulle etterbetales for 6 medlemmer av Eidanger Arbeidsmannsforening. Forbundsstyret besluttet i møte 24. november 1938 at saken måtte forelegges representantskapet til endelig avgjørelse. Resultatet var at landsmøtets vedtak ikke ble effektivert, i det kun 4 mann fikk bidrag mot 6 som var vedtatt av landsmøtet. Vi påtaler at de vedtak som landsmøtet, forbundets høyeste instans, fatter, ikke blir effektivert.

*Motivering:* Forbundsstyret har visstnok sørget for å endre landsmøtets vedtak med den begrunnelse at 2, som var medlemmer ved streiken, ikke er det nå. Dette var ikke ukjent for landsmøtet. Det visste meget godt om dette, og det fattet sitt vedtak, idet landsmøtet fant at de 6 det her gjaldt, var blitt urettferdig behandlet og hadde krav på å få sitt streikebidrag utbetalt.

Skal det bli vanlig praksis i forbundet at landsmøtets vedtak tas til etterbehandling av forbundsstyret og representantskapet og omgjøres her? Hva skal det da tjene til å holde landsmøter?

Vår forening protesterer mot den måte som landsmøtets vedtak i 1938 her er effektivert på og krever, både nå og i framtiden, respekt for de vedtak som denne forbundets høyeste instans fatter.

*Fra representantskapet:*

Denne sak er behandlet på landsmøtet i 1935 og 1938. Saken er altså 10 år gammel.

Det medfører riktighet at landsmøtet i 1938 med 140 mot 111 stemmer fattet vedtak om å etterbevilge en del arbeidere i nevnte konflikt bidrag.

Under diskusjonen uttalte forbundets formann bl. a. «— — Hvis Løytes (foreningens representant på landsmøtet) forslag blir vedtatt, må det gjøres det forbehold at det må gjelde dem som i dag er medlemmer av forbundet».

I den videre diskusjon framkom ingen motsigelser angående dette forbehold og må således sies å være landsmøtets forutsetning for vedtaket. Ut fra dette er saken avgjort av forbundsstyret.

*Representantskapet foreslo:*

Den av forbundsstyret trufne avgjørelse godkjennes.

*Jørgen Løyte:* Det er naturligvis riktig som det sies at saken er 10 år gammel. Men dette gjelder siste landsmøte og det var i 1938 og omfatter 6 medlemmer av forbundet. Forbundets for-

mann uttalte da: «Det må jo være litt sammenheng i alt dette. Hvis Løytes forslag blir vedtatt, så må det jo gjøres det forbehold at det må gjelde dem som i dag er medlemmer av forbundet». Men han stilte ikke noe forslag. De 2 som ikke fikk streikebidrag var ikke dårligere medlemmer enn de andre. Det var ikke ukjent for landsmøtet i 1938 at disse 2 ikke var medlemmer av forbundet den gang. Men de var med i konflikten og tok sin tårn som de andre. Forbundsstyret og representantskapet har overskredet sin kompetanse. Når landsmøtet har fattet et vedtak så skal det følges. Det går ikke an å forandre noe som er vedtatt her. Jeg vil foreslå: «Landsmøtet vil innskjerpe at de beslutninger som fattes her er bindende for forbundsstyret og representantskapet.»

*Oskar Kvernbo:* Kontrollkomiteen har sett på dette på bakgrunn av det forbehold formannen tok på landsmøtet i 1938. Etter det fant vi å kunne godta forbundsstyrets vedtak.

*Chr. Henriksen:* Hva legger Løyte i forslaget? Gjelder det vedtaket på forrige landsmøte, eller gjelder det framtidige beslutninger?

*Asbjørn Andersen:* Landsmøtet i 1938 fattet med 140 mot 111 stemmer vedtak om å betale streikebidraget. Men 4 mann fikk det og 2 ikke, som også var med i kampen om organisasjonsretten. Det er litt av en skandale at en ikke respekterer landsmøtets vedtak. Jeg vil foreslå:

Landsmøtet gjentar sin beslutning fra landsmøtet 1938 om utbetaling av streikebidrag til Eidanger-arbeiderne uten noen som helst slags forbehold.

*Jørgen Løyte:* Mitt forslag gjelder at landsmøtevedtaket av 1938 skal opprettholdes.

*Chr. Henriksen:* Det er noe av et stivt stykke av deg Asbjørn Andersen, første gang på et landsmøte i Arbeidsmandsforbundet å komme med et slikt forslag. Du kjenner overhodet ikke til saken. Representantskapet har sluttet seg til forbundsstyrets innstilling.

*Thv. Thorstensen:* Det er klart at et landsmøtevedtak skal overholdes og det kan se slik ut at det er på sin plass med et slikt forslag som det som nå er framsatt her. Men det er ingen grunn til å ta det vedtak som representantskapet har gjort på grunnlag av en uttalelse av Ødegård. Det er ingen grunn til å omgjøre landsmøtets vedtak. Jeg anbefaler Andersens forslag.

*Sigurd Sagdal:* Når et landsmøte har vedtatt en ting så skal en bøye seg for det. Og selv om jeg var imot dette på forrige landsmøte, så må jeg nå være for at denne sak ordnes.



*Otto Kristiansen:* Selv om det er enkelte av oss som møter her for første gang så må vi få lov til å stille de forslag vi vil.

*Oskar Kvernbo:* Før det ble votert over forslaget på siste landsmøtet så tok formannen ordet og ingen sa noe imot det han der framholdt. Og så foregikk voteringen. Det er ut fra dette kontrollkomiteen har sett på saken.

*Anna Anthoni:* Jeg husker godt dette forslag da det var oppe til behandling på forrige landsmøte og jeg tror at det nettopp var på grunnlag av formannens uttalelser at det ble vedtatt. Det er lett å tale til hjertene, men vi kan ikke la det være det avgjørende i en organisasjon. Jeg vet ikke om det går an å sette dette flertalls oppfatning ut av betraktning. Vi må holde oss til det som er vedtatt.

*Jørgen Løyte* gikk over til Asbjørn Andersens forslag.

*Votering:* Asbjørn Andersens forslag ble vedtatt med 82 mot 81 stemmer som ble avgitt for representantskapets innstilling. Møtet hevet.

### Formiddagsmøtet tirsdag den 27. november.

Ordstyrere: *Jupskås.* — *Beck.*

Møtet ble satt klokken 10 presis med navneopprop.

Protokollen fra gårldagens ettermiddagsmøte ble vedtatt med en bemerkning av *Westengen* om at hans mosjon om rettningslinjer for senere medlemsskap av landssvikere og som ble utsatt til senere behandling, ikke var nevnt med et ord.

Forbundets formann, som i dag måtte delta i Eksportrådets møte fikk permisjon.

*Dirigenten* refererte hilsmngstelegram fra Norsk Arbeidsgiverforening ved formannen Dahl.

### Den faglige situasjon.

#### d) L.O.s økonomiske kontor.

Fra representantskapet forelå følgende:

Landsorganisasjonens representantskap besluttet på sist avholdte møte, under forutsetning av Landsorganisasjonens kongress' godkjenning å opprette «Landsorganisasjonens økonomiske kontor». En kan med sikkerhet gå ut fra at beslutningen blir godkjent av kongressen.

Opprettelsen av det økonomiske kontor er begrunnet i at organisasjonen i framtiden vil stå overfor å måtte legge sitt arbeid an på betydelig bredere basis enn tidligere.

Det må til organisasjonen knyttes folk som er utdannet i behandlingen av økonomiske og finansielle spørsmål. Fagorganisasjonen må grundig sette seg inn i disse spørsmål, så den kan være i stand til å ta del i behandlingen av disse ting.

Fagorganisasjonen må også stille krav om å få være med i arbeidet som angår landets økonomiske, finansielle og sosiale utvikling, og da kreves det at fagorganisasjonen har utbygd sine organer slik at den kan makte oppgaven på tilfredsstillende måte. Et ledd i dette arbeid er opprettelse av Landsorganisasjonens økonomiske kontor.

Forbundenes oppgave må gå parallelt med Landsorganisasjonens oppgaver. Det blir nødvendig for forbundene å utstyre sitt organisasjonsapparat så det motsvarer Landsorganisasjonens. En har derfor ansett saken så viktig at den bør opptas til behandling på landsmøtet.

På Landsorganisasjonens representantskapsmøte forelå en lengere utredning om saken. På grunn av dens omfang kan den ikke tas inn i nærværende dagsorden, men det vil bli sørget for at landsmøtets representanter får saken utredet av dem som har forberedt saken for Landsorganisasjonens representantskap, i forbindelse med behandlingen.

I sammenheng hermed må en også se det på Landsorganisasjonens representantskapsmøte fattede vedtak om:

*Retningslinjer for gjenoppbyggingen og demokratisering av landets næringsliv.*

Landsorganisasjonens representantskap fattet sådant vedtak:

1. I samarbeid med det private næringsliv og dets organisasjoner og med arbeidernes og funksjonærenes, fiskernes og bøndenes organisasjoner må Staten føre en aktiv og målbevisst økonomisk politikk for å skaffe arbeid til alle og øket produksjon så en gjennom rettferdig fordeling av resultatene kan gi alle gode og trygge kår.
2. Ingen arbeidsledighet må tåles. Hver arbeidsfør kvinne og mann skal ha rett og plikt til full sysselsettelse.
3. Hele folkets samlede kraft må mobiliseres for å få arbeidslivet i full gang igjen så snart råd er og få overført arbeidskraften til samfunnsnyttig arbeid. Vi forutsetter at det blir gjort de største anstrengelser for å skaffe de nødvendige råstoffer og og materialer til industrien, så den så raskt som



mulig kan komme i toppdrift og at alle finansieringsinstitutter samvirker for å støtte arbeidsreisningen.

4. Alt lønnsarbeid reguleres ved tariffmessige overenskomster mellom arbeidsgivernes, arbeidernes og funksjonærenes organisasjoner. Alt ekstraordinært arbeid som blir satt i gang for å unngå arbeidsledighet, skal foregå på alminnelige tariffvilkår.  
De store oppgavene i gjenreisningsperioden krever i større grad enn før at arbeidsfreden sikres. Fagorganisasjonen vil for sitt vedkommende gå inn for at alle tvister om lønns- og arbeidsvilkår blir løst uten arbeidsstans.
5. Arbeidsformidlingen bygges videre ut. Hvor det er nødvendig organiseres omskolering av overflødig arbeidskraft til ny produksjon.
6. Arbeidsdirektoratet skal ved større innskrenkninger underrettes på forhånd, for at arbeidskraften i tide kan bli overført til annen produksjon eller det kan settes i verk andre tiltak. Oppsigelser skal bare skje av saklige grunner.
7. Godt utbygd og raskt arbeidende økonomisk statistikk.  
Lønnsøkonomisk institutt med utvidet husholdningsstatistikk i tilknytning til Statistisk Sentralbyrå.
8. Den arbeidsreisning som særlig krever store fellesløft og som må løses som nasjonale oppgaver er:
  - a) Gjenreiseing av vår handels-, fangst- og fiskerflåte.
  - b) Boligbygging, så vel i de krigsherjede distrikter som i hele landet ellers.
  - c) Samordning og videre utbygging av samferdselsmidlene til lands, til sjøs og i luften.
  - d) Utvikling og modernisering av skipsbyggeriene, så de kan nybygge og reparere storparten av vår skipsflåte.
  - e) Rask løsning av jernsaken.
  - f) Elektrisering av jernbanene og av de distrikter som nå mangler elektrisk lys og kraft.
  - g) Ny kraftutbygging for behovene i framtiden.
  - h) Videre utvikling av vår treforedlingsindustri på alle de områder som den moderne teknikk har muliggjort.
9. Utbygging av den teknisk-økonomiske forskning gjennom samarbeid mellom bedriftene i hver enkelt bransje og mellom næringslivet og Statens vitenskapelige institutter. Nye oppfinnelser og tekniske forbedringer som blir gjort innenfor en enkelt bedrift må komme hele næringen til gode.

10. Forberedning av det økonomiske demokrati ved:

- a) Omorganisering av Statens sentraladministrasjon, som utbygges med de nødvendige organer for å stimulere, rettleie og samordne næringslivet.
- b) Bransjeutvalg for de enkelte næringer.
- c) Et samordningsråd for alle næringer og sentraladministrasjonen.
- d) Produksjonsutvalg ved de enkelte bedrifter.

Samordningsrådet og bransjeutvalgene skal bestå av representanter for Staten og for næringenes, arbeidernes og funksjonærenes organisasjoner.

Utvalgene skal behandle spørsmålene innenfor den enkelte bransje. Samordningsrådet skal i første rekke være regjeringens rådgivende organ i alle næringslivets økonomiske og tekniske samordningsspørsmål.

Produksjonsutvalgene skal bestå av representanter for arbeidsgiverne, arbeiderne og funksjonærene. De skal være rådgivende organer som behandler alle tekniske bedriftsspørsmål med sikte på å fremme effektiv produksjon, god bedriftshygiene og yrkesopplæring.

11. Fagforeninger og verkstedklubber må ta opp til aktiv drøfting hvordan produksjonen kan økes og gjøres mer effektiv og inngående behandle alle spørsmål på bedriftshygienens, sikkerhetstjenestens og yrkesopplæringens område.
12. For å skape forutsetningene for en aktiv og effektiv innsats fra de organiserte arbeideres side på de områder som er nevnt ovenfor oppretter Landsorganisasjonen et økonomisk kontor, som samarbeider med liknende kontorer i de større forbund. Det økonomiske kontor skal være sakkyndig rådgiver for sekretariatet og for fagorganisasjonens representanter i samordningsråd, bransjeutvalg og blandede offentlige kommisjoner. Det skal stille sitt materiale til rådighet for organisasjonene til bruk i et bredt studie- og opplysningsarbeid.
13. Landsorganisasjonen, forbundene og samorganisasjonene må sette all sin kraft inn i opplysnings- og skoleringsarbeidet. I samarbeid med A. O. F. vil Landsorganisasjonen bygge ut opplysningsvirksomheten innenfor alle grener av fagorganisasjonen på et solid, saklig grunnlag, med sikte på å vekke medlemmenes interesse for de nye store oppgaver og dyktiggjøre dem til en aktiv innsats for å demokratisere næringslivet.



*Representantskapet foreslår:*

1. Landsmøtet gir sin tilslutning til de av Landsorganisasjonens representantskap fattede vedtak angående opprettelse av Landsorganisasjonens økonomiske kontor samt gir sin tilslutning til de opptrukne retningslinjer for gjenoppbyggingen og for demokratiseringen av landets næringsliv.
2. Under hensyntagen til forbundets økonomi bemyndiges representantskapet til å foreta det nødvendige for å sette forbundets administrasjonsapparat i stand til å utføre det arbeid som disse oppgaver krever.

*Gunnar Braathen:* Under dette punkt i dagsorden skal vi ordne det slik at jeg taler om den faglige situasjon og Lühn om det økonomiske kontor ved Landsorganisasjonen. Før jeg går over til saken vil jeg si at vi fører forhandlinger for å få forandringer i forordningen av 1944 og derved adgang til å kunne foreta revisjon av tariffene neste år. Hvis vi ikke får en ordning her så vil vårfagene ikke komme opp til behandling før i 1947. Det er imidlertid alle sannsynlighet for, vi kan si sikkert, at vi blir enig med Arbeidsgiverforeningen om denne endring, slik at vi er sikret at alle tariffkomplekser kommer opp neste år. Som utgangspunkt for behandlingen av den faglige situasjon er det nødvendig å se på det politiske tidsskifte vi er kommet inn i. Vi blir nødt til å legge om vårt arbeid og vi blir nødt til å gå fram på en annen måte enn den vi tidligere var vant med. Det var ingen tilfældighet at vi i 1935 fikk en arbeiderregjering. Det hadde sin årsak i første rekke fordi D. N. A. og fagorganisasjonen hadde satt opp et økonomisk velferdsprogram. Vi hadde kriseplanen av 1934, en ny økonomisk politikk i landet, som dannet grunnlaget for partiets arbeid. Fra en politisk opposisjonstid rykket vi direkte inn i samfunnspolitikken. Her ser vi det nøye og intime samarbeid mellom fagorganisasjonen og det økonomiske liv. Denne framgangslinje for arbeiderbevegelsen blir avgjørende også for fagorganisasjonens stilling. Det er av vesentlig betydning for oss å være med på å skape lønnsomhet for fiskeri, jordbruk og skogbruk for derved å kunne heve disse yrkers levestandard. Når disse ting i dag settes som nr. 1 på fagorganisasjonens næringsprogram, så er det fordi vi er avhengig av samarbeid med alle grupper av grunnleggende betydning i samfunnslivet. Det må marsjeres i tette geleder og etter en fastlagt plan. All norden har tidligere vært farlig, i dag er det livsfarlig. Enhver spredt fektning kan være av ubotelig skade. Den gang vi var en mindretallsbevegelse, en opposisjonsbevegelse, var det anner-

ledes. Nå har vi fått en fullmakt av folkets flertall. De ikke bare håper og tror, men krever at arbeiderklassen skal klare å skape et mer harmonisk samfunn enn det nåværende. Det er dette som vi må søke å oppfylle. Samtidig med dette vet vi av erfaring at arbeidsgiverne som representerer finanskapitalen stort sett er de samme som før krigen. Det finnes selvsagt en og annen hederlig unntagelse, men stort sett er de de samme og de har ennå ikke forstått at det her i landet er skjedd en fredelig revolusjon og at en burde søke å innordne sine standpunkter deretter. Vi kan ikke gi dem den attest ennå. De vil fremdeles søke å tilvende seg det størst mulige resultat av produksjonen, den største profitt for deres person. Alt som vil svekke vår maktposisjon må vi gå imot. Det vil være til gagn for hele småkårsfolket. Det var en slik bedømmelse som lå til grunn for Landsorganisasjonens representantskapsmøte i juni måned da det vedtok sitt arbeidsprogram. Allerede da regnet vi med et flertall ved valget. Programmet slo fast at vi ville gå inn for en lønnsom produksjon for å skape en høyere levestandard. Når vi så skal ta fatt på arbeidet for en heving av levestandarden og gjenoppbyggingen av landet, så vet vi at landet er blitt fattigere og at maskiner og andre produksjonsmidler er ødelagt eller nedslitt. Vi vet at vår nasjonalinntekt i de første år vil være langt lavere enn vi hadde det før krigen. Og vi vet at nasjonalinntekten er den basis som levestandarden og gjenoppbyggingen er avhengig av. Dette er avgjørende for tempoet. Vi ønsker alle snarest å komme tilbake til den levestandard vi hadde før krigen, for så å kunne gå videre. Og vi har all interesse av å sette tempoet opp når det gjelder gjenoppbyggingen. For å nå fram til løsningen av disse oppgaver så har fagorganisasjonen sagt at den vil gå inn for en aktiv innsats og for å øke nasjonalinntekten og derved skape en bedre utgangsbasis for høyning av vår levestandard. Arbeidsprogrammet vil de finne på side 30 og utover i dagsorden. I punkt 1 heter det: I samarbeid med det private næringsliv og dets organisasjoner og med arbeidernes og funksjonærenes, fiskernes og bøndenes organisasjoner må Staten føre en aktiv og målbevisst økonomisk politikk for å skaffe arbeid til alle og øket produksjon så en gjennom rettferdig fordeling av resultatene kan gi alle gode og trygge kår. Og videre: De store oppgavene i gjenreisningsperioden krever i større grad enn før at arbeidsfreden sikres. Fagorganisasjonen vil for sitt vedkommende gå inn for at alle tvister om lønns- og arbeidsvilkår blir løst uten arbeidsstans. Dette er meget viktig. Fra vår side er det til dette punkt knyttet bestemte forutsetninger. Skal det være mulig å nå



fram til gode resultater så må vi bygge ut vårt statistiske materiale, så arbeiderne har en trygghetsfølelse av at de resultater en når fram til er rettferdige, alle hensyn tatt i betraktning. Vi må komme fram til en beregning av leveomkostningene, som er slik at arbeiderne også har tiltro og tillit til den. Først når vi på alle områder får utbygget disse ting, er også virkelig forutsetningene til stede. Vi har videre tatt opp i arbeidsprogrammet en rekke nasjonale oppgaver, som vi vil gå inn for. Jeg peker på et par ting som utvikling og modernisering av skipsflåten og en rask løsning av jernsaken. Det er store nasjonale arbeidsoppgaver. Meget er allerede gjort på disse felter. Skipsbyggingskommisjonen arbeider med raskt tempo og vil antagelig ha sin innstilling ferdig ved nyttårstider, jernsaken arbeides det likeledes hurtig med og innstillingen vil foreligge for Stortinget antagelig januar—februar måned. Allerede mandag vil det bli bestemt hvor jernverket skal ligge og så vil detaljarbeidet begynne. Vi går inn for en forbedring av det økonomiske demokrati. Ja, forbedring er vel ikke det riktige, for vi har ikke hatt noe økonomisk demokrati. Men vi er gått inn for en tilrettelegging av det økonomiske liv. Så får vi til slutt produksjonsutvalgene. For at fagorganisasjonen skal bli delaktig i løsningen av disse saker, så har Landsorganisasjonen gått til å utbygge et økonomisk kontor, som vil bli utviklet til å bli et institutt, som kan legge til rette alle forhold for Landsorganisasjonen og forbundene. Vi må så snart råd er se å løfte de lavest lønnede grupper opp og videre gå inn for en samfunnsmessig priskontroll og forhindre at vi får en stigning i leveomkostningene. Det var en slik stabiliseringslinje som først måtte legges til rette før lønnsnemnda kunne ta stilling til dyrtidstillegget. Jeg skal i denne forbindelse ikke nå komme inn på at en er misfornøyd med det som der er gjort. Men det lønnsnivå som er fastsatt av lønnsnemnda er det knyttet bestemte forutsetninger og betingelser til. Regjeringen valgte etter samråd med Samordningsrådet å få i stand en stabilisering og så en forhøyelse av lønningene. Og dette er holdt ved en subvensjonspolitik, som går ut på støtte til enkelte viktige varesorter. For landarbeiderne ble det gjennomført en ganske betraktelig høyning av arbeidernes leveforhold. Mens de øvrige arbeidere fikk 58 øre så har landarbeiderne fått en heving av 72 øre. Vi er oppmerksom på at vi dermed er nådd til grensen av bæreevnen for landbruket. Det kan være at enkelte av produktene må heves noe, men vi regner med at selv om det således blir enkelte oppreguleringer, vil det oppveies av andre ting som går nedover, slik at industriarbeidernes leveforhold ikke blir

forverret. I Samordningsrådet forelå det en enstemmig innstilling fra ekspertene når det gjaldt valutaen, 24 norske kroner ble satt i forhold til pund. Men vi måtte selvsagt se på hvilken betydning dette hadde for oss. For nærværende ville det ikke ha noen betydning for papirindustrien. Det som produseres i dag kan selges til regningssvarende priser. Det samme var forholdet for gruvene. Endringene i valutakursene hadde ikke betydning for disse industrier. De som ville tjene på valutakursen var skipsrederne, som ville tjene 20 prosent. Vår stabiliseringspolitikk ville således bli revet vekk ved at prisene på innførselen vil fordyre varene. Denne argumentasjon fra vår side førte til at Samordningsrådet omtrent enstemmig uttalte at det ikke kunne foreslå noen endring i valutakursene, og det ble regjeringens standpunkt. På disse områder er det fagorganisasjonen som er landets regjering. Fagorganisasjonen inntar en nøkkelstilling i hele samfunnslivet. Men er vi klar over vår maktstilling, må vi også være klar over vårt ansvar. På en ganske annen måte enn tidligere må vi nøye overveie våre skritt og de handlinger vi foretar oss. Vi må som allerede nevnt få en utbygging av den samfunnsmessige statistikk. Det er enighet mellom hovedorganisasjonene og departementet om at det skal oppnevnes et fast råd, som til enhver tid skal være med og legge til rette det grunnlag lønnsstatistikken skal tilrettelegges etter. Vi har tatt opp spørsmålet om å utbygge meglingsinstitusjonen. Hvordan er det nå? Vi har en riksmeglingsmann i Trondheim og som det må ringes etter når forholdene er slik at han må påkalles. Vi må her få en fast ordning med et utbygget apparat. Vi må bygge apparatet slik at når meglingsinstitusjonen legger fram sine forslag, så skal det gjøres helt uavhengig av partene. Når det gjelder produksjonsutvalgene så har vi her forhandlet oss fram til et resultat. Det var vanskeligheter også i de forhandlinger, men de ble opptatt igjen og vi kom da fram til et resultat. Arbeidsgiverne hadde store betenkeligheter. Det var bare dem som skulle bestemme i bedriftene. Hva blir neste skritt? spurte Dahl. Jeg vet ikke hva neste skritt er, svarte jeg. Sosialiseringen er ennå ikke satt på programmet. En bør ikke ta noe på forskudd. Men en måtte se på dette ut fra samfunnets fellesinteresser, og derfor framkom dette forslag at funksjonærene og arbeiderne i framtiden ikke bare skal ha følelsen av å være lønsslaver, men at de er med som nyttige samfunnsmedlemmer å bygge Norge opp. Det er denne ånd vi må ha med i hele samfunnslivet, hvis vi skal nå fram til sosialisme. Produksjonsutvalgene skal være rådgivende. Enkelte har hevdet at en skulle gått lenger, at de burde være bestemmende



organer. Først og fremst er det til dette å si at arbeidsgiverne selvsagt ikke ville gå med på det. På den annen side: er vi forberedt til å kunne ta den oppgave, være i stand til med ansvar å overta den ledende rolle på dette område? Meningen er på denne måte, ved produksjonsutvalgene, å skape den innsikt som må til og dyktiggjøre folkene slik at vi senere kan gå videre på denne vei. Ved kvartalsvise oversikter skal produksjonsutvalgene bli kjent med bedriftenes forhold. Deres arbeid skal gå inn som et fast ledd i bedriften. Det skal ikke være noe fyrabens-arbeid. Arbeiderne skal dyktiggjøres for overtagelsen av bedriftene. Ved lønnsforhandlingene har det alltid vært slik at arbeidsgiverne har henvist til lønnsomheten og at bedriften ikke klarer å betale mer. Det samme har vi hørt i år, at bedriftslivet er dårligere enn før krigen. Men hvis de ikke på sin side var forberedt på å ta sin andel av vanskelighetene så kan selvsagt heller ikke Landsorganisasjonen stå fast ved den linje som den har erklært seg enig i å gå inn for. Det var fagorganisasjonens standpunkt. Forhandlingene har dreiet seg om hvor stor faktisk del av fortjenesten arbeidsgiverne skal gi avkall på. Her kan det melde seg mange spørsmål, og spørsmål som en nødvendigvis må ta hensyn til. I de fremtidige lønnsforhandlingene må vi stå på at regnskapene må legges fram. Når det så er slik at en hel industri ikke klarer å bære mer så må vi ikke som tidligere bare stoppe opp. Der må bransjeutvalgene tre inn og se på hva som kan gjøres for en modernisering og utvikling av nevnte industri, så arbeiderne kan få en bedring av sine arbeidsforhold. Vi har begynt med papirindustrien. Etter at forholdene i landbruket er forbedret er det papirindustrien som ligger lavest, og det er nødvendig å få den opp slik at den kan skaffe oss den livsviktige valuta vi trenger. Disse forhandlinger har vi opptatt. Vi har også med sikte på denne situasjon tatt opp det viktige spørsmål om tømmerprisene. Utgangspunktet for skogsarbeiderne og papirindustriarbeiderne er tømmerstokken, og det gjelder om å finne fram til en pris som skal kunne gi muligheter for ordentlige lønninger for disse grupper av arbeidere. Spørsmålet om å løse tømmerprisene er av stor betydning og det løses ikke ved forhandlingsbordet. Det er riktignok slik at vi stiller kravene til arbeidsgiverne. De sier ikke at gud må hjelpe dem, men samfunnet må hjelpe dem. «Arbeidsgiveren» skriver i siste nummer:

«Men dernest har den politiske utvikling ført til at vi for første gang har et arbeiderflertall i Stortinget — et flertall som etter Arbeidernes faglige Landsorganisasjons ønske og bud kan gjennomføre ved lov de reformer som arbeiderne måtte ønske og de

lovregler som måtte passe deres mandanter.» Og videre: «... vil Arbeidernes faglige Landsorganisasjon føle sitt samfunnsansvar så sterkt at den vil moderere sine krav så langt ned at de kan løses ved partsforhandlinger eller megling, ellers skrues de så høyt opp at de bryter den internasjonale sammenheng så Arbeiderpartiets politiske ledelse velter ansvaret over på en voldgiftsrett som Stortinget når som helst med kort varsel kan nedsette? Den som lever får se.»

Må det være tillatt å stille spørsmålet den motsatte vei. Vil Arbeidsgiverforeningen forstå sitt ansvar, så er det ennå god tid til å løse dette. Landsorganisasjonen har tatt konsekvensen av sitt ansvar ved at vi har tatt det standpunkt at arbeiderne må finne seg i  $\frac{3}{4}$  kompensasjon. Vi må se på hele samfunnslivet, hvordan det ene forhold vil innvirke på andre. Mens streikene tidligere var det alminnelige våpen, vil dette nå bli unntagelsen. Streiker vil bli av mer politisk art. Vi var for noen dager siden inne på å sette streiketruselen i verk, for å få det nye storting innkalt. Det var enkelte fagforeningsfolk som var inne på det for å sette Hambro og hans reaksjonære krefter på plass. Men det ble ikke nødvendig. Det ville ikke bli en streik mot samfunnet, men mot de reaksjonære krefter. Det er nødvendig for fagorganisasjonen alltid å se vanskelighetene i øynene, men også å se på hva det gis av muligheter for fagorganisasjonen. Et fortrolig samarbeid må til og et sterkt opplysningsarbeid. Fagorganisasjonens kamp blir nå mer av samfunnsmessig og politisk art. Vår oppgave blir å legge til rette en velferdspolitik for hele det norske folk. Fra en klasse og gruppepolitikk som vi tidligere førte, er vi nå midt oppe i samfunnspolitikken, og kan ad fredelig vei føre hele folket fram til et sosialistisk Norge. (Sterkt bifall.)

*Dirigenten:* Redaksjonskomitéen og budsjettkomitéen har møte klokken 13.

*Hans Luihn* (L. O.'s økonomiske kontor): Etter forslag av Sekretariatet besluttet representantskapet i sommer å opprette et økonomisk kontor i tilslutning til Landsorganisasjonens sentraladministrasjon. Kontoret har to fundamentale oppgaver. Den ene er innadvent mot organisasjonen, idet kontoret skal være til støtte for Landsorganisasjonen og de enkelte forbund i de aktuelle økonomiske spørsmål som reiser seg. Den andre oppgaven er utadvent, idet kontoret har som oppgave å utforme og utarbeide forslag til Landsorganisasjonen om aktuelle, samfunnsøkonomiske tiltak som Landsorganisasjonen bør fremme overfor samfunns-maktene.



Jeg skal ikke i detaljer komme inn på det nyopprettede kontors oppbygging. Det er ennå i sin vorden, og har på langt nær fått den form ennå som planen tilsier. Men jeg skal nevne en del av de aktuelle arbeidsoppgaver.

Utad har kontoret støttet opp om Landsorganisasjonens representasjon i de forskjellige aktuelle komitéer, som etter hvert er blitt nedsatt. Jeg nevner Valutakomiteén og Engangsskattkomitéén, som er nedsatt i disse dager. Vesentlig er det også arbeidet for en bedre lønns- og prisstatistikk.

Jeg vil først nevne et par generelle forhold når det gjelder den offisielle statistikk i samfunnet. Riktignok har vi her i Norge en ganske vel utbygget statistikk, sammenlignet med en rekke andre land. Men vi har på ingen måte vært noe foregangsland, og i forhold til de krav samfunnet stiller i dag til kjennskapet til de økonomiske prosesser som foregår, er vår offisielle statistikk skrøpelig.

Dette skyldes i det vesentlige to ting — for det første at vi er — forresten feilaktig — et fattig land som ikke har råd til å bevilge så meget til statistikk. For det annet — og jeg mener det er like vesentlig — er det såkalte fri næringsliv oftere fiendtlig innstilt overfor statistikk, iallfall den som angår dem selv.

I alle tilfelle er det en kjensgjerning at den offisielle statistikk må fundamentalt nyorganiseres på de fleste felter. Og det må gjøres hurtig hvis samfunnets husholdning skal hvile på kunnskaper om de enkelte faktorer som det dreier seg om og en ikke skal gjette seg fram eller rote i halvblinde.

Landsorganisasjonens innstilling er her klar. Vi vil ha nøyaktige tall over de økonomiske og sosiale forhold som rår i landet. Det er en bestemt betingelse som en ikke kan vike til side for.

Vi vil ha klare og rene tall. Vi vil ha tall som ikke kan beviles som riktige. Vi vil ha en entydig lønnsstatistikk. Vi vil ha en entydig leveomkostningsstatistikk. Vi vil ha utbygget statistikk på alle felter.

Under forhandlingene med Lønnsnemnda viste det seg at det ikke forelå tilnærmet pålitelige tall over lønninger og leveomkostninger. — Særlig var tilstanden spinkel når det gjaldt levekostnadsindeksen. — Her offentliggjøres en levekostnadsindeks som bygger på en husholdningsundersøkelse i 1927—28. Den viser hva det ville ha kostet i dag, hvis en arbeiderfamilie hadde hatt samme forbruket som i 1927—28. Dette har jo ingen ting med virkeligheten å gjøre. Riktignok hevdes det at levekostnadsindeksens stigning viser omtrent det riktige forhold når det gjelder å finne et

uttrykk for hvor meget prisnivået er steget. Men dette er ikke tilstrekkelig for oss. Vi vil stå på et sikrere grunnlag. I det øyeblikk en stigning eller senkning på et par poeng kan bety millionbeløp i utbetalte lønninger for lønnsinntagerne, er det utilfredsstillende at en har en levekostnadsindeks som bevislig er høyst forældet, selv om en mener at den gir et tilnærmet riktig bilde. For å få et bilde av hva arbeiderfamilier faktisk får kjøpt for den lønn de mottar, satte det økonomiske kontor i gang en levekostnadsundersøkelse, basert på husholdningsbøker som føres for en måned av arbeider- og funksjonærfamilier landet over. 3500 husholdningsbøker er sendt ut, og de føres nå for november måned. Senere er det meningen å gjenta undersøkelsen, riktignok i mindre målestokk, slik at en får en kontroll med utviklingen.

En skal ikke overvurdere mulighetene for eksakte opplysninger som en kan få gjennom en slik undersøkelse. Den løser ikke direkte spørsmål om en levekostnadsindeks. Men det er å håpe at de offisielle myndigheter som har til oppgave å gjennomføre slike undersøkelser, vil fortsette det arbeid som Landsorganisasjonen har lagt opp, og om mulig la det få et utslag i en ny levekostnadsindeks, som kan begynne å løpe allerede fra et tidlig tidspunkt. Gjennom sin undersøkelse har iallfall Landsorganisasjonen brakt levekostnadsundersøkelsene inn på et helt nytt spor her i landet.

En annen sentral oppgave er lønnsstatistikken. Likesom når det gjelder leveomkostningsindeksen ser Landsorganisasjonen som den beste løsning at de offisielle myndigheter utarbeider en statistikk som dekker det behovet som er til stede. I dag har arbeidsgiverne sin statistikk, og til lønnsforhandlinger er den iallfall utilfredsstillende. Statistisk Sentralbyrå har utarbeidet en ny lønnsstatistikk, men den har den mangel at den bygger på det samme materiale som arbeidsgivernes statistikk. Dens omfang er derfor begrenset.

Når det gjelder lønnsstatistikken, blir det en oppgave for Det Økonomiske Kontor å forme Landsorganisasjonens krav til en fullstendig lønnsstatistikk, og så grundig som mulig fundere et slikt opplegg. Likeledes må Det Økonomiske Kontor tre støttende til hvor de enkelte forbund utarbeider sin egen statistikk.

Jeg skal nevne den neste sentrale oppgave. Det gjelder produksjonsutvalgene. Ennå er ikke kontoret kommet i gang med denne oppgave, men det er klart at en vesentlig del av kontorets arbeid må ha sin tyngde her, og så langt som mulig støtte det positive innslag som produksjonsutvalgene er, og stille seg til disposisjon for de enkelte utvalgs tekniske og politiske arbeid.



Også når det gjelder revisjon av skattelovgivningen er det meningen at Det Økonomiske Kontor skal utforme Landsorganisasjonens krav. Vi har i dag en uhensiktsmessig skatteordning som må komme i støpeskjeen. Fra Landsorganisasjonens side må det ikke minst foretas undersøkelser over skattetrykket som er til stede, særlig for de familier som sitter økonomisk tyngst i det.

De samme oppgaver har kontoret når det gjelder sosialpolitikken. Også her må lovgivningen i støpeskjeen, og gjennom sitt økonomiske kontor skal de fagorganiserte arbeidere sikres at deres krav og rettigheter blir tilgodesett.

Det Økonomiske Kontor vil etter hvert også få andre oppgaver. Fagorganisasjonen må føre en aktiv økonomisk politikk på alle felter, og som rådgivende organ står Det Økonomiske Kontor.

Det er klart at en rekke oppgaver som Det Økonomiske Kontor får vil være oppgaver som også faller på andre institusjoner. Dette er ikke en hindring, tvert imot en styrke. Vi trenger i dag en planmessig aktiv økonomisk innsats, og i øyeblikket skal vi iallfall ikke være redd for at vi gjør for stort arbeid.

*Dirigenten* takket på landsmøtets vegne de to innledere.

*Asbjørn Andersen:* Braathen hevdet i sitt foredrag at fagorganisasjonen i dag faktisk var landets indirekte regjering og at vi har ansvar. For hvem har vi da ansvar? Jo for landet og folket og ikke overfor dem som har hatt produksjonsmidlene og som hittil har bestemt den økonomiske politikk. Vi må ikke oppleve som under forrige verdenskrig at alle byrder blir lagt på arbeiderne og også etterbyrdene. Hvor langt arbeidsgivernes samfunnsmessige syn strekker seg hørte vi av Braathen da forhandlingene holdt på å strande. Vi så det for øvrig da det gjalt ferien og arbeidernes krav om høyere lønn. Vi kan ikke regne med ansvar fra arbeidsgivernes side. Det må bli arbeiderne som gjennom sine organisasjoner må drive sitt standpunkt og sitt syn fram. Når det gjelder produksjonsnemndene så er det ikke lykkes å komme lengre enn til at de skal være rådgivende og opplysende organer. Spørsmålet er da hva vi gjennom våre organisasjoner evner å nå fram til når det gjelder den politiske makt. Vi må være forberedt på fortsatt kamp. Arbeidsgiverne vil ikke gi noe frivillig fra seg. Vi hørte Braathens uttalelse om eventuell streik for å sette Hambro og de reaksjonære krefter på plass. Vi må nok til stadighet ha for øye at vi kan komme til å stå i lignende situasjoner. Av hensyn til landets stilling er det nødvendig å heve produksjonen, men det må ikke arbeidsgiverne ene og alene

profittere på. Ofrene må bli fordelt, og mest mulig må det legges der hvor en har muligheter for å kunne bære det.

Vi skal gjenreise og utvikle demokratiet og vi skal fram til et økonomisk demokrati. Det var på det grunnlag en fikk et rent arbeiderflertall på Stortinget. Jeg vil be kameratene studere arbeidsprogrammet. Det var et godt program og det bør være det som også fagorganisasjonen må arbeide etter. Vi må enn videre gå inn for å fjerne de arbeiderfiendtlige lover. Vi har fremdeles tukthuslovens § 222, punkt 2 og vi har andre fiendtlige lover. Videre må vi vekk fra de ting som fratar arbeiderne streikeretten. Vi har lønnsnemnda som bare er en omskrivning for voldgiftsrett. Jeg mener at også vi skal si vår mening om hvilken vei vi bør gå og jeg vil foreslå:

Storingsvalget har gitt de sosialistiske partier flertall i Stortinget og blant folket. Denne seier må utnyttes til å sikre en sosialistisk utvikling i vårt land ved statsmonopol på den viktigste utenrikshandel og for øvrig overfor selskaper og innenrikshandel, som det ligger i folkets interesse å monopolisere. Produksjonen må samordnes, og ved opprettelsen av produksjonsnemnder må arbeidsfolket sikre seg avgjørende innflytelse på næringslivet.

Fagorganisasjonen må være drivkraften i dette arbeid ved å utbygge de nødvendige kontrollorganer. Produksjonsnemnder må opprettes ved alle bedrifter. Nemndene må arbeide for økning av produksjonen ved anvendelse av rasjonelle arbeidsmetoder, utnyttelsen av teknikken og hindring av spekulasjon.

Produksjonsnemndene må, gjennom sin egen virksomhet og med støtte i stortingsflertallet, skaffe seg avgjørende innflytelse på bedriftenes ledelse og utvikling.

Nemndene må i sin virksomhet alltid ha den beste kontakt og samarbeid med de stedlige organer for fagorganisasjonen, likesom det til stadighet må organiseres og drives det beste opplysningsarbeid om produksjonsnemndenes virksomhet.

Med støtte i produksjonsnemndenes arbeid og anvendelse av regjeringsmakten må fagorganisasjonen sørge for at arbeidernes levestandard høynes og at fritiden utvides i samsvar med produksjonens øking.

Dette tror jeg er rimelige krav. Men hensyn til de arbeiderfiendtlige lover vil jeg foreslå:



Til Den kongelige Norske Regjering,  
v/ herr statsminister Einar Gerhardsen.

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte henstiller til den sittende regjering om å fjerne alle de såkalte arbeiderfiendtlige bestemmelser som i dag inngår i landets lovkomplekser.

Vi peker i denne forbindelse på tukthusloven (§ 222 II), og boykottbestemmelsene i arbeidstvistloven m. v.

Vi er videre av den oppfatning at bestemmelser som er tatt inn i den provisoriske anordning av 15 september 1944 om Lønnsnemnd — som i realiteten ikke er noe annet enn voldgift — og fratagelse av streikeretten, må fjernes fra lovbestemmelsene.

Vi skal nå ta fatt på å skape et utvidet og godt demokrati, og et ledd i dette må være å fjerne alle slike arbeiderfiendtlige bestemmelser som er til stede innen lovkomplekset i dag.

*Lars Bergundhaugen:* Jeg kunne ha frafalt for så vidt som foregående taler var inne på det jeg ville si. Av dokumentene framgår det at vi er berøvet streikeretten og arbeidsgiverne kan gå til forhandlinger i den sikre forvisning at arbeiderne ikke kan gå til streik. Da vil nok også resultatene bli deretter.

*Olaf Fors:* Når det tales om programmet her for det kontor som er opprettet i Landsorganisasjonen, vil jeg i likhet med Andersen henvise til alle de arbeiderfiendtlige lover. Vi ser arbeidsgivernes motstand og det under de nåværende forhold. Jeg har talt med mange skogeiere og de sier at de har for lite for tømmeret. De krever 38 kroner kbm. Produksjonsnemnder er bra, men de må ikke bli nikkedukker. De må få avgjørende innflytelse. Kapitalistene har mange muligheter for å stikke unna kapital. Kapitalen er internasjonal. Produksjonsnemndene må derfor få større mandat. Vi har tidligere vært meget misfornøyd med voldgiftsretten og lønnsnemnda er ikke annerledes. En bygger på den ufullstendige lønnsstatistikk som foreligger. Vi må fram til hel og full kontroll av bedriftene. Arbeidsgiverne må ikke være suverene. Det har ikke vært mange arbeidergrupper i dette land som har hatt helt ordentlige arbeidsforhold. Nå er vi nådd fram til arbeiderregjering og et sikkert arbeiderflertall i Stortinget. Vi må nå få fjernet alle arbeiderfiendtlige lover. Sosialiseringen er en lang vei, men vi må arbeide oss fram ad denne vei og det må drives opplysning.

*Chr. Henriksen:* Braathens foredrag ga jo uttrykk for Landsorganisasjonens stilling og bygger på partienes arbeidsprogram

ved fredsslutningen. Det er ingen prinsipiell uoverensstemmelse innen arbeiderklassen i landet. Mulighetene for å komme fram til sosialismen ad fredelig vei på et demokratisk grunnlag ligger foran oss. Herunder kommer en så inn på de praktiske veier. Har vi arbeiderfiendtlige lover så må vi selvsagt få disse vekk. Når det gjelder lønnsnemnda så vet vi at den provisoriske forordning av september 1944 gjelder 1 år. Landsorganisasjonen måtte på et tidlig tidspunkt sørge for adgangen til å kunne si opp overenskomsten i betids, slik at de ikke ble løpende 1 år til. Det er utsikt til enighet her og hvis ikke må en gå til regjeringen og sørge for at kravet ad den vei blir imøtekommet. Men det er ikke bare dette. Forordningen omfatter ikke bare de arbeidsgivere og arbeidere som er organisert, men også arbeiderne ved alle uorganiserte bedrifter og derved fikk også disse det dyrtidstillegg som forordningen ga. Får en derfor forordningen vekk, så vil disse arbeidsgivere ikke lengre være underlagt bestemmelsene. Forordningen har vært til fordel for disse arbeidere. Spørsmålet er derfor om det er opportunt å få forordningen opphevet allerede neste år. Det er mulig at Landsorganisasjonens stilling vil bli at forordningen må få gjelde neste år ut. Derfor tror jeg ikke det vil være riktig å vedta Andersens forslag. Vi kan lett komme på tverke av den stilling fagorganisasjonen kan komme i. Jeg vil foreslå Andersens forslag oversendt redaksjonskomitéen. Når det sies at en har fratatt arbeiderne streikeretten, så er det så. Men med den maktstilling en nå har — idet vi er kommet over til å bli de ansvarlige her i landet — må vi også se annerledes på sakene enn det vi tidligere har vært vant til. Vi må tilrettelegge våre forhold og gå den vei som Landsorganisasjonens representantskap i sommer vedtok. Vi kan ikke stille slike krav i dag og hvis vi ikke får de innrømmet, gå til arbeidsnedleggelse. Vi er villige til å ta vår del av byrdene, men vi har tatt det forbehold at den største byrde skal legges på dem som har den sterkeste rygg. Og går ikke det, ja så hefter vi ikke for vår stillingtaken. Men det tjener ingens interesse å gå til arbeidsnedleggelse. Det har iallfall ikke vært nødvendig til dags dato å gå til arbeidsnedleggelse ut fra de forhold vi i dag har i landet og den posisjon vi står i. Det kan være lettvintere og behageligere å se det annerledes, men når forbundets landsmøte er samlet så skal man si det som er riktig og det som gagner arbeiderklassen. Ut fra det syn at vi ad fredelig vei og med vårt demokratiske syn skal handle og tilrettelegge vårt arbeid slik at det også virkelig er i overensstemmelse med denne vår innstilling. La oss være enige om at situasjonen



er slik i dag og da skal det ikke være vanskelig å bli enige om linjene for arbeidet. Produksjonsnemndene må bli levende organer, de må ikke avløse fagforeningene slik som det var med arbeiderutvalgene.

*Olaf Fors:* Jeg synes Andersens forslag er bra og jeg kan ikke forstå Henriksen at vi kanskje må komme til å omgjøre det. Vi må framover. Ansvar taler man om! Også Henriksen. Hvem har vi ansvar overfor? Overfor *arbeiderklassen*, ingen andre. Vi har intet ansvar overfor arbeidsgiverne.

*Asbjørn Andersen:* Henriksen hadde betenkeligheter når det gjalt mitt forslag og mente det burde sendes redaksjonskomitéen. Bare uttalelsen om at forordningen skulle gjelde hele neste år, viser nødvendigheten av å få den vekk, den som fratar oss streikeretten. En har satt opp et arbeidsprogram og Landsorganisasjonen har sagt sin mening om dette og tatt standpunkt. Men vi vil ha vekk alt som lukter av voldgift, når det gjelder våre lønns- og arbeidsforhold.

*Birger Eriksen:* Man skulle være ærlig! Ja det er riktig. Jeg vil si at jeg tror ikke at en ad fredelig vei vil nå fram til sosialismen. Jeg tror at de reaksjonære krefter vil søke å slå arbeiderne enda lenger ned enn der de står nå. Jeg tror en får både harde og bitre kamper før en når fram til et sosialistisk Norge. Vi må benytte alle kampmidler. Vi vil sikkert oppleve den ting her i landet at arbeidsgiverne vil legge hindringer i veien for landets regjering og dermed for arbeiderklassen. Privatkapitalistene kan sette stengsler for vareimport. Norge som er avhengig av det vil nok få føle det. Under okkupasjonen stilte nok arbeidsgiverne seg stort sett bra. De var sammen med våre gutter i konsentrasjonsleirene. Men den enighet som var til stede gjalt nok bare i konsentrasjonsleiren. Når de har fått dette på avstand vil de nok glemme det. Vi får aldri arbeidsgiverne med på et sosialistisk samfunn. Eiendomsretten er det hellige for kapitalen. Før vi kan fravriste kapitalen eiendomsretten, før har vi ikke slått kapitalen ned. Arbeidernes organisasjoner må i dag mer enn noensinne mobilisere seg for det som kommer. Vi skal kanskje få se at vi opplever den dag, da vi må ta et voldelig oppgjør. Vi skal også ta den kampen og vi skal slå kapitalen ned.

*Ole Beck:* Jeg beklager at Andersen har koblet sammen to så viktige saker, som forordningen og de arbeiderfiendtlige lover, som tukthusloven. Derfor er jeg enig i at saken sendes redaksjonskomitéen. Forordningen bygger på situasjonen i landet, den

skal bare vare 1 år og jeg tror alle har vært enig i at vi har hatt den i denne tid. Vi står som det eneste land i verden hvor ansvarsfølelsen har fått råde.

*Einar A. Holm:* Jeg er enig i at de arbeiderfiendtlige lover må vekk. Men vi har da en arbeiderregjering og vi må da gå ut fra — hvis vi har tillit til den — at den fjerner alle arbeiderfiendtlige lover, som kanskje også vanskeliggjør regjeringens arbeid. For meg fortøner det seg iallfall slik at vi er på vei mot sosialismen og det kan være at vi kan nå fram ad fredelig vei. Men hvor hurtig det skal eller kan gå, kan det være delte meninger om. Men det må selvsagt skje etappevis.

*Votering:* Henriksens forslag om å oversende Andersens forslag til redaksjonskomitéen ble vedtatt med stort flertall.

*Magnus Bergum* fikk permisjon fra ettermiddagsmøtet. Møtet hevet.

#### Ettermiddagsmøtet tirsdag den 27. november.

Ordstyrere: *Beck*. — *Jupskås*.

Møtet ble satt klokken 15 presis.

Protokollen fra formiddagsmøtet referertes og godkjentes uten bemerkninger.

#### i) Like dyrtidstillegg for kvinner som for menn.

*Bergens Vakt- og Renholdsbetjenings forening* foreslo:

Dyrtidstillegget. Forbundet går inn for likt dyrtidstillegg for kvinner som for menn.

#### Motivering:

Ved innkjøp av matvarer eller andre nødvendige forbruksvarer, må alle betale samme pris. Husleie, brensel etc. Mange kvinner har også forsørgelsesbyrde. Samme lønn for likt arbeid, for kvinner som for menn.

*Representantskapet* foreslo:

Landsmøtet er prinsipielt enig i det fra Bergen Vakt- og Renholdsbetjenings forening fremsatte forslag og retter henstilling til Arbeidernes faglige Landsorganisasjon at det i alle tilfelle, hvor det blir spørsmål om regulering av dyrtidstillegg, reises krav om ens dyrtidstillegg for kvinner og menn.

*Votering:* Representantskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.



### j) Silikosespørsmålet

ble foreløpig forbigått.

#### k) Opphevelse av lønnsjoner i overenskomster.

*Jølster Vegarbeiderforning* foreslo:

At det vert same lønnsgruppe for alle vegarbeidarar, slik at vi må kome vek i fra tre lønnsone som no og landsmøtet må medvirke til at heile Landsorganisasjonen gjer all sin innflytelse gjeldande i dette spursmål.

*Motivering:*

Truleg trengst det ikkje meir motivering overfor organisasjonsfolk. Men me skal likevel nemne korleis dette spursmål har svekka våre lønstingingar, og det moralske samhold, som er ei livsbeitingelse for organisasjonsfolk, har lett for å take skade.

*Fra representantskapet:*

Representantskapet foreslår at framlegget oversendes det kommande forbundsstyre.

*Asbjørn Andersen:* Etter lønnsnemndas avgjørelse sist så ble sonene opphevd, så saken er i orden.

*Dirigenten:* Saken bortfaller.

Ingen ytret seg dertil.

#### l) Gjennomføring av pensjonsordning for vegarbeidere.

*Nordre Vestfold Veiarbeiderforening, avd. 148,* foreslo:

Veiarbeidernes kår er dårlige. De har dårlige hus og forsørgeren bor i et simpelt losji, kanskje i nærheten av arbeidsplassen med ekstra utgifter til inntektens ervervelse, men dette er ikke det mørkeste kapitlet for veiarbeiderne, nei, det er når han er blitt gammel og utslitt.

«*Veiarbeidernes alderdom er ikke trygdet. Derfor henstiller vi til landsmøtets ledere og representanter straks å gjennomføre en pensjonsordning for veiarbeiderne.*»

*Fra representantskapet:*

Representantskapet foreslår at framlegget oversendes det kommande forbundsstyre.

*Emil Zakariassen:* Dette er en sak som de aller fleste avdelinger har arbeidet med, men som ingen har fått noe resultat av. Vi er jo i den heldige situasjon at vi nå har arbeiderregjering

og statsministeren har selv vært veiarbeider, så han skulle vite hvor skoen trykker. Vi kjenner til hvordan slike saker blir trent. På forrige landsmøte ble også veiarbeidernes pensjonsordning nevnt sammen med anleggene. Vi vil ha en tilføyelse til forslaget her, nemlig det at vi vil ha med den forutsetning at forbundsstyret allerede ved den kommende tariffrevisjon reiser kravet. Det er ikke nok med alderdomspensjonen, som vi nå har. Jeg vil foreslå:

Forslaget pensjonsordningen for veiarbeiderne oversendes det nye forbundsstyre med den bestemte forutsetning at saken opptas under første tariff- eller lønnsrevisjon.

*Agnus Angell:* Foregående taler har sagt meget av det jeg hadde på hjertet i denne sak. Vi har arbeidet med denne sak i vår avdeling. Vi har også arbeidet for en frivillig pensjonsordning, men det synes å være helt umulig for sesongarbeidere å få det til. Jeg anbefaler foregående talers forslag.

*Birger Bækkevold:* Vi kan bare ta for oss veivokterne, som sliter etter landeveien fra han er 17 år og opptil 60 år. Han skulle ha like stort krav på pensjon som en banevokter. Veivokterne har ikke noe annet å ty til enn forsorgen. Enkelte ganger hender det at en får litt pensjon. Jeg er enig med de foregående talere. Vi overlater dette til forbundsstyret, men det er et alvorlig krav at en skal gå inn for dette.

*Alb. Karlsen:* Etter det forslag som er fremmet av representantskapet og etter at Vestfold er enig i det, skulle det ikke være nødvendig med noen lang diskusjon. Det er for øvrig en sak som vi alle er enige i. Når saken foreslås oversendt forbundsstyret er det for å se å få et bedre grunnlag å stå på. I forbindelse med dette kan jeg meddele at forbundsstyret allerede har opptatt et visst arbeid for en pensjonsordning. Vi har i så måte fått oversendt forskjellig materiale fra vårt svenske broderforbund. Her blir det i første rekke de såkalte *faste* arbeidere — veivoktere, de i den maskinelle drift og de faste veiarbeidere. Når det gjelder de såkalte anleggsarbeidere blir det noe mer komplisert, for så vidt som de ikke har arbeid hele året. Imidlertid er forbundet på det rene med at noe må gjøres. Med den erklæring som ble avgitt av Arbeidsdepartementets sjef her på landsmøtet om samarbeid, skulle vi vel ha håp om at vi skulle kunne oppnå et resultat. Jeg anbefaler representantskapets og Zakariassens forslag.

*Ludvik Karlstad:* Vi hadde kravet fremme også på forrige landsmøte, men trakk det tilbake til fordel for jernbanearbeiderne.



Og da skulle det nå være vår tur. I tilslutning til det vi har vedtatt i representantskapet så burde det gis en tilføyelse om at forbundet inngår til regjeringen med krav.

*Ole Nilsen:* Jeg kan være enig med Zakariassen og at forslaget blir oversendt forbundsstyret, men i og med det må ikke saken skrinlegges. Det er et sterkt krav og ønske blant veiarbeiderne å få dette nå.

*Olaf Sletten:* Oversendelsesforslag har ofte lett for å bli begravelse av en sak, men vi må vel ha så meget tillit til forbundsstyret at denne sak blir opptatt straks ved tariffoppgjøret. Hittil har det hendt at veiarbeiderne aller nådigst har fått en liten pensjon.

*Alf Rafaelsen* foreslo: «Jeg vil foreslå at denne sak avgjøres her på landsmøtet og at det kommende forbundsstyre under de nye tarifforhandlinger har landsmøtets avgjørelse å arbeide etter.»

*Johannes Høiås:* Det høres ut til at jernarbeiderne har fått pensjon. Det er ikke så. Er en heldig så får en etter meget bråk et par hundre kroner i året. Det er således meget vilkårlig om en får pensjon.

*Dirigenten:* Representantene for jernbaneanleggene har møte i kveld i Møllergaten 3.

*Peder Nyhus:* Veiarbeidernes krav er berettiget, men det gjelder også andre grupper innen forbundet som vassdragsvesenets arbeidere. Jeg vil foreslå:

«Det overlates til det kommende forbundsstyre å oppta arbeidet for en pensjonsordning omfattende samtlige statens og kommunens arbeidere.»

*Lars Bakken:* Jeg tror ikke det er nødvendig å reise slik bred debatt om at forbundsstyret skal arbeide for pensjonsordning for forbundets medlemmer. Det er klart at en skal gjøre det, herom er det ingen uenighet. Det siste forslag synes jeg er det beste. Zakariassens forslag kan kanskje virke hemmende. Det bør ikke bare kobles til en tariffrevisjon. Kravet må reises f. eks. for veiarbeiderne til Sosialdepartementet gjennom Veidirektoratet. Når det gjelder jernbanearbeiderne ble saken reist like etter landsmøtet i 1938, men en kom ikke langt og så kom krigen. Men nå går saken sin rundgang i departementene.

*Birger Bækkevold:* Karlsen synes å mene at de yngre arbeidere er i flertall på veianleggene. Det tror jeg ikke er forholdet.

Jeg tror at det er de eldre som er i flertall. En kontorfunksjonær som kommer inn i veiadministrasjonen får pensjonsrettighet med en gang han kommer i arbeid. Hvorfor da ikke også arbeiderne?

*Emil Zakariassen:* Det var uttalt at en i forslaget også skulle ha tatt med andre. På forrige landsmøte ble det nevnt at veiarbeiderne skulle komme i neste omgang, og jeg mener at det nå er vår tur og vi bør forsøke å lage en bresje i muren. Jeg vil ikke dermed hindre andre grupper fra å få pensjon, men vi bør vel gå skrittvis slik som nevnt også på forrige landsmøte.

*Olaf Heum:* Vestfolds forslag er ikke nos forslag. Det er en henstilling og da må representantskapets forslag være det rette.

*Votering:* Rafaelsens forslag ble forkastet med stort flertall. Representantskapets forslag ble vedtatt med stort flertall. Vestfolds forslag ble likeledes vedtatt med stort flertall. Nyhus' forslag ble enstemmig vedtatt.

#### Muntlig beretning fra 8. mai til landsmøtet.

*Alb. Karlsen:* Forholdet er at arbeidsmengden ved forbundskontoret har vært slik at vi ikke har fått tid til å sette opp en disposisjon for beretningen fra 8. mai og til i dag. Jeg er oppfordret av formannen til å gi en redegjørelse for de viktigste begivenheter. Allerede da krigen var avsluttet opptok målet om hva en først skulle ta for seg, og det var å komme i forbindelse med avdelingene og medlemmene for derved å få organisasjonsapparatet i gang igjen. Det første en gjorde var å sende ut rundskriv nr. 1 av 11. mai i år. De første rundskriv fikk vi mangfoldiggjort gjennom Fri Fagbevegelse. I sirkulære nr. 1 fastslår vi retningslinjene for ordningen av medlemsskapet og grenskningene av medlemmenes forhold under opprøret og fastsetter de kontingentsatser som skal benyttes. Ved siden herav var det også en del andre rundskriv. Det var først meningen at medlemsbøkene skulle sendes forbundet, men vi måtte oppgi det da forbundskontoret ikke ville ha klart det arbeidd innen en rimelig tid. Avdelingene måtte derfor påføre medlemsbøkene det nødvendige. Vi har gjenreist forbundet slik at vi praktisk talt står som før krigen. Det høyeste medlemstall før krigen var 29 600 og vi skal nå ha mellom 25 000 og 26 000 medlemmer. Når det gjelder foreningenes stabilisering har vi inntrykk av at det enkelte steder har gått noe trådt. Det skyldes flere omstendigheter. Men en ting kan sies, at organisasjonen holder på å stabilisere seg. Jeg



regner med en stor arbeidsmengde i forbundet framover og jeg regner med et medlemstall som ligger høyere enn på det høyeste før krigen. Når jeg sier dette er det fordi veidirektoratet har sagt at det kan skaffes beskjeftigelse til 40 000 mann, mens det på det høyeste tidligere var om lag 30 000. Det samme er forholdet for andre grupper. Statens havnevesen, som normalt beskjeftiget 12—1300 mann, har i dag 175 mann. Vi regner her med bortimot 2000 mann. Fyr- og merkevesenet har ikke stor arbeidsstokken under normale forhold. Men en må regne med en øking også her. Men her mangler meget av det som skal til, så det vil ikke gå så hurtig. Når det gjelder lønns- og arbeidsvilkårene må en ta utgangspunktet i forordningen av 15. september 1944. Herom er en blitt orientert. Anordningen trådte i kraft fra 8. mai. Når det gjelder overenskomstforholdet så er de som før krigen og jeg skal ta for meg de største. I beretningen for 1942 ser en en oversikt over overenskomstene. I alt har vi 200 overenskomster. Når det gjelder veiarbeiderne gjorde veidirektoratet gjeldende da krigen var slutt at en skulle tilbake til lønningene etter voldgiftsdommen. Det ville bety en betraktelig reduksjon for veiarbeiderne. Under krigen var det nemlig på illegal måte blitt økt fortjeneste. Voldgiftsdommen var at akkorden skulle gi 45 pst. tillegg. Under krigen ble den betraktelig høyere og lønningene var kr. 1.93 ved krigens slutt. Trass i forbundets henvendelse til veidirektoratet ble det vedtatt å gå tilbake til lønningene fra før 1940. Dette førte til at vi måtte få forhandlinger i stand. Vi fikk den midlertidige samlingsregjering og vi søkte forbindelse med den. Vi hadde Strand Johansen som sjef for Arbeidsdepartementet og Bakken og jeg var tidlig hos ham for å se hvilken støtte vi kunne regne med. Han ga uttrykk for at han ville støtte arbeidernes krav, men en betingelse var at de krav forbundet fremla måtte være reelle og samvittighetsfulle. Vi fant en slik reservasjon rimelig og på det grunnlag fremmet vi vårt forslag. Det ble forelagt forbundsstyrets representantskap og enstemmig vedtatt. Når det gjelder lønsspørsmålet så skulle vi på voldgiftsdommen av 1938 for timelønte på alminnelig dagarbeid øke lønnsatsene så de noe så nær ble de samme som overenskomstmessig fastsatt for arbeiderne ved jernbaneanleggene. Altså et lønnskrav som representerer en lønnsøkning på ca. 45 prosent.

På grunnlag av dette opptok en så forhandlinger. Statens representant var enig i en lønnsøkning, men motsatte seg at det ble i samsvar med det forbundet fremsatte, og de fremholdt de utgifter som det ville bety for staten. Det ble mange forhandlin-

ger og megling, men uten resultat og saken kom for lønnsnemnda. For å få en øyeblikkelig øking ble vi enig med departementet om en øking fra 8. juli, så en ikke skulle vente helt til lønnsnemndas avgjørelse forelå. Det skulle ikke binde partene, det var en midlertidig ordning. Da saken så ble forelagt lønnsnemnda ble en enig om å framlegge som påstand det som forbundet opprinnelig hadde fremmet. Når det gjelder selve saken så kjenner veiarbeiderne til den. Men det kan være andre grupper på landsmøtet som har interesse av å høre lønnsnemndas avgjørelse og lønningene. Nemnda uttaler bl. a.:

«Statens veiarbeidsdrift består av anleggs- og vedlikeholdsarbeid. Før krigen var anleggsbudsjettet på ca. 30 millioner kroner og vedlikeholdsbudsjettet ca. 20 millioner kroner. Erfaringsmessig utgjør de rene arbeidslønninger ca. 70 pst. av anleggsbudsjettet og ca. 60 pst. av vedlikeholdsbudsjettet. Resten er utgifter til redskaper og materialer. I normale år var arbeidsstyrken ca. 11 000 mann ved anleggsdriften og ca. 8 000 ved vedlikeholdsarbeidet, altså tilsammen 18 000 à 20 000 mann. I tider med arbeidsløshet vil arbeidsstyrken bli vesentlig større ved anleggene.

Den overveiende del av anleggsarbeidet drives på akkord etter på forhånd fastsatte enhetspriser eller akkordsummer. Partene er enige om at ca. 90 pst. av anleggsarbeidet utføres på akkord. Derimot er partene uenige om utstrekningen av akkordarbeidets anvendelse for vedlikeholdet. Veidirektoratet anslår akkordarbeidet skjønnsmessig til 40 à 50 pst., mens arbeiderne mener at akkordarbeidet i vedlikeholdet bare utgjør ca. 22 pst. Akkordprisene beregnes å gi en akkordfortjeneste på minst 45 pst. i tillegg til den tariffestede forskuddslønn pr. time.

Veiarbeiderne har vært lønnet noe forskjellig i de forskjellige landsdeler eller distrikter. Om årsaken hertil er det uenighet mellom partene. Veidirektoratet mener at lønningene er blitt regulert etter leveomkostningene i vedkommende arbeidsdistrikt og delvis også etter tilgangen på arbeidskraft. Norsk Arbeidsmandsforbund hevder at de forskjellige lønnsatser er blitt fastsatt tilfeldig og vilkårlig — og at det er umulig å foreta en rettferdig gradering av lønningene etter leveomkostningene i anleggsdistriktene fordi en ikke har noen pålitelig statistikk over leveomkostningene i de forskjellige landsdeler.

Under lønnsforhandlingene i 1935 krevde derfor Arbeidsmandsforbundet ensartede lønnsatser for det hele land, men fikk ikke



medhold. Landets fylker ble oppdelt i 4 lønnszoner med forskjellige lønnssetninger. Arbeiderne gjentok kravet om ensartede lønnssetninger for den i 1938 oppnevnte voldgiftsrett, som innskrenket soneinndelingen til 3 soner og fastsatte følgende grunnsatser:

	Akershus		
	Østfold	Sør-Tr.lag	Øvrige
	Vestfold	Nord-Tr.lag	fylker
	kr.	kr.	kr.
Timelønn for alm. dagarbeid ....	1.10	1.01	0.98
Forskudd i akkord .....	0.90	0.81	0.78
Timelønn for veivoktere .....	1.17	1.07	1.04
Timelønn for formenn og spesialarbeidere .....	1.22	1.12	1.09
Timelønn for sjåførere, maskinførere og høvelkjørere .....	1.40	1.35	1.32
Månedslønn for veivoktere minst ..	234.00	214.00	208.00

I henhold til indeksreguleringen har veiarbeiderne fra 1. juni 1940 hatt et dyrtidstillegg på 6 øre pr. time, og det har så vært timelønnen under krigen med henholdsvis kr. 1.16, 1.07 og 1.04 for de ovenfor nevnte fylker i samme rekkefølge som i oppstillingen. For å bedre denne timelønn anvendte Veidirektoratet under krigen akkordarbeid i større utstrekning enn normalt for vedlikeholdet, delvis ved såkalte proformaakkorder. I forhandlingsmøtet mellom partene den 30. juni 1945 ble voldgiftsdommens satser for timelønn for alminnelig dagarbeid forhøyet til henholdsvis kr. 1.18, 1.08 og 1.05 for de nevnte 3 soner. Hertil kom dyrtidstillegget fra 1940 med 6 øre i hver sone og dyrtidstillegget etter Stockholmsavtalen med kr. 0.30 i hver av de 3 soner, således at den någjeldende timelønn ble kr. 1.54, 1.44 og 1.41 i hver av de 3 soner. Akkordtillegget skulle utgjøre minst 45 pst. av forskuddslønnen og timelønnen for akkordarbeid ble etter voldgiftsdommen henholdsvis kr. 1.31, 1.17 og 1.13, hvortil kom så dyrtidstillegget med 6 øre for hver sone. I nevnte forhandlingsmøte mellom partene ble voldgiftsrettens grunnsatser for forskudd i akkord forhøyet til henholdsvis kr. 1.00, 0.95 og 0.90 i de 3 soner. Hertil kom så 45 pst. akkordtillegg, dyrtidstillegg fra 1940 og dyrtidstillegg ifølge Stockholmsprotokollen således at den tariffmessige akkordtimelønn ble henholdsvis kr. 1.81, 1.74 og 1.67. Etter lønnsnemndas avgjørelse er lønnssetningene blitt følgende:

1. Timelønn for alminnelig dagarbeid ..... kr. 1.18
  2. Forskudd i akkord pr. time ..... « 1.00
  3. Timelønn for veivoktere ..... « 1.25
  4. Timelønn for formenn og spesialarbeidere ..... « 1.31
  5. Timelønn for sjåførere, maskinførere og høvelkjørere ..... « 1.40
  6. Månedslønn for veivoktere, ansatt på års- eller månedslønn, minst ..... « 250.00
  7. Leiet bil med sjåfør.
  8. Leiet hest med mann.
- Etter gjeldende bestemmelser fastsettes disse satser av Prisdirektoratet.
9. Timelønn for verkstedsarbeidere.
    - a) Arbeidere, fylt 19 år ..... minst kr. 1.18
    - b) « med 1 års praksis ..... « « 1.30
    - c) « « 2 « « ..... « « 1.40
    - d) « « 3 « « ..... « « 1.50
    - e) Formenn ..... « « 1.65
  10. *Dyrtidstillegg*. I tillegg til forannevnte lønnssetninger og akkordfortjeneste som framkommer på grunnlag herav, utbetales det i 1940 gitte dyrtidstillegg 6 øre pr. time og de senere til enhver tid gjeldende dyrtidstillegg som er fastsatt for arbeidere ved bedrifter tilsluttet Norsk Arbeidsgiverforening, for tiden 30 pluss 20 øre, altså for veiarbeidere et samlet dyrtidstillegg av 56 øre pr. time.

Lønnsnemndas kjennelse dekker ikke på langt nær det vi ønsket, men en ting lyktes dog og det er å få vekk sonene. Vi hadde 13 i laveste lønnszone, vi hadde 2 i en mellomzone og vi hadde 3 i en høyeste zone. Men vi fikk nå opphevd de laveste så lønningene nå er like for alle fylker. Etterbetaling skal foretas etter det lønnsnemnda har bestemt fra 1. juli i år. Vi har også en del andre i fylkenes og herredenes veiarbeidsdrift. For å få samme lønnsbestemmelser for disse skrev vi til samtlige fylkesmenn og overingenører og henstilte at det ble gitt samme. Fra de fleste fylker har vi fått svar om at det er gjort. Når det gjelder herredenes veiarbeidsdrift har det vært vanskeligere. Kommunene er suverene når det gjelder lønsspørsmålet for disse arbeidere, enda de bidrar minst av de tre — stat, fylke og kommune. De fleste av de kommuner som imidlertid har gitt svar har meddelt at de godtar kravet, men vi har også kommuner som sier at de ikke maktet det. Vi har også tilskrevet de forskjellige veiarbeider-



foreninger om å inngå til formannskapene for å få lønnsnemndas og voldgiftsdommen gjennomført. Veiarbeiderne må gjennom sine partiorganer medvirke til at bestemmelsene blir gjennomført. Blir man nødt til å gå forhandlingens eller meglings vei, vil det ta lang tid. Hva ble så utgiftene ved den lønnsøkning veiarbeiderne fikk i år? Det er bare anslagsvis, og det eneste vi har som grunnlag er utgiftene hittil. Vi hadde under ordinære forhold for rene statsarbeider om lag 30 millioner, hvorav gikk til lønninger 21 millioner kroner. De merutgifter som kommer av dyrtidstillegget og tillegget i juli måned beløper seg til 11.1 millioner kroner. Statens veivedlikehold gikk der med før krigen 20 millioner, derav 12 millioner til lønninger. Dyrtidstillegget etc. utgjorde 4.9 millioner kroner. I alt er det en øking av 16 millioner kroner. Hva økingen fortsatt vil bli kan jeg ikke si. Når det gjelder statens havnevesen så er forholdet stort sett det samme som for veiarbeiderne. De fikk lønnsbestemmelsene fastsatt i 1938. Under krigen var det ikke mulig for disse arbeidere å få lønningene hevet. Forbundet måtte søke statens havnedirektør i 1941 om et tillegg og en oppnådde 23 øre i tillegg. Partene var enige, men departementet gikk ikke med på det. Da saken ble opptatt etter krigen ga statens representanter tilsagn om å gå med på 11 øre i tillegg samt dyrtidstillegg. Finansdepartementet sa 9 øre og en måtte gå med på det, da en ikke hadde anledning til å gå til konflikt. Utover de 9 øre og dyrtidstillegget kunne vi ikke oppnå mer. Men vi har beholdt krigsrisikotillegget. Organisasjonsforholdet ved havnevesenet er ikke så bra og organisasjonsprosenten blant dem er lav. Så har vi fyr- og merkevesenet. For disse har vi ikke maktet å gjennomføre noe tillegg. De har det samme som før krigen pluss dyrtidstillegg. For øvrig har vi også her krigsrisikotillegg. Hvor lenge det vil vare vet jeg ikke. Videre har vi jernbanearbeiderne og gravene, som Henriksen og Ødegård vil redegjøre for. Videre har vi en hel del mindre grupper, som kvartstensbruddene. Den omfatter 33 mann og på grunnlag av den tidligere overenskomst er denne bragt i orden i samsvar med forordningen. Rengjøringskvinnene og statsarbeiderne, her er det ikke noen generelle ordninger. Det meste arbeid forbundet har hatt er å gjennomføre dyrtidstillegget.

*Lars Bakken:* Når det gjelder jernbaneanleggene så har det ikke vært noen tarifforhandlinger der. Vi fikk krav fra Nordlandsbanen, men etter forordningen kunne vi ikke gå til oppsigelse. Da freden kom var noe av det første vi gjorde å henvende oss til banedirektøren. Han var enig i fortsatt å utbetale kr. 1.35 pluss dyr-

tidstillegget. Under krigen var det et omfattende arbeid ved Nordlandsbanen, men vi gjorde intet for å organisere disse. Nå senere har vi organisert mange avdelinger med hundreder av medlemmer. Vi fikk en avtale med banedirektøren om at det ikke skulle trekkes noe brakkeleie etc. før de var satt i ordentlig stand. Arbeidet hermed har siden pågått, men ikke alltid med heldig resultat. Vi håper dog etterhvert å komme fram til bedre boligforhold. Arbeidsbeskjeftigelsen var under okkupasjonen 9 000 mann, men det er nå nede i det normale, 3 000 mann. Det er ingen arbeidsledighet å tale om ved jernbaneanleggene. Når det gjelder fortjenesten så svingte den bra oppover under krigen, opptil kr. 2.50 pr. time i landsmålestokk mot om lag kr. 1.80 før krigen. Dette førte til at administrasjonen sa at dyrtidstilleggene allerede var inkludert i lønningene. Forholdet er imidlertid at anleggsarbeiderne ikke tjener mer enn tidligere, kanskje heller under.

*Johs. M. P. Ødegård:* For bergverksindustriens vedkommende forholdt det seg slik at den rent automatisk kom med i den lønnsbevegelse som fant sted i henhold til forordningen av 15. september 1944 og som en husker av behandlingen i lønnsnemnda ble det fra bergverkene framsatt den påstand at de tillegg som var gitt under krigen utgjorde 15 øre mer pr. time enn hva det representerte for de øvrige industrier og derfor skulle vekk. Men Lønnsnemnda tok ikke noe hensyn til det og nevnte det ikke i premissene. Når en ser dette i sammenheng med de øvrige industrier som kom etter, så var jo Landsorganisasjonens standpunkt det at normallønningene skulle opp til 90 øre for de kvinnelige arbeidere og kr. 1.30 for menn. Men for bergverkene var det minstelønninger og en kom derfor med i den automatiske regulering. Det var forsåvidt ingen overraskelse at driften stanset mange steder, men omfanget av denne ble større enn en hadde tenkt seg. Men ettersom en fikk diskutert seg fram og sett på forholdene, så er årsaken kort og godt at en mangler markeder for bergverkens produkter. Og det vil nok ta noen tid før det kan bli rettet på. En må arbeide seg inn på nye markeder og på markeder hvor en ikke tidligere er kjent. Tyskland var stor avtager — om lag 70 prosent gikk dit i fredstid, og under krigen gikk det jo 100 prosent. Når en så stor faktor går vekk, er det opplagt at det måtte bli en krisesituasjon. Dertil kommer at en rekke bedrifter er kommet i andre vanskeligheter. Det første det gjelder om er å bringe eiendomsforholdet i orden. Det er ikke mulig å få myndighetene med på noen midlertidig ordning før eiendomsforholdet er bragt i orden. Det arbeides det med i departementene og med direktoratet for fiendtlig eiendom. Men alle er



selsvagt interessert i snarest å få en ordning i stand. Nasjonal-økonomisk spiller det også en stor rolle. Under normale forhold regnet en med at bergverkene representerte 60 millioner kroner i eksport og det er jo ikke så lite. En må kunne regne med at forholdene vil utvikle seg slik at en i 1946 vil kunne oppta hele forholdet med bergverkene til revisjon. Det er mange ting som er modne til revisjon og til det bedre, og utviklingen under krigen har jo stilt det i noe klarere lys. Det blir det kommende forbundsstyres oppgave sammen med de stedlige gruveorganisasjoner å arbeide med dette, men jeg vil ikke unnlate å si at det selsvagt vil være av avgjørende betydning hvordan industrien står på det tidspunkt. Hvis det forhold er til stede at bedriftene har hjelp av Staten, så vil selsvagt det spille inn for avgjørelsene. I dag er det uvisst hvordan det vil stille seg. Men jeg er sikker på at Staten vil gjøre sitt til å bedre forholdene og forbundet som organisasjonen i sin helhet vil selsvagt være med på å gjøre sitt. Vi får avvente tilskikkelsene og håpe at det vil være muligheter for en løsning når en kommer fram til våren.

*Chr. Henriksen:* Jernbaneanleggene har jo også fått det dyrtidstillegg en skulle ha. Vi hadde like før landsmøtet en konferanse med banesjefen, hvor vi la fram brakkespørsmålet, skatte-spørsmålet og en rekke andre saker. De arbeider jo nå med budsjettet og vi håper at det blir størst mulig. Når det gjelder skatte-spørsmålet så har vi fått meddelelse om at det fremdeles foregår forhåndstrekk av skatt — en nazistisk bestemmelse — men vi har jo vært inne på det tidligere at vi vil ha skatten trukket mens en er i arbeid og ikke få den etterpå. Vi skal ha møte av jernbaneanleggene i kveld og velge en deputasjon til Arbeidsdepartementet.

*Knut Hartmark:* Når det gjelder forhandlingene for veiarbeiderne må jeg påtale den måte forbundet utpeker forhandlingsutvalg på. Vi vil fremdeles ha det slik at vi selv vil velge våre forhandlere. Jeg vil foreslå:

«Landsmøtet pålegger det kommende forbundsstyre og representantskap å sørge for at forhandlingsutvalgene blir valgt av de i forhandlingene interesserte medlemmer.»

*Johan Lien:* Det framgår av Lønnsnemndas redegjørelse at vi veiarbeidere har fått kompensasjon for dyrtiden. Jeg vil ikke nekte for det. Men vi har ligget på et nivå som ikke var å eksistere på. Vi har fått 78 øre mot jernbanearbeiderne 58 øre. Det ser ut til at vi ligger godt an, men vi lå så langt etter at vi ennå ligger under jernbanearbeiderne. Vi har derfor protestert mot Lønnsnemndas

avgjørelse. Vi må få samme eksistensnivå som andre arbeidere. Til våren må det være slik at de lavest lønnede må opp selv om de høyere lønnede må resignere og bli stående på det de har. Det hjelper ikke om veiarbeiderne får noen ører, når de fortsatt blir stående der som en pariaklasse. Dyrtidstillegget av januar 1940 på 8 øre som vi mistet; er det ikke mulig å få det igjen? Vi trenger de pengene. Siden forrige landsmøte har det ikke vært innkalt noe valgt forhandlingsutvalg på trass av landsmøtets vedtak om det. Det har vært utpekt av forbundsledelsen, altså en nazistisk framgangsmåte. Vi er ikke fornøyd med det. En landsmøtebeslutning må overholdes. Der var det ikke tatt noe forbehold. Vedtaket var klart og greit, ikke til å misforstå.

*Herman Skoglund:* Veiarbeiderne har ikke vært vant til store lønninger. Men vi hadde dog regnet med en annen reallønn enn den vi fikk. Jeg vil foreslå:

«Forhandlerne for veiarbeiderne ved de kommende tariffrevisjoner må gå sterkere inn for å få høyere prosenttillegg for hest og mann ved veiarbeidsdriften, da det, slik som det nå er, er helt umulig å få kjørere til veianleggene, og at de gjør alt som gjøres kan for å få en forhøyelse i reallønnen for veiarbeiderne.»

*Peder Nyhus:* Jeg har fått i oppdrag å gi uttrykk for medlemmenes oppfatning når det gjelder farten i departementet. Det hersket i lange tider uklarhet med hensyn til dyrtidstillegget og om vi skulle få det utbetalt. En skulle ha rett til å vente at Staten hadde orden i sakene. Jeg vil referere et skriv som vi den 15. november 1945 sendte forbundet:

«Da Lønnsnemndas kjennelse om at det samlede dyrtidstillegg skal legges til grunn for prosentutregningen for skiftarbeid ikke blir praktisert her ved Nore II, gjør vi herved forbundet oppmerksom på saken.

Her blir dyrtidstillegget bare utbetalt for de arbeidende timer, og byggelederen opplyser at dette skjer etter direktiver fra høyere hold.

Spørsmålet er om dette er et isolert tilfelle for Nore Kraft eller om alle Statens bedrifter praktiserer den samme ordning.

Det er i tilfelle det siste merkelig at Lønnsnemndas kjennelse ikke skal praktiseres i samme grad for Statens arbeidere som for alle andre. Men det er jo først nå, to måneder etter at kjennelsen er falt, at byggelederen har fått ordre om å utbetale de 20-ørene også, så det synes å være smøringstomt i Statens kulelager.»



*Gjertlov Fagerbakk:* Lønnsnemndas siste kjennelse virket slik at en nesten kunne tro at det var et nazistisk-kapitalistisk forslag mot veiarbeiderne. Det var et slag i ansiktet.

*Alb. Karlsen:* Jeg skal forsøke å gi en forklaring for hvorfor ikke veiarbeiderne fikk anledning til å velge forhandlere. Veiarbeidernes lønninger var så lave at saken ble drøftet av representantskapet og det vedtok det forslag som skulle stilles. Det var da ikke noe grunnlag for å foreta valg av forhandlingsutvalg. En måtte ellers ha sendt saken til uravstemning og den ville ha tatt 1½ måned. Vi hadde enn videre en rekke avdelinger som ikke var i orden. Jeg er enig i Hartmarks forslag om at veiarbeiderne i sin alminnelighet må ha anledning til å uttale seg, men i sommer var det ikke høve til det, hvis en skulle handle hurtig. En skal også være oppmerksom på at vi ikke får anledning til å møte med en så stor delegasjon ved megling. Når det gjelder stillingen i år, så kunne det ikke møte det antall representanter som veiarbeiderne mente. Forbundet fikk adgang til å prosedere saken med en mann og vi fikk med en mann i Lønnsnemnda. Men så fikk Staten lov til å møte med 4 og da oppnevnte vi 4 mann ved siden av meg. 1 fra veivokterne, 1 fra maskindriften, 1 fra sjåførene og 1 fra verkstedarbeiderne. Når det gjelder spørsmålet om vi kan regne med å få tilbake de 8 øre, så vil jeg si at forsåvidt Arbeidsretten avgir kjennelse for at industriens arbeidere får det tillegg som ble fratatt dem, så kan selvsagt heller ikke Staten unndra seg det samme for Statens arbeidere. Hvis Lønnsnemndas avgjørelse praktiseres slik, som her nevnt, så er jeg enig i kritikken mot departementet. For det er uriktig. Jeg vil be dere legge merke til Lønnsnemndas avgjørelse. I Lønnsnemndas avgjørelse er det slått fast at tillegget skal gis også på dyrtidstillegget.

*Emil Zakariassen:* For å komme vekk fra det uføre at vi får et for stort forhandlingsutvalg, så kunne en på forhånd velge et forhandlingsutvalg f. eks. på 5—6 mann, som kunne komme sammen på forhånd og legge saken til rette. Det vil samtidig virkelig kunne bli et arbeidende utvalg. Jeg vil henstille at en søker fram til en slik komité.

#### *L.O.s revisor om forsikringskassen.*

Revisor *Møller* (L.O.s revisjonskontor): Av hensyn til et annet forbunds landsmøte, hvor jeg også er revisor og hvor en skal til å behandle regnskapene, må jeg få nytte høvet til nå å si noe om forsikringskassen og F-merkene. Kontrollen med dette må ligge i avdelingene. Underkassererne må imidlertid ikke ha F-merker. Det

må være avdelingens kasserer som får ansvaret for disse. I 1939 som var et normalt år, var det 45.23 prosent innbetalte F-merker. I 1939 og 1940 var det avsatt 10 øre av merkene til forsikringskassen. Siden er det avgitt 20 øre. I 1941 var det et underskudd på 3 700 kroner og i 1942 kr. 3 400.00. Med bare 10 øre ville underskuddet ha vært henholdsvis kr. 57 000.00 og kr. 53 000.00. Formuen ville måtte senkes med 180 000 kroner om det hadde vært 10 øre til forsikringskassen. Med de beregnede utgifter i denne kasse kan en se at denne kasse vil være tømt i løpet av noen få år. Fagorganisasjonen bygger på deknings og ikke på oppkapitalisering. Til dekning av underskuddene kunne en tidligere regne med alle dem som gikk inn og ut av organisasjonen og som på den måte ikke selv oppnådde noe i denne kasse, men bare betalte for den kortere eller lengere tid de var i forbundet. Men som stillingen er i dag og med fagorganisasjonens utvikling må en regne med mer stabilitet. En vil ikke lenger ha den avgang fra organisasjonen og følgen vil bli at forsikringskassens forpliktelser vil øke. Skulle 10 øre bibeholdes vil kassen snart være tømt og en måtte ta av de øvrige midler i forbundet. En vil på den måte komme til det punkt da en ikke lenger ville kunne få sine forsikringsbeløp utbetalt. Derfor må det være riktig å øke kontingenten noe. Det vil iallfall hjelpe oss et stykke på vei og så får en se på neste landsmøte.

Møtet hevet.

#### **Formiddagsmøtet onsdag den 28. november.**

Ordstyrere: *Moljord.* — *Thorstensen.*

Møtet ble satt klokken 10 presis og navneopprop ble foretatt. Protokollen fra gårsdagens ettermiddagsmøte referertes og godkjentes uten bemerkninger.

Bjarne Løver, avdeling 63, ble innvilget permisjon fra onsdag klokken 15 på grunn av forskjellige arbeider i forbindelse med kommunevalget.

#### **Fortsatt behandling av den muntlige beretning.**

*Thv. Thorstensen:* Da en vedtok Eidangers forslag på forrige landsmøte, tok formannen visse reservasjoner. I går tok Karlsen likedan reservasjoner når det gjaldt Hartmarks forslag. Landsmøtet må ta et klart vedtak og da må det ikke være noen reservasjoner.

*A. Horgen:* Zakariassens uttalelser i går gikk ut på at vi nærmest var naive som tenkte oss å få tilbakebetalt det dyrtidstillegg



som ble fratatt oss. Hvis vi ikke får det, må det være en mangel i øverste etasje hos de som har avgjørelsen og ikke hoss oss, som Zakariassen hevdet i går. Vi skal vel ikke til stadighet la oss avspise? Vi sitter her som arbeidernes representanter og må se og få gjennomført det vi mener er rett og riktig. Med hensyn til vedlikeholdsarbeiderne, så står vel disse også i en særstilling. De såkalte proforma-akkorder har sjelden vært anvendt overfor disse mange steder rundt i landet. En kan spørre om hvordan disse mennesker har levd i disse årene. De har stiftet gjeld, og hvordan mener en at disse skal klare sine forpliktelser? Jeg vil foreslå:

«Det nyvalgte forbundsstyret får i oppdrag å stille krav om etterbetaling av det i 1940 fratatte dyrtidstillegg for veiarbeiderne, samme hvilket utfall Arbeidsrettens kjennelse for industrien får.»

*Olaf Sletten:* Den kongelige anordning virker jo mot sin hensikt. Ad illegal vei fikk en ordnet det slik at vi fikk akkorder. At en ikke fikk det overalt må skyldes at en ikke har vært sterke nok eller oppmerksomme nok. I Landsorganisasjonens representantskap ble det lovet å se å få et resultat for veiarbeiderne, men en fikk det ikke til. Vi må vel kunne regne med støtte av Regjeringen når det gjelder våre krav, uten å behøve noen Lønnsnemnd. For øvrig må veiarbeiderne selv få adgang til å bestemme hvem som skal være forhandlere.

*Bernt Alfsen:* Da Lønnsnemnda opphevet lønnsssonene var det en stor urettferdighet som endelig ble opphevet. Det må alltid være slik at det er *arbeidet* som betales. Når vi protesterte mot Lønnsnemnda var det fordi lønssatsene var så lave. For lignende arbeider i private bedrifter betales langt mer enn det Staten gjør. En skal også være oppmerksomme på at det er noe som heter arbeidsglede, og ikke minst ved gjenoppbyggingen av landet har det sin store betydning. Men skal veiarbeiderne være underbetalt i forhold til andre arbeidere så skapes det ikke arbeidsglede.

*Anders Egeland:* De 20 øre vi fikk i juli måned fikk ikke de som sto i akkordarbeid når det gjaldt feriegodtgjørelsen. Det ble en kolossal misnøye av den grunn. Hvis det er slik andre steder, så bør en oppta den sak. En må fastslå at beregningsmåten er feilaktig.

*Ludvik Larsen:* Jeg var ikke til stede da Alb. Karlsen i går avga sin beretning, og det er derfor kanskje litt anmasende av meg å fa ordet til den. Men det er et supplement. Da vi var ferdig med saken og det første møte ble holdt, var det klart for meg at veiarbeiderne ville stå vanskelig i det. Det ville etter min oppfatning bety en nedsettelse av 100 prosent for anleggsarbeiderne

og for veivokterne nærmere 50 prosent. Det ble svart av Nordahl at det var helt feilaktig. Jeg kunne bare reise hjem og trygt meddele det. Vi vet hvordan det gikk. Samme dag slår de lønningene ned til det jeg sa, og en innstilte arbeidet på de plasser hvor arbeiderne protesterte mot dette. Og vi fikk enda en nesestyver. Under forhandlingene sa Volan i forbindelse med Stockholms-protokollen, at hadde en i Stockholm hatt kjennskap til veiarbeidernes stilling, ville en også der kunne tatt samme reservasjon som overfor Jern- og Metall. Jeg taler ikke om den sne som falt i fjor for å kritisere, men en bør legge alt på bordet.

*Emil Zakariassen:* Det har falt enkelte tungt for brystet mine uttalelser om at jeg hadde liten tro på etterbetaling. Jeg uttalte meg etter den erfaring jeg har på disse saker. Men selvsagt vil jeg være med på forslaget, men ta det med reserverasjoner. La oss ikke tro at vi har det i vente. Det går nok ikke så lett. Vi vet hvordan vanskelighetene ligger an her i landet.

*Trygve Andersen:* Under krigen har veiarbeiderne i Finnmark på grunn av Finnmark lå i krigssonen, hatt en timelønn på henholdsvis kr. 1.70 for veiarbeiderne og kr. 2.00 for formenn og sjåførere. Da vi i fjor etter befrielsen av Finnmark ble forelagt en provisorisk anordning om midlertidig ordning av lønns- og arbeidsvilkår i befrierte distrikter, fikk vi en tariff som gikk ut på en timelønn av henholdsvis kr. 1.43 og 1.60. Det ble av vår forening protestert mot denne anordning. Vi satte den gang under forhandlingene med myndighetene opp et såkalt husholdningsregnskap som jeg skal få lov til å gjengi. Det er utgifter for en uke for en familie med 5 barn under 15 år.

Mel .....	kr. 4.18
Margarin .....	« 4.20
Farin .....	« 2.38
Melk .....	« 13.75
Tobakk .....	« 2.05
Fyrstikk .....	« 0.70
Husleie .....	« 5.00
Brensel .....	« 6.00
Lys .....	« 2.00
Syketrygd .....	« 1.25
Arbeidsl. trygd .....	« 1.15
Skattetrekk .....	« 13.70
Middagsmat .....	« 35.00

Tilsammen kr. 91.36



Ukelønnen for en veiarbeider er kr. 1.43 pr. time, som således blir kr. 68.64. Med en timelønn av kr. 1.74 får en i ukelønn kr. 82.52. En ser altså at en ikke klarer de mest nødvendige ting. Hertil kommer så kontingenten til organisasjonen pluss en hel del andre ting, som ikke er tatt med, grønnsaker, arbeidsklær etc.

Ja, når vi snakker om klær så kan jeg vel si at det er jo ikke bare klær det skorter på. Etter 5 års krig og okkupasjon er vel alle uten unntagelse temmelig nedslitt både hva klær og andre nødvendighetsartikler angår, både en selv personlig og de andre av husets medlemmer, og når en så skal begynne så å si helt forfra som det er tilfelle for manges vedkommende, i hvert fall blant arbeiderne i Finnmark, så må jo enhver forstå at med de lønninger en veiarbeider i dag kan oppnå rekker han ikke så langt. Jeg håper derfor at det ved de nye tariffrevisjoner må foreligge så nøyaktige fakta som mulig, så en engang for alle kan få de herrer arbeidsgivere til å forstå at veiarbeiderne lever ikke bare på guds nåde og tørt brød.

*Chr. Henriksen:* Jeg tror ikke det blir nødvendig med kriseavtaler mere. Det har vært og er vanskeligheter mange steder, som innen bergverksindustrien hvor mange bedrifter får statsstøtte, men det har aldri vært tale om kriseavtaler og jeg går ut fra at det ikke blir tale om det heller for andre grupper av våre medlemmer og forbundet vil ikke gå med på det. Den sak bør vi slå fast.

*Arnt Johnsen:* I sin muntlige beretning var Alb. Karlsen inne på de ekstraordinære ting forbundet har vært inne på. Meget har vært bra, men vi har også ting å kritisere. Således har vi en sak som registrering av nye medlemmer i vår avdeling. Det var umulig å få medlemsbøker som vi trengte. Det meldte seg medlemmer fra alle kanter, men det var umulig å få medlemsbøker så vi kunne få de registrert til juli måned. Vi besluttet å tilskrive forbundet med krav om 2 representanter, da vi var klar over ikke å få registrert medlemmene til den fastsatte tid. Vi har disse medlemmer i behold også i dag. I alt 3 skriv sendte vi om det. Det første skriv fikk vi ikke svar på. Etter generalforsamlingen besluttet vi på ny å tilskrive forbundet og da fikk vi et svar som vi ikke kunne godkjenne.

*Strek* ble satt.

*Alb. Karlsen:* Årsaken til at jeg forlangte ordet var for å gi svar på hvor stor betalingen blir for overtidarbeid. Timelønnen i dagarbeid er kr. 1.18, hertil kommer dyrtidstillegget med 56 øre,

tilsammen kr. 1.74. Hvis overtid blir det 50 prosent tillegg på alminnelig virkedag og timelønnen blir med overtid kr. 2.61. Når det gjelder dyrtidstillegg i akkord og ferie, så skal det gis på grunnlag av samtlige arbeidstimer. Veiarbeiderne har 5 prosent av den samlede opptjente årslønn, så for dem er det ikke vanskelig. Den bestemmelse har ingen andre overenskomster. Med hensyn til gjennomføringen av dyrtidstillegget så skal det gis på samme måte som for industrien. Jeg vil der referere romertall I, punkt 10 i Lønnsnemndas avgjørelse:

«I tillegg til forannevnte lønnssetser og akkordfortjeneste som framkommer på grunnlag herav, utbetales det i 1940 gitte dyrtidstillegg 6 øre pr. time og de senere til enhver tid gjeldende dyrtidstillegg som er fastsatt for arbeidere ved bedrifter tilsluttet Norsk Arbeidsgiverforening, for tiden 30 + 20 øre, altså for veiarbeidere et samlet dyrtidstillegg av 56 øre pr. time.»

*Olaf Fors:* Når det gjelder de 8 øre tror jeg sikkert vi kan kreve det. Det var under påtrykk av okkupasjonsmakten at det ble fratatt oss. Utslettelsen av de 3 lønnssoener var en stor fordel for oss. Vi skal ikke forsverge at lønningene kan bli nedsatt. Vi husker da nødsarbeidet ble satt i gang og hvor en arbeidet på sultelønn. Så ble det senere hetende: ekstraordinært arbeid. Det var like ilde som nødsarbeid. Under krigen var det slik at mange av oss ikke en gang kunne kjøpe de rasjonerte varer.

*Olaf Sletten:* Det ser ut til at det endelig skal ordne seg når det gjelder ferien og tillegget. Men det later til at det er atskillige vilkårligheter når det gjelder den sak. Det var gledelig at lønssonene kom vekk og det skulle i neste omgang bli bedre for oss å komme fram.

*Votering:* Hartmarks forslag ble enstemmig vedtatt. Skoghunds forslag ble likeledes enstemmig vedtatt, og endelig ble Horgens forslag enstemmig vedtatt.

### Landssvikerne.

*Ludvik Larsen:* Saken om landssvikerne har vært behandlet i representantskapet. Jeg tror landsmøtet må kunne vedta en uttalelse i den sak, som vi alle er interessert i, og jeg tror likeledes forbundet har stor interesse av å få en slik uttalelse, da det stadig får henvendelser. Men det gjelder ikke bare våre egne, vi har også arbeidsledere og andre som ikke direkte kan dømmes som landssvikere. Vi kan selvsagt ta feil, men jeg tror at i de fleste tilfelle er avgjørelsene riktige. Vi har sett landssvikere, som er blitt løs-



latt og som en ikke har fått noe på. Alle som frivillig søkte på tyskerarbeid skulle etter Riksadvokatens tale få en mulkt. Skulle det være slik så ville nok mange i denne forsamling bli mulkttert. Men jeg vil si: var det noe merkelig i at en forsøkte å få en lønn slik at en kunne livberge seg og sine? En søker å få til et skille her mellom de som ble tvangssendt, de skal unntas, og de som ble igjen hjemme og fikk tyskerarbeid, de skal straffes. Da får en sannelig noe å gjøre. De som ble sendt nordover ble sendt for å bygge festninger, mens en her sydpå arbeidet på å få projekteerte veier ferdige, riktignok under tysk press. Jeg vil være med på å felle dommer hvor det er berettiget, men jeg vil ikke være med på å strø sand på avgjørelsene over de store. Jeg vil ikke være med på å dømme mine kamerater, som ikke har gjort noe særlig. Det er sannelig ikke noe rart i at en blir bitter. Vi så mange skjevheter under krigen, men etter krigen har vi sett det meget verre. En god del av dem som matet seg godt opp under krigen, de samme folkene stilte seg den 8. mai med nasjonalflagger i alle ender. Den slags mennesker er det bare en liten prosent som det er satt søkelys på. De har stilt til disposisjon for Hjemmefronten biler og sommersteder. Ja, slik gjør de det for å komme seg unnav. Men vi som sitter her og kanskje mange av våre kamerater utover, skal kanskje kunne risikere en bot. Jeg vil foreslå:

«Landsmøtet vil etter å ha debattert saken oversende samme til redaksjonskomitéen, som anmodes å forme en uttalelse i flukt med landsmøtets mening.»

*Birger Eriksen:* Jeg har erklært meg enig med Larsen i at det er nødvendig for landsmøtet å si sin mening. Det foreligger også henvendelser fra avdelinene utover om hvordan en skal stille seg til dem som har sonet sin dom eller på annen måte er ferdig med oppgjøret og som kommer tilbake til arbeidsplassen. Det er nødvendig å si fra. Overfor de grove forbrytere er saken klar. Et av de større forbund har N.S.-medlemmer som er opptatt igjen. Det er et avbrekk på Landsorganisasjonens retningslinjer. I «Arbeiderbladet» for 22. ds. er det en leder med overskriften: Et viktig problem, og hvor det bl. a. heter: «Disse forvillede som har vært truet, betraktes som gode kolleger.» Er det meningen at det skal trekkes ut slik at de skal opptas i fagorganisasjonen og betraktes som gode medlemmer? Jeg bare spør. Jeg er av dem som mener at det ikke går an å straffe så hardt de som har arbeidet på tyskerarbeid. Vi så Dagbladet i går om at det på arbeiderpartiets liste står en ordfører som har drevet tyskerarbeid. De borgerlige gjør

sitt til å skape strid og splid innen arbeiderklassen. Vi skal se sannheten i øynene. Det rakk ned på tyskerarbeiderne. Jeg vil si at de som sluttet i godt betalt arbeid og gikk over i tyskerarbeid for å tjene ennå mere, de må straffes. Men de som hadde dårlig betaling, de kan forstås og jeg mener at de kan ikke straffes på samme måte. Forretningsstanden, de er gode jøssinger mener man. Vi vet at tyskerne gikk bakveien og fikk varer som ikke nordmennene fikk. Når disse problemer får et slikt omfang at riksadvokaten kan tale om 37 000 mennesker, da er det opplagt at det også vil gripe sterkt innenfor arbeidernes rekker. Selv om det bare blir bøttestraffer så er det en dom og det vil skape splittelse innen arbeiderbevegelsen og vi tåler ikke den. Det må tas et skille her. De som har sluttet godt betalt arbeid får en ta, de andre får en la være. Skulle riksadvokatens stilling bli avgjørende, hvordan ville det ikke da bli? Jeg er enig med Larsen i at redaksjonskomiteen får i oppdrag å forme en uttalelse. En hel del av de som straffes må få komme tilbake til arbeidsplassen.

*Chr. Henriksen:* Naturligvis er dette et ømtålelig spørsmål og i grunnen behandler vi nå spørsmålet om hva vi skal gjøre med våre egne og da blir straks problemet verre. Jeg tror ikke landsmøtet er mobilt til å avsi noen dom. For disse ting er så innviklede at dommene vil bli mer eller mindre urettferdige. Landsorganisasjonen har jo på et tidlig tidspunkt vedtatt retningslinjer overfor fagorganisasjonens medlemmer og det kjenner en til, at de ikke kan være medlemmer, at de får en karanténetid. Men like før landsmøtet fikk vi fra Eidanger et skriv om et N.S.-medlem som hadde sonet sin straff og som kom tilbake til arbeidsplassen. Vi tilskrev Landsorganisasjonen med anmodning om på ny å behandle saken og finne fram til en linje som vi kunne gå etter. Vi har ikke fått svar ennå, men det vil være påkrevet at Landsorganisasjonen fatter vedtak her. Vi vet at det er megen strid på arbeidsplassen om dette spørsmål. Men én ting må slås fast og det er at de som gikk over på tyskerarbeid fra godt betalt arbeid, er landssvikere. Men det blir en gradforskjell her. Faktisk hele den norske nasjon hjalp fienden, direkte og indirekte. Skal vi se samfunnsmessig på saken og med ansvar for etterselekten, så må vi se nøkternt på spørsmålet. Vi har alle et ansvar her. Ser vi lidenskapsløst på det, så er det retteste å søke å ta hånd om ungdommen og barna og oppdra de slik at de tjener samfunnets interesser. Det er til syvende og sist det viktigste for oss. Jeg taler ikke om de virkelige landssvikere. Vi får ha den tillit til myndighetene at de finner fram til de straffer som disse virkelig fortjener. Det er



ikke mulig for oss å si at den og den har fått for lite straff. Men her behandler vi oss selv og jeg tror at det også her i første rekke må gjøres noe fra samfunnets side. Jeg vil henstille til redaksjonskomiteen å framkomme med en omfattende uttalelse.

*Gunnar Braathen:* Det er riktig som Henriksen sa at det er 2 spørsmål vi behandler her: den organisasjonsmessige side med hensyn til de som arbeidet på tyske anlegg og det er videre riktig at alle arbeidet for tyskerne, det er bare en gradforskjell. Derfor trakk Landsorganisasjonen opp retningslinjer i sirkulære nr. 14. De som sa opp sitt vanlige, godt betalte arbeid og gikk til tyskerarbeid har ikke krav på å komme tilbake til sin arbeidsplass, men kan være medlem. Det kommer under betegnelsen «utilbørlig» og da kan de ikke vente å ha tilliten lenger. Men de veiarbeidere eller andre som sto på dårlig betalt arbeid og gikk over, kan ikke straffes. Vi har i granskningskomiteen behandlet tusener av saker. Det tales om riksadvokatens stillingtagen her, men det er ikke så farlig. De som han sikter til er de som utilbørlig er gått over i tyskerarbeid. Vi hadde til behandling en sak vedrørende en samorganisasjon som gikk til anmeldelse av noen fattige veiarbeidere. Der måtte Landsorganisasjonen si fra at det ville vi ikke ha noe av. Den slags saker skal vi gjøre opp selv. Vi vil følge våre egne retningslinjer og ikke andres. Det annet spørsmål er å finne fram til et standpunkt til alle dem som har vært innenfor N.S. Der står vi overfor et stort problem, som presser på. Vi har sagt at N.S.-medlemmer ikke kan være medlemmer av fagorganisasjonen før kongressen har behandlet saken. Det var under forutsetning av at kongressen var blitt innkalt i år, men den blir ikke innkalt før neste år og da må Landsorganisasjonen på ny oppta saken. I spesielle saker hvor det foreligger enstemmige innstillinger vedrørende slike personer, har vi vanligvis sluttet oss til det. I alt 63 500 mennesker er under rettsforfølgning. Herav har vi 5 000 for lagmannsrett, 18 500 for herredsretten og så har vi dem som får mulkt og rettighetstap. Innen året er vi antagelig ferdig med 20 000 slike og etter hvert blir det nødvendig å absorbere disse tilbake igjen til nyttig samfunnsarbeid. Når vi har deltatt i drøftelsene av disse saker, har vi alltid framholdt nødvendigheten av at rettsapparatet arbeidet hurtigere når det gjaldt avgjørelsene av sakene for de store forbrytere. Ved siden av de tall jeg nevnte så har vi barn under 15 år tilhørende N.S.-familier. Det er klart at vi må finne fram til en løsning så vi ikke får en pariakaste. Det er også nødvendig å se på den økonomiske side av dette. I dag koster

disse mennesker oss 200 000 kroner pr. dag. I tillegg hertil kommer rettsapparatet. Har vi råd til det? Nasjonaløkonomisk koster det ennå mere. Jeg har tenkt meg den linje at når disse har fått sitt oppgjør og deres forhold er av mildere art, må de få komme inn i arbeidet igjen, men ikke til fortrenghet for gode nordmenn. Vi må kunne ta de opp igjen som medlemmer av fagorganisasjonen, de bør ikke få adgang til å bli tillitsmenn. De må først opparbeide seg ny tillit. Vi påtar oss derved en oppdragende virksomhet og må derfor ha rett til å stille det krav at disse må være medlemmer av fagorganisasjonen og at Arbeidsgiverforeningen der må fravike sitt standpunkt om at det ikke skal være tvangsorganisering.

*Anton Nilsen:* Jeg er i mangt og meget enig i det som er sagt av de som har hatt ordet. Men når det gjelder overgangen fra norsk til tysk arbeid, så var forholdet det at meget av veiarbeidet ble tatt over av tyskerne omtrent straks etter okkupasjonen. Vi hadde en yei som tyskerne hadde stor interesse av, det var en vei mot Finland. Det var en entreprenør her nede fra som tok arbeidet og arbeiderne kom også herfra.

*Agnus Angell:* Dette er det mest vidtløftige spørsmål vi har for det gjelder våre arbeidskamerater. Vi vet hvor vanskelig det var for mange av våre kamerater i denne tid. Det var mange som hadde en meget slett fortjeneste og derfor gikk over på tyskerarbeid. De gjorde det ofte slik at de tok arbeid bare for en tid for å tjene noe mer og så sluttet de igjen. De har vært gode kamerater og vi behandler dem som sådanne. De har gitt sine bidrag og vært med på mange måter. Men så har vi dem som har meldt seg inn i NS for å oppnå fordeler, og disse vil vi ikke ha med. Det gjaldt hos oss bare tre. Hva skal en gjøre når de er ferdig med sin straff? Vi er enige om å vente til Landsorganisasjonens standpunkt foreligger.

#### Punkt 4 j) Silikosespørsmålet.

*Johs. M. P. Ødegård:* Da dr. Arne Bruusgaard nå er kommet til stede, vil vi avbryte debatten og gi doktoren ordet til dagsordens punkt 4 j) *Silikosespørsmålet*.

*Bjørkåsen Gruvearb. forening foreslo:*

Arbeidere i gruver, tørrknuserier og andre bedrifter som er utsatt for silikoseforgiftning skal:

1. Ikke ha over 6 timers arbeidsdag.
2. Ha minst 3 ukers ferie.



3. Minst én gang årlig til kontroll, der foretas av upartisk lege for å konstatere om der er oppstått støvfortetning eller silikoseforgiftning.
4. I tilfelle av at der konstateres støvfortetning eller silikose skal arbeideren slutte i vedkommende yrke og anvises annet arbeid eller betales en betryggende livrente.
5. Etter 10 års arbeid å slutte i sådan bedrift og ha samme rett som i punkt 4 nevnt.
6. Arbeideren skal ikke når han slutter på grunn av støvfortetning eller etter 10 års arbeid tape retten til livrente hvis der senere oppstår silikoseforgiftning eller lungetuberkulose.

*Representantskapet foreslo:*

Norsk Arbeidsmandsforbund har i flere år fulgt dette spørsmål med stor interesse, og man har også økonomisk og på annen måte støttet de tiltak som er gjort fra myndighetenes side for å komme fram til de best mulige resultater for å minske faren for de arbeidere som er beskjeftiget i støvbefengte virksomheter.

Før 1940 gikk bestrebelsene i første rekke ut på å få oversikt over skadens omfang.

På Arbeidstilsynets initiativ ble det besluttet å anskaffe et ambulerende røntgenanlegg og hertil ytet forbundet et betydelig bidrag. Ved krigsutbruddet 1940 var dette anlegg ferdig til avsendelse fra Amerika, men ble stoppet grunnet krigssituasjonen.

Under krigen har også røntgenundersøkelsene vært fortsatt i noen grad og myndighetene har saken under behandling.

En kan regne med at de gjennom årene foretatte undersøkelser har frambrakt så vidt materiale at det kan danne grunnlag for planleggelse av hva som videre bør foretas i retning av botemidler, som nå må anses som det viktigste, sett ut fra så vel samfunnets som arbeidernes interesser.

De tiltak forslaget fra Bjørkåsen Gruvearbeiderforening tar sikte på, må for en dels vedkommende, forutsettes bare å kunne løses ad lovgivningens vei, og en revisjon av Lov om Arbeidervern er under enhver omstendighet nødvendig.

Silikose forekommer blant arbeidere i flere yrker. Av den grunn er en felles opptrøden på bredest mulig front nødvendig.

Forbundet bør rette henvendelse til Arbeidernes faglige Landsorganisasjon om å oppta arbeidet med å få saken fremmet snarest mulig og da i samarbeid med de interesserte forbund.

Det er allerede ved lov bestemt at silikose er å anse som yrkes sykdom, som med hensyn til skadebot stilles likt med bedrifts-

ulykker. Dette er et skritt på veien, men ikke nok. Spesielt bør satsene for skadebot revideres.

*I henhold til foranstående innbydes landsmøtet til å fatte følgende vedtak:*

«Arbeidernes faglige Landsorganisasjon anmodes om snarest mulig å medvirke til at Lov om Arbeidervern og lov om Industriarbeidertrygd opptas til revisjon og gis bestemmelser som sikrer arbeidere der beskjeftiges i virksomheter hvor fare for silikose forekommer den størst mulige beskyttelse og sikrer angrepne arbeidere forsvarlig økonomisk støtte gjennom syke- og ulykkestrygd.»

Doktor *Arne Bruusgaard*: Silikosen er den viktigste støvsykdom. Den framkalles ved innånding av fint steinstøv eller annet kiselholdig støv. Farligst er fri kiselsyre slik den forekommer f. eks. i kvarts. Plante- og dyrisk støv, kalk, gips, sement, kullstøv m. fl. støvsorter, som inneholder lite eller intet kiselsyre, framkaller ikke silikose selv om mange av disse støvsorter kan være ubehagelige nok. Det yrke som leder når det gjelder støvlunger eller silikose er formerne, støperiarbeiderne, slipere, pussere og sandblåsere. Der var det i fjor bortimot nære 600 tilfelle. Heldigvis har sykdommen for det meste et godartet forløp. Som en god nr. 2 kom gruvearbeiderne med 467 tilfelle, porselensarbeidere med 172, chamottearbeidere med 78, smelteverksarbeidere 74, tunnelarbeidere med 35, arbeidere i kvarts- og feltspattbrudd og møller 21, steinhoggere 15 osv. Tar en for seg gruvearbeiderne og tar i betraktning de som arbeider under dagen og hvor en regner med ca. 2 000 arbeidere som arbeider under dagen, vil det med andre ord si ca. 25 prosent eller at hver 4. mann er angrepet. Det er å frykte for at når vi får det endelige resultat av den påtenkte systematiske undersøkelse vil en komme opp i et større antall. Det vi i dag er belastet med er resultatet av gamle synder kan en si. Men først når en får resultatet av nevnte undersøkelse kan en virkelig få et bilde av forholdene i hele industrien. Vi hadde som en vet bestilt en silikosebil, som sto ferdig til utskipning den 9. april 1940, men endte sine dager i Det røde hav på vei til Russland for å settes inn i krigstjenesten der. En var den gang inne på en kombinasjon når det gjaldt bruken av denne bil, da det ikke var nok arbeid for den hele året bare med silikoseundersøkelser. En var i 1941 enig med B. V. L. om at alle nyansatte skulle undersøkes. Fra 1943 og til nå har jeg ikke fått innhentet materialet og derfor heller ikke arbeidet det. Men vi har henstilt til bergverkene om å innsende materialet til oss til bearbeidelse, og vi vil da kunne meddele dette



gjennom deres tidsskrift. Det jeg ellers kan nevne er at en har opptatt arbeidet med støvkontroll. Opplysningsarbeidet er en meget viktig faktor i det forebyggende arbeid. Den medisinske forebyggelse tar dels sikte på legeundersøkelse av alle arbeidere som skal settes til arbeid i silikosefarlig yrke, dels regelmessig røntgenkontroll av dem som er beskjeftiget i slik arbeid. Vi har foreløpig bestemmelser om slik undersøkelse for gruver og støperier, men arbeidstilsynet kan også gi andre bedrifter pålegg om å utføre slike undersøkelser. Ved forundersøkelse utelukkes de som må antas å være lite skikket til støvarbeid, og ved kontrollundersøkelse får man dels oppdaget silikose på et tidlig stadium, og dels får en etter hvert kjennskap til den enkelte arbeidsplass og arbeidsprosess farlighetsgrad, som gir et godt grunnlag for det teknisk forebyggende arbeid. Silikosen er som nevnt den viktigste støvsykdom. Den framkalles ved innånding av fint steinstøv eller annet kiselholdig støv. Vi har tatt opp et forslag fra B. V. L. om et eget silikosekontor. Vi hevdet at det måtte ligge inn under Arbeidstilsynet, samtidig som en må få en utvidelse av kontoret for en tvangsmessig kontroll for en rekke industriens vedkommende. Spørsmålet om en ny bil er også under behandling. Hva angår forslaget fra Bjørkåsen så er det opptatt forslag om en radikal endring for betalingen under slike tilfelle av nedsatt helse. Hittil har forholdet vært det at 100 prosent nedsatt arbeidsevne har gitt 1 200 kroner, og det er meningsløst lavt. Jeg tror at de satser vil øke til 1800 kroner. Videre inneholder forslaget bestemmelser for dem som har fått sin arbeidsevne mer eller mindre nedsatt. Jeg hadde en konferanse med Inge Debes like før han døde om disse ting. Debes var som bekjent formann i den sosiallovkomité som skulle se på alle trygdeordninger og sosial forsorg i det hele. Jeg håper og tror at vi etter disse 5 år på ny skal kunne ta fatt med planmessighet når det gjelder disse yrkessykdommer og få det hele under kontroll.

*Johs. M. P. Ødegaard:* Jeg vil takke dr. Bruusgaard. Vi er klar over at disse okkupasjonsårene har bremsset på dette arbeid. Men vi noterer med tilfredshet at det foreligger utarbeidet momenter til forslag og at det offentlige har saken under behandling. Vi vil bar håpe at det ikke må ta altfor lang tid før det kommer fram til de myndigheter som kan avgjøre saken. Når det gjelder Bjørkåsens forslag vil vi foreslå det oversendt til forbundsstyret. Vi mener at det riktigste i denne sak er å vedta representantskapets forslag.

*Ingdor Løkås:* Vi kommer aldri vekk fra støvplagen i gruvene. For så vidt går det ikke an å si at det er gamle synder i gruve-

industrien. Støvplagen vil alltid være der, under alle forhold. Særlig punkt 3 i vårt forslag anser vi meget viktig: «Minst én gang årlig til kontroll, der foretas av upartisk lege for å konstatere om der er oppstått støvfortetning eller silikoseforgiftning.» Vi hadde en som i 1935 ble erklært 100 prosent silikose. Neste år ble det satt til 75 prosent og noe senere døde han. Vi hadde et annet tilfelle hvor et medlem var regnet for 100 prosent angrepet, men siden er blitt erklært for frisk. Kan en virkelig bli frisk av silikose, når en er så sterkt angrepet? I alt har vi hatt 17 dødsfall, hvorav 14 skyldes silikose i forbindelse med tuberkulose. I alt hadde vi 67 tilfelle av silikose. Slike undersøkelser må foretas av upartiske leger. Vi har stilt direkte spørsmål til to leger om vedkommende som ble erklært frisk skulle begynne på samme arbeid igjen. Den ene sa ja, den annen nei. Så selv ikke der kan legevitenskapen være enig.

*Einar Schei:* Silikosen er en meget viktig sak for gruvearbeiderne. I Orkla har vi hatt atskillige tilfelle, særlig er dødsprosenten stor i vaskeriet. Det er et forholdsvis lett arbeid, de går år etter år og føler seg friske selv om de er angrepet og går ikke til lege før de plutselig føler seg tungtpustende, og når så vedkommende blir undersøkt viser det seg at han har 100 prosent silikose. Ofte er det tuberkulose som slutter seg til silikosen. For gruvens vedkommende er forholdene atskillig bedre. Også der har vi døde og flere av silikose, men verst er det i vaskeriet. Vi har hatt krav fremme for Bolaget om at samtlige arbeidere i vaskeriet skulle sendes til Ringvold sanatorium til undersøkelse. Det ble til en viss grad sabotert, alle ble ikke undersøkt. Jeg er enig i de tre punkter i Bjørkåsens forslag. Jeg anbefaler også representantskapets innstilling.

*Dr. Bruusgaard:* Spørsmålet om undersøkelse hvert år av silikose tilfelle — kan kanskje være nødvendig enkelte steder. Men jeg er ellers redd for at det lett kan bli en papirmølle. Sykdommen utvikler seg ikke så hurtig. Etter en arbeidsperiode av fem år kunne det nok være behov for en nærmere undersøkelse. Men samtlige nyansatte skal undersøkes. Når det gjelder invaliditetsgraden for silikose er det Rikstrygdeverket som bestemmer den og ikke Arbeidstilsynet. Hvor mange leger tror dere kjente til silikosen f. eks. i 1930—35. Det er derfor ikke noe å forbauses over at en fikk invaliditeten nedsatt fra 100 til 75 og så til 50 prosent. Det skyldes ubekjennskap til sykdommen. Den sikreste måte å konstatere silikose på er ved røntgen, men heller ikke det er nok. En ser ikke derav hvor langt sykdommen er kommet.

Møtet hevet.



**Ettermiddagsmøtet onsdag den 28. november.**Ordstyrere: *Thorstensen*. — *Moljord*.

Protokollen fra formiddagsmøtet referertes og godkjentes uten bemerkninger.

**Fortsatt behandling av silikosespørsmålet.**

*Birger Bækkevold*: Jeg er av de uheldige som har vært silikoseforgiftet. Jeg ble røntgenfotografert i 1941 og fikk henstilling fra legen om å slutte i arbeidet. Jeg hadde da arbeidet i et pukkverk i 20 år. Jeg kom inn på verksted, men der var det liten plass og det var dårlig og manglet den hygiene som må til. Vi har hatt fabrikktilsynet til stede, men intet er blitt foretatt. Det skulle vel la seg gjøre å få noen kontrollorganer som kunne slå i bordet til den slags verksteder. Veiarbeiderne burde ha noen folk som reiste rundt og inspiserte brakker og verksteder.

*Ole Beck*: Det finnes neppe noen industri hvor det private initiativ er kommet slik i vanry som gruvene. Det er etter hvert blitt det yrke som ingen vil søke seg hen til. Forholdene er nær sagt kriminelle. En bor i brakker som for lengst skulle være kondemnert og de som arbeider under dagen er mange merket av silikose. Bruusgaard sa at det var 25 prosent, men det er nok langt flere. Ved vår gruve har vi 40 mann som er merket av silikose, så der er det 40 prosent av arbeidsstokken som er angrepet, og jeg tror at det er slik overalt. Jeg tror nok at de fleste norske leger er upartiske, men de mangler bedømmelsesevne overfor denne sykdom, så det er ikke noe merkverdig i at arbeiderne er mistenksomme overfor legene og deres avgjørelser. Det er også vanskelig for en lege i dag å si hvor meget en arbeider som har fått silikose har fått sin arbeidsevne nedsatt som følge herav. En 100 prosent invalid får 110 kroner i måneden. Skulle de eldre og erfarne gruvearbeidere si sin mening til ungdommen så var det: ta arbeid hvor som helst, bare ikke i gruvene. Jeg er enig med representantskapet i at saken oversendes Landsorganisasjonen og at denne tar opp saken i hele sin bredde. Når det gjelder den erstatning de får så ligger den 50 år tilbake i tiden. Grunnsatsene for invaliditet må heves og jeg vil foreslå:

«Landsmøtet henstiller til regjeringen å foranledige at det dyrtidstillegg som er gjort gjeldende for industriarbeiderne etter 8. mai i år, også blir gjort gjeldende for samme tidsrom for de skadede som hører inn under Rikstrygdeverket.»

*Hilmar Antonsen* fikk permisjon fra torsdagens møte da han skulle møte som domsmann på Lillestrøm.

*Johs. Sørensen*: Med hensyn til punkt 3 i Bjørkåsens forslag om upartisk lege så er jeg enig i det. Bedriftens lege kan ha den oppfatning at det ikke er så farlig med arbeidet. Vi fikk gjennomført for silikosesmittede arbeidere, at de ble overført til annet og bedre arbeid. Kontrollegen erklærte at det var 6 som hadde silikose, trygdeverket fikk det til at det bare var de 4 som hadde silikose. Hvordan kan det være at den ene lege erklærer alle 6 for silikoseforgiftet, mens trygden sier noe annet? Vi må reise krav til bedriftene om kontroll av arbeiderne som arbeidet når det gjelder støvsykdommene.

*Strek* ble satt.

*J. B. Johansen*: Dette er en av de viktigste saker vi behandler. Undersøkelsene av gruvearbeiderne har vært dårlig. Under krigen ble det foretatt undersøkelse av 12 mann. De skulle reise av sted en søndag for å bli undersøkt, men det ville ikke arbeiderne. De ville reise en hverdag og ville ha betaling. Det ville ikke bedriften gå med på, og det ble ikke noe av undersøkelsene. Så var det med hensyn til understøttelsen som silikosepasienter får. Når de f. eks. kommer på utarbeid har de ofte vanskelig for å klare seg med den fortjeneste de får. De fortsetter derfor heller med å arbeide under dagen for derved å få noe mer fortjeneste. Jeg anbefaler representantskapets forslag.

*Anders Egeland*: Silikosespørsmålet er viktig for alle; for dem som i dag er beskjeftiget i gruveindustrien og også for nyrekrutteringen til denne. Det er riktig at det er vanskelig å få ungdommen med i gruvearbeidet. Vi kan risikere at det blir mangel på arbeidere i gruveindustrien. Hos oss er det konstatert 66 tilfelle, og det er vel noen flere tilfelle enn det Bruusgaard nevnte. 5 av 8 arbeidere hos oss hadde i løpet av noen år silikose i 2ten grad. Disse som har fått arbeidsevnen nedsatt på denne måte, må kunne hjelpes straks, slik at de får større understøttelse.

*Ingdor Løkås*: Vi kjemper ikke bare for gruvearbeiderne, men også for de andre yrker når det gjelder denne sak.

*Laurits Eliassen*: For Sør-Varanger er denne sak av den aller største viktighet. Vi har arbeidet under den mest reaksjonære bedriftsledelse i landet. Under de sletteste arbeidsforhold har en måttet bryte malmen fram. En kan ha vannboring og tørrboring i samme tunnel. Det blir på den måte aldri støvfritt. Når en kommer ut fra pukkverket er en helt dekket av støv. Jeg vil



støtte Bjørkåsens forslag. Jeg vil også henlede forbundsstyrets oppmerksomhet på forholdene i Sør-Varanger. Avdelingen var liten til å begynne med, men teller i dag henimot 300 medlemmer.

*Karl Bottenvand:* Når det gjelder denne yrkessykdom så er det ikke mer enn naturlig at gruvearbeiderne stiller krav samtidig med dem som ellers arbeider i bergverkene. En må søke å begrense sykdommen. Sulitjelma har ikke hatt noen planmessig undersøkelse. Det dør år om annet flere av silikose, men det er bare de som blir hardt angrepet som søker lege og på den måte får konstateret at de har silikose. Men det er sikkert mange av dem som er døde som har hatt silikose. Alle de som ikke føler seg syke fortsetter til de stuper. Det bør etableres kontroll iallfall 2net hvert år. En bør vedta noe derom så også Landsorganisasjonen har en pekepinn. Jeg vil henstille til Bjørkåsen å forandre sitt forslag til 2net hvert år.

*Anders Olafsen:* Det var interessant å høre Bruusgaards utredning her. Gruvearbeiderne begynner ikke med en gang de kommer i gruen med minering og den slags arbeid. Det er gjerne de eldre arbeidere som står med det arbeid, og derfor kan de fleste silikose tilfelle påvises blant de eldre arbeidere. Slik som det har vært hittil, har undersøkelsene vært vilkårlige. Vi har også sett at mange av dem som har fått konstateret silikose har fortsatt å arbeide i gruen. De er ikke blitt satt til noe lettere arbeid i dagen. Det er ikke så få tilfelle konstateret hos oss, men vi har sikkert mange som ikke er kommet fram fordi de ikke har latt seg undersøke. De frykter dommen: at det er silikose. Det er talt om røntgenundersøkelse hvert år, det må bli ganske bra med 2net hvert år. Kunne en så få det til at disse arbeidere kunne falle tilbake til noe lettere arbeid så ville heller ikke arbeiderne være så redde for å la seg undersøke.

*Johs. M. P. Ødegaard:* Etter konferanse med representanter for Bjørkåsen er vi blitt enige om en annen innledning på representantskapets forslag. Vi foreslår:

«I henhold til foranstående og under henvisning til forslag fra Bjørkåsen Gruvearbeiderforening innbys landsmøtet til å fatte følgende vedtak:

«Arbeidernes faglige Landsorganisasjon anmodes om snarest mulig å medvirke til at Lov om Arbeidervern og Lov om Industriarbeidertrygd opptas til revisjon og gis bestemmelser som sikrer arbeidere der beskjeftiges i virksomheter hvor fare for silikose forekommer, den størst mulige beskyttelse og sikrer angrepne ar-

beidere forsvarlig økonomisk støtte gjennom syke- og ulykkes-trygd.»

Dermed skulle Bjørkåsens forslag være unødvendig. I den innledning som foreslås ligger at Bjørkåsens forslag oversendes forbundsstyret.

*Votering:* Ødegårds forslag ble enstemmig vedtatt. Ole Becks forslag ble likeledes enstemmig vedtatt.

#### Punkt 4 a) Eget gruvearbeiderforbund.

*Ordstyrer:* Det er kommet henstilling fra gruvearbeidernes representanter om å ta opp saken om eget gruvearbeiderforbund, idet enkelte av de svenske gjester antagelig skal reise og gjerne vil overvære den sak.

*Votering:* Enstemmig besluttet saken tatt opp til behandling.

*Foldalens Grubearbeiderforening, avd. 51, foreslo:*

*Ad opprettelse av eget gruvearbeiderforbund.*

1. Er den komité som ble nedsatt på forrige landsmøte for å utrede spørsmålet om dannelse av eget gruvearbeiderforbund kommet så langt i sitt arbeid at saken kan drøftes av dette landsmøtet?
2. Hvis ikke vil komiteens arbeid bli påskynnet slik at saken eventuelt kan sendes foreningene til behandling og uttalelse så snart som mulig, og at representantskapet på grunnlag herav kan treffe avgjørelse om det er nødvendig å innkalle et ekstraordinært møte av representanter for gruvearbeiderne til behandling av saken.

*Fra representantskapet:*

Landsmøtet 1938 fattet etter forslag fra Foldal Grubearbeiderforening følgende vedtak:

1. Landsmøtet nedsetter en komité på 5 medlemmer som får i oppdrag å utrede spørsmålet om eget forbund for gruveindustrien. Sekretariatet anmodes om å oppnevne et medlem som tiltrer denne komité.
2. Spørsmålet forelegges gruveindustriens medlemmer til behandling.
3. Komiteens utredning og avdelingenes behandling av saken behandles av representantskapet, som fremlegger innstilling i spørsmålet for førstkommende landsmøte og Landsorganisasjonen.



Komiteen ble bestående av: Jøhs. M. P. Ødegård, Simon Simonsen, Peder O. Moan, Hilmar Antonsen og Birger Eriksen.

I følge forbundsloven skulle landsmøtet ha vært avholdt i 1941. Representantskapet fattet vedtak om, på grunn av krigssituasjonen, at landsmøtet skulle utsettes til 1942, idet en antok at det da eventuelt var bedre muligheter for avholdelse av landsmøtet og en hadde også et stille håp om at krigen til den tid muligens var avsluttet.

Spørsmålet eget gruvearbeiderforbund har heller ikke kunnet la seg utrede tidligere, av samme grunn. Imidlertid må vedtaket av 1938 forstås på den måte at saken skulle forelegges førstkommande landsmøte.

Når saken nå forelegges på den måte som det skjer skal vi gi en nærmere begrunnelse herfor.

I årene etter forrige verdenskrig og fram til 1938 har det foregått en jevn utvikling innen arbeidslivet og det har på mange områder stabilisert seg ganske bra, således også innen gruveindustrien.

Utviklingen innen forbundet har også fulgt samme linje med stadig jevn tilvekst av medlemmer. På det tidspunkt utgjorde medlemsantallet ved gruvene en forholdsvis mindre del av forbundets samlede medlemsantall, men var dog så betydelig, at med en utskillelse av dette antall medlemmer ville det allikevel medføre en følbar svekkelse av forbundet, og som følge herav er en blitt nødt til å ta spørsmålet om omorganiseringen av forbundet opp til utredning i sin fulle bredde.

Situasjonen under krigen utviklet seg imidlertid på den måte at det hele ble løst og usammenhengende.

Etter krigens avslutning i mai d. å. inntrådte en stor krise innen gruveindustrien her i landet. Samtlige bedrifter ble nødt til å foreta store innskrenkninger i arbeidsstyrken og på enkelte steder inntrådte det hel arbeidsstans.

Organisasjonen var også i mer eller mindre oppløsning, så det ble et stort arbeid å få forbundet noenlunde konsolidert igjen, hvilket ennå på dette tidspunkt ikke er lyktes i tilfredsstillende grad.

Disse omstendigheter er av avgjørende betydning når det er spørsmål om dannelse av et eget forbund for gruvearbeiderne.

Spørsmålet var under krigen også reist av N.S.-ledelsen i Landsorganisasjonen og forbundet. Resultatet av disse forsøk er kjent.

Med Tysklands nederlag i krigen bortfalt den norske gruve-

industri vesentlige avtager. Tyskland har nemlig i årrekker vært den største avtager, og det er et stort spørsmål om dette forhold vil komme til å inntreffe igjen i overskuelig framtid. En må derfor regne med at det vil ta tid før gruveindustrien kan komme opp igjen på samme høyde som den var umiddelbart før krigen. Bedriftene må skaffe seg nye eksportmarkeder, og det må en regne med vil ta muligens lang tid.

Som følge av disse forhold må det antas at en større del av de arbeidere som har hatt sin vanlige beskjeftigelse i gruveindustrien må søke beskjeftigelse på andre arbeidsområder.

I de nærmeste år før krigen regnet en med at gruveindustrien beskjeftiget 6 000—6 500 arbeidere, under krigen noe mere. I dag er det ikke mulig å ha noen formening om når arbeidsforholdene innen denne industri kan stabiliseres og komme opp i så vidt stor beskjeftigelse at det kan danne et holdbart grunnlag for dannelse av et eget forbund.

Representantskapet er derfor av den oppfatning at dannelsen av et eget gruvearbeiderforbund for tiden ikke er aktuelt.

*Ole Beck:* Da Foldalens Grubearbeiderforening reiste denne sak på forrige landsmøte var det ingen tvil om at gruvearbeiderne ville løse saken om et eget forbund. En var selvsagt ikke begeistret for å skille lag, men det ble vedtatt å nedsette en komité til å behandle saken og forelegge den for dette landsmøte. Jeg fant det beklagelig da jeg så representantskapets uttalelse om at saken i dag ikke var aktuell, men jeg innrømmer dog at jeg forstår det bedre i dag. Men at saken har tapt sin aktualitet forstår jeg ikke. Det er vanskelighetene i gruveindustrien som gjør at det ikke er aktuelt etter representantskaps mening. En ting vet vi imidlertid, at behovet for gruveindustriens produkter er til stede selv om Tyskland er brutt sammen. Men en er selvsagt avhengig av andre markeder. Lars Evensen ga et mørkt bilde av forholdene, men han betegnet det som en overgang. Et jernverk her i landet vil f. eks. få stor betydning så selv om gruvearbeiderne i dag er svake og tallmessig ikke så mange, så vil det likevel være riktig å få et eget forbund. Det er også i overensstemmelse med fagkongressens retningslinjer. Gruveindustrien er en særindustri og har en rekke særinteresser å vareta, som det ikke er riktig i framtiden å koble sammen med vei- og anleggsarbeiderne. Spørsmålet om å få gruvearbeidet anerkjent som fag er et spørsmål som i mange år har vært drøftet og som må reises og løses. I den forbindelse må en se på yrkesopplæringen. Vi har spørsmålet om en pensjonsordning, vi har boligproblemet og vi har en



rekke sanitære og hygieniske krav som må løses. Dette må ikke oppfattes som noen kritikk mot gruvearbeidernes representant i forbundsledelsen — formannen — han har vært en utmerket mann, som har utført et overmenneskelig arbeid for gruveindustrien og de som har hatt sin sysselsettelse der. At spørsmålet i dag om et eget forbund står vanskeligere enn i 1938 er riktig og tiden ligger ikke så godt til rette for en slik sak. Men personlig mener jeg at landsmøtets vedtak av 1938 må følges og at landsmøtet her må vedta det, men saken må utskytes inntil videre. Gruvearbeiderne er av den oppfatning at den løsning som i dag kunne være en ordning for oss, ville være at vi i forbundet fikk en egen avdeling for gruvearbeidernes saker og interesser. Å være forbundets formann er så krevende arbeid i et så stort forbund som vårt og vi ser at det stadig melder seg nye arbeidsoppgaver. Hvis det kunne aksepteres en slik ordning, at forbundet ble satt i stand til å vie gruverne mer interesse, så tror jeg gruvearbeiderne vil være tjent med det foreløpig. Jeg vil foreslå:

1. Landsmøtet gjentar det på landsmøtet i 1938 fattede vedtak om å utrede spørsmålet om opprettelse av eget gruvearbeiderforbund.
2. Da den på landsmøtet i 1938 valgte komité er blitt delvis defekt, blir komiteen å rekonstruere.  
Forslag til komité fremlegges av valgkomiteen.
3. Da spørsmålet om et eget gruvearbeiderforbund for tiden ikke kan løses, og ut fra det syn at forbundets formann ikke skal stå som representant for noen enkelt gruppe, er landsmøtet enig i at det ved forbundskontoret opprettes et eget kontor for gruveindustrien, som ledes av en valgt tillitsmann for gruvearbeiderne.

Dette går gruvearbeiderne inn for og vi håper at veiarbeiderne og anleggsarbeiderne likeledes vil gå inn for det. I tilknytning hertil vil jeg si når vi nå først er inne på gruveindustrien, at det er ingen industri som er så stedmoderlig behandlet når det gjelder de rent samfunnsmessige hensyn som knytter seg til en slik industri.

*Johs. M. P. Ødegård:* Representantskapets framlegg er selv sagt ikke slik ment at spørsmålet ikke er aktuelt lenger. Det en sier i konklusjonen er at det *for tiden* ikke er aktuelt. Og det er sikkert også alle klar over, også gruvearbeiderne og deres repre-

sentanter, slik som denne industri står i dag. Stillingen var den i fredstid som i ufredstid at det var det tyske marked som var avtager. Nærmere 80 prosent av alle bergverksprodukter gikk til Tyskland, og under krigen var det 100 prosent. Denne forbindelse falt helt vekk ved krigens opphør og Norge har ikke andre oversjøiske markeder. Det er produktets art som var så spesiell at det ikke var lett å finne andre avtagere enn Tyskland. Når det gjelder oppbyggingen av bergverksindustrien så vil selvsagt også forbundet bli engasjert i den sak. Det er imidlertid ikke bare gruveindustrien som er deprimert etter krigen. Men hva det gjelder om for oss er å finne fram til en linje som bygger på fredlige forhold. Beck var inne på at gruveindustrien var vist liten oppmerksomhet på alle hold. Sagbruksindustrien er den eldste i landet, dernest kommer gruveindustrien, som kan regnes tilbake til for 300 år siden. Vi har ennå gruver som har eksistert i 300 år. Staten er innehaver av hundrevis av gruveanvisninger, men Staten har ikke gjort noe for å undersøke disse og absolutt intet gjort for å få i stand noen drift ved disse. Vi hadde bergmesterne i sin tid og som jeg vil betegne som det tekniske politi, en institusjon som er svekket betydelig i de senere år. Forbundet har gjort mange henvendelser i så måte om at denne institusjon ikke måtte svekkes. Det var tidligere 2 fagkyndige innenfor alle bergverksdistrikter. Men ettersom det ble vakanse innen bergverksindustrien så ble det ikke antatt nye, men distriktet ble tillagt nærmeste bergverksdistrikt. For en del år siden var det en slik bergverksmesterstilling som skulle oppheves. Samme dag saken skulle behandles i Stortinget, gikk jeg dit og framholdt til flere representanter at vi var ikke enig i at bergverksmesterstillingen skulle oppheves for til slutt å forsvinne helt. Saken ble sendt tilbake til komiteen og det kom en ny innstilling om at stillingen ikke skulle oppheves, men den skulle foreløpig ikke ansettes. Jeg tror ikke jeg tar feil når jeg sier at vi nærmer oss bortimot 30 000 mennesker som lever av denne industri, og ser en så videre på nasjonalinntektene så går det inn om lag 60 millioner kroner pr. år og det skulle etter våre forhold bety noe. Jeg er av dem som tror at bergverkene har en framtid for seg, men det vil ta noen tid. Jeg er imidlertid ikke et øyeblikk i tvil om at den vil få betydning. Jernverkssaken vil spille en stor rolle og vil stabilisere forholdet. Det kan for øvrig være andre problemer som står i lignende forhold som denne industri. Vi har svovelkis og annet som kan tenkes foredlet innenfor landets grenser. Vi har Orkla



Metall, hvor det kan tenkes ennå mer foredling enn hittil. Tiden er nå inne til å ta opp disse saker. Jeg har sagt fra til gruvearbeidernes representanter at jeg er enig i at landsmøtets vedtak av 1938 må stå ved makt og at en må få et eget forbund. Det er selvsagt ikke fordi en er misfornøyd med kameratskapet med de andre grupper i forbundet. Når Beck foreslår en ny mann i forbundet til dette spesielle arbeid, så er jeg enig i det. Forbundets formann vil i den kommende tid få mange arbeidsoppgaver som kanskje ikke så direkte har med forbundets vanlige arbeid å gjøre, men er like nødvendig for det. Etter frigjøringen er jeg oppnevnt som suppleant i det økonomiske samordningsråd, og formannen for dette har funnet det nødvendig å innkalle både representanter og alle varamenn, og det er allerede mange forslag som er utarbeidet som stabilisering av prisene, valutaspørsmålet etc. Videre er jeg oppnevnt som medlem av Norges Eksportråd, og etter det arbeidsprogram den institusjon har så tror jeg en må regne med atskillige dagsverk der. Men der er det nødvendig at arbeiderne er representert. Dette utvalg har som sitt spesielle arbeid å behandle alt som har med eksport å gjøre og hvor også bergverkene er en faktor. Hvis det skulle vise seg at jeg ikke fortsatt blir forbundets formann, vil jeg forelegge nevnte institusjoner spørsmålet om jeg skal fortsette i disse verv. Det er nemlig slik at det er Arbeidsmandsforbundets formann som er med i disse institusjoner. Så den som blir forbundets formann får atskillig arbeid utenfor forbundet. Vi har videre yrkesopplæringen, vi har yrkes sykdommene, oppgaver som også tar sin tid. Det kan være spørsmål om samarbeid med andre arbeidsplasser, så de som av helsebredshensyn må søke seg en annen arbeidsplass kommer lettere til. Det er arbeidsoppgaver nok. I dag kan det gå, men ved en utvidet framgang i industrien så vil det for hver dag bli vanskeligere. Jeg tror derfor det er grunn til for landsmøtet å overveie med velvilje Becks forslag om en tillitsmann for gruvene ved forbundskontoret. En ting til vil jeg nevne, det angår ikke bare gruvens interesser, men hvis det er så at en ønsker at jeg skal fortsette så er det nødvendig å få med yngre krefter i forbundsledelsen. Det jeg har nevnt om det framtidige arbeid i forbundet begrenser seg ikke bare til gruveindustrien. Det samme vil melde seg for alle industrier, for alle de grupper vi har i vårt forbund. Vi har f. eks. utbyggingen av våre vannfall og elektrisitetsforsyningen. Der har vi også oppgaver. Vi har vei- og jernbanearbeider, det blir arbeidsoppgaver nok. Det blir noen travle arbeidsår framover. Det blir sikkert ikke noe overskudd av arbeidskraft i forbundet.

### Gjester tar avskjed. — Forbundets hederstegn utdeles.

*Ernst Falk:* Kamerater! På grunn av preserende arbeid hjemme er jeg nødt til å reise i kveld. Forbundets 50 års virksomhet kan en tydelig merke på mange ting, ikke minst på dette landsmøte. Det har vært en saklighet til stede og lagt en slik interesse i sakene at det lover godt for et framtidig arbeid. Vi har i alle år hatt et utmerket samarbeid i Skandinavia om det enn har vært avbrutt da Norge og Danmark var okkupert og Finland var i krig. Vi har dog likevel hatt muligheter for å opprettholde det skandinaviske samarbeid under okkupasjonsårene. Allerede i august måned i år kom vi sammen og neste møte vil bli lagt til Norge. I de nordiske land er industriforbundsformen gjennomført på forskjellig vis. I Danmark har en fortsatt fagforbundene. Norge sluttet seg til det skandinaviske samarbeid meget tidlig og det var Arbeidsmandsforbundet som førte an. Jeg kjenner til hva forbundets representanter har utført av arbeid i den skandinaviske gjensidighetskomité. Ikke minst i Norden står vi foran store oppgaver. Vi står kanskje overfor oppgaver som vi vil komme til å stå nokså fremmed for, men som vi likevel må ta stilling til og være med på. Jeg vil framføre min hjerteligste takk til forbundet for den store gjestevnligheit. Jeg ønsker til lykke med de 50 år som er gått og ønsker hell og framgang for forbundet i de år som kommer. (Bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* Sett ut fra vårt syn er det beklagelig at du allerede nå må reise fra oss. Jeg vil imidlertid på landsmøtets og forbundets vegne takke Falk for at han har fått tid til å være til stede ved vårt landsmøte. Jeg ber ham ta med en hilsen og takk til våre kamerater i Svenska Grov- og Fabrikarbetareförbundet. Det har alltid vært et godt samarbeid oss imellom, som ofte har gitt seg positive utslag og vi har lært ikke så litet av våre samarbeidende organisasjoner i Sverige og som vi for vår del har kunnet utnytte overfor våre egne arbeidsgivere. Vi har alltid møtt stor forståelse og positiv hjelp. Jeg håper derfor at det vil være dem et minne at de har vært til stede ved vårt 50 årsjubileum, en begivenhet vi for vår del vil sørge kommer med i vår historie. Forbundsstyret er blitt enig om å overrekke dem en liten gjenstand som et mer personlig minne om denne begivenhet. Vi vil gi dem det hederstegn som vi utdeler til våre medlemmer etter 25 års medlemskap. (Formannen fester derpå forbundets hederstegn på hver enkelt av de danske og svenske gjester) og slutter med følgende: Jeg vil be våre danske og svenske kamerater om så ofte som mulig å bære denne nål. (Langvarig bifall.)



*Ellen Henriksen:* Jeg vil på vegne av Kvinnelig Arbejderforbund i Danmark takke for disse dagers behagelige samvær. Det har oversteget mine dristigste forventninger. Takk allesammen. (Bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* Kvinnelig Arbejderforbund i Danmark er en gammel organisasjon bygget opp som et vanlig fagforbund og bestående av bare kvinner. Det er den eneste organisasjon i sitt slag i hele verden. De har en organisasjon som det ikke er maken til i verden. Jeg vil be representantene for Kvinnelig Arbejderforbund i Danmark om å overbringe våre hjerteligste hilsninger med de beste ønsker for framtiden. (Bifall.)

*Ernst Falk:* På de danske og svenske gjesters vegne vil jeg takke for den hedersbevisning som er gitt oss. Vi vil være stolte over å bære dette merket. (Livlig bifall.)

#### **Fortsatt behandling av eget gruvearbeiderforbund.**

*Ludvik Larsen:* Den sak Beck reiste og den måte han gjorde det på falt meg nokså merkelig. Jeg tok det som kritikk mot forbundets formann som hittil har hatt med gruvearbeidernes saker å gjøre. Men i konklusjonen hørte vi noe annet. Jeg satt igjen med følelsen av at det gjaldt å få fram en viss person. Men Ødegård har skjøttet sin dont vel så bra som andre. Det er ikke riktig å bruke den slags argumenter, at en ikke er blitt tilgodesett. Hvis Ødegård skulle finne på å legge opp så må selvsagt gruvearbeiderne ha en ny mann. Jeg synes det er et spill her.

*Emil Zakariassen:* Jeg for min del gratulerer gruvearbeiderne med en slik utvikling. Arbeidsmandsforbundet er moderforbundet og har opplært medlemmene i organisasjonsarbeid inntil de har kunnet stå på egne ben. Forbundet har fostret mange store selvstendige forbund. Jeg ser det som en framgang at gruppene blir så store at de kan stå på egne ben.

*J. B. Johansen:* Når det gjelder eget gruvearbeiderforbund så tror jeg at vi før eller senere må komme dit hen, og jeg vil derfor være enig i representantskapets forslag. Når det gjelder ansettelse av en mann for gruvearbeiderne ved forbundskontort så er det naturlig at de får en egen mann.

*Bernh. Bjånes:* Larsen var uklar. Jeg trodde en hadde lagt merke til hva formannen sa om det arbeid som forbundets formann nå har å skjøtte om. Jeg er på en bedrift hvor en holder på å snevre arbeiderne inn i et nett. Overingeniøren som vi hadde,

drev med tidsstudier. Han var anmeldt for landssvik. Nå holder han forelesninger ved Høyskolen i Trondheim. Jeg vil anbefale at vi får denne mann vi ber om ved forbundskontoret.

*Erik Gonås:* Om lag 11 000 gruvearbeidere står i dag i vårt forbund. Vårt forbund er dannet i 1905 og særlig etter år 1925 steg vårt medlemstall. Vi var 2 tillitsmenn fram til 1934, da måtte vi gå til å ansette en mann til. Når det gjelder selve industrien skulle en ha grunn til å tro at det vil bli noenlunde på samme måte hos oss som Ødegård var inne på når det gjaldt deres forhold. Vår formann er for nærværende oppnevnt som medlem av en komité som skal utarbeide nærmere regler for gruveindustrien, idet Staten eier halvparten i flere gruver.

*Alb. Karlsen:* Larsen angrep Beck sterkt for forslaget og den motivering han ga for dette. Jeg oppfattet det slik at landsmøtet skulle uttale seg for at en nedsatte den komité som landsmøtet i 1938 besluttet og så gjøre det arbeid som var forutsetningen den gang. Et annet spørsmål er om resultatet av komiteens arbeid kan bli at en går inn for et eget forbund. I dag skulle jeg anta, hvis ikke forholdene endret seg sterkt, at en neppe ville gå til dannelsen av eget forbund. Medlemstallet i dag vil bli for litet og et eventuelt nytt forbund vil av mange grunner komme til å arbeide tungt. Det er meddelt meg at en i dag neppe vil komme opp i mer enn 7 000 arbeidere og da må en regne med kvartsbrudd, glimmer, hyttedrift og andre.

*Anton Nilsen:* Jeg ble atskillig forbauset over å se at det var gruvearbeiderne som ville danne eget forbund. Jeg husker fra den gang jeg begynte i fagorganisasjonen og arbeidslivet, at det nettopp var gruvearbeiderne som ledet an i organisasjonsarbeidet og gjennom Norsk Arbeidsmandsforbund. Det er beklagelig å høre denne utvikling. Er det påkrevd så er det en annen sak. Men jeg tror ikke tiden er inne til dette. En må også se på den økonomiske side. Gruvearbeiderne har tilhørt de heltbetalende og det vil svekke Arbeidsmandsforbundet at de går ut, men selvsagt kan vi likevel ikke motsette oss det, hvis det er absolutt påkrevet. En taler om inntektene av bergverksindustrien og jeg vil i samband dermed minne om et gammelt ordtak: Norges fjell skal betale Norges gjeld.

*Ludvik Larsen:* Karlsen sier at Larsen har angrepet Berk, fordi han har kommet med et forslag om nedsettelse av en komité som landsmøtet vedtok enstemmig forrige gang. Det vet jo landsmøtets representanter at jeg ikke har gjort. Det vil det steno-



grafiske referat vise. Det er derfor mer enn merkelig måte hvorpå Karlsen kommer her.

*Votering:* Ole Becks forslag — punkt 1 og 2, ble enstemmig vedtatt. Punkt 3 ble vedtatt mot 13 stemmer.

*Ludvik Karlstad:* Landsmøtorepresentantene gir kr. 20.00 hver til Finnmark og Nord-Troms. Kasserer Lien trekker pengene og innbetaler dem. — Enstemmig vedtatt.

#### Fortsatt behandling av landssvikerne.

*Jensenius Jensen:* Vi har i Troms fylke ikke noe fast arbeid året gjennom. I min kommune arbeidet den største del av medlemmene ved et anlegg som ble nedlagt i og med krigen. En måtte således søke arbeid andre steder. Vi ble anmodet om å søke på Sørreisa og vi gjorde det. Det var imidlertid dårlig betaling og allerede på høsten ble vi oppsagt. Disse arbeidere hadde ikke noe å falle tilbake på. Oppsynsmennene søkte å sette i gang forskjellige opprydningsarbeider for hjelpe oss, men det var likevel for lite arbeid. Vi hadde møter. Når en skal etterforske slike arbeidere, så er det ikke farlig for riksadvokaten og andre advokater som har pengesekken å holde seg til. Men disse arbeidere hadde ikke annet å gjøre enn å søke etter arbeid for å opprettholde livet. Det vil være uriktig og urettferdig å straffe de som har tatt arbeid for å brødfø seg og sin familie. En skulle kanskje straffe disse i tillegg til alle de vanskeligheter en har hatt med tyskerne som tok våre boliger og fikk de befengt med utøy og annet.

*Strek* ble satt.

*Ordstyreren:* Valgkomiteen har møte i morgen klokken 9.

*Emil Zakariassen:* De som søkte seg over til tyskerarbeid må få seg en smekk. Visstnok er det mange ting det må tas hensyn til, men vi må ta et oppgjør. De som forlot arbeidet sitt for å berike seg. Vedtaket her kommer for sent. Mange av disse har nå blandet seg med befolkningen. Retningslinjene burde ha forelagt tidligere.

*Asbjørn Andersen* (til forretningsorden): På et tidligere tidspunkt i debatten ble det foreslått av Larsen at redaksjonskomiteen skulle utarbeide forslag og jeg vil henstille at det vedtas nå så redaksjonskomiteen kan arbeide med det.

*Votering:* Larsens forslag om å sende saken til redaksjonskomiteen ble enstemmig vedtatt.

Møtet hevet.

#### Formiddagsmøtet torsdag den 29. november.

Ordstyrere: Beck. — Jupskås.

Møtet ble satt og navneopprop foretatt.

Protokollen fra gårldagens ettermiddagsmøte referertes og godkjentes uten bemerkninger.

*Einar Wirak* fikk permisjon fra fredag på grunn av arbeid med kommunevalget.

#### Fordelingen av representantenes bidrag til Finnmark og Nord-Troms.

*Kr. Moljord:* I tilslutning til forslaget som ble vedtatt i går om en bevilgning av 20 kroner fra hver representant, vil jeg foreslå:

De av landsmøtorepresentantene bevilgede pengebeløp oversendes Finnmarks faglige Samorganisasjon til disposisjon.

*Votering:* Forslaget ble enstemmig vedtatt.

#### § 17. Forsikringskassen.

Fra redaksjons- og budsjettkomiteen forelå nå følgende:

I samsvar med landsmøtets vedtak har redaksjons- og budsjettkomiteen i fellesmøte behandlet de for landsmøtet framsatte forslag, og komiteene er enstemmig om å foreslå følgende som punkt 3 i forbundslovens § 17:

Dør et medlem som er berettiget etter nærværende lov, utbetales til medlemmets ektefelle, barn, foreldre eller andre slektninger som medlemmet ved sin død hadde å forsørge, eller den som hadde medlemmet til forsørgelse, en forsikringssum etter følgende tabell:

Etter minst	3 års medl.sk. og bet.	150 ord.merker	kr.	300.00
—«—	4	—«—	200	« 400.00
—«—	5	—«—	250	« 500.00
—«—	6	—«—	300	« 600.00
—«—	7	—«—	350	« 700.00
—«—	8	—«—	400	« 800.00
—«—	9	—«—	450	« 900.00
—«—	10	—«—	500	« 1000.00

Har avdøde ingen pårørende som foran nevnt, utbetales til den som hadde utgiftene ved begravelsen kr. 300.00 i begravelsesbidrag.

De øvrige punkter i representantskapets forslag til forandring i forbundslovens § 17 foreslås vedtatt.



## § 5.

Som punkt 3 i forbundslovens § 5 foreslår budsjettkomiteen og redaksjonskomiteen enstemmig følgende:

«Medlemmer som har fylt 60 år og som har vært medlem av Norsk Arbeidsmandsforbund i minst 20 år og har innbetalt 1000 ordinære kontingentmerker til forbundet, opptas som æresmedlemmer av forbundet og fritas for kontingent. Forutsetningen er dog at medlemskapet i Landsorganisasjonen ikke er avbrutt.

I sådanne tilfelle må medlemsbøkene innsendes til forbundets kontor og påføres bevitnelse herom.

Alle merker før 1. juli blir da regnet som ordinære, men etter 1. juli kan det ikke opparbeides rettigheter på F-merker.»

For øvrig tiltres representantskapets forslag vedrørende endringer i forbundslovens § 5.

*Lars Bergundhaugen:* Hvis jeg ikke har forstått feil så er det ingen andre forandringer enn at representantskapets vedtak av 1941 fortsatt skal gjelde. Jeg kan imidlertid ikke stemme for forslaget hvis ikke landsmøtets vedtak av 1938 skal gjelde inntil dette landsmøte. Når en oppfordrer medlemmene til ikke å betale kontingent, så må de ha rett til å få opparbeide seg sine rettigheter. Jeg har for min del ikke hørt noe om et illegalt forbund eller illegalt arbeid. Når vi ikke har hørt om det før får en virkelig holde oss unnskyldt. Det forslag jeg med flere innsendte inneholder ikke annet enn å overholde vedtaket av 1938 inntil dette landsmøte.

*Lars Bakken:* I 1940 da representantskapet var sammenkalt vet vi hvordan situasjonen var. Landet var delvis besatt og krigen fortsatte i landet. Hadde de allierte sendt flere tropper ville kampen ha blitt enda større og vårt forbund ville da sikkert ha mistet mange flere medlemmer. Det var enighet allerede da om å trekke vekk det økonomiske grunnlag for nazistene innen fagorganisasjonen og en nedsatte kontingenten fra kr. 1.35 til kr. 1.00 for heltbetalende medlemmer og tilsvarende for de halvtbetalende. Vi hadde allerede da en rekke medlemmer som hadde opparbeidet seg rettigheter i forsikringskassen og skulle noe skjedd ville kassen ikke ha klart det. Det var derfor ikke mulig å sette større forpliktelser til denne kasse den gang. Ingen skal fratras noen rettigheter. De rettigheter en hadde før krigen har en og så opparbeider en seg ytterligere rettigheter på det. I det rundskriv vi utsendte til de avdelinger vi hadde forbindelse med ble saken nærmere forklart. De avdelinger som hadde brutt forbin-

delsen med forbundet fant vi det ikke nødvendig å sende rundskrivet. Skrivet er inntatt i beretningen for det illegale arbeid.

En skal være oppmerksom på at forbundet har ikke andre inntekter enn kontingenten.

*Olaf Fors:* Jeg er forundret over at redaksjonskomiteen ikke har berørt punkt 2 i representantskapets innstilling og videre om dette skal ha tilbakevirkende kraft. Når det gjelder forsikringskassen så er det forbund som har opptil 25 øre i kontingent. Det forbund utsendte en henstilling til sine medlemmer om å betale de 25 øre. I vårt eget forbunds sirkulære het det at vi skulle betale minst mulig og medlemmene regnet da med at de kunne betale F-merker. Jeg opptar forslag om at F-merkene legges på 10 øre. Jeg opptar mitt tidligere forslag.

*Ole Våde:* Vi må se representantskapets vedtak ut fra den situasjon som forelå den gang. Det var umulig da å holde landsmøte og en så på den økonomiske stilling at forbundet ikke kunne makte å oppfylle sine forpliktelser. Jeg vil ikke klandre dem for det. Jeg ville tvertimot ha klandret dem hvis de ikke hadde gjort det. Jeg ser på denne sak ut fra forbundet som helhet og ikke ut fra hensynet til de enkelte medlemmers personlige forhold, at kassen skal klare sine forpliktelser i tiden framover. Det var i så måte interessant å høre revisor Møllers redegjørelse om hvordan det ville ha gått med kassen hvis en hadde fortsatt med kassen slik som den var tidligere. Vi har flere forbund som ikke gir rettigheter for F-merker. Ingen vil bli fratatt rettigheter, men en skal ikke ha noen rettigheter for den tid en ikke har betalt kontingent og det skulle da være innlysende for alle.

*Einar Holm:* Jeg vil ikke kritisere forbundsledelsen for at den gikk til dette skritt under krigen, men en blander svært meget sakene her. En må fastholde at det var krisebetont allerede i 1939. Vi må gå ut fra at når det nå blir arbeid for folk så vil det bli flere medlemmer og da vil forsikringskassen også bli styrket. Jeg betrakter derfor dette som den *negative* linje å løse saken på. Hvis forslaget fra redaksjonskomiteen blir vedtatt så må det ikke virke tilbake fra 1. juni 1940, men fra den tid landsmøtet bestemmer. Det tales om utsendte paroler. Det er ikke alle som bare setter seg ned og venter på paroler. Vi må tenke litt selv også. Den faglige samorganisasjons sekretær var til å begynne med også enig i at det beste var å holde organisasjonen sammen, men senere kom han til en annen oppfatning. Jeg vil ikke se bort fra parolen, men en skal også respektere medlemmenes opp-



fatning og den kan jo ha vært noe annerledes enn parolene. Jeg håper iallfall at dette ikke blir gjeldende før etter 1. januar.

*Adolf K. Lien:* Det forslag som foreligger fra redaksjonskomitéen går noe videre enn representantskapets innstilling. Det bygger på 50 ordinære merker i året i stedet for 52. Kassens ansvar økes dermed med 4 pst., men likevel vil jeg gå over til det. Det betyr at en kan ha 2 F.-merker i året og enda opparbeide seg fulle rettigheter. Men jeg må advare mot at en vedtar forslag som ytterligere belaster kassen. Representantskapet er høyeste myndighet mellom landsmøtene og det måtte standpunkt til dette. Skulle F.-merkene gitt adgang til opparbeidelse av rettigheter ville kassen gått konkurs. En må vise ansvar. Alle ansvarsbevisste medlemmer kan derfor ikke gå med på noe annet enn det redaksjonskomitéen foreslår. Når det gjelder æresmedlemsskap så må det ha konsekvenser også for disse. De to ting må nødvendigvis sees i sammenheng. Jeg anbefaler redaksjonskomitéens forslag. Det var en forglemmelse i 1940 at æresmedlemsskapet ikke var medtatt. I november 1940 ble det imidlertid opptatt og representantskapet henstilte til forbundsstyret å utarbeide forslag og det ble gjort og sendt representantskapets medlemmer til skriftlig votering. Det ble vedtatt at forskudd på forsikringsbeløpet kunne utbetales ved fylte 60 år for så vidt de var uten beskjeftigelse. Det måtte sendes Sosialdepartementet og det ba om å få en oversikt over kassens stilling. Vi fikk departementets godkjenning i 1941, men med det forbehold at § 17 punkt 3 måtte få følgende ordlyd:

«Medlemmer som har fylt 60 år og som har innbetalt 1040 ordinære merker kan få utbetalt kr. 500.00 som forskudd på forsikringsbeløpet. Før 1. juli 1940 blir i denne forbindelse også F.-merker å regne som ordinære.

Beløpet utbetales dog ikke dersom medlemmet har lønnet beskjeftigelse.»

Representantskapet sluttet seg til det. Med hensyn til spørsmålet om at okkupasjonstiden skulle godkjennes for opparbeidelse av rettigheter, må en være oppmerksom på Landsorganisasjonens vedtak. Jeg har foretatt en løs beregning over hvilken kontingent vi måtte ha, hvis vi skulle basere på F.-merkene. Vi måtte ha minst 40 øre hvis kassen skulle klare seg. Forkaster en redaksjonskomitéens forslag må en være forberedt på kontingentforhøyelse. Et landsmøte kan ikke vedta forslag som velter kassen over ende. Jeg håper derfor at en ser ansvarsbevisst på dette.

*Jørgen Aslesen, avd. 1,* foreslo:

Da man må gå ut fra at samtlige representanter er klar over forsikringskassens stilling, og det neppe kan fremkomme noe nytt under en fortsatt debatt, henstillés det til de inntegnede talere å frafalle ordet hvis de intet nytt har å komme med, så vi kan komme til avgjørelse i spørsmålet, da tiden ellers løper fra oss.

*Asbj. Andersen, avd. 102,* foreslo:

Det henstilles til det nye forbundsstyre om å finne en kontrollordning slik at medlemmene til enhver tid betaler den kontingent som svarer til utlønningen.

Spesielt må kontrollen med bruk av F.-merker gjøres effektiv.

*Johan Lien, avd. 190, Saltdal Arb.mannsforening,* foreslo:

Landsmøtet fatter vedtak om at «hvilende rett» og F.-merker under okkupasjonsårene ikke blir fratrukket opparbeidelse av æresmedlemsskap.

*B. Thunshelle, avd. 24,* foreslo:

Alle medlemmer erholder fulle rettigheter under okkupasjonen.

Forutsatt at forsikringskassen ikke kan dekke de løpende utgifter, bemyndiges forbundsstyret til å utlikne ekstrakontingent for å bringe kassen i balanse.

*Strek* ble satt.

*Emil Ødegård:* Da saken var oppe for et par dager siden uttalte jeg at den oversikt vi fikk over forsikringskassen var krisebetont. Det ble sagt nei. Jeg påstår fremdeles at det er slik. Arbeidsledigheten fra 1928 og fram til 1940 øvde sin innvirkning på kassen, idet det ble mange F.-merker. Men det skyldes ikke bare F.-merkene at kassens stilling er dårlig, det bunder dypere. Det er opplagt at ytelsene til kassen er for små. Jeg har tenkt at man for å skaffe kassen en kapital kunne utligne en ekstrakontingent, og jeg vil oppta forslag herom.

Det vil kunne bety om lag 200 000 kroner og det vil støtte kassen. Den vil da klare seg til neste landsmøte. Det forbauser meg at ikke dette kom opp på landsmøtet i 1938, idet en allerede da måtte være klar over at kassen ikke ville klare sine forpliktelser.

Da forslaget var fremmet etter at strek var satt kunne det ikke opptas.

*B. Thunshelle:* Jeg skal ikke komme inn på det lovlige eller



ulovlige i forbundets vedtak her. Med forslaget her vil vi gjøre det slik at æresmedlemmer fortsatt må holde sitt medlemskap i orden til de er 70 år for å kunne opparbeide seg rettigheter. Når det gjelder parolene så ble de stort sett fulgt. De som lojalt bøyde seg for disse paroler blir satt 5 år tilbake og det må være opplagt urettferdig. Derfor har jeg fremmet mitt forslag om at alle som hadde sitt medlemskap i orden til 9. april skal ha rett til å opparbeide sine rettigheter. Og jeg har anvist hvordan pengene skal skaffes. Forbundsstyret får bemyndigelse til ved ekstrakontingent å sørge for at kassen kommer i balanse. Jeg kan i denne forbindelse ikke forstå Lien at det skulle være uansvarlig å komme med slike forslag. Dette blir et tillegg til representantskapets innstilling.

18 talere var fremdeles inntegnet. Taletiden ble satt til 5 minutter.

*Birger Eriksen:* Jeg vil kort og godt si at alle disse mellomforslag tjener ingen interesser. Det er også umulig å komme fram til en helt rettferdig ordning. Enten må en vedta representantskapets innstilling eller oppheve det vedtak som representantskapet vedtok i 1940. Men da må en også være forberedt å gå til en kontingent av 40 øre til denne kasse.

*Emil Zakariassen:* Redaksjonskomitéens forslag er uten tvil det beste. En del har fulgt parolen om kontingentstreik, andre ikke. Vi må i dag avgjøre om F.-merkene heretter skal regnes for ordinære.

*Johan Lien:* Jeg vil ikke bestride det revisor Møller og hovedkassereren har sagt. Dertil savner jeg de nødvendige forutsetninger. Hvis de 45 pst. som betaler F.-merker går over til heltbetalende, så vil ikke inntekten for forsikringskassen bli større. Vi må forutsette etter forsikringseksperternes beregninger at det ikke blir noen endring ved det. Jeg forstår da ikke hensikten med redaksjonskomitéens forslag. Jeg kan forstå det hvis det er slik at en vil ramme de som betaler F.-merker for å få dem vekk fra F.-merkene. Men det måtte kunne gjøres på en smidigere måte. Når arbeidslivet nå kommer i gang vil de betale ordinære merker og det blir i det hele tatt mindre F.-merker. Det har vært svindel med F.-merkene, men vi må få en bedre kontroll med det. Jeg vil advare mot at en hodekuls vedtar redaksjonskomitéens forslag. Jeg vil anbefale at forbundsstyret enda en gang ser litt på dette.

*Joh. Skrede:* Det forbauser meg at man her kan hevde at en ikke har hørt noe om kontingentstreik. Iallfall kunne det vel

ikke være tvil lengre etter at Hansteen og Wikstrøm var skutt. Fra den tid besluttet jeg meg til ikke å betale kontingent lengre, koste hva det koste ville. At en ikke kan opparbeide seg rettigheter for denne periode er jeg enig i. Men jeg tenker på veiarbeiderne. Selv om vi får større bevilgninger til veiarbeid, så vil det bli lengre perioder vi går ledige. En skal være oppmerksom på de hundreder av sesongarbeidere.

*Nils Bakken:* De seneste landsmøter har alltid behandlet forsikringskassen, men med uvesentlige forandringer. Vi er nå kommet til det tidspunkt at vi må ta rev i seilene. Vi må ikke sette oss i den stilling at kassen ikke klarer sine forpliktelser. Jeg vil anbefale redaksjons- og budsjettkomitéens forslag. Det er det høyeste kassen kan tale.

*Olaf Fors:* Redaksjonskomitéens forslag går ut på 20 øres kontingentforhøyelse på ordinære merker og konsekvensen vil bli at F.-merkene blir helt fri. Mitt forslag går ut på 20 øre også for F.-merkene. På den måte kommer det enda mer i forsikringskassen.

*Kristian Moljord:* Jeg har hatt den tvilsomme ære å måtte se på de endringer som her måtte til. Vi har meget samvittighetsfullt behandlet denne sak under alle synsvinkler og det var ikke mulig å komme fram til annet enn det som her er fremlagt. Vi har sett tilfelle av at et medlem har innbetalt 50 kroner, men har fått 1000 kroner utbetalt. Er det noe sted en kan få slike renter for sine penger? Det vil være ansvarsløst å fortsette slik. Kassen vil bli sprenget og de som har betalt vil ikke kunne få sine forsikringsbeløp.

*Ørdstyrer:* F.-merkene blir bare til kontroll, de skal ikke betales.

*Hans Johnsen:* Vi skal ikke arbeide oss bakover. Vårt mål må være framover og oppover til bedre kår. Å stenge for F.-merkene her er et tilbakeskritt. Vi ser da heller framover enn tilbake på de år vi har gjennomlevd? Slik som stillingen nå er må vi rundt og hente medlemmene inn igjen i organisasjonen.

*M. Kristiansen:* Jeg representerer en forening hvor det var særlig vanskelige forhold under krigen. Vi hadde en nazistisk formann. Vi sluttet å betale og fikk hvilende rett. Jeg kan dog ikke ta ansvaret for å stemme for Thunshelles forslag. Jeg vil stemme for redaksjonskomitéens forslag og jeg mener at medlemmene vil forstå det.



*Kr. Morken:* Jeg var en tid medlem i Stavanger hvor en hadde en nazistisk formann og det var rimelig at det ble skulking i kontingentbetalingen. Men så vidt jeg kunne forstå ble det dog likevel innbetalt så noenlunde med kontingent. Det er ikke så farlig for oss eldre, men vi skal huske på de mange unge som vil komme til organisasjonen. Jeg kan ikke gå med på kontingentforhøyelse.

*Hans Paulsen:* Forsikringskassen har vært et smertensbarn. Før krigen hadde vi en lang arbeidsløshetsperiode, som ikke bedret forholdene. Jeg taler ikke for min syke mor, men jeg kan ikke være med på det foreliggende forslag. Det er en stor urettferdighet å gå fram slik når en under krigen ble oppfordret til ikke å betale sin fagforeningskontingent.

*Asbjørn Andersen:* Det virker nedslående når talere som Pergundhaugen, Thunshelle og andre går imot dette. Landsorganisasjonen har bestemt retningslinjene. En vil bli vanskelig stilt i agitasjonen hvis en skal gå ut fra at vi er en forsikringsinstitusjon. Vi vet vår oppgave med fagorganisasjonen. Det er riktig at vedtaket får tilbakevirkende kraft. I 1939 da faktisk talt alle var i arbeid så var det 43.23 pst. som betalte F.-merker. Slik kan det ikke fortsette. Thunshelles forslag er det mest nedslående i denne sak. Ansvarsløst. Først inneholder det fulle rettigheter og hvis ikke kassen klarer det skal det utlignes ekstrakontingent. Det er dødslinjen. Det er å gjøre oss til en forsikringsinstitusjon. Dette er oppgaver som ligger til samfunnet å ordne. For øvrig vil det på fagkongressen bli spørsmål om ensartede medlemsbøker og dermed vil også forsikringskassen bli opptatt.

*Votering:* Redaksjons- og budsjettkomitéens forslag til punkt 3 i § 17 ble vedtatt mot 9 stemmer. Punkt 2 i representantskapets innstilling (om 20 øre av hvert solgte merke til forsikringskassen) ble vedtatt mot 6 stemmer, som ble avgitt for Olaf Fors forslag. Punkt 7 i representantskapets forslag (om F.-merkens ugyldighet ved opparbeidelse av rettigheter) ble vedtatt med stort flertall mot Thunshelles forslag som oppnådde noen stemmer. Endelig ble redaksjons- og budsjettkomitéens forslag til punkt 3 i § 5 vedtatt mot 3 stemmer. Dermed bortfalt Johan Liens forslag. Asbjørn Andersens forslag ble enstemmig vedtatt.

#### **Gruvearbeidernes mann i forbundsledelsen.**

*Ordstyrer:* Valgkomitéen forespør om hva gruvearbeidernes oppfatning er med hensyn til deres eventuelle mann i forbundsledelsen. Forutsetningen var at forbundets formann ikke skulle

representere noen bestemt gruppe. Det skulle da være opplagt at en skal ha en spesiell mann fra gruvearbeiderne. Etter min mening skulle det ikke være noen misforståelse i så måte. Jeg går ut fra at landsmøtet er enig i denne fortolkning.

*J. P. Karlsrud:* Det var noe uklart det forslag Beck fremsette, og en skal også være oppmerksom på at det foreligger forslag om ansettelse av en reisesekretær. Av hensyn til valgkomitéens arbeid vil jeg foreslå at nærværende sak bringes fram til votering i formiddagsmøtet. Hvis det kan gjøres vil valgkomitéen kunne ha møte klokken 15.

*Ludvik Larsen:* Den fiksjon som nå kommer beviser at jeg hadde rett i går. Jeg er enig med dirigenten i at avgjørelsen i går er bindende for en 5. mann i forbundet.

*Adolf K. Lien:* Det er vedtatt 1 fastlønnet tillitsmann til ved forbundskontoret. Når det tales også om en reisesekretær så går det ikke an. Det kan ikke være nødvendig med 7 mann ved forbundskontoret. At en ansetter en mann til for at Ødegård kan ofre seg for hele forbundets administrasjon og ikke ha noen bestemt gruppe, er jeg enig i. En må huske at det ikke bare er dette med en lønning til, men det må da ansettes flere funksjonærer og det blir nødvendig med flere kontorlokaler.

*B. Thunshelle:* Jeg stemte for forslaget ut fra det at gruvearbeiderne skulle få sitt eget kontor og ikke ut fra det at de absolutt skulle få valgt en mann. Men jeg er ikke uenig i dirigentens oppfatning.

Dermed var det enighet om dirigentens oppfatning.

#### **Punkt 4 b) Ansettelse av reisesekretær.**

*Veiarbeidernes Industrigruppe i Akershus* foreslo:

Der ansettes en reisesekretær til å reorganisere forbundets avdelinger ved veiarbeidsdriften.

#### *Motivering:*

Da vi er bekjent med at organisasjonen blant veiarbeiderne er dårlig og at det i avdelingene ikke er i orden med kontingentinnbetalingen m. m. anser vi det nødvendig at det blir gjort noe for å få organisasjonen i orden igjen. Vi mener at en reisesekretær vil være den beste løsning.



*Fra representantskapet:*

Spørsmål opptas i forbindelse med valg av tillitsmenn.

*Johan Lien:* Etter avgjørelsen i går om at gruvearbeiderne skal få en mann ved forbundskontoret, finner jeg det ikke riktig å gå til ansettelse av nok en tillitsmann. De tillitsmenn som er ved forbundskontoret vil ved dette kunne få bedre høve til også å behandle veiarbeidernes saker. Jeg vil foreslå:

Landsmøtet bevilger kr. 5 000.00 som et minstebeløp pr. år til agitasjons- og opplysningsarbeid blant veiarbeiderne. Forbundsstyret bemyndiges til å bruke det bevilgede beløp på den mest hensiktsmessige og for veiarbeiderne mest gagnlige måte.

*Arne Horgen* fikk permisjon fra ettermiddagsmøtet.

*Anna Anthoni:* Jeg kan forstå kravet om en reisesekretær for veiarbeiderne. Vi kvinner er beskjedne og drister oss ikke ennå til å komme med forslag. Når det gjelder rengjøringskvinnene i byene, så står det dårlig til. Jeg hører at jeg er den eneste representant utenbys fra. Vi så i Bergen hvor underbetalt rengjøringskvinnene var. Det lyktes oss etter et iherlig arbeid å komme fram til 200 medlemmer. Men forbundet må selv om vi er beskjedne ta seg av våre saker. Forbundet må gjøre noe også for disse grupper. Vi vil ikke forlange noen reisesekretær, men vi mener at det fra dette landsmøte må gå ut et pålegg til samorganisasjonene om å agitere blant vask- og rengjøringskvinnene. Det er også menn som er opptatt med dette arbeid. Jeg vil foreslå:

Landsmøtet henstiller til samtlige samorganisasjoner om å få all kvinnelig vaskebetjening organisert i tilslutning til Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

*Olaf Heum:* Det var ikke stemning for å gå til ansettelse av reisesekretær. Vi mente det var funksjonærer nok i forbundet. Jeg var derfor i går også med i den beskjedne minoritet som mente at det ikke var nødvendig med en ny mann for gruvearbeiderne. Når forrige landsmøte vedtok å gå til ansettelse av en ny mann var det vel også ut fra hensynet til veiarbeidernes saker og interesser.

*Hans Skjauff:* Når det nå er blitt en mann til så vil det bli mer tid for de som er i forbundsledelsen til å behandle sakene. Jeg anbefaler bidrag til agitasjon.

*Birger Bækkevold:* Jeg kan ikke være med på en mann til. Jeg vil foreslå:

Forbundsstyret pålegges å reorganisere alle stedlige styrer for veiarbeiderne og at disse styrer får den nødvendige økonomiske støtte for å få organisert alle veiarbeidere i de respektive distrikter.

*Kr. Morken:* Jeg er fullstendig enig i at vi ikke kan gå til valg av den 7. mann i forbundet. Når vi nå får 6 mann så må en av dem kunne brukes også til organisering av veiarbeiderne og også når det gjelder anleggsarbeiderne. Vi bør likevel bevilge en sum til agitasjon og se å få orden i de stedlige styrer.

*Thv. Thorstensen:* Jeg vet ikke om de andre tillitsmenn ved kontoret er enig i hovedkassererens syn. Vi vet at det er vanskelig å få en tillitsmann til stede i avdelingene når vi ønsker det. Når det tales om utgiftene så vil jeg si at det ville nå være en dårlig reisesekretær hvis han ikke tjente opp sin lønn. Det er ikke for å forsvare eller ikke forslaget her om en ny mann, men når de tillitsmenn vi har, har så meget ledig tid, som kassereren uttaler, så går jeg ut fra at avdelingene utover også får besøk.

*Kasper Gullerud:* Når veiarbeidernes industrigruppes styre ble enig om å sende dette, var det fordi vi anså det nødvendig og påkrevd å gjøre noe. Jeg ser at representantskapet foreslår at det opptas i forbindelse med valg av tillitsmenn og jeg kunne ha gått inn for det, men saken synes meg nå noe uklar. Vi kan vel alle være enig om at den kontingent som i dag kasseres inn ikke står i forhold til medlemstallet. Ved siden herav kan en gå ut fra at en slik mann får mer enn nok å gjøre, det er arbeidsoppgaver nok. Det har vi allerede hørt om. Det vil nok vise seg økonomisk forsvarlig med en reisesekretær. Hadde saken kommet i den rekkefølge den står på dagsorden, så ville den sikkert blitt vedtatt, men i og med stillingen på forbundskontoret og at gruvearbeiderne skal ha en ny mann så kan en vel ikke vente at dette blir vedtatt. Ødegård og Henriksen vil kunne behandle gruvearbeidernes interesser fortsatt. Hensikten med vårt forslag var at reisesekretæren skulle arbeide for alle gruppr innen forbundet.

*P. A. Fugleberg:* Jeg har vært av den mening at det var nødvendig å få en reisesekretær for veiarbeiderne, men etter at vi allerede har fått 6 mann så finner jeg det uforsvarlig. De 6 må kunne klare også veiarbeidernes saker.

*Olaf Fors:* Det er beklagelig at ikke forbundet kan ansette en reisesekretær for veiarbeiderne. Arbeidsplassene ligger så spredt at det er høyst nødvendig. Det er også stadig nye arbeidere som



kommer på veianleggene og det er mer enn beklagelig at vi ikke kan få en mann til å reise rundt å reorganisere og stifte nye avdelinger. Hvis en ikke har råd til det, så er det naturligvis ikke noe å gjøre ved det. Men jeg vil støtte forslaget om reisesekretær og går det ikke så vil jeg være med på forslaget om bevilgning til agitasjon.

*Konrad Pedersen:* Både i 1935 og 1938 valgte vi inn en ny tillitsmann. Skal vi denne gang velge 2 nye tillitsmenn er jeg redd for at vi får en veldig kritikk når vi kommer tilbake til medlemmene. Det agitasjonsarbeid denne reisesekretær skal gjøre og får utført vil neppe heller stå i forhold til utgiftene. Jeg vil foreslå:

Landsmøtet anbefaler at veiarbeiderne søker å ordne sin agitasjonsvirksomhet i fellesskap med den samorganisasjon de tilhører, og om nødvendig med bistand av forbundets lønte sekretærer.

*Johan Skrede:* Ut fra veiarbeidernes syn mente jeg det var påkrevd å få en ny mann, men etter det vedtak som ble gjort i går, så kan jeg ikke anbefale en mann til. Vi veiarbeidere får denne gang bøye oss for den avgjørelse. Men ved neste landsmøte kan vi ikke la oss lure på denne måte, ved at gruvearbeiderne fikk lurt seg foran oss med sitt krav om en ny mann. Vi får ta vår lodd denne gang.

*Karl Edvardsen:* Det er allerede bestemt en ny mann i forbundet. Vi kan ikke nå gå til å ansette nok en ny mann. Det er medlemmene som skal betale kontingenten og dermed utgiftene. Vi har de lokale faglige samorganisasjoner, de skal også agitere.

*Strek* og 5 minutters taletid ble vedtatt for de etterfølgende talere.

*Frank Haugen:* Lien var inne på at han ikke forsto hvorfor det skulle være nok en tillitsmann ved forbundskontoret. Gruvearbeiderne forsto det. Veiarbeiderne forstår det også og at det er nødvendig. Veiarbeidernes avdelinger ligger mange steder nede og forholdene er jamt over vanskelige. Nå har en forslaget her om 5000 kroner til agitasjon. Det måtte vel da heller være bedre med en tillitsmann til. Det blir ikke stort mer for en tillitsmann. Når det sies at vi kan overlate noe av dette arbeid til samorganisasjonene så er det vel og bra, men de har også vanskeligheter å kjempe med. De har lite midler, det så jeg i Follo da jeg var med der som formann. Jeg tror en reisesekretær vil lønne seg og jeg tror forbundet som sådant vil tjene på det.

*Emil Zakariassen:* Jeg finner det helt unødvendig å velge en reisesekretær. Ethvert medlem i forbundet skal drive agitasjon. Kniper det for hardt så får forbundet skyte til noe for skoft. Men vi må hver på vår kant daglig være med i agitasjonen. Vi er for sløve.

*Ole Tangen:* Jeg er ikke imot ansettelse av en reisesekretær, men etter Liens uttalelser så er jeg enig i at vi rundt i de stedlige organisasjoner må gjøre vårt. Vi kan nemlig gjøre meget selv og derved hjelpe forbundet og spare på utgiftene.

*Edv. Hemli:* Vi kan ikke pålegge samorganisasjonene noe, slik som det framgår av Anthonis forslag. Men vi kan henstille til de og de vil sikkert da gå med på det. Jeg vil som tillitsmann i samorganisasjonen uttale at vi med glede vil gi den hjelp vi evner.

*Alb. Karlsen:* Som forholdene nå har utviklet seg går jeg ut fra at veiarbeiderne ikke opprettholder forslaget. Det er riktig som Lien sier at det vil være vanskelig bl. a. å få flere lokaler og en må dessuten ha mer kontorhjelpe. Når det gjelder nyorganisering så må de organiserte trekke de andre etter seg. Det vi trenger er en eller flere spesielt dyktige folk rundt i fylkene, hvis oppgave bl. a. kunne være å få gjort statens tariffer gjeldende også for herredsveiene. Vi må sørge for mer mobilitet der, spesielt i de nordlige fylker.

*Sig. Sagdal:* Vi burde ha kunnet se disse 2 spørsmål: en ny mann for gruvearbeiderne og en reisesekretær i sammenheng, men nå er det umulig. Men den tid de tillitsmenn vi nå får har til overs, må de anvende ute i distriktene for veiarbeiderne. Hensikten med en reisesekretær var for øvrig at han ikke bare skulle tjene en gruppes interesser men alle.

*Birger Bækkevold* anbefalte Johan Liens forslag.

*Votering:* Forslaget fra Veiarbeidernes Industrigruppe, Akershus, om ansettelse av reisesekretær, ble forkastet med stort flertall. Johan Liens forslag ble vedtatt med stort flertall. Konrad Pedersens forslag ble enstemmig vedtatt. Anthonis forslag ble enstemmig vedtatt.

Møtet hevet.



### Ettermiddagsmøtet torsdag den 29. november.

Ordstyrere: *Jupskås.* — *Moljord.*

Møtet ble satt presis klokken 15.

Protokollen fra formiddagens møte referertes og godkjentes med et par uvesentlige rettelser.

Et forslag fra *Ludvik Karlstad* som det ikke var votert over, ble tatt opp som første sak. Forslaget var følgende:

«Veiarbeiderne må komme på samme lønnsnivå som jernbanearbeiderne.»

*Votering:* Forslaget ble enstemmig vedtatt.

### Redaksjonskomiteens forslag vedrørende landssvikene.

*Johs. M. P. Ødegård:* På grunnlag av den diskusjon som foregikk om denne sak har redaksjonskomiteen blitt enig om følgende innstilling:

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte har behandlet fagorganisasjonens stilling til de arbeidere som frivillig har tatt arbeid på tyske anleggs- og arbeidsplasser under krigen, samt de som har sonet dom for medlemskap i Nasjonal Samling, og Landsmøtet vil som sin mening uttale:

«Der henstilles til Arbeidernes faglige Landsorganisasjon om å oppta saken til behandling og avgjørelse snarest, og at der gis bestemte retningslinjer som de enkelte forbund og underavdelinger har å holde seg til når der skal tas stilling til de enkelte tilfelle.

Til orientering for Landsorganisasjonen under behandling av saken skal framholdes at der bør søkes en ordning i konferanse mellom Landsorganisasjonen, forbundene og myndighetene, som gir grunnlag for en ensartet behandling, og som gir mulighet for å trekke de som ikke direkte kan betegnes som landssvikere, eller kan påføres direkte unasjonalt holdning under krigen, inn i det normale arbeidsliv og inn i fagorganisasjonen, for derved å oppdra disse til gode borgere og solide organisasjonskamerater.

Landsmøtet er enig i at de som i utrensmål har sluttet i forsvarlig lønnet arbeid for å ta bedre lønnet arbeid ved tyske anlegg og arbeidsplasser, ikke bør ha noen fortrinsrett til å bli inntatt i det ordinære arbeid til fortrensel for arbeidere som har vist en fast nasjonal holdning under krigen, og de bør heller ikke inneha tillitsverv i fagorganisasjonen i den første tid. Men en betingelse for fagorganisasjonens oppdragelsesarbeid må være at de som gis adgang til arbeidsplassen, skal være medlem av

fagorganisasjonen og være med å bære utgiftene til det arbeid fagorganisasjonen må utføre, såframt den enkelte det gjelder ikke er ekskludert av fagorganisasjonen for sitt forhold under krigen eller andre forhold som er i strid med fagorganisasjonens interesser.

Da det har vist seg at det skapes uro på arbeidsplassene ved at arbeidsbestyrere som er siktet for landssvik løslates og gis anledning til å gjeninntre i sitt virke, vil Landsmøtet på det innstendigste henstille til myndighetene, at arbeidsbestyrere som står i en sådan stilling, ikke må tillates å gjenoppta sitt virke før deres forhold endelig er avgjort av domstolene.»

*Votering:* Redaksjonskomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

### De arbeiderfiendtlige lover.

*Johs. M. P. Ødegaard:* Under diskusjonen ble det av Asbjørn Andersen, avd. 102, stilt et forslag til Regjeringen om de arbeiderfiendtlige lover. Vi har undersøkt hvordan det er med de spesielle ting som der nevnes. Når det gjelder § 222, p. 2, så er den opphevet 21. juni 1935, mens bestemmelsen om boikott står ved makt og om den provisoriske anordning av 5. september er det ingen uenighet om at den bør oppheves. Den vil automatisk forsvinne 8. mai 1946. Men det er i grunnen for sent, for da vil ingen kunne oppsi sine overenskomster før etter 8. mai, og det er mange overenskomster som må oppsies før den tid. Nå forhandles det mellom hovedorganisasjonene om mulig å komme fram til en ordning så det kan tillates likevel å si opp nevnte overenskomster og det er enighet om at forordningen må vekk. Vi har konferert med forslagsstilleren og redaksjonskomiteen er enig i følgende forslag:

«Til Den Kgl. Norske Regjering,

v/herr statsminister Einar Gerhardsen.

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte henstiller til den sittende regjering om å fjerne alle de såkalte arbeiderfiendtlige bestemmelser som i dag inngår i landets lovkomplekser.

Vi skal nå ta fatt på å skape et utvidet og godt demokrati, og et ledd i dette må være å fjerne alle slike arbeiderfiendtlige bestemmelser.»

*Votering:* Redaksjonskomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.



### Produksjonsnemndene.

*Johs. M. P. Ødegård:* Så er det et forslag i forbindelse med produksjonsnemndene, hvor det ble stillet et forslag av Asbjørn Andersen, og redaksjonskomiteen tiltrer dette. Forslaget hadde følgende ordlyd:

«Stortingsvalget har gitt de sosialistiske partier flertall i Stortinget og blant folket. Denne seier må utnyttes til å sikre en sosialistisk utvikling i vårt land ved statsmonopol på den viktigste utenrikshandel og for øvrig overfor selskaper og innenrikshandel som det ligger i folkets interesse å monopolisere. Produksjonen må samordnes og ved opprettelsen av produksjonsnemnder må arbeidsfolket sikre seg avgjørende innflytelse på næringslivet.

Fagorganisasjonen må være drivkraften i dette arbeid ved å utbygge de nødvendige kontrollorganer. Produksjonsnemnder må opprettes ved alle bedrifter. Nemndene må arbeide for økning av produksjonen ved anvendelse av rasjonelle arbeidsmetoder, utnyttelsen av teknikken og hindring av spekulasjon.

Produksjonsnemndene må, gjennom sin egen virksomhet og med støtte i stortingsflertallet, skaffe seg avgjørende innflytelse på bedriftenes ledelse og utvikling.

Nemndene må i sin virksomhet alltid ha den beste kontakt og samarbeid med de stedlige organer for fagorganisasjonen, likesom det til stadighet må organiseres og drives det beste opplysningsarbeid om produksjonsnemndenes virksomhet.

Med støtte i produksjonsnemndenes arbeid og anvendelse av regjeringsmakten må fagorganisasjonen sørge for at arbeidernes levestandard høynes og at fritiden utvides i samsvar med produksjonens økning.»

*Votering:* Forslaget ble enstemmig vedtatt.

### Franco-Spania.

*Lars Bakken:* Det er jo så at vi nå i flere måneder har jublet over freden og den gjenvunne frihet. Men vi vet at det er et land som fremdeles kjemper for friheten, og det er Spania. Franco hersker fremdeles i Spania og tusener av frihetselskende mennesker sitter i fengsler og konsentrasjonsleire. Jeg vil foreslå:

«Etter mange års lidelser har den demokratiske verden seiret over den brutale nazisme og fascisme. Verden kan igjen puste fritt etter mange års krig, terror og tyranni.

Aldri mer skal disse banditter gis sjanse til igjen å nedverdige menneskene med sin terror og undertrykkelse.

Men nazismens og fascismens røtter må rykkes opp med rota. Dette bandittvelde må ikke gis noen mulighet i noe land i verden. Det vil bety en fortsatt fare for en fredelig utvikling, og i vår glede over seieren og friheten må vi ikke glemme våre våpenbrødre, det spanske folk som på et tidlig tidspunkt tok kampen opp mot fascismens barbari. Fremdeles er det spanske folk knuget ned av Francos tyranni. Ennå vansmekter titusener av Spanias sønner og døtre i de spanske fengsler, fordi de elsket sitt folk og sitt land, men bukket under for overmakten i de tyske og italienske våpen og soldater.

Det spanske folk har gjort den aller største innsats i kampen mot nazismen og fascismen, og har nå når kampen er vunnet, rett til å kreve frihet også for Spania.

Vi krever derfor av vår regjering at den gjør en virkelig innsats for det spanske folks befrielse. Arbeid blant *de frie nasjoner* for dette mål. Bryt all forbindelse med Franco-diktaturet. Gi det frie Spania en hedersplass mellom de demokratiske stater i De frie Nasjoners Forbund.»

*Votering:* Forslaget ble uten debatt enstemmig vedtatt.

### Punkt 4 d) Landsorganisasjonens økonomiske kontor.

*Fra representantskapet:*

Landsorganisasjonens representantskap besluttet på sist avholdte møte, under forutsetning av Landsorganisasjonens kongress' godkjenning å opprette «Landsorganisasjonens økonomiske kontor». En kan med sikkerhet gå ut fra at beslutningen blir godkjent av kongressen.

Opprettelse av det økonomiske kontor er begrunnet i at organisasjonen i framtiden vil stå overfor å måtte legge sitt arbeid an på betydelig bredere basis enn tidligere.

Det må til organisasjonen knyttes folk som er utdannet i behandlingen av økonomiske og finansielle spørsmål. Fagorganisasjonen må grundig sette seg inn i disse spørsmål, så den kan være i stand til å ta del i behandlingen av disse ting.

Fagorganisasjonen må også stille krav om å få være med i arbeidet som angår landets økonomiske, finansielle og sosiale utvikling, og da kreves det at fagorganisasjonen har utbygd sine organer slik at den kan makte oppgaven på tilfredsstillende måte. Et ledd i dette arbeid er opprettelse av Landsorganisasjonens økonomiske kontor.

Forbundenes oppgave må gå parallelt med Landsorganisa-



sjonens oppgaver. Det blir nødvendig for forbundene å utstyre sitt organisasjonsapparat så det motsvarer Landsorganisasjonens. En har derfor ansett saken så viktig at den bør opptas til behandling på landsmøtet.

På Landsorganisasjonens representantskapsmøte forelå en lengere utredning om saken. På grunn av dens omfang kan den ikke tas inn i nærværende dagsorden, men det vil bli sørget for at landsmøtets representanter får saken utredet av dem som har forberedt saken for Landsorganisasjonens representantskap, i forbindelse med behandlingen.

I sammenheng hermed må en også se det på Landsorganisasjonens representantskapsmøte fattede vedtak om:

*Retningslinjer for gjesoppbyggingen og demokratisering av landets næringsliv.*

Landsorganisasjonens representantskap fattet sådant vedtak:

1. I samarbeid med det private næringsliv og dets organisasjoner og med arbeidernes og funksjonærenes, fiskernes og bøndernes organisasjoner må Staten føre en aktiv og målbevisst økonomisk politikk for å skaffe arbeid til alle og øket produksjon så en gjennom rettferdig fordeling av resultatene kan gi alle gode og trygge kår.
2. Ingen arbeidsledighet må tåles. Hver arbeidsfør kvinne og mann skal ha rett og plikt til full sysselsettelse.
3. Hele folkets samlede kraft må mobiliseres for å få arbeidskraften til samfunnsnyttig arbeid. Vi forutsetter at det blir gjort de største anstrengelser for å skaffe de nødvendige råstoffer og materialer til industrien, så den så raskt som mulig kan komme i toppdrift og at alle finansieringsinstitutter samvirker for å støtte arbeidsreisningen.
4. Alt lønnsarbeid reguleres ved tariffmessige overenskomster mellom arbeidsgivernes, arbeidernes og funksjonærenes organisasjoner. Alt ekstraordinært arbeid som blir satt i gang for å unngå arbeidsledighet, skal foregå på alminnelige tariffvilkår.

De store oppgavene i gjenreisningsperioden krever i større grad enn før at arbeidsfreden sikres. Fagorganisasjonen vil for sitt vedkommende gå inn for at alle tvister om lønns- og arbeidsvilkår blir løst uten arbeidsstans.

5. Arbeidsformidlingen bygges videre ut. Hvor det er nødvendig organiseres omskolering av overflødig arbeidskraft til ny produksjon.

6. Arbeidsdirektoratet skal ved større innskrenkninger underrettes på forhånd, for at arbeidskraften i tide kan bli overført til annen produksjon eller det kan settes i verk andre tiltak. Oppsigelser skal bare skje av saklige grunner.
7. Godt utbygd og raskt arbeidende økonomisk statistikk. Lønnsøkonomisk institutt med utvidet husholdningsstatistikk i tilknytning til Statistisk Sentralbyrå.
8. Den arbeidsreiseing som særlig krever store fellesløft og som må løses som nasjonale oppgaver er:
  - a) Gjenreiseing av vår handels-, fangst- og fiskerflåte.
  - b) Boligbygging, så vel i de krigsherjede distrikter som i hele landet ellers.
  - c) Samordning og videre utbygging av samferdselsmidlene til lands, til sjøs og i luften.
  - d) Utvikling og modernisering av skipsbyggeriene, så de kan nybygge og reparere storparten av vår skipsflåte.
  - e) Rask løsnings av jernsaken.
  - f) Elektrisering av jernbanene og av de distrikter som nå mangler elektrisk lys og kraft.
  - g) Ny kraftutbygging for behovene i framtiden.
  - h) Videre utvikling av vår treforedlingsindustri på alle de områder som den moderne teknikk har muliggjort.
9. Utbygging av den teknisk-økonomiske forskning gjennom samarbeid mellom bedriftene i hver enkelt bransje og mellom næringslivet og Statens vitenskapelige institutter. Nye oppfinnelser og tekniske forbedringer som blir gjort innenfor en enkelt bedrift må komme hele næringen til gode.
10. Forbedring av det økonomiske demokrati ved:
  - a) Omorganisering av Statens sentraladministrasjon, som utbygges med de nødvendige organer for å stimulere, rettleie og samordne næringslivet.
  - b) Bransjeutvalg for de enkelte næringer.
  - c) Et samordningsråd for alle næringer og sentraladministrasjonen.
  - d) Produksjonsutvalg ved de enkelte bedrifter.

Samordningsrådet og bransjeutvalgene skal bestå av representanter for Staten og for næringenes, arbeidernes og funksjonærenes organisasjoner.

Utvalgene skal behandle spørsmålene innenfor den enkelte bransje. Samordningsrådet skal i første rekke være Regjeringsens rådgivende organ i alle næringslivets økonomiske og tekniske samordningsspørsmål.



Produksjonsutvalgene skal bestå av representanter for arbeidsgiverne, arbeiderne og funksjonærene. De skal være rådgivende organer som behandler alle tekniske bedriftsspørsmål med sikte på å fremme effektiv produksjon, god bedriftshygiene og yrkesopplæring.

11. Fagforeninger og verkstedklubber må ta opp til aktiv drøfting hvordan produksjonen kan økes og gjøres mer effektiv og inngående behandle alle spørsmål på bedriftshygiene, sikkerhetstjenestens og yrkesopplæringens område.
12. For å skape forutsetningene for en aktiv og effektiv innsats fra de organiserte arbeideres side på de områder som er nevnt ovenfor oppretter Landsorganisasjonen et økonomisk kontor, som samarbeider med liknende kontorer i de større forbund. Det økonomiske kontor skal være sakkyndig rådgiver for sekretariatet og for fagorganisasjonens representanter i samordningsråd, bransjeutvalg og blandede offentlige kommisjoner. Det skal stille sitt materiale til rådighet for organisasjonene til bruk i et bredt studie- og opplysningsarbeid.
13. Landsorganisasjonen, forbundene og samorganisasjonene må sette all sin kraft inn i opplysnings- og skoleringsarbeidet. I samarbeid med A.O.F vil Landsorganisasjonen bygge ut opplysningsvirksomheten innenfor alle grener av fagorganisasjonen på et solid, saklig grunnlag, med sikte på å vekke medlemmenes interesse for de nye store oppgaver og dyktiggjøre dem til en aktiv innsats for å demokratisere næringslivet.

*Representantskapet foreslo:*

1. Landsmøtet gir sin tilslutning til de av Landsorganisasjonens representantskap fattede vedtak angående opprettelse av Landsorganisasjonens økonomiske kontor samt gir sin tilslutning til de opptrukne retningslinjer for gjenoppbyggingen og for demokratiseringen av landets næringsliv.
2. Under hensyntagen til forbundets økonomi bemyndiges representantskapet til å foreta det nødvendige for å sette forbundets administrasjonsapparat i stand til å utføre det arbeid som disse oppgaver krever.

*Votering:* Representantskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

### Budsjettkomiteens innstilling.

*Jon Nergaard:* Når det gjelder tillitsmennesenes lønninger har vi funnet det nødvendig å forhøye lønningene med 700 kroner fra forrige landsmøte. Vi har sammenlignet med andre forbund og har på grunnlag herav gått en middelvei. Vi har ikke tatt det høyeste beløp og heller ikke det laveste. Hertil kommer et reguleringsstillegg. Videre foreslår vi en forhøyelse av dieten og representantene vil sikkert forstå nødvendigheten derav. Videre foreslår vi et julegratiale til tillitsmenn og funksjonærer i anledning forbundets 50 års jubileum. Videre foreslår vi en engangsbevilgning til Arbeidernes Pressekontor under forutsetning av at samlingen kommer i stand.

*Budsjettkomiteen foreslo:*

Formann .....	kr. 7 200.00	pr. år
Øvrige tillitsmenn .....	« 7 000.00	—
Tellepenger til kasserer ....	« 400.00	—

Hertil kommer det reguleringsstillegg som representantskapet til enhver tid gjør gjeldende og som beregnes i forhold til medlemmenes lønnsbevegelse.

*Diet og tapt arbeidsfortjeneste:*

Utenbys diet .....	kr. 22.00
Innenbys diet .....	« 11.00
Utenlands-diet .....	« 27.00 (pari kurs)

For reise uten nattopphold betales innenbys diet.

*Julegratiale:*

I anledning forbundets 50 års jubileum bemyndiges forbundsstyret til å bevilge forbundets nåværende tillitsmenn og funksjonærer et passende julegratiale.

*Arbeiderpressens pressekontor:*

Under forutsetning av samling mellom de 2 arbeiderpartier foreslås en engangsbevilgning på kr. 10 000.00 til Arbeidernes Pressekontor.

*Verdandi:*

Søknaden avslås.

*Anna Anthoni:* Jeg vil ikke stemme mot innstillingen, men det er en annen sak jeg vil ta opp her og det er at vi de siste år har hatt en bevilgning til syke og gamle medlemmer, og er det



anledning til det i år vil jeg foreslå at det gjøres. En kan si at det var et naziinitiativ, men der gjorde de iallfall noe bra. Jeg vil foreslå:

«Landsmøtet foreslår at der tas under overveielse om forbundet i likhet med de siste år kan bevilge et beløp til jul for forbundets gamle og syke medlemmer samt arbeidsledige som er blitt arbeidsledige etter den 15. november d. å.»

Jeg vil foreslå at det oversendes budsjettkomiteen, så vi kan få høre før landsmøtet avsluttes om det lar seg gjøre.

*Emil Ødegård:* Det er en ganske liten sak. Det gjelder «Arbeiderkalenderen». Formennene utover fikk den tidligere tilsendt og jeg vil gjerne at det opptas på ny. Jeg foreslår: «Forbundet kjøper inn et nødvendig antall «Arbeiderkalendere» som fordeles gratis til de respektive avdelingsformenn.»

*Lars Bergundhaugen:* Jeg forlangte ordet fordi budsjettkomiteen kommer med forslag om gratialer. Vi setter lønningene så høyt som mulig. Jeg vil ha reallønn og det bør også våre tillitsmenn ha. Jeg er imot gratialer og dyrtidstillegg. Jeg vil heller gå med på 1 000 kroner i tillegg i lønnen.

*Alb. Karlsen:* Det var i anledning Anthonis forslag. Det ble gjennomført under naziststyret. For vårt vedkommende måtte vi bevilge et bestemt beløp og så måtte det fordeles til dem som søkte. Det ble et ganske lite beløp, 15 kroner på hver. Vi skal imidlertid være oppmerksom på at et slikt forslag er vanskelig for et forbund som vårt. Uansett hvordan det ellers er, så har vi ved den tid om lag 30 prosent ledige. Det gjelder veiarbeiderne og Statens havnevesen. Det er bare en liten brøkdelen av havnevesenets folk som er i arbeid. I fyr- og merkevesenet er det samme forhold, straks kulden slår inn. Skal det ytes et beløp blir det en meget stor sum av det og jeg tror forbundet vanskelig klarer det.

*Johan Lien:* Jeg er uenig i å knytte den betingelse til bevilgningen til Arbeidernes Pressekontor, som budsjettkomiteen har gjort. Vi er enig i samling og håper den må komme, men vi fremmer den ikke ved å sette slike betingelser. Jeg vil foreslå:

«Landsmøtet vedtar å bevilge kr. 10 000.00 til Arbeidernes Pressekontor som engangsbevilgning i landsmøteperioden.»

*Asbjørn Andersen:* Jeg vil henstille til den siste taler å vise noen resignasjon og ikke oppta et slikt forslag, for da vil jeg foreslå at beløpet deles likt mellom de 2 arbeiderpresser. Når det gjelder Verdandi vil jeg henstille at man bevilger et lite bidrag. Jeg vil foreslå 250 kroner årlig i landsmøteperioden.

*Jens Nilsen*, avd. 340, foreslo:

«Tør herved foreslå at Norsk Arbeidsmandsforbund bevilger et tilsvarende beløp til Nord-Troms og Finnmark som landsmøtet tidligere har vedtatt, at representantene yter tilsammen.»

*Lars Bergundhaugen* foreslo:

«Tillitsmennenes lønninger forhøyes med kr. 1 000.00. Alle andre bidrag og gratialer bortfaller.»

*Anna Anthoni:* I 1943 medgikk det til syke og gamle medlemmer etter hva jeg har fått opplyst kr. 7 950.00, og når summen ikke er større så skulle en kunne vedta dette uten å sende det til budsjettkomiteen. Jeg har satt en frist i mitt forslag om at det gjelder dem som er blitt ledige etter 15. november.

*Armosen:* Vi har også Arbeidernes Avholdslandslag, som under krigen ble fratatt alle ting. Jeg vil foreslå kr. 200.00 pr. år i landsmøteperioden.

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg vil foreslå at de forslag som nå er stillet blir oversendt budsjettkomiteen, også forslaget fra Jens Nilsen. Landsorganisasjonen har opptatt spørsmålet om bevilgning til Nordland, og av det som da bevilges må vi også svare vår del.

*Asbjørn Andersen:* Jeg har ikke noe imot en bevilgning til Arbeidernes Avholdslandslag og jeg vil henstille at denne og Verdandi stilles likt.

*Votering:* Samtlige forslag ble oversendt budsjettkomiteen.

### § 3. Kontingentens størrelse.

*Representantskapet* foreslo:

1. Til fremme av forbundets formål innbetaler avdelingene av hvert medlems ytte ukekontingent til hovedkassen kr. 1.00 for heltbetalende og kr. 0.60 for halvtbetalende medlemmer.
2. Denne kontingent fordeles således:
 

*Heltbetalende:* Til forbundskassen kr. 0.80 pr. uke. Til forsikringskassen kr. 0.20 pr. uke.

*Halvtbetalende:* Til forbundskassen kr. 0.40 pr. uke. Til forsikringskassen kr. 0.20 pr. uke.
3. Kontingent for direkte medlemmer er ordinært kr. 1.15 pr. uke for heltbetalende og kr. 0.75 for halvtbetalende, som fordeles med kr. 0.95 til forbundskassen og kr. 0.20 til forsikringskassen for heltbetalende, og kr. 0.55 til forbundskassen og kr. 0.20 til forsikringskassen for halvtbetalende.



*Ann.*

Under forutsetning av at landsmøtet fatter vedtak om at de halvtbetalende medlemmer, som har en inntekt over kr. 1.00 pr. time, går over til heltbetalende, vil representantskapet foreslå for landsmøtet at den nåværende kontingent, kr. 1.00 for heltbetalende og kr. 0.60 for halvtbetalende, opprettholdes.

Skulle den nåværende ordning angående kontingenten til Landsorganisasjonen bli forandret, slik at det må betales kontingent også for de medlemmer som betaler F-merker, eller går til forhøyelse av kontingenten, innstilles for landsmøtet at representantskapet gis adgang til å foreta den nødvendige forhøyelse av kontingenten.

*Votering:* Representantskapets forslag ble enstemmig vedtatt, også for siste punkts vedkommende som inneholder: *anmerkning.*

#### **Tillitsmennesenes lønninger.**

*Bergundhaugen* tok sitt forslag tilbake.

*Votering:* Tillitsmennesenes lønninger ble enstemmig vedtatt overensstemmende med budsjettkomiteens forslag. — Likeledes tellepengene til hovedkassereren og reguleringstillegget. — Diettsatsene ble likeledes enstemmig vedtatt. — Det samme gjaldt tapt arbeidsfortjeneste. — (Forutsetningen for de 2 siste punkters vedkommende var at de ble gjort gjeldende for dette landsmøte.) — Budsjettkomiteens forslag om julegratiale ble enstemmig vedtatt.

#### **Æresgave til Olaf Strøm.**

*Johs. M. P. Ødegård:* Som så mange ganger gjentatt så er dette forbundets jubileumslandsmøte og det er ikke noe merkelig i om tankene går tilbake. Det er flere ting vi bør se på. Forbundsstyret holdt møte i går og der forelå det til behandling spørsmålet om å vise Olaf Strøm en oppmerksomhet. Vi sendte ham et telegram, det er så, men det er representanter til stede her fra det sted hvor Olaf Strøm nå bor, og de har anmodet oss om å foreta oss noe overfor ham. Forbundsstyret foreslår:

«I anledning forbundets 50 årige beståen bevilges Olaf Strøm kr. 1 000.00 som takk for det initiativ han tok til stiftelse av Norsk Arbeidsmandsforbund.»

*Votering:* Forslaget ble vedtatt under sterkt bifall.

#### **Kasserergodtgjørelse.**

*A. Lund:* Jeg vil referere et forslag fra budsjettkomiteen når det gjelder avdelingskassererne:

«Budsjettkomiteen foreslår at vedtaket på landsmøtet av 1938 forandres sålydende:

Som godtgjørelse til avdelingskassererne for det merarbeid som forbundets kartoteksystem medfører, yter forbundet 2 øre av hvert solgt ordinært merke. Godtgjørelsen utbetales hvert halvår og gjøres gjeldende fra 1. januar 1946.»

*Adolf K. Lien:* Jeg er helt ut enig i forslaget. I og med at det ikke skal betales for F-merker, er det naturlig at det går over til «hvert solgt ordinært merke».

*Anton Nilsen:* Forslaget er helt på sin plass. Det er ofte vanskelig å kunne få beholdt en virkelig dyktig kasserer.

*Votering:* Budsjettkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

*Jernbaneforbundets og Dansk Arbeidsmandsforbunds representant tar avskjed med landsmøtet.*

*M. Trana:* Jeg har med den største interesse fulgt deres landsmøtes forhandlinger. Jeg har vært på atskillige landsmøter og jeg vil si at dette har vært et av de sjeldneste. Jeg har med tilfredshet lagt merke til at interessen for sakene er like stor i dag som da dere begynte deres landsmøte for 1 uke siden. Jeg takker for samværet og håper at vedtakene som er gjort her må bli til gagn for deres forbundsmedlemmer, og også for de andre arbeidergrupper i vårt land. Jeg takker videre forbundet for det gode samarbeid og håper at dere sammen med de øvrige arbeidere går inn for å gjenoppbygge landet så hurtig som mulig og at vi målbevisst fortsetter vårt arbeid og utnytter den situasjon arbeiderklassen i landet er kommet fram til, slik at vi kan nå vårt endelige mål — et sosialistisk Norge. (Bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg vil på landsmøtets og forbundets vegne takke Trana og hans kamerat for at de har vært til stede her. Vi er stolte over å høre at våre organisasjonskamerater mener at vi ligger på et høyt kulturelt nivå og da særlig i forbindelse med vårt 50 års jubileum. Vi har i mange år hatt et utmerket samarbeid med Jernbaneforbundet. De 2 forbunds interesser møtes ofte. Jeg takker for de gode ønsker og ber forbundets formann ta med en hilsen og takk til sine medlemmer, idet vi for vår del lover at vi vil tilstrebe det best mulige samarbeid oss imellom. (Bifall.)



*W. Beck:* Norske kamerater! Det er første gang jeg er her og det var derfor med spent forventning at jeg reiste hit. Vi har jo i disse år vært skjebneforbundet. Jeg har fulgt de norske arbeideres kamp og har ofte hatt leilighet til å uttale min forundring og respekt for de norske arbeideres måte å kunne fremme sine interesser. Vi lærte også av våre norske kamerater når det gjaldt kampen mot nazistene og overfallsmannen. Den norske fagorganisasjon har en fordel foran oss, idet den har et kraftig ryggstø i den politiske stilling landet står i i dag. Også der har vi noe å lære av dere. Jeg har med interesse fulgt deres forhandlinger i disse dager og har beundret den saklige måte hvorpå de har behandlet saker og problemer. Vi ønsker dere alt hell og lykke til i framtiden. Jeg takker og hilser representantskapet, hovedstyret og hver enkelt kamerat. Vi står foran store arbeidskamper i Danmark. Vi har ikke som dere et arbeiderflertall, men vi har en sterk organisasjon, som er intakt. Arbeidsgiverforeningens formann sa like før vi reiste at lønningene var for høye og arbeidstempoet måtte opp. Da forstår en vel hva vi står foran. Vi vil komme til å trekke store vekslers på våre kamerater. Jeg takker på min kamerat og egne vegne. Jeg vil aldri glemme dette mitt besøk i Norge. (Bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg vil i tilslutning til den takk som det lå i representantenes bifall, rette en hjertelig takk til våre danske venner. Vi er glade over at de forlater oss med et godt inntrykk. Når det gjelder de saker og ting vi befatter oss med, så er det ikke større forskjell i våre to land. Og når det gjelder viljen til å forbedre våre kameraters stilling så er det overhodet ingen forskjell. Vi har meget å takke våre danske venner for. Det var ikke mulig å få noen direkte forbindelse under den skjebnekamp våre to land var oppe i, men våre tanker beskjeftiget seg ofte med hverandre. Det lyktes også begge våre land å komme gjennom denne kamp og vinne vår frihet tilbake. I det arbeid som nå ligger foran oss har vi også fellesinteresser. Jeg ber de danske kamerater om å ta med en hilsen tilbake til de danske arbeidsmenn. Dansk Arbejdsmandsforbund er en stat i staten med sine 200 000 medlemmer. Takk og vel hjem. (Bifall.)

*Asbjørn Andersen* foreslo at møtet nå ble avsluttet for å begynne neste dag kl. 9.

Representanter tilhørende D.N.A. ble anmodet om å møte i Prøvesalen i Folketeatret kl. 19.

Møtet hevet kl. 16.45.

## Formiddagsmøtet fredag 30. november.

Ordstyrere: *Moljord.* — *Thorstensen.*

Møtet ble satt klokken 9 med navneopprop.

Protokollen fra gårsdagens ettermiddagsmøte referertes og godkjentes uten bemerkninger.

*Olav Hellesylt* fikk permisjon fra kl. 13 på grunn av arbeid med kommunevalget.

*Johs. M. P. Ødegård:* Vi har et gammelt medlem, Aksel Bergmann, som er æresmedlem. Han er syk. Etter konferanse med den forening han sist var medlem av og etter konferanse med ordstyrerne, vil jeg foreslå at vi tar en innsamling blant representantene.

*Lasse Bang:* Bergmann er medlem av Sauda Anleggsarbeiderforening, hvor han har stått i mange år. Han er syk og gammel og jeg vil henstille til representantene å skillinge sammen. Det er en god kamerat.

*Frank Haugen:* Jeg vil foreslå at forbundet bevilger 500 kroner.

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg under ham mer enn gjerne det, men vi har mange æresmedlemmer som er i samme stilling og som på denne måte ikke kommer med. Det vil ellers få konsekvenser.

Innsamling blant representantene ble foretatt.

## Punkt 5: Valg.

*Valgkomiteen* framla følgende innstilling:

*Forbundsstyret. Representanter:*

*Johs. M. P. Ødegård,* formann.

*Chr. Henriksen,* varaformann.

*Alb. Karlsen,* sekretær.

*Lars Bakken,* sekretær.

*A. K. Lien,* kasserer.

*Asbjørn Lund,* Oslo og Omegns Statsarbeiderforening.

*Olaf Heum,* avd. 102, innstilt med 8 stemmer.

*Birger Eriksen,* avd. 102, innstilt med 3 stemmer.

*Kjærhaug Skolbones,* Oslo Vask- og Rengjøringskv. Forening.

*Thv. Thorstensen,* Akershus, innstilt med 8 stemmer.

*Hilmar Antonsen,* Akershus, innstilt med 3 stemmer.

*Ludvik Larsen,* Telemark.



*Representantskapet. Representanter:*

- Kr. Moljord, Sulitjelma gruver.  
 Einar Schei, Løkken, innstilt med 8 stemmer.  
 J. B. Johansen, Malm, innstilt med 2 stemmer.  
 Andreas Rekve, Stord gruver.  
 Daniel Martinsen, Troms fylke, avd. 268, innstilt med 9 st.  
 L. Karlstad, Troms fylke, avd. 268, innstilt med 2 stemmer.  
 John Nergård, Sør-Trøndelag fylke.  
 Martin Dyrseth, Hordaland fylke.  
 Tønnes Moi, Vest-Agder fylke, innstilt med 7 stemmer.  
 Kr. Almskår, Vest-Agder fylke, innstilt med 3 stemmer.  
 Didrik Isaksen, Nordlandsbanen.  
 Johannes Høgås, Nordlandsbanen, innstilt med 9 stemmer.  
 Lars Næss, Nordlandsbanen, innstilt med 2 stemmer.  
 J. P. Karlsrud, Sørlandsbanen.  
 Odin Hærø, Statens Havnevesen.  
 Ove Amundsen, Kraftanleggene, innstilt med 10 stemmer.  
 Karl Andersen, Kraftanleggene, innstilt med 1 stemme.

*Forbundsstyret. Varamenn:*

1. O. Stornes, Oslo og Omegns Statsarbeiderforening.
2. A. Torkildsen, Oslo og Omegns Anl.arb.f., innstilt med 9 st.
2. Otto Kristiansen, innstilt med 2 stemmer.
3. Tomine Somdal, Oslo Vask- og Rengj.kv. Forening.
4. August Iversen, Asker.
5. Arne Horgen, Buskerud.

*Representantskapet. Varamenn:*

1. Alsing Moen, Dunderlands gruver.
2. Einar Wirak, Knaben — innstilt med 9 stemmer.
2. Kjartan Olsen, Foldal, innstilt med 2 stemmer.
3. Ole E. Våde, Malm.
4. Bernhard Reines, Nordlandsbanen.
5. Johan Berlid, Sørlandsbanen.
6. Otto Otnes, Rørosbanen.
7. Trygve Andersen, Finnmark fylke.
8. Johan Skrede, Sogn og Fjordane fylke.
9. Sigurd Sagdal, Hedmark fylke.
10. Emil Zakariassen, Vestfold.
11. Johan Sundstrøm, Kraftanleggene, avd. 88.
12. Sigurd Sæterbø, Statens Havnevesen, 3. distrikt.

*Representanter til Arbeidernes faglige Landsorganisasjons representantskap:*

1. Johs. M. P. Ødegård.
2. Peder Moan, innstilt med 9 stemmer.
2. Didrik Isaksen, innstilt med 2 stemmer.
3. Olaf Sletten, innstilt med 9 stemmer.
3. Olaf Fors, innstilt med 2 stemmer.
4. Jens Hånes, innstilt med 9 stemmer.
4. Karl Bottenvand, innstilt med 2 stemmer.

*Varamenn:*

1. Alb. Karlsen.
2. Anon Larsen.
3. Ole Beck, innstilt med 9 stemmer.
3. Asle Jamtlie, innstilt med 2 stemmer.
4. Jakob Tørresvold, avd. 38, Nord-Trøndelag fylke.

*Kontrollkomité:*

1. Oskar Kverneboe.
2. Martin Bråten.

*Varamenn:*

- Einar Nagel.  
 Asbj. Andersen.

*J. P. Karlsrud* (valgkomittens formann): Valgkomitee har søkt å komme fram til en så god innstilling som mulig. Når enkelte er byttet ut er det alene skjedd ut fra saklige hensyn. Det er beklagelig at en ikke overalt har kunnet komme til enstemmige innstillinger, men det får da bli landsmøtets sak å avgjøre hvem en der vil ha. Valgkomiteen har utført sitt arbeid ut fra den overbevisning at en har villet komme fram til det beste resultat. En del misnøye vet vi er til stede over at det ikke er blitt anledning til å få med noen representant for veiarbeiderne i Finnmark og Nordland fylke, men når en bare har 12 representanter å velge mellom, er det ikke godt å tilfredsstille alle. Jeg anbefaler flertallets innstilling.

*Karl Bottenvand*: Som en av dem som tilhører mindretallet vil jeg si et par ord. Jeg har alene søkt å ta hensyn til dyktigheten og stedsbeliggenheten, men det har vært umulig å tilfredsstille alle hensyn. En må også se på dette ut fra det hensyn at vi vil fram



til politisk samling og da må en ta med representanter fra begge partier. Formann og nestformann er enstemmig innstilt, Alb. Karlsen mot 2 stemmer, Bakken og Lien, enstemmig. Jeg kan ikke anbefale Karlsen. Det er forskjellige saker som gjør det, uten at jeg skal komme nærmere inn på det. Jeg vil anbefale mindretallets forslag.

*Anton Nilsen:* Jeg har ikke noe vesentlig å si mot valgkomiteens innstilling, men med hensyn til Nordland og Finnmark finner jeg det meget beklagelig at en ikke der har fått med en representant. Vi har bare fått med en som 7. varamann. Anleggsarbeiderne har fått med 3 mann og en må kunne ta én derfra.

*Ole Tangen* foreslo Birger Bækkevold istedenfor Ludvik Larsen.

*Bernt Alfsen:* Av valgkomiteens innstilling framgår det at veiarbeiderne i Nordland ikke er representert i representantskapet. Med det veiarbeid som nå blir i Nordland fylke må vi få med en mann. Det er mange arbeidsoppgaver i Nordland, mange plasser hvor det er nødvendig å sette veiarbeide i gang. Når gruvearbeiderne nå får med 1 representant i selve forbundsledelsen, så må de kunne frafalle en mann i representantskapet så veiarbeiderne får med en mann.

*Ludvik Karlstad:* Jeg er ikke fornøyd med denne innstilling. For Troms fylkes vedkommende synes jeg ikke valgkomiteen har båret seg riktig ad. Jeg forstår ikke denne utskiftning.

*Anna Anthoni:* Jeg kan ikke si annet enn at jeg ble forbauset da jeg fikk se at det kom en mindretallsinnstilling mot Alb. Karlsen. Vi hadde en beretning for det illegale arbeid her og ikke en kjeft åpnet munnen da. Jeg tror ikke Karlsen har opptrådt annerledes enn de gjenværende tillitsmenn, Lien og Bakken. Det vil være et tap å miste Karlsen. Dertil er videre å bemerke at mindretallet har ikke noe forslag på kandidat. Jeg vil foreslå Selma Holmquist gjenvalgt. For øvrig vil jeg forbeholde meg å stille forslag til forskjellige kandidater.

*Asbjørn Andersen:* Til siste taler er å si at om det ikke ble sagt noe under den illegale beretning så er ikke dermed gitt tilkjenne at alt er i orden. Det skumles i dette tilfelle om et radioforedrag som skal være holdt. På den ene side sies det at det skal være holdt, andre sier at det er *ikke* holdt. Vi mener de saker må gjøres opp først, så en unngår videre skumlerier og misnøye. I «Bygg», sammenslutningen av de forskjellige forbund, der pranger Karlsen sammen med 3 nazister, hvor det trues med at

de som ikke betaler kontingent vil bli trukket på arbeidsplassen i lønn. Dette vil vi høre fra Karlsen om før vi tar standpunkt. Det må vi kunne kreve. Formannen i valgkomiteen sa at det var etter den beste overbevisning innstillingen var framkommet. Etter møtet i går må en ha grunn til å tro at det er rokket noe ved det. Når det gjelder Selma Holmquist, så er hun rykket opp etter at representant og varamann er blitt borte. Hun er således kommet utenfra, uten å være valgt.

*Olaf Fors:* Jeg vil anbefale Ludvik Larsen gjenvalgt. Vi fra Telemark har ingen annen representant å stille og vi sitter her med 14 representanter.

*Alf Rafaelsen:* Jeg er skuffet over innstillingen. Et så stort distrikt som Finnmark er ikke tatt med. Vi skal bygge opp igjen et ødelagt distrikt. Vi har krav på å komme med.

*J. P. Karlsrud:* Jeg glemte en ting som kanskje burde ha vært avgjort først. Ludvik Larsen er enstemmig innstilt etter det vedtak landsmøtet tok i 1938. Spørsmålet er da om dette landsmøte vil ta til etterretning forrige landsmøtes vedtak. Valgkomiteen hadde en konferanse med tillitsmennene om deres opptreden under krigen og vi fant etter den at det ikke var noe å bemerke til Alb. Karlsens forhold.

*Asbjørn Lund:* Jeg ser at jeg er oppstilt til forbundsstyret, men jeg finner det riktigst at formannen i avdelingen, Oskar Stornes, blir valgt i mitt sted.

*Lars Bergundhaugen:* Vi jernbanearbeidere har 3 representanter og da må en kameratslig se å dele på det. Da kan jeg ikke forstå at vi kan la Nordlandsbanen ha 2 representanter. Vi har vestlandsbanene, og det må være rettferdig at de får 1 representant. Jeg vil foreslå Bottolf Thunshelle istedenfor Johannes Høgås.

*B. Thunshelle:* Når jeg forlangte ordet er det på grunn av den representant som er innstilt for veiarbeiderne på Vestlandet. Det er ikke likegyldig hvor representanten kommer fra. Det vil være av stor betydning å få med en representant fra Sogn og Fjordane. En bør også av og til bytte litt på representantene. Jeg vil foreslå Johan Skrede istedenfor Martin Dyrseth.

*Ævel Selboe:* Som en vil se av innstillingen er Jens Hånes innstilt til L.O.s representantskap. Forholdet er at han er kommunal funksjonær. De vi velger bør tilhøre en av forbundets grupper. Jeg vil foreslå i hans sted Ole Halden.



*Emil Ødegård:* Jeg anbefaler Ludvik Larsen. Når det gjaldt lovene så fant landsmøtet i 1938 at det ikke var noe til hinder for å ta en representant i forbundsstyret fra Telemark.

*Johs. Høiås:* Vi vet at det er store arbeider som skal igangsettes på Nordlandsbanen. Det er allerede stiftet 5 nye avdelinger der oppe og flere kommer til. Nordlandsbanens nordre del er berettiget til å få 2 representanter.

*H. O. Djupskås:* Det er dårlig med argumenter når en bruker telegrammet fra Kvinnsdal. Det er et telegram fra Ludvik Antonsen, som stadig har vært behandlet av landsmøtene. Han har vært ekskludert og det har hersket enighet både mellom kommunistene og arbeiderpartiets folk når det gjelder den person.

*Olaf Sletten:* Jeg vil anbefale veiarbeiderne å stemme på Alb. Karlson. Det er ingen tvil om ham, han har vært reell. Det er bare intriger dette som sies om Karlson. Videre vil jeg anbefale Selma Holmquist. Når det gjelder Nordland så er det ikke urimelig at gruvearbeiderne avgir sin representant, og jeg vil anbefale at Lien velges.

*Alb. Karlson:* Etter oppfordring fra Asbjørn Andersen vil jeg gi en del faktiske opplysninger. Jeg ble sammen med Bakken og Lien innkalt til valgkomitéen for å redegjøre for våre forhold under den kommissariske formann. Jeg var da klar over at det ville bli reist insinuasjoner mot meg fra et visst hold. Men jeg hadde ikke ventet at en ville bruke et telegram fra Ludvik Antonsen. Representantskapet fikk seg alle dokumenter forelagt og hvilken stilling de enkelte tillitsmenn hadde inntatt. Etter det godkjente representantskapet enstemmig tillitsmennenes stilling under krigen. I beretningen for 1942 på side 17, 18 og 19 er inntatt det sirkulære Andersen sikter til. Landsmøtet godkjente enstemmig beretningen for 1942 og jeg går ut fra at alle representanter har lest den, og særlig etter den oppfordring som forbundets formann ga til representantene om å lese den. Forholdene innen bygningsindustrien var meget defekte særlig med hensyn til kontingenten, og det gjaldt altså Bygningsarbeiderforbundet. Til det møte som jeg ble innkalt og hvortil det møtte andre gode jøssinger, forelå det forslag fra Ringen om å gå til tvungen kontingentinnkrevning. Videre forelå det et uhumsk forslag fra Aksel Schultz som selv Ringen ikke kunne gå med på. Sammen med Gundersen fikk vi Holm med, og på denne måte fikk vi manøvrert det slik at det ble holdt i henstillingsform. Følgen var at Trygve Holm ble kastet ut av Stenhuggerforbundet fordi han hadde latt seg lede av oss. Høsten 1942 fikk samtlige forbundsledere pålegg om å skrive en fram-

stilling om sine forhold i det forbund de var. Jeg skrev en rapport om anleggsarbeiderne, og den er på forbundskontoret og har vært forelagt representantskapet og valgkomitéen. Jeg visste ikke at det skulle holdes radioforedrag på grunnlag av disse framstillinger. Jeg fikk henstilling fra Landsorganisasjonen om det, men jeg nektet, og den dag dette foredrag skulle være holdt var jeg i Kristiansand. Først 1 år etter fikk jeg beskjed om at det gikk rykter om dette, og den første som meddelte meg det var Lien. Først trodde jeg det hele var spøk. Saken ble så reist i forbundsstyret og jeg skrev til Kringkastingen med krav om erklæring for at jeg ikke hadde holdt noe slikt foredrag, og jeg fikk den. Jeg har aldri mottatt så mange brev fra organisasjonsfolk som jeg gjorde i de 1½ år jeg var utenfor forbundet. Sulitjelma-arbeiderne bevilget meg også et mindre pengebeløp for min uredde opptreden og jeg har fått erkjentlighet fra andre hold. Jeg innrømmer at jeg kom i en vanskelig stilling etter at forbundets formann og viseformann var arrestert, men jeg anså at det var riktig å søke å gjøre det vi kunne for å holde rene linjer og holde arbeiderne i kontakt med hverandre, så organisasjonen kunne være i stand til straks ved krigens opphør å begynne sitt arbeid igjen. Hadde ikke det vært gjort så ville ikke dette landsmøte nå ha sittet sammen.

*Gunnar Bråthen:* Jeg skal ut på en reise og jeg finner det derfor riktig på egne og de øvrige norske gjesters vegne å takke for at vi har fått anledning til å delta i deres landsmøte. Siden jeg sist talte på landsmøtet er det lyktes oss å komme et steg videre fram, idet vi nemlig har fått et bransjeråd innen treforedlingsindustrien. Innstillingen derom er enstemmig og skal underskrives 12. desember. Det er et godt forslag som gir arbeiderne og funksjonærene høve til å oppnå mer planmessighet i bedriftene. Jeg vil også gjøre oppmerksom på signalet fra arbeidsgiverne i det hysteriske utfall Meidell kom med i Eksportrådet om at Lønnsnemndas avgjørelse av lønningene var altfor høye. Det varslers oss om den motstand kapitalistklassen vil reise mot det positivt byggende arbeid. I motsetning hertil er det gledelig å konstatere at dette landsmøte som alle andre, går positivt inn for de retningslinjer som fagorganisasjonen har trukket opp. Det som representantene må gjøre er å sørge for når de kommer hjem hver til sin arbeidsplass å aktivisere medlemmene så det ikke blir papirbestemmelser, men virkelig levende liv. Idet jeg takker for samværet, ønsker jeg forbundet hell og lykke til i framtiden i det fortsatte arbeid for arbeiderklassens interesser. (Sterkt bifall.)



*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg vil takke Landsorganisasjonens representant og dermed de øvrige forbunds representanter for deres deltagelse i vårt jubileumslandsmøte. Jeg føler meg overbevist om at det er med den mest levende interesse de har fulgt landsmøtets forhandlinger. De ser at det er vilje til stede for å komme videre framover. Det er oss en stor glede å høre at det første positive skritt for demokratisering av arbeidslivet her i landet nettopp er gjort. For oss gjelder det om å nyttiggjøre oss de steg som således blir gjort. Samarbeidet med Landsorganisasjonen har alltid vært det beste. Vi har skaffet Landsorganisasjonen meget arbeid. Det kommer av forbundets sammensetning. Vi har alltid møtt forståelse og velvilje. Jeg ber Landsorganisasjonens representant og våre øvrige gjester for samarbeidende norske organisasjoner motta vår takk og ta med en hilsen til deres respektive organisasjoner. (Kraftig bifall.)

#### Valgene fortsetter.

En fortsatte så med valgene. Over 40 talere var inntegnet og strek ble besluttet og taletiden satt til 5 minutter.

*Einar Schei:* Jeg vil foreslå Anders Holum istedenfor *Ole Bech* til Landsorganisasjonens representantskap. Albert Karlsen har vært en utmerket mann for oss i disse vanskelige årene. Derfor bevilget vi ham også et pengebeløp.

*Otto Kristiansen:* Karlsruud fikk beskjed av Olaf Heum, avdeling 102's formann, at det var et enstemmig ønske om å få Birger Eriksen valgt på ny. Det var også Heums mening å si i fra i går, men etter det møte som ble holdt i går, så hører vi intet fra ham. Birger Eriksen var en av de få som ikke underskrev noen lojalitetserklæring til nazistene.

*Thv. Thorstensen:* Når det nå reises kritikk mot Karlsen, så får vi erindre at det under beretningsdebatten ikke ble reist noen innvendinger, hverken under den ordinære eller illegale beretning. Når gruvearbeiderne nå får med en mann i den faste ledelse, så bør de gi avkall på en mann i representantskapet til fordel for veiarbeiderne, og jeg vil da anbefale at en velger Lien.

*Elisabeth Grefsrud:* Når jeg har gått med på å innstille Skål-bones så er det fordi hun er en dyktig organisasjonskvinne. Hun har således i 8 år vært kasserer i sin avdeling. Vårt medlem i forbundsstyret var Borghild Taraldsen. Så ble hun syk og vi fikk en varamann. Denne måtte gå da krigen var forbi og så kom Selma Holmquist med. Jeg vil henstille til henne ikke å stille seg til valg.

*Konrad Pedersen* foreslo Bernhard Reines istedenfor Didrik Isaksen.

*Karl Bottenvand:* Det er henstilt til oss gruvearbeidere om å frafalle en representant til fordel for veiarbeiderne. Jeg kan ikke være med på det. Den mann vi får i forbundsstyret blir nærmest en ekspedisjonssjef, som ikke får stemmerett i representantskapet. Når det gjelder Alb. Karlsen så vil jeg opplyse at de ankepunkter som ble reist mot ham, fikk jeg forelagt meg i Stockholm av vederheftige personer, formenn i forbund og tillitsmenn i L.O. Etter de opplysninger jeg således fikk, framgikk det at saken var klar for Lien og Bakken. Men når det gjaldt Karlsen så framgikk det at han hadde vært svak. Det er bakgrunnen for at jeg ikke har kunnet stemme på Karlsen. Men har han ikke vært det, så får landsmøtet ta avgjørelsen. Fra Kringkastingen foreligger det en erklæring for at han har holdt nevnte foredrag, men det foreligger også erklæring fra samme sted om at han ikke har holdt noe foredrag.

*Karl Edvardsen:* Det er ymse krav fra alle hold. Skal de etterkommes så blir vi representantskapsmedlemmer alle sammen. Skal veiarbeiderne i Nordland ha med en representant, så er det enn mer nødvendig for Finnmark. De har det største krav. Men det gjelder ikke først og fremst distriktene her, men at en får med de mest dyktige. En skulle vel kunne finne en representant fra veiarbeiderne uten å ta en representant fra jernbanearbeiderne til å representere seg i representantskapet.

*Emil Zakariassen:* Ved alle landsmøter kommer det forskjellige rykter, så også denne gang. Jeg har under krigen vært i forbindelse med Karlsen, og jeg vil si den ting at han var en av de gjæveste vi hadde. Vi har ikke råd til å miste ham. Jeg har konferert med veiarbeiderne og de er fornøyd med Lien. Han er den de har mest bruk for.

*Ragnvald Syvertsen:* Jeg orker ikke å holde tett. Like før jul i 1943 var jeg inne på forbundskontoret, da var Karlsen opptatt med å lage en skrivelse til avdelingene om sin fratreden fra forbundet. Vi velger de alle tre enstemmig.

*Dirigenten:* Det er kommet krav til dirigentene at dokumentene i saken Karlsen skal refereres.

*Thv. Thorstensen:* Saken skulle være helt klar med de opplysninger en nå har fått. Vi må bli ferdig i dag.

*Ludvik Larsen:* Når landsmøtet har innskrenket taletiden så sterkt, så bør en få sakens dokumenter.



*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg vil ikke være med på å holde noe skjult. Men skal vi gå gjennom alle dokumenter og kommentarer så vil vi ikke komme hjem til valgene. Tillitsmenneskenes, forbundsstyrets og representantskapets forhold er minutiøst gjennomgått, så det skulle ikke være nødvendig på ny å gjennomgå disse saker.

*Chr. Henriksen:* Saken har vært behandlet av forbundsstyret og representantskapet og oversendt Landsorganisasjonen og er godkjent der.

*Dirigenten (Moljord):* Er det noen som absolutt vil ha dokumentene framlagt får de komme med forslag til dirigentene.

*Asbjørn Andersen:* Når jeg reiste spørsmålet, så er det fordi at våre tillitsmenn ikke er hellige personer, de er ikke tabu. Jeg tok ikke dette telegram fra Antonsen som det eneste. Men det skumles om saken og det var for å få slutt på det at jeg tok saken opp. Det er renhårig politikk. Det er ikke noe motforslag stilt mot Karlsen. Når landsmøtet derfor har avgjort den sak, så får det ta sin avgjørelse. Gjenvelger vi tillitsmenneskene, så gjenvelger vi også de øvrige i forbundsstyret og representantskapet. Det er de dyktigste vi skal ha, ikke ut fra politiske hensyn. Det bør være forutsetningen. Jeg vil henstille til landsmøtet å gå til gjenvalg. Det bør være resultatet.

*Gustav Berg:* Hva skal vi fra Aust-Agder fylke si? Vi er også medlemmer av forbundet og har krav. La være at det akkurat for øyeblikket er lite med arbeid i det yrke jeg driver på med. Men det er kraftanlegg, private anlegg og veiarbeid under oppseiling. Vi har også krav på å bli representert. Vest-Agder har 2 representanter og vi ser at jernbanearbeiderne får 1 representant mer enn de tidligere hadde.

*Arne Horgen:* Som veiarbeidernes representant i forhandlingsutvalget har jeg høstet den erfaring at vi ikke har hatt noen bedre mann enn Karlsen, og jeg henstiller til landsmøtet at det gjenvelger ham. Det er videre et enstemmig ønske fra avdelingen at Birger Eriksen skal gjenvelges og jeg vil henstille til representantene å ta hensyn hertil. Hva Lien angår så er han bare midlertidig jernbanearbeider.

*Anders Olafsen:* Fra Rogaland fylke er det ikke kommet med noen representant. Vi vil ikke fortrenge noen av de foreslåtte, men i varamenneskenes rekke vil jeg henstille om at vi får med en mann, og jeg vil foreslå Nils Westerlund.

*Trygve Andersen* foreslo Rafaelsen istedenfor Lien.

*Ludvik Larsen:* Da jeg vakte mosjon om at dokumentene i granskningskomitéen skulle refereres, visste jeg ikke at de hadde

passert valgkomitéen. Da jeg fikk høre det, så var saken klar. Det kunne dog være atskillig å legge til. Men saken gjelder ikke bare Karlsen, men også andre i forbundet. Fra Rikskringkastingen foreligger to erklæringer, av motstridende innhold, om det såkalte radioforedrag. En ting jeg har satt fingeren på var at da vi gikk inn i den illegale perioden i tiden fra 1944—45, i de få møter vi hadde, så møtte ikke samtlige tillitsmenn. Det var F.U.'s ledelse i dette land som var skyld i det. Kontaktene var så dårlige at Osloavdelingene ikke en gang kjente til at de hadde et illegalt utvalg i forbundet. Der vil jeg sette Albert Karlsen et hestehode foran, for han ga oss opplysninger. Jeg fikk selv mange opplysninger av ham, og det var ikke akkurat de samme meddelelser som en fikk fra F.U.

*Johan Lien:* Fra 1941 ble 22 mann trakassert vekk fra veien, altså en rent organisasjonsmessig sak. Først i år er det lyktes oss å få komme tilbake til veivesenet. Jeg måtte da søke arbeid på jernbaneanlegget for å ha noe å leve av. Jeg kommer imidlertid til i nær framtid å slutte ved jernbaneanlegg og begynne ved veien igjen.

*Oskar Kverneboe:* Vi som har hatt anledning til å være til stede ved landsmøter i forbundet i de senere år, vet at det er enkelte som roper: Korsfest, korsfest. Nå er det Karlsen som skal ofres. Vi her i Oslo har i nokså stor grad stått i forbindelse med forbundet og da særlig med Karlsen. Han har herunder opptrådt på en helt ut rakrygget måte. Når det gjelder dette famøse radioforedrag, så har jeg talt med en som har meget god rede på disse forhold og han sa at han aldri har hørt Karlsen holde foredrag i Kringkastingen.

*Johan Skrede:* Spørsmålet Albert Karlsen ble reist i valgkomitéen, og jeg som veiarbeider hadde stor interesse av dette og stilte krav om at Karlsen, Lien og Bakken skulle innkalles, og det ble gjort. På grunnlag av det som der framkom var det ikke det minste å peke på Karlsen for, og jeg vil etter dette henstille til alle veiarbeidernes representanter om å stemme på Karlsen.

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg skal ikke blande meg opp i personvalget. Når det gjelder kringkastingstalen og de to motstridende erklæringer, så har jeg fått opplyst dette på den måte at Kringkastingen nokså lenge forut setter opp programmene. Det er vel da slik at en har sett på det først og der var Karlsen oppsatt som taler, men så har en sett etter om han virkelig har holdt talen, og da var det ikke Karlsen. Men det er en som har lest hans manuskript i Kringkastingen. Med hensyn til fru Holmquist så var det



ikke noe annet enn forbundsstyret som på det daværende tidspunkt kunne utpeke henne som medlem, idet kvinnenens representant etter krigen ikke kunne tiltre, og vi fant det riktig å supplere forbundsstyret med en representant fra samme avdeling, og det ble da avdelingens formann. Tillitsmennes forhold under krigen er godt kjent av forbundet og Landsorganisasjonen og jeg vil ha sagt at den sak som nå ble reist burde vært tatt opp under den illegale beretning som ble avgitt.

*Chr. Henriksen* anbefalte Selma Holmquists valg.

*Lars Bakken:* Jeg ble atskillig forbauset over innstillingen. En foreslår tillitsmennene gjenvalgt, og det er vel ut fra det at de har gjort sitt arbeid bra. Men da bør det samme skje overfor forbundsstyret og representantskapets medlemmer. Disse som også har risikert meget under krigen. Hvorfor skal de skiftes ut? Jeg vil gjerne be om et svar fra valgkomitéen.

*Birger Eriksen:* Jeg mener det er helt riktig at landsmøtet velger den som de anser å være dyktigst. Heum sa til meg i går at han straks i dag ville forlange ordet og si at han ikke ville ta imot valg. I dag har han fortalt meg at han var pålagt av fraksjonsmøtet i går om ikke å ta ordet. Jeg respekterer ham også for dette. Jeg har fra jeg nektet å undertegne lojalitetserklæringen arbeidet på samme linje som Arbeiderpartiets. Jeg er ikke medlem av kommunistpartiet og kan fortelle at et ungdomslag av A.U.F. holder møte hos meg. Jeg står ikke i noe parti for nærværende. Hvor jeg vil gå vet jeg ikke. Jeg vil stå fritt av hensyn til en sak som avdeling 102 vil komme til å reise mot en rådmann og overingeniør.

#### Svenske gjester tar avskjed med landsmøtet.

*Oscar E. Forslund:* På vegne av Svenska Väg- och Vattenbyggnadsarbeidareförbundet, min kollega og egne vegne, takker jeg for samværet. Det har vært en opplevelse for oss. Vi har erfart at det er hendt noe i Norge siden 1938, og denne hendelse har etterlatt seg tydelige spor hos landsmøtets representanter. Det er et ordtak som heter at intet er for ondt til at det ikke er godt for noe. Det er kanskje noe paradoksalt å si det i forbindelse med de fem forferdelige år dere har gjennomlevet. Men friheten er et kostelig gode. Tidligere sa vi så ofte at vi hadde intet fedreland å forsvare. Men det er friheten det gjelder å forsvare, og jeg er overbevist om at de norske arbeidere vil forstå bedre enn mange andre betydningen av *friheten*. De har oppnådd den igjen og de vil komme til å beholde den i framtida. Da jeg søndag sto her og talte i anled-

ning forbundets 50-årsjubileum, så hadde vi ikke noe å gi. Vi ville gjerne gi en personlig gave til Ødegård. De to er ett, forbundet og Ødegård. Når vi nå gir ham en liten gave så er det også en gave til forbundet. Jeg vil overrekke et kopperstikk hvis motiv ikke lenger finnes. Det er fra Trollhättan. Vannfallene som ses av kopperstikket finnes ikke lenger. De er bundet i kraftledninger. De spredte vannmasser er et symbol på fagorganisasjonen slik som den begynte en gang, men nå er samlet og betyr en maktfaktor med sin kraft. (Kraftig bifall.)

*Erik Gonäs:* Jeg takker likeledes på vegne av mitt forbund, Svensk Gruvindustriarbeidareförbundet, for disse dagers samvær. Forskjellige omstendigheter medførte at vi ikke har fått med oss den gave vi ville skjenke forbundet i anledning dettes jubileum — nemlig en liten statue av en gruvearbeider. Den vil imidlertid bli sendt forbundet. Når det gjelder diskusjonene her på landsmøtet så har det vært oss en glede å påhøre disse og kunne overbevise oss om at modenheten i organisasjonsarbeidet er vokset. Dette skyldes nok et virksomt og omfattende opplysningsarbeid. Vi står i en slik maktposisjon at vi kan gjennomføre mange saker. Men meget er avhengig av hvordan vi er skikket til å løse disse oppgaver. Skal vi kunne virkeliggjøre vårt mål må vi enda mer styrke og utvide vårt opplysnings- og skoleringsarbeid, for å sette oss i stand til å forstå det økonomiske liv og dets sammenheng. Vi må i sterkere grad også interessere oss for den tekniske side av sakene. Vi må foruten disse ting, utbytning av erfaringer og understøttelse, også kunne utvikle vårt studiearbeid i fellesskap. Vi må i det hele opptre mer i fellesskap på alle områder. Kan vi her i Norden stabilisere forholdene og nå fram til våre ønskemål, så vil vi kunne tjene som eksempel for andre land, selv om vi hører til de mindre land. Lykke til med det framtidige arbeid. Takk, kamerater, for samværet. (Kraftig bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* Først vil jeg rette en personlig takk til mine venner for den oppmerksomhet som er vist meg. Når det gjelder samarbeidet oss imellom så er det så mange ting som rører seg i tankene når en tenker bakover i tiden. De to forbund representerer de grupper av arbeidere i Sverige, som her i landet også er grunntappen av forbundet. Hvem husker ikke det utmerkede samarbeid vi har hatt med gruvearbeiderne og anleggsarbeiderne? De kom hit til Norge med stor erfaring, mer erfaring enn vi den gang hadde. Det var derfor også så naturlig at det måtte bli et organisasjonsmessig samarbeid mellom disse organisasjoner. Vi har mange ting å lære av Sverige. De har fått løst pensjonsspørsmålet



for anleggsarbeiderne på en måte som må kunne bli et ypperlig grunnlag for oss å gå fram etter. Den første handling jeg foretok meg etter landets frigjøring var å sende en hilsen til våre svenske kamerater: «Gamle Norge er atter fritt. Gamle Norsk Arbeidsmandsforbund er atter fritt.» Hjertelig takk for samværet. Vel hjem. (Kraftig bifall.)

Wilhelm Berglund fikk permisjon. — Til Bergmann innkom kr. 635.46.

Møtet hevet klokken 12.45.

### Ettermiddagsmøtet fredag den 30. november.

Ordstyrere: *Thorstensen*. — *Moljord*.

Møtet ble satt klokken 14.30.

Protokollen fra formiddagsmøtet referertes og godkjentes uten bemerkninger.

Varamannen for O. Sørensen — O. Leikvold — fikk sete i landsmøtet.

#### Tillitsmennene velges.

*Formannsvalget.*

Til formann gjenvalgte Johs. M. P. Ødegård enstemmig.

*Varaformann.*

Chr. Henriksen valgtes enstemmig til varaformann.

*Øvrige tillitsmenn.*

Til sekretærer valgtes: Albert Karlsen mot 10 stemmer. — Lars Bakken enstemmig. — Til hovedkasserer valgtes A. K. Lien enstemmig.

*Gruvearbeidernes tillitsmann.*

Valgkomitéen innstilte med 9 stemmer på Ole Beck, Foldal. 2 stemte på J. B. Johansen, Fossdalen.

Valgt ble Ole Beck mot 39 stemmer som ble avgitt på Johansen.

#### Forbundsstyret.

Valgkomitéen innstilte: Asbjørn Lund, Olaf Heum (med 8 stemmer), Birger Eriksen var innstilt med 3 stemmer, Kjærlaug Skolbones, Thv. Thorstensen med 8 stemmer (Hilmar Antonsen var innstilt med 3 stemmer), Ludvik Larsen.

*Ludvik Larsen* foreslo Alfred Arnesen.

*Alfred Arnesen*: Det har underhånden vært uttalt at medlemmer i min forening skulle ha ønsket en ny mann, men jeg har undersøkt dette, og det viser seg ikke å være tilfelle.

*Asbjørn Lund*: Jeg har ikke inntrykk av at det er noe galt med Arnesen og det foreligger ikke noe med foreningen. Vi har intet galt å si om Arnesen. Men Stornes er avdelingens formann, og derfor mener jeg at han bør velges.

*J. P. Karlsrud*: Jeg vil på valgkomitéens vegne gå med på Lunds forslag på Stornes, når det er så at foreningen ønsker det. Vi har heller ikke noe å si mot Arnesen.

*Asbjørn Andersen*: Hvilket reelt grunnlag har dere for å kaste forbundsstyremedlemmer, når en har kunnet gjenvelge tillitsmennene? Vi skal skape enhet og samhold. Jeg vil foreslå Arnesen gjenvalgt.

*Karl Bottenvand*: Jeg opptok forslag om gjenvalg av Arnesen, men det var andre som ville ha Lund, og jeg gikk over til det for ikke å ha så mange forslag. Men når forslag nå er opptatt på Arnesen går jeg over til det.

*Asbjørn Lund*: Jeg presiserte absolutt at det ikke var noe galt med Arnesen. Jeg var ikke til stede på det omtalte møte i går, så da jeg så forslaget på meg, foreslo jeg straks Stornes i mitt sted.

*Einar Holm*: Jeg trodde en var klar over forholdene nå. Det er ingen mistillit om en skifter ut, all den tid sakene nå er oppklart og godtatt. Når det er et ønske fra avdelingen får vi bøye oss for det.

*Valgt ble til forbundsstyre*: Ved alternativ votering mellom Stornes og Arnesen fikk Stornes 97 og Arnesen 75 stemmer. — Det ble nå forlangt *skriftlig* avstemning. Birger Eriksen og Anna Anthoni foreslo at det ble stemt skriftlig over hver enkelt kandidat, og dette ble vedtatt med stort flertall.

Ved den *skriftlige* votering valgtes Oskar Stornes med 121 stemmer. (Alf Arnesen fikk 79 og Asbjørn Lund 2 stemmer.) Ved alternativ votering mellom Birger Eriksen og Olaf Heum, ble Birger Eriksen gjenvalgt med stort flertall. — Ved alternativ votering mellom Skålbones og Selma Holmquist valgtes Holmquist med stort flertall.

Ved alternativ votering mellom Hilmar Antonsen og Thv. Thorstensen, valgtes Hilmar Antonsen med 103 stemmer (Thorstensen hadde 98 stemmer).



Ved alternativ votering mellom Ludvik Larsen og Bekkevold valgtes Ludvik Larsen med stort flertall. — Dermed var forbundsstyrets medlemmer valgt.

*Dirigenten* meddelte at representanten H. Hauge var kommet tilbake fra Rikshospitalet (etter operasjon).

#### Representantskapet.

1. Kr. Moljord, Sulitjelma gruver, ble enstemmig valgt. 2. Einar Schei, Løkken, ble valgt med stort flertall. 3. Johan Lien valgtes med 87 stemmer (Rekva hadde 77, Rafaelsen 30, Karlstad 1, L. Larsen 1, dessuten 2 blanke stemmesedler). 4. Daniel Martinsen ble valgt med stort flertall. 5. John Nergaard ble enstemmig valgt. 6. Johan Skrede. 7. Tønnes Moj ble valgt med stort flertall. 8. Didrik Isaksen ble valgt med stort flertall. 9. B. Thunshelle valgt med 118 stemmer. (Dernest hadde Nes 43 stemmer og Høgås 33.) 10. J. P. Karlsruud, enstemmig valgt. 11. Odin Hærø, enstemmig valgt. 12. Ove Amundsen valgtes med 130 stemmer (Gustav Berg hadde 50 og Karl Andersen 16 stemmer).

Alfred Hoel fikk permisjon fra klokken 16 for å reise hjem.

#### Understøttelse under konflikter.

*Budsjettkomitéen* foreslo:

Skalaen forandres således:

*Medlemmer med antall personer å forsørge.*

Seg selv	1	2	3	4	5	6	7	8	
1/1-bet.	16.50,	18.50,	20.50,	22.50,	24.50,	26.50,	28.50,	30.50,	32.50
1/2-bet.	8.50,	10.00,	11.50,	13.00,	14.50,	16.00,	17.50,	19.00,	20.50

For øvrig beholdes bestemmelsene som tidligere.

*Ingdor Løkås:* Vi har hatt medlemmer som har spekulert i denne understøttelse. De er kommet inn i organisasjonen i siste øyeblikk slik at de har oppnådd understøttelse og så har vi ikke sett noe mer til dem.

*Johs. M. P. Ødegård:* I punkt 2 står det at de må være medlemmer minst 8 uker før de er berettiget.

*Votering:* Budsjettkomitéens forslag ble enstemmig vedtatt.

#### Bevilgninger.

*Arbeidernes Pressekontor.*

Budsjettkomitéen opprettholdt sitt forslag.

Forslaget lyder: Under forutsetning av samling mellom de to arbeiderpartier foreslås en engangsbevilgning på kr. 10 000.00 til Arbeidernes Pressekontor.

*Votering:* Forslaget ble enstemmig vedtatt.

*Bevilgning til Arbeidernes Avholdslandslag og Arbeidernes Godtemplarorden «Verdandi».*

Budsjettkomitéen foreslo:

Det bevilges kr. 200.00 til hver i landsmøteperioden.

*Votering:* Forslaget ble enstemmig vedtatt.

*Bevilgning til syke, gamle og arbeidsledige medlemmer.*

Da en fullstendig mangler oversikt over hvor stor uttelling en slik bevilgning vil medføre, kan budsjettkomitéen ikke anbefale forslaget. En foreslår saken oversendt til forbundsstyret og at dette etter å ha skaffet seg de nødvendige opplysninger fatter endelig vedtak.

*Anna Anthoni:* Jeg er meget skuffet over innstillingen. Budsjettkomitéen har da funnet plass til andre bevilgninger. Jeg kan trekke forslaget tilbake om de arbeidsledige, men jeg vil foreslå at landsmøtet avgjør at det skal gjelde syke og gamle medlemmer.

*Asbjørn Andersen:* De syke og gamle medlemmer ligger også meg på hjertet, men en må også se på forbundets økonomi.

*Birger Eriksen:* Jeg har intet imot at de gamle, syke og arbeidsledige medlemmer får et bidrag. Men å overlate det til forbundet betyr at det ikke blir aktuelt til denne jul.

*Lars Bergundhaugen:* Jeg vil i likhet med Anthoni være enig i å gi de gamle og syke litt til jul. Jeg anbefaler forslaget.

*Ludvik Larsen:* Jeg støttet Anthonis forslag sist og jeg gjør det nå. Men jeg er uenig i framgangsmåten. Jeg vil foreslå at 15 000 kroner stilles til forbundets disposisjon til syke og arbeidsuføre medlemmer.

*Anna Anthoni:* Selv om det ikke kan nå fram til alle avdelinger før jul, så vil det dog nå noen. Jeg går over til Larsens forslag.

*Selma Holmquist* anbefalte likeledes Larsens forslag.

*Votering:* Larsens forslag ble vedtatt med stort flertall.

*Bevilgning til Finnmark.*

Etter de opplysninger en fikk ved Johs. M. P. Ødegårds innlegg i saken kan budsjettkomitéen ikke anbefale forslaget.

*Votering:* Forslaget ble enstemmig vedtatt.

#### Varamenn til forbundsstyret.

Til varamenn for forbundsstyret valgtes: 1. A. Thorkildsen enstemmig, 2. Otto Kristiansen valgtes med 97 stemmer (Asbjørn Lund hadde 77 stemmer), 3. Tomine Somdal, 4. August Iversen, 5. Arne Horgen. Samtlige valgtes enstemmig.



### Varamenn til representantskapet.

1. Alsing Moen, 2. Einar Wirak, 3. Ole E. Våde, 4. Bernhard Reines, 5. Johan Berlid, 6. Otto Otnes, 7. Trygve Andersen, 8. Nils Westerlund, 9. Sigurd Sagdal, 10. Emil Zakariassen, 11. Johan Sundstrøm, 12. Sigurd Sæterbø.

### L.O.'s representantskap.

Valgt ble: 1. Johs. M. P. Ødegård, 2. Peder Moan, 3. Olaf Sletten, 4. Ole Halden. *Varamenn* ble: 1. Albert Karlsen, 2. Anon Larsen, 3. Anders Holum, 4. Jakob Tørresvold.

### Kontrollkomité.

Valgt ble: Oskar Kverneboe og Martin Bråten med Alfred M. Nilsen og Asbjørn Andersen som varamenn.

### Komité for gransking av opprettelse av eget gruvearbeiderforbund.

*Valgkomitéen* foreslo:

Johs. M. P. Ødegård, Kr. Moljord, Ole Beck, P. O. Moan, Birger Eriksen.

*Thv. Thorstensen:* Jeg har konferert med valgkomitéen. Veiarbeiderne bør også få med en representant i denne komité. Jeg vil foreslå Johan Skrede i tillegg til de foreslåtte.

*J. P. Karlsruud:* Valgkomitéen har ikke noe imot at komitéen utvides med en mann.

*Votering:* Valgkomitéens innstilling med tillegg av Skrede ble enstemmig vedtatt.

### Avslutning.

*Johs. M. P. Ødegård:* Jeg vil henstille til alle nyvalgte representanter i forbundsstyre og representantskap og varamenn og representanter med varamenn til L.O.'s representantskap og kontrollkomité om å skrive sitt fulle navn og adresse på forbundets kontor.

*Birger Olsen:* På tampen av landsmøtet vil jeg komme med et forslag. Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbunds landsmøte vedtok at representantene også skulle ha betalt for lørdag og vårt landsmøte bør gjøre det samme.

Forslaget ble vedtatt med stort flertall.

*Kr. Moljord:* Jeg er anmodet av de øvrige dirigenter og sekretærer om å takke representantene for den tillit som er vist oss.

Jeg håper at representantene har forstått at landsmøtets funksjoner under alle forhold har vært besjelet av en tanke: nemlig å gjøre vårt til at landsmøtets arbeid og vedtak kunne bli det best mulige. Når vi nå går tilbake hver til våre arbeidsplasser må vi gjøre vårt til å få medlemmene interessert for de kommende arbeidsoppgaver.

*Johs. M. P. Ødegård* (inntok nå dirigentenes plass): Kamera-ter. Vi er kommet til det øyeblikk at vi skal avslutte vårt 20. landsmøte. Det har vært et slitsomt landsmøte, men det har vært et *arbeidende* landsmøte. Før jeg går videre vil jeg gi ordet til Beck.

*Ole Beck:* Da jeg fremmet forslag om at gruvene skulle ha med en mann i ledelsen så hadde jeg ikke et øyeblikk tenkt at mitt navn skulle komme i forgrunnen. Jeg hadde tenkt meg en yngre mann. Men det er ikke noe å gjøre ved det. Jeg hadde dog helst sett at det hadde vært annerledes. Men jeg håper at jeg skal bli i stand til å fylle plassen. Men av avgjørende betydning for et godt arbeid er først og fremst at det er til stede et tillitsforhold mellom gruvearbeiderne og meg og videre med de andre grupper innen forbundet. Jeg vet at jeg kan regne med lojalt samarbeid med forbundets formann og de øvrige tillitsmenn. Jeg vil be dere ta med en hilsen rundt til avdelingene fra den nye tillitsmann.

*Albert Karlsen:* Jeg vil ha sagt, selv om jeg var den eneste tillitsmann som det var dissens om, at jeg ikke nærer noen bitterhet mot de 10 som stemte imot meg. Det tjente kanskje til å rense luften. Jeg vil si til gruppene og til veiarbeiderne som jeg representerer at når dere kommer hjem må dere sammen med forbundet gå inn for gjennomførelsen av de krav vi har stilt. Det er meget som står igjen, og i dette arbeid må alle være med. Fellesskapet er det avgjørende i vår videre frammarsj.

*Alfred M. Nilsen:* Jeg har hatt den ære å være til stede ved dette landsmøte som gjest og det kom av at jeg ble med i det illegale arbeid. Jeg takker forbundsstyret for dette. Jeg og andre som tilhører den eldre garde i forbundet har mange gode minner og mange gamle kjenninger landet over. Jeg vil be dere ta med en hilsen utover, samtidig som jeg ønsker forbundet og hver enkelt alt godt. Det kunne selvsagt være meget å si ved en anledning som denne, men landsmøtet står nå i ferd med å avsluttes og representantene har hatt en travel tid. En ting skal en imidlertid være



oppmerksom på, og det er at en må være våkne, så vi kan nå fram til arbeiderklassens økonomiske frigjørelse. Jeg tror nok at vi skal finne den rette vei. Det første landsmøte jeg møtte på var i 1906 og siden har jeg vært til stede ved alle landsmøter i et eller annet gjøremål. Jeg har også vært til stede på fagkongresser og andre forbunds landsmøter og jeg vil si at en kan spore framgang. En er blitt mer og mer modne, mer voksne om en vil og derfor skal vi også klare de mange store og nye arbeidsoppgaver vi står overfor. Lykke til arbeidet og jeg håper ennå en gang på gjensyn. (Sterkt bifall.)

*Johs. M. P. Ødegård:* På vegne av Henriksen, Lien, Bakken og meg selv takker jeg representantene for den tillit som er vist oss ved enstemmig å gjenvelge oss. Det ligger nå til oss å vise at vi er tilliten verdig. Vår gamle kjenning og venn, Ahlstrand, følte seg ikke sterk nok til å være til stede helt til landsmøtets slutt og han ber meg bringe representantene sin hilsen og takk for innbydelsen. Jeg takker de av forbundsstyrets og representantskapets medlemmer som går fra ved dette landsmøte. Jeg takker dem for et godt samarbeid og jeg tror at de for sitt vedkommende har den samme oppfatning. Jeg hilser likeledes de nye velkommen til arbeidet. Den tid vi går i møte vil bli om ikke den betydningsfulleste, så dog en tid med mange og vanskelige oppgaver og problemer å løse. Det beror på hver enkelt av oss om det skal lykkes oss å løse det tilfredsstillende. Jeg vil rette en takk til dirigenter og sekretærer for deres utmerkede arbeid. Når en ser på resultatet av landsmøtet har en ingen grunn til å se bedrøvet på det. Det spørsmål som det var størst dissens om var § 17. Det var en forberedt på. Det er ikke første gang at en behandler det. Men om det er de som er misfornøyd så tør jeg forsikre at det er ingen ting som er så riktig som det som der ble vedtatt. Det vedtak vi der tok var i høyeste grad påkrevet for å holde kassen. Det hadde ikke gått lang tid før vi der hadde stått oppe i en krise. Vi står nå i og med den politiske makt i en sterkere stilling enn noensinne tidligere. Det ligger i arbeiderrepresentantenes hender å bestemme vedtakene som skal gjøres. Vær også oppmerksom på at den alt-overveiende del av representantene her og medlemmene utover har ansvar for den sammensetning regjering og storting har fått. Dermed har vi også forpliktelser. Selv om storting og regjering ikke helt skulle imøtekomme våre krav så har det sine saklige årsaker. Det er mange oppgaver dette landsmøte har gitt forbundsstyret. Vi vil selvsagt gjøre hva vi kan og legge arbeidet slik an at vi vet

at vi har medlemmene bak oss. Det beror derfor på medlemmene rundt i avdelingene, at de vil etablere et samarbeid som kan komme hele forbundet til gode. Foreningsmøtene må gjøres mer interessante. Landsmøtet har vedtatt at vi skal drive opplysningsarbeid og på dette felt må vi ta fatt straks. Jeg takker representantene for samværet og ønsker hver især en god reise hjem. Jeg ber dere samtidig ta med en hilsen til medlemmene. Jeg takker også personalet ved forbundskontoret, som går levende inn for oppgavene. (Sterkt bifall.)

Protokollen fra ettermiddagsmøtet referertes og godkjentes uten bemerkninger.

Forbundets formann erklærte deretter forbundets 20. ordinære landsmøte for avsluttet (klubben falt, klokken var 17.45).

Før man skiltes ble første vers av Internasjonalen sunget.



